

WĘDRUJ Z NAMI!

Publikacja przed XVII Walnym Zjazdem Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego

Przed XVII Walnym Zjazdem PTTK

Jak umacniać naszą rolę w życiu dzieci i młodzieży, a krajoznawczej turystyki w życiu szkół?
Jakie powinniśmy zająć stanowisko w sprawie przestrzeni turystycznej i szlaków?
Jak powinno się szkolić kadrę Towarzystwa i jakie powinna mieć uprawnienia?
Jak przygotowujemy VI Kongres Krajoznawstwa Polskiego?
Jak będziemy kształtować gospodarke?

Drogie Koleżanki! Drodzy Koledzy!

Co kilka lat w Towarzystwie rozpoczyna się wielka kampania mająca na celu ocenę przebytej drogi i – co najważniejsze – przyjęcie rozwiązań na przyszłość. Tak jest też teraz przed XVII Walnym Zjazdem PTTK.

Uznaliśmy w czasie zebrań Zarządu Głównego PTTK i wspólnych posiedzeń z Główną Komisją Rewizyjną PTTK i Głównym Sądem Koleżeńskim PTTK, że powinniśmy zjazdom oddziałów przedstawić projekty lub zapisy kierunków

działania. Podjęły pracę cztery zespoły Komitetu Organizacyjnego XVII Walnego Zjazdu PTTK.

Pierwszy pod przewodnictwem kol. Edwarda Kudelskiego – wiceprezesa ZG PTTK zastanawiał się nad przyszłością programową naszego Towarzystwa. W ramach jego prac kol. Edward Kudelski skierował do członków zespołu pytania dotyczące głównych sfer programowych PTTK. Po debatach w zespole przedstawił krótki syntetyczny materiał, którego sens wyraża się w tym, że nie powinno się przedstawiać gotowych recept, bo rozwiązania muszą się rodzić wspólnie. Sądzę jednak, że dla wielu ten syntetyczny materiał może się okazać niewystarczający. Razem powinniśmy odpowiadać na zasadnicze pytania. Stąd w wydawnictwie prezentujemy list przewodniczącego zespołu programowego. Uzupełniają go inne – jak sądzę – ciekawe i inspirujące teksty.

Jestem przekonany, że nasz zjazd powinien się w imieniu całego Towarzystwa wypowiedzieć w sprawach kurczącej się przestrzeni turystycznej, ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, potrzeby ustawowej – opartej na doświadczeniach PTTK – regulacji szlaków turystycznych, usytuowania w życiu społecznym naszych kadr programowych, określenia kierunków zmian ustawy o usługach turystycznych i propozycji nowego jakościowo miejsca krajoznawstwa i turystyki we współczesnej szkole. Prezentowane w wydawnictwie artykuły i doniesienia powinny ułatwić nam wytyczenie – używając żeglarskiego określenia – właściwego kursu.

Drugi z zespołów podjął założenia problematyki gospodarczo-finansowej Towarzystwa. W obecnych czasach jest to zadanie niesłychanie ważne, a jednocześnie trudne. Materiał opracowany przez zespół, a przedstawiony przez kol. Jerzego Kapłona – skarbnika ZG PTTK również prezentujemy na kolej-

nych stronach. W zamierzeniu autorów jest pierwszą wersją uchwały (lub części uchwały) zjazdu w sprawach gospodarczych. Zwrócić trzeba uwagę na to, że tempo przemian gospodarczych wręcz wymusza formułę określenia kierunków i celów. Nie możemy się określać wyłącznie przez zmienne przeciętne metody i środki. Ważne – jak sądzę – jest to, że gospodarka to nie tylko gospodarka, że musimy wspólnie troszczyć się o całość naszego majątku i dbać o profesjonalne nim zarządzanie.

Trzeciemu zespołowi, który zajął się statutem, przewodniczył kol. Wojciech Tomalak – wiceprezes GSK PTTK. Zespół ten pracował w świadomości przygotowujących, a przynajmniej sygnalizowanych nowelizacji prawa dotyczącego stowarzyszeń oraz działalności pożytku publicznego i wolontariatu. Stąd propozycja, aby na najbliższym zjeździe dokonać tylko koniecznych zmian w statucie – to jest takich, które wynikają z prawa, z praktyki, z orzeczeń Głównego Sądu Koleżeńkiego PTTK. Ważne też jest to, że Walny Zjazd PTTK może zobowiązać albo upoważnić nowo wybrany Zarząd Główny Towarzystwa do zwołania specjalnego nadzwyczajnego „statutowego” zjazdu. Jego zwołanie powinno nastąpić wówczas, kiedy jasna będzie nowa sytuacja prawna, a sam zjazd powinna poprzedzić specjalna ogólna debata w PTTK.

Dzisiaj prezentujemy tekst obowiązującego Statutu PTTK z naniesionymi propozycjami zmian. W swoim artykule kol. Wojciech Tomalak sygnalizuje, nie wartościując, wnioski zgłaszane do bardziej generalnej zmiany naszego statutu.

Czwarty zespół pod kierownictwem kol. Romana Bargieła – wiceprezesa ZG PTTK, czuwa nad organizacyjnym przebiegiem kampanii i logistycznymi przygotowaniem do XVII Walnego Zjazdu PTTK.

Drogie Koleżanki!
Drodzy Koledzy!

Sercem i ogniem Towarzystwa, w którym ogniskuje się jego działalność programowa, były, są i będą oddziały PTTK. To one skupiają koła i kluby, tworząc dobry krąg krajoznawczo-turystycznego oddziaływania. Ostatnio zwiększyły się zadania oddziałów, w tym w sferze formalno-prawnej. Tym bardziej należy podziękować tym, którzy to z odpowiedzialnością podejmują. To potencjał, który pozwala odważnie myśleć o przyszłości.

Musimy myśleć kategoriami przyszłości stawiającej już dzisiaj przed nami nowe wyzwania.

Musimy mieć świadomość, że to, co czyni, szczególnie w sferze turystyki i krajoznawstwa, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze jest ważne dla Polski z wielu względów: społecznych, kulturowych, socjalnych i gospodarczych.

Musimy też pamiętać, że tworzymy Towarzystwo, w którym możemy się różnić, ale różnić się pięknie. Wierzę, że spostamy.

Lech Drożdżyński
Prezes ZG PTTK

Z młodymi naprzód ciągle iść...

List przewodniczącego Zespołu Programowego XVII Walnego Zjazdu PTTK

Razem określimy przyszłość naszego Towarzystwa, jego miejsce i rolę w polskim społeczeństwie, jego miejsce i rolę jutro i pojutrze. Razem określimy kierunki działania Towarzystwa, kierunki naszych wspólnych działań na najbliższe lata.

Ostatnie lata nie są dobrymi czasami dla działalności stowarzyszeń w Polsce. Niestabilność otoczenia prawnego większości dziedzin naszej aktywności oraz brak trwałości miejsc pracy powoduje zdecydowane zmniejszenie liczby osób, które mogłyby i chciałyby pracować nieodpłatnie na rzecz innych. Ustawodawstwo polskie, opacznie nieraz pojmując unifikację unijną, kodyfikuje coraz więcej dziedzin życia zawłaszczając obszary społecznej aktywności, w przeszłości „zarezerwowane” dla organizacji pozarządowych. Pamiętajmy jednak, że Konstytucja RP, wprowadzając wolność zrzeszania się, upoważniła stowarzyszenia do zabierania głosu w sprawach publicznych. Ponadto Europejska Komisja Praw Człowieka wielokrotnie zwracała uwagę na prawo stowarzyszeń do prowadzenia kampanii na rzecz zmiany prawa.

Podstawowym prawem obywatela jest prawo swobodnego przemieszczania się, w tym turystycznego wędrowania. Obowiązkiem Państwa jest zapewnienie realizacji tego prawa. Naturalnym dążeniem człowieka jest przebywanie w estetycznym otoczeniu. Obowiązkiem Państwa jest stworzenie prawa chroniącego krajobraz, przyrodę i zabytki. Obowiązkiem Państwa jest stworzenie prawa chroniącego przestrzeń publiczną. Prawem stowarzyszenia jest uczestnictwo w ochronie przestrzeni publicznej. Zawłaszczanie przestrzeni publicznej to zamykanie szlaków turystycznych, to sprzedaż obiektów zabytkowych, to również likwidacja parków służących rekreacji, to również natrętna reklama wdzierająca się w przestrzeń publiczną. Skorzystajmy z naszego doświadczenia, wynikającego ze 135-letniej działalności Towarzystwa i Towarzystw z których powstało i włączmy do naszej publicznej działalności ochronę przestrzeni publicznej. Zastanówmy się wszyscy gdzie i jak uczestniczyć w tej działalności, gdzie i co może zrobić Twój Oddział, Twój Klub i Ty Droga Koleżanko i Ty Drogi Kolego.

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze jest obecne w polskim społeczeństwie, ale nie jest rozpoznawane jako nowoczesne, podatne na innowacyjność stowarzyszenie. Mało w nim spontaniczności, a procedury formalne i organizacyjne często nie przystają do oczekiwań zarówno osób

zainteresowanych członkostwem, jak i samych członków PTTK. Procedury te niekoniecznie wynikają z obowiązującego prawa, a często są wynikiem złe rozumianej tradycji („tak było zawsze i powinno być”). Zastanówmy się razem co zmienić. Jak pogodzić fakt, że PTTK jako stowarzyszenie jest stworzone do realizacji celów, a nie jest hobbyistyczną organizacją samopomocy, z koncepcją PTTK jako organizacji stwarzającej swoim członkom ułatwienia w uprawianiu ich osobistych pasji?

Nasze Towarzystwo funkcjonuje dzięki społecznej pracy swoich członków, dzięki – używając współczesnych określeń – wolontariuszom-członkom PTTK. Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (aktualnie nowelizowana), druga obok ustawy Prawo o stowarzyszeniach, regulująca nasze funkcjonowanie precyzyjnie określa obowiązki i prawa wolontariusza, i struktury korzystającej z jego pracy. Prawo to również określa zasady działalności, niezwykle ważnej dla naszego bytu, grupy – kadry Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Od wielu lat nasza kadra jest marginalizowana przepisami prawa. Marginalizowana jest również własną skostniałością i niechęcią dostosowania się do istniejących już, dla tego typu uprawnień, przepisów prawa. Jak powinna wyglądać kadra PTTK – kadra PTTK XXI wieku?

Drogie Koleżanki,
Drodzy Koledzy,

Członkowie Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego!

Jesteśmy i bądźmy dumni z naszego rodowodu, 135-letniego rodowodu. Kontynuujemy z naszej tradycji to, co piękne, odrzucmy jednak to, co dzisiaj już tylko śmiesz. Niechaj Nasze Towarzystwo wykorzysta w pełni możliwości, które daje współczesna technologia informacyjna.

Zarząd Główny PTTK tym razem nie ogłosi też do dyskusji, nie zgłosi receptur na zmiany. Zarząd Główny PTTK zaprasza Wszystkich Członków PTTK do dyskusji o przyszłości Naszego Towarzystwa. Zgłoszmy do publicznej dyskusji już teraz wnioski. Co zmienić w całym Towarzystwie, co zmienić w swoim oddziale? Napiszmy razem uchwały zjazdu!

Edward Kudelski

Rozmowa z Prezesem Głównej Komisji Rewizyjnej PTTK

Polubić porządek

Przed rozmową z kol. Tadeuszem Sobieszkim - Członkiem Honorowym PTTK i prezesem Głównej Komisji Rewizyjnej Towarzystwa poprzednio wiceprezesem GKR PTTK, a jeszcze wcześniej członkiem ZG PTTK zastanawiałem się nad tym jakie sprawy w myśleniu o przyszłości Towarzystwa zaprezentuje w imieniu GKR i własnym jej prezes. Kto jak kto, ale komisje rewizyjne mają ugruntowaną wiedzę o kondycji Towarzystwa. Prezesa Tadeusza Sobieszka niepokoi sprawa bezpieczeństwa Towarzystwa, szczególnie w okresie zdecydowanie większych obowiązków formalnych spoczywających na organizacjach pozarządowych.

T. Sobieszek: Sądzę, że bardzo istotne znaczenie ma porządek w sporządzanej dokumentacji Towarzystwa. To nie są, co pragnę podkreślić, tylko zbiory papierów. To także dokumenty pamięci naszego Towarzystwa. Będą one z pewnością źródłem wiedzy dla przyszłych historyków. Już jednak i dzisiaj mają swoją wartość. Ustalają przede wszystkim aktualny stan spraw, ale i są też podstawą oceny Towarzystwa przez organy zewnętrzne. Swoim poprzednikom i sobie jesteśmy winni stworzenie rzetelnej dokumentacji, to znaczy w pełni zgodnej ze stanem faktycznym i prawnym. Jako przez długie lata sekretarz miasta Lublina, współuczestniczący w pracach Związku Miast Polskich oraz Unii Metropolii Polskich, wiem jakie to ważne dla bezpieczeństwa obrotu prawnego i bezpieczeństwa osób wykonujących, na ogół społecznie, funkcje w zarządach naszego Towarzystwa. Porządek w dokumentacji jest podstawą bezpieczeństwa naszych praw do majątku, gwarantem uniknięcia objęcia ustawą o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zagrożone karą i odpowiedzialności z tytułu innych unormowań prawnych.

Red. - Trudno się z tym nie zgodzić. Pojawia się jednak pytanie o to jak to czynić?

T. Sobieszek: Ciągłe przypominam słowo nadzór. I to zarówno w jego encyklopedycznym rozumieniu jak i w jego konsekwencjach prawnych. Nasz wielki nadzór nad Towarzystwem ze strony Zarządu Głównego, jednostek regionalnych i oddziałów, ale i komisji rewizyjnych to wielki obowiązek, ale nie zawsze właściwie dostrzegany i doceniany.

To prawda, że nie po to znaleźliśmy się w Polskim Towarzystwie Turystyczno-Krajoznawczym, aby zajmować się żmudnymi pracami księgowymi, rejestracyjnymi, inwentaryzacyjnymi czy też kontrolno-rewizyjnymi. Każdy z nas znalazł się w Towarzystwie z racji swoich turystycznych albo krajoznawczo-turystycznych pasji. Nauczył się cenić Towarzystwo jako wartość. I jeśli zgodził się pełnić funkcje w zarządach i komisjach rewizyjnych musi tej wartości chronić. Także poprzez porządek i to porządek stały. Nie wystarczy na przykład dopilnować wpisu oddziału do Krajowego Rejestru Sądowego, ale i odpowiednio te wpisy aktualizować. To samo dotyczy sprawozdań, w tym statystycznych, no i rzecz jasna sprawozdań finansowych. To ogromnie ważna sprawa dla bezpieczeństwa bytu oddziałów i całego Towarzystwa. Kto tego nie rozumie i kto nie ma woli realizować takiego zadania – nie waha się tego powiedzieć – nie powinien być we władzach, albo organach rewizyjnych. Przyjmując jakiegokolwiek funkcje dobrowolnie zgadzamy się aktywnie działać zgodnie z prawem na rzecz Towarzystwa i dbać o jego przyszłość.

Red. - W minionym roku w całym PTTK odbyła się zainspirowana przez Zarząd Główny PTTK debata zarządów oddziałów o wypełnianiu przez nich obowiązków prawnych. Podstawą była specjalna ankieta...

T. Sobieszek: Dlatego też z uznaniem przyjęliśmy sporządzenie w Zarządzie Głównym PTTK an-

kiety, którą wypełniały wszystkie zarządy oddziałów odpowiadając na pytania dotyczące prawnych powinności tych ogniw PTTK. To dowód troski o dobro Towarzystwa. Z takiej samej motywacji dokonujemy jako Główna Komisja Rewizyjna PTTK systematycznych kontroli dokumentacji finansowych, ze szczególnym uwzględnieniem troski o majątek Towarzystwa. Ogromnie nas raduje to, że uregulowano 96% spraw dotyczących majątku nieruchomości należącego do Towarzystwa jako całości. Czujemy się współodpowiedzialni za dzisiejszy i przyszły byt PTTK. Stąd przygotowaliśmy raporty pozwalające ocenić, czy Towarzystwo dobrze i bezpiecznie zegluguje w sprawach programowo-organizacyjnych i ekonomiczno-finansowych. Oparliśmy je o analizę materiałów przedstawionych przez Biuro ZG PTTK, Zarząd Majątkiem i w oparciu o kontrolę spółek. Ważnym dla tego procesu były nasze ciągłe odbywane zebrania poświęcone poszczególnym komisjom. Uważam, że takie oceny i wspólne refleksje nie tylko dobrze robią Towarzystwu, ale są wręcz jemu niezbędne. Tak samo jak konieczne, mimo tego, że jest kosztowne wzmocnienie służb kontrolno-rewizyjnych PTTK. Nasze, mam na myśli działania rewizyjne i kontrolne organów statutowych Towarzystwa, prowadzone przez komisje rewizyjne nie są w stanie objąć całości prac i to odpowiednio analitycznie. Tym niemniej staramy się wypełnić przyjęte na siebie zadania.

Red. - Wbrew pozorom kontrolowanie innych to nie sprawa ani miła ani prosta. Poza tym ciągnie w góry, lasy na wodę...

T. Sobieszek: Oczywiście, że wolałbym zajmować się tylko tak bliskim mi krajoznawstwem i kolekcjonerstwem. Ciągłe się tym zresztą zajmuję. Sytuacja prawna w szczególności, wymaga nie tyle efektywnego czy spektakularnego działania a żmudnego, codziennego monitorowania. Tak też rozumiemy w Głównej Komisji Rewizyjnej PTTK swoje funkcje w nadzorze. Nie jesteśmy organem zewnętrznym, a jedną z rąk swojej istoty troszcząc się o dobro Towarzystwa. Podobnie myślą członkowie komisji rewizyjnych oddziałów. Spotykaliśmy się z nimi w różnych województwach. Ostatnie spotkanie w Pszczynie z komisjami oddzia-

łów województwa śląskiego i w Poznaniu województwa wielkopolskiego świadczą o podobnym rozumieniu naszych celów i zadań.

Red. - Czy rezultaty prac kontrolno-rewizyjnych nie dają, szczególnie w odniesieniu do oddziałów, powodów do niepokojów?

T. Sobieszek: Generalnie nie, ale jak mówi przysłowie diabeł tkwi w szczegółach. Dobrze, że Zarząd Główny wydał książki - poradnik kol. Andrzeja Michalika pt. „Rachunkowość i podatki jednostek PTTK”. Dobrze też, że zorganizował szkolenie centralne w sprawach finansowych i zaplanował podobne szkolenia w województwach. Jednak to tylko

Tadeusz Sobieszek

część sprawy. Chodzi o to, aby nie tylko znać unormowania, ale je przestrzegać. Stąd stale analizujemy dokładnie sprawozdania finansowe. Nie stwierdzamy nadużyć, ale spotykamy się czasami ze zjawiskami albo beztrokimi, albo niezrozumienia. To z kolei jest niebezpieczne dla Towarzystwa. Kampania sprawozdawczo-wyborcza przed XVII Walnym Zjazdem PTTK jest dobrą okazją do przeglądu i tam gdzie sytuacja tego wymaga, uporządkowania spraw. Dla Towarzystwa, dla następców i dla siebie samych. Inaczej następną zmianą sztafety w Towarzystwie źle wejdziesz w nowy okres, a być może ze-

chce kontynuować niedobre zwyczaje, a to niedopuszczalne.

Red. - Ale i trudne. Ogromnie wzrasta liczba uregulowań prawnych, z których wynikają obowiązki także dla stowarzyszeń. W większości społeczne oddziały mają kłopoty z podłożeniem narastającym wymogom formalnym.

T. Sobieszek: Dura lex sed lex. Twarde prawo, lecz prawo. Trzeba je przestrzegać. Niezrozumienie tego to duże niebezpieczeństwo. Stąd osoby, które podejmują się takich zadań muszą je realizować tak jak tego wymaga prawo. Można też się zastanowić nad tym czy dalej dana jednostka PTTK powinna być oddziałem z osobowością prawną. To przeciwieństwo obowiązku. Niektóre regulacje są niezwykle uciążliwe i co tu ukrywać kosztowne. Ale to już zadanie dla Zarządu Głównego, aby w tych sprawach poprzez Ministerstwo Sportu i Turystyki i parlamentarzystów sygnalizował potrzeby zmian regulacji prawnych.

Red. - Czy w kontekście efektem prac sejmowej Komisji „Przyjazne Państwo” nie należałoby wnieść wspólnie z innymi stowarzyszeniami o zmianę prawa, w tym na przykład obowiązków wynikających z ustawy o rachunkowości?

T. Sobieszek: Nie wiem. Wiem jednak, że w takich sprawach nie można grzeszyć zaniechaniem.

Red. - Budzi się jeszcze pytanie o motto działania komisji rewizyjnych PTTK. Jak można by to ująć w skrócie?

T. Sobieszek: Jak zrekapitulować? Chyba słowem troska. Troszczymy się, podobnie jak poprzednie składy Głównej Komisji Rewizyjnej PTTK o organizacyjną, programową i ekonomiczną sytuację PTTK. I co pragnę podkreślić, nie tylko dzisiejszą, ale i przyszłą. Żyjemy w czasach bardzo szybkich zmian. To wymaga perspektywicznego myślenia i ocen również właśnie z takiej perspektywy. Nie skrywając niczego, trzeba przede wszystkim dążyć tam, gdzie trzeba do poprawy, a wszędzie do tego, aby ten czas wygrać dla PTTK. To wymaga pryncypialnej odpowiedzialności i dobrze rozumianego koleżeństwa.

Rozmowa z Prezesem Głównego Sądu Koleżeńskiego PTTK

Strażnicy norm

Dobrze działające sądy koleżeńskie sprzyjają z założenia rozładowaniu napięć. Są przecież sądami honorowymi i rozstrzygają sprawy między ludźmi, których nikt nie zmusza do bycia w stowarzyszeniu i brania na siebie związanych z tym obowiązków. Spory w sądach koleżeńskich to spory o racje, o wartości o pewną klarowność zasad obowiązujących w Towarzystwie.

Red. - Czym zajmują się Sądy Koleżeńskie PTTK?

A. Kirchner: Zgodnie ze Statutem PTTK Główny Sąd Koleżeński PTTK, działający jako sąd honorowy, rozpatruje w szczególności sprawy związane z naruszeniem Statutu, postanowień i uchwał władz PTTK, nieetycznego postępowania w działalności członkowskiej, dopuszczenia się innych przewinień godzących w dobro członka PTTK bądź stowarzyszenia.

Rozmawiam z prezesem Głównego Sądu Koleżeńskiego PTTK kol. Anną Kirchner. Czy sądy koleżeńskie są w PTTK potrzebne?

A. Kirchner: Sądząc po sprawach, których ciężar gatunkowy z roku na rok rośnie, to chyba są potrzebne, chociaż mam wątpliwości, czy w obecnym kształcie. Nie mamy dokładnych danych jak kształtuje się orzecznictwo w oddziałowych sądach koleżeńskich, ale coraz częściej działacze, którzy mają do rozwiązania jakiś trudny, nieraz bardzo bolesny problem, zwracają się o przejęcie sprawy do rozpoznania przez Główny Sąd Koleżeński. Przyczyny są różne, nieraz brak zaufania, podejrzenie o brak obiektywizmu, a nieraz bezczynność.

Trzeba też podkreślić, że w przypadku odwołań od orzeczeń oddziałowych sądów koleżeńskich analizując akta spraw bardzo często stwierdzamy liczne uchybienia formalne i wady merytoryczne. Sąd koleżeński musi przestrzegać określonej procedury. Zgodnie z regulaminem sądów koleżeńskich nieraz musi posilkować się przepisami kodeksu postępowania cywilnego i niestety społecznicy, którzy często nie posiadają wykształcenia prawniczego popełniają błędy, które musimy jako sąd II instancji prostować. Warto, aby działacze, którzy dają się wybrać do sądów koleżeńskich mieli świadomość, że bycie członkiem w sądzie koleżeńskim to nie jest funkcja honorowa, ale społeczna, odpowiedzialna, nieraz bardzo trudna praca, wymagająca określonej wiedzy i znajomości przepisów prawa. Proszę mnie

źle nie zrozumieć. Nie uważam, że w sądzie koleżeńskim mają być sami prawnicy. Dobrze jest, gdy są tam również społecznicy po prostu z tzw. zdrowym rozsądkiem ale co najmniej jeden prawnik na pięć osób, to powinna być norma. Wracając do pytania czy sądy są potrzebne, to powiem tak, dobrze

Anna Kirchner

działające sądy koleżeńskie sprzyjają z założenia rozładowaniu napięć. Są przecież sądami honorowymi i rozstrzygają sprawy między ludźmi, których przecież nikt nie zmusza do bycia w stowarzyszeniu i brania na siebie związanych z tym obowiązków. Spory w sądach koleżeńskich to spory o racje, o wartości, o pewną klarowność zasad obowiązujących w Towarzystwie. Przed sądem ujawnia się swoje poglądy, racje. Jest się też zmuszonym do bardziej spokojnego zapoznania z racjami drugiej strony. Sądy więc sprzyjają tak potrzebnej transparentności. Chodzi o jawność, otwartość w sporach między ludźmi, którzy są w Towarzystwie i dla których przynależność do Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego jest ważna.

Red. - Klarowność to chyba za mało?

A. Kirchner: Nie sądzę. Jawność uzdrawia. Ale sądy są też istotnym elementem demokracji wewnętrznej. Wszyscy przed sądem koleżeńskim nie tylko z nazwy jesteśmy równi. Nie ważne czy ktoś jest na ważnym stanowisku czy nie, czy posiada wyższe wykształcenie, czy tylko zasadniczą szkołę zawodową. Każdy członek PTTK może stanąć przed sądem. Wówczas udowadnia, czy deklarowany demokratyzm jest prawdziwy. Ma też szansę przedłożenia swoich racji.

Red. - I to ma prowadzić do podania sobie rąk i wszystko będzie już cacy?

A. Kirchner: Nie zawsze, są takie skrajne przypadki, zaciętrzewienie graniczące z absurdem. Zachowanie na tyle bulwersujące czy szkodliwe, że trzeba sięgać do najsurowszej kary wykluczenia z PTTK, ale to jest jednak margines. Nawet, jeśli nie nastąpi owe podanie sobie dłoni przez adwersarzy to – głęboko w to wierzę – jednak coś się w ich duszy staje. Postępowanie przed sądem, który z założenia rozpoczyna się od nakłaniania stron do zawarcia ugody doprowadza, jeśli nie do pełnej zgody, to na pewno do oczyszczenia atmosfery. Nie zawsze są takie skrajne przypadki, zaciętrzewienia graniczące z absurdem. Zachowanie na tyle bulwersujące czy szkodliwe, że trzeba sięgać do najsurowszej kary wykluczenia z PTTK, ale to jest jednak margines. Nawet, jeśli, nie nastąpi owe podanie sobie rąk przez adwersarzy to – głęboko w to wierzę – jednak coś się w ich duszy staje. Postępowanie przed sądem, który z założenia rozpoczyna się od nakłaniania stron do zawarcia ugody doprowadza, jeśli nie do pełnej zgody to na pewno do oczyszczenia atmosfery

Red. - Czy to nie za idealistycznie?

A. Kirchner: Dlaczego idealistycznie? Przecież to prawda. Jesteśmy w PTTK dlatego, że w nim kulturuje się bliskie nam wartości. Nie są one abstrakcją. Wyrażone są postępowaniem naszych koleżanek i kolegów.

Red. - Czyżby anioły?

A. Kirchner: Nie anioły. Normalni ludzie z pasjami, kompleksami, zaletami, ale i wadami. Żyjemy w czasach, kiedy wzrasta poczucie zagrożenia, a co za tym idzie ujawniają się różnorodne agresje. Obserwujemy to w trakcie postępowań. Ujawniają się chęci przeforsowania swoich racji niekiedy za wszelką cenę.

Red. - Sąd sądem, a racja musi być po mojej stronie?

A. Kirchner: Tak bywa. Przecież sądy koleżeńskie rozpatrują już narosłe problemy. Czasami dla

konkretnych ludzi bardzo bolesne. Stąd dziwi mnie to, że ludzie boleśnie dotknięci odpowiadają tym samym. Staramy się w trakcie postępowań tonować sytuację, dążąc w miarę możliwości do zawarcia przez strony ugody.

Red. - A jak się nie uda?

A. Kirchner: Wówczas orzekamy. Nie jest to proste. Zdarza się, że stają przed sądem ludzie o niekwestionowanych zasługach, ale akurat w tej sprawie nie mający racji. Trudno im się z tym pogodzić. Boją się, że orzeczenie nawet koleżeńskiego sądu nie będzie odczytywane w odniesieniu do konkretnej sprawy, a całego ich bogatego społecznikowskiego życia. W Towarzystwie nie może być jednak świętych krów. Jeśli ktoś drugiego obraził, jeśli postąpił nieetycznie i sam nie przeprosił, to musi ponieść tego konsekwencje.

Red. - Łatwo chyba o pewną mechaniczność?

A. Kirchner: Jaką mechaniczność? Sędziami, w tym miejscu mówię o Głównym Sądzie Koleżeńskim, który znam, są przecież koleżanki i koledzy z tej samej społeczności. Ludzie cieszący się wśród innych pewnym autorytetem i doświadczeniem. Dlatego zostali wybrani do sądu. Z satysfakcją chcą podkreślić, że nie ulegają różnym podszeptom i sugestiom, orzekając sprawiedliwie i zgodnie z prawem, co nie zawsze spotyka się z entuzjazmem, ale na szczęście tylko u podszeptowaczy. Mamy świadomość tego, że ktoś nam zaufał, ktoś nam powierzył rozstrzygnięcie sprawy ważnej, czasami bolesnej i trudnej. Spotkaliśmy się niedawno w Bielsku-Białej na smutnej uroczystości ostatniego pożegnania naszego bardzo nam drogiego kolegi śp. Zbyszka Bochenka. Kiedy po mszy św. rozmawiałam z żoną Zbyszka uświadomiłam sobie, że nasz Kolega opowiadał żonie o naszej i swojej pracy w Głównym Sądzie Koleżeńskim. Ta społeczna praca musiała być więc dla niego bardzo ważna. Tu chcę podkreślić, że Kolega Zbigniew Bochenek, prokurator z zawodu, był w sądzie koleżeńskim sędzią sprawiedliwym i takimi sędziami staramy się być my wszyscy. Nasza praca społeczna jest bardzo trudna. Mamy przed sobą dwie przeciwstawne strony, gdy nie da się ich pogodzić jedna z tych stron będzie niezadowolona. Z reguły jednak nasze werdykty przyjmowane są ze zrozumieniem. Tylko w jednym przypadku spotkał się z atakami agresji.

Red. - Sąd, przynajmniej Główny Sąd Koleżeński, jednak nie zajmuje się tylko konkretnymi sprawami?

A. Kirchner: Zawsze jesteśmy konkretni. Co do zasady opieramy się na faktach i normach. Co do for-

my pamiętamy, że to przecież sąd koleżeński. Marzy też się nam, żeby w podobny koleżeński sposób popatrzono na nas. Jeżeli strony nie zawrą umowy, mediacja, kompromis jest trudny, sprawa złożona i wieloznaczna, odczuwamy pretensje do nas. Są one ujawniane wprost albo w zawaolowanej formie. Czasami dotyczą fragmentu sprawy, albo sposobu rozstrzygnięcia. Te zależą od unormowań. Jesteśmy ich społecznymi strażnikami. Taką rolę powierzył nam Walny Zjazd Towarzystwa.

Red. - Chyba jesteście nie tylko strażnikami unormowań?

A. Kirchner: Rzeczywiście nie tylko. Główny Sąd Koleżeński dokonuje też oficjalnej wykładni przepisów zawartych w statucie PTTK. Coraz więcej jest takich interpretacyjnych uchwał GSK. Wynika to z jednej strony z pewnej niedoskonałości unormowań, ale także z nowego zjawiska swoistej chęci uściślenia zapisów statutowych, postawienia przysłowiowej kropki nad „i”. Jeszcze nie tak dawno nasz sąd pełnił funkcje polubownego sądu gospodarczego. W tej kadencji była tylko jedna taka sprawa pomiędzy jednostkami PTTK. Przecież przed koleżeńskim sądem i prościej i taniej.

Red. - Czego najbardziej nie znosi sąd koleżeński?

A. Kirchner: Kłamstw i cwaniactwa. Spierać się można o racje, o powody, o źródła konfliktu i o charakter konsekwencji. To zrozumiałe. Kłamstwa, oszustwa, nieetyczność bliska czasami podłości po prostu nas miewają. I temu się przeciwstawiamy.

Red. - Co jeszcze jest ważne?

A. Kirchner: Myślę, że rozumienie funkcji społecznej przeciw sądów koleżeńskich. Jestem prezesem Głównego Sądu Koleżeńskiego PTTK już kilka kadencji. Myślę, że sądy koleżeńskie są szansą nie zewnętrzną, a integralną, wewnątrz Towarzystwa. Sprzyja to kształtowaniu odpowiedzialności. Zdaję sobie sprawę z tego, że to brzmi górnolotnie, ale to prawda. I to taka, która każe nam, to znaczy tym, którzy działają w sądzie koleżeńskim, ciągle ją potwierdzać. Tak długo jak to pisał nasz wieszcz z Krzemieńca Juliusz Słowacki, aż zjadacze chleba w aniołów się przemieniają.

Red. - A na sam koniec?

A. Kirchner: Podziękowanie dla działaczy PTTK, którzy zdecydowali się na społeczną pracę w sądzie koleżeńskim. Podziękowanie i uznanie dla Nich i dla ich rodzin. No i życzenia, aby ich misja była coraz lepiej rozumiana i bardziej wewnętrznie aprobowana.

Red. - Dziękuję za rozmowę.

POLSKA JEST JEDNA

Polska jest jedna. O czym onegdaj pisał Aleksander Patkowski, zróżnicowana w swoich regionach. Inny jest krajobraz górski, inny ni-

ziny. Zróżnicowany jest też obraz kulturowy regionów. Kto jak kto, ale wie o tym doskonale Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznaw-

Kujawsko-pomorskie spojrzenie na świat

Otworzyć oczy po hibernacji

Moją odpowiedź proszę potraktować jako wypadkową, wynikającą z pełnienia trzech różnych funkcji - przewodniczącego Sejmiku Prezesów, przewodniczącego Rady Programowej ds. Młodzieży Szkolnej PTTK oraz jako członka ZG PTTK. Nie potrafię patrząc na całość spraw Towarzystwa i znając jego problemy, wypowiedzieć się odrębnie.

Największym problemem naszego Towarzystwa jest aktywizacja poszczególnych oddziałów w zakresie realizacji celów statutowych. W bardzo wielu naszych jednostkach, szczególnie po okresie transformacji gospodarczo-ustrojowej naszego społeczeństwa, która miała miejsce na przełomie lat 80. i 90. ubiegłego stulecia oraz reorganizacji Towarzystwa (likwidacja zarządów wojewódzkich), nastąpił okres hibernacji, stagnacji oraz wyczekiwania. Władze ówczesnych jednostek oraz wielu działaczy społecznych, nie chciało lub nie potrafiło odnaleźć się w realiach nowej rzeczywistości. Zaczęły mnożyć się różnego rodzaju problemy: najpierw z lokalami, finansami, z działalnością gospodarczą, a następnie z zapleczem kadrowym - działaczami społecznymi. Od przełomowego okresu transformacji i czasu na określenie swojego miejsca i pozycji minęło przynajmniej 15 lat. Po okresie uspiania oddziały otwierają oczy i co widzą - kolejne zmiany ewolucyjne: pojawiły się organizacje grupujące i szkolące przewodników turystycznych, malujące szlaki turystyczne, organizujące imprezy i wycieczki turystyczne, które podczas naszej hibernacji potrafiły ustawić się w kolejce po środki finansowe i skutecznie po drodze eliminując „spiochów”. Od jakiegoś czasu władze Towarzystwa przybliżają i zwracają uwagę lokalnych społeczności na działalność Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, za pośrednictwem jego oddziałów, ogłaszając i realizując kolejne ogólnopolskie kampanie. Przypomnę, że zeszły rok obchodziliśmy pod hasłem „Roku Przyrody w PTTK”, a obecny 2009 to „Rok Dzieci i Młodzieży w PTTK”. Wyda-

je się, że nie istnieje już prostsza przesłanka do rozbudzenia oddziałów z głębokiego letargu, a jednak 25-30% oddziałów, nie interesuje się programami przygotowanymi przez ZG PTTK. Być może, że na stan długoletniego odrętwienia niektórych oddziałów, najskuteczniejszy może być tylko drugi „meteorit tunguski”.

Najpilniejszym naszym zadaniem jest wewnętrzne uporządkowanie, dostosowanie i umocnienie Towarzystwa. Stan struktur jest odzwierciedleniem pewnych nastrojów i tendencji panujących wśród członków naszego Towarzystwa. Dodatkowo sytuację umacnia wszechobecna komercja, która w sposób istotny i zasadniczy wpływa na naszą turystyczną społeczność. Rzeczywistość w jakiej realizujemy cele programowe zapisane

Henryk Miłoszewski

w naszym Statucie, a określane na poszczególnych walnych zjazdach jest znacznie inna, od tej, którą znaleźliśmy kilkanaście lat temu. W Towarzystwie jest ponad 300 oddziałów, których stan, kondycja, chęć i własne możliwości, a także wola działania wspólnie zapisują mapę historii Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Co najmniej połowa istniejących

cze. Różna jest też optyka regionalna procesów wspólnych, ale postrzeganych trochę inaczej w poszczególnych województwach.

Stąd zwróciliśmy się do przewodniczących wojewódzkich jednostek regionalnych z prośbą o wypowiedź w dwóch sprawach: jaki jest, w ich głębokim przekonaniu główny problem Towarzystwa i jakie jest główne zadanie. Tak powstała ta strona będąca swoistą programową trybuną PTTK. Mogą te wypowiedzi być impulsem do propozycji budowania programów w oddziałach, jednostkach regionalnych i na walnym zjeździe Towarzystwa.

Oddziałów Towarzystwa nie chce, nie może lub nie potrafi nawiązać współpracy z lokalnymi samorządami - w jaki sposób te zarządy oddziałów widzą swoją najbliższą przyszłość? Dla nich miejsca w przyszłości nie widzą. Część z nich bezradnie ogląda się na Zarząd Główny naszego Towarzystwa przybierając pozycję wyczekującą, inna część oddziałów zawęziła realizację celów statutowych, ograniczając ją tylko dla potrzeb własnych członków, jeszcze inna część oddziałów szybko się zorientowała, że można w obecnych realiach zrobić szybki interes. Całkowicie inna moim skromnym zdaniem około 25% część oddziałów (część i chwała im za taką postawę), borykając się z różnego rodzaju problemami, kłopotami, „machiną biurokracji”, nieradko z ignorancją, indolencją, niezrozumiałością i bardzo często z niechęcią i krytyką, żmudnie i z uporem maniaka realizuje cele statutowe Towarzystwa - bo do tego poczuwają się zobowiązane i powołane. Nie muszę w tym miejscu akcentować, że wszystkie określone wyżej oddziały łączą znaki: słowny i graficzny - Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. To oznacza, że oddział, który nie realizuje celów statutowych, bądź też działania markuje jest umiejscowiony na równi z tym oddziałem, który realizuje cele statutowe. Oznacza to też, że lokalna społeczność, wójt, burmistrz, starosta, prezydent, wojewoda, poseł i senator takie mają zdanie o Polskim Towarzystwie Turystyczno-Krajoznawczym i jego działaniach - jakie obserwują i odbierają w formie działań oddziałów PTTK z macierzystego terenu. Taka sytuacja jest powodem zmartwienia i budzi moje głębokie zaniepokojenie. Uważam za celową i pilną realizację działań określonych we wstępie wypowiedzi.

Najważniejsze zadania

Przewodniczący Sejmiku Oddziałów Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Z małopolskiego punktu widzenia

Młodzież w PTTK

Towarzystwo powinno dbać wszystkimi możliwymi sposobami, to aby zwiększać liczebność zarówno SKKT - PTTK, jak i młodzieży w tych kołach. Uważam, że im większa liczba młodzieży będzie zaangażowana w imprezach SKKT, tym więcej osób w wieku już doro-

Przyszłość przewodnictwa w PTTK

Niestety przyszłość przewodnictwa w PTTK widzę w ciemnych kolorach. Od pewnego czasu, w środowisku przewodników (szczególnie wśród tych przewodników, którzy nie są zaangażowanymi działaczami Towarzystwa, a tylko zrzeszają się w kołach przewodniczących przy oddziałach PTTK) można usłyszeć, że „czapa” zarządu oddziału czy też ZG PTTK jest dla funkcjonowania przewodników zbędna. Na razie jest to na szczęście opinia „mniejszości”. Jednak środowisko przewodniczące starało się znaleźć inne miejsce dla swoich działań w Towarzystwie i stworzyć tzw. samorząd przewodników turystycznych PTTK. Ponieważ funkcjonowanie samorządu przewodniczącego jest już umocowane statutowo, sądzę, że pod wpływem lobby przewodniczącego ukażą się uchwała nr 132/XVI/2006 z dnia 16.12.2006 roku w sprawie „Zasad działania samorządu przewodników turystycznych PTTK”. W moim subiektywnym przekonaniu uchwała ta jest niezgodna ze statutem PTTK, a na pewno powoduje zamieszanie i niejasność na styku działalności i relacji ZG PTTK - Komisja Przewodnicząca, ZG PTTK - Samorząd Przewodników, Samorząd Przewodników - Komisja Przewodnicząca. Jeszcze większa niejasność jest w regionach, co oświadczyć może stwierdzić. Sądzę, że w przyszłości (obym był złym prorokiem) samorząd przewodniczący dążyć będzie do coraz większej samodzielności, do coraz większej autonomii, aż w końcu uzna, że PTTK do działalności przewodniczącej jest mu nie potrzebne i w swej większości odejdzie z Towarzystwa. Zapewne część przewodników, może nawet dość spora, zostanie w strukturach PTTK, ale nie zdecydowana większość, jak to ma miejsce dzisiaj.

Biurokracja

Poważnym problemem, szczególnie w pracach oddziałów, są przepisy, które niestety musimy rygorystycz-

nie przestrzegać. Gro pracy działaczy i biur oddziałów pochłania biurokracja. Współpraca z instytucjami (KRS, Urząd Marszałkowski, Urząd Skarbowy, ZUS, urzędy gmin i miast, Urząd Statystyczny) chociaż merytorycznie układa się zwykle bardzo dobrze, to niestety pochłania mnóstwo czasu. Oczywiście, nie mamy wpływu na obowiązujące przepisy i musimy się im poddawać, ale powoduje to duże problemy w pracach oddziałów, a niektóre, szczególnie małe oddziały, wręcz z tym problemem sobie nie radzą. Uważam, że próby wpływania na zmianę chociażby niektórych przepisów, które uziłyby oddziałom, to pole popisu dla ZG PTTK i jego biura. Wiem, że ZG PTTK takie działania podejmuje i wierzę, że w przyszłości również będzie ten postulat realizował. Jednak i w ZG PTTK można zauważyć pewne posunięcia biurokratyczne. Taka opinia jest przedstawiana często przez działaczy oddziałów w trakcie różnych spotkań.

Najważniejsze zadania

W zakresie działalności gospodarczej takim zadaniem jest unormowanie stanu finansów na tyle, aby można było zaabsorbować europejskie środki finansowe na realizację dobrze przygotowanych projektów Towarzystwa, z koniecznością tzw. udziału własnego. Idealem byłoby, gdyby ZG PTTK mógł wspierać oddziały w podobnych przedsięwzięciach.

W pracy organizacyjnej, z jednej strony należałoby uporządkować problem małych i niewydolnych oddziałów, a z drugiej jednoznacznie określić (także w statucie) miejsce i rolę komisji. Obecne ich funkcjonowanie chyba nie jest najszybszym rozwiązaniem w PTTK. Ewentualne zmiany wymagają - sądzę - szerszej dyskusji w Towarzystwie.

Zadań do rozwiązania w Towarzystwie jest o wiele więcej, chociażby te, które stanowią problemy wymieniane w pierwszym pytaniu. Wymaga to zapewne ciągłej i szerokiej dyskusji w różnych gremiach działaczy PTTK.

Andrzej Łabno

Przewodniczący Regionalnego Forum Oddziałów PTTK Województwa Małopolskiego

Andrzej Łabno

śłym zapisze się do PTTK. Problem jest bardzo trudny i w znacznej mierze uzależniony od zaangażowania nauczycieli, którzy z jednej strony chcieliby prowadzić SKKT, a z drugiej strony mieli taką możliwość. Jest to nieustająca praca w oddziałach, które powinny w miarę swoich możliwości, dbać o dotychczasowych opiekunów SKKT i poszukiwać, najlepiej wśród młodych nauczycieli, osób, które mogłyby organizować i zakładać nowe koła SKKT. Także konieczna jest współpraca oddziałów z miejscowymi wydziałami edukacji, gdzie powinniśmy skutecznie propagować idee Towarzystwa. Działania ZG PTTK, takie jak ogłoszenie w PTTK „Rok młodzieży” również powinny przynosić pozytywne efekty.

Z lubuskiej perspektywy

Krajoznawstwo na olimpiady

Czesław Woźniak

Bardzo ważna jest pomoc i wsparcie ZG PTTK dla zarządów oddziałów i ich prezesów. To bardzo często są ludzie, bez których oddziały przestałyby istnieć. Oni muszą wiedzieć, że zawsze mogą liczyć na poparcie Zarządu

Głównego, również w sprawach konfliktowych, których nie zawsze daje się uniknąć. Jeśli tego nie czują, to bardzo trudno im pracować.

Dobrze się stało, że ZG PTTK ogłosił rok 2009 Rokiem Młodzieży w PTTK. Mam nadzieję, że to zdopinguje oddziały PTTK do wzmożonej pracy na rzecz pozyskania młodzieży do PTTK i tworzenia oraz odtwarzania SKKT, których ilość w ostatnich latach znacznie zmalała. Przyczyną tego stała się między innymi reforma szkolna (3 lata gimnazjum i 3 lata liceum). Byłoby dobrze gdyby krajoznawstwo stało się olimpijską dyscypliną w szkołach, a turystyka kwalifikowana częścią zajęć wychowania fizycznego (obowiązkową w realizacji).

Należy czynić starania, aby dopasować niektóre uprawnienia kadry programowej PTTK (instruktorów, przodowników) do uprawnień honorowanych w systemie oświaty.

Czesław Woźniak

Przewodniczący Lubuskiego Porozumienia Oddziałów PTTK

Problemy turystyki w Opolskiem

Jak działać bez młodzieży i świadczeń?

Najważniejszy problem?

To zbyt mały udział młodzieży w pracach Towarzystwa. Organizowane przez nas od lat eliminacje wojewódzkie ogólnopolskich konkursów takich jak „Poznajemy Ojcowiznę”, „Konkurs Krasomówczy”, „OMTTK” oraz „Najlepszy SKKT”, zachęcają do udziału młodzieży ale nie przekłada się to na przyrost członków Towarzystwa. Należy stworzyć zachęty dla nauczycieli - opiekunów SKKT. Ale jeszcze gorzej jest w grupie wiekowej tzw. produkcyjnej. Nieliczni członkowie Towarzystwa, zabiegani w pracy, nie chcą przyjmować funkcji społecznych.

Najważniejsze zadania

Szczególnie pilne jest przywrócenie świadczeń dla kadry społecznej działającej jeszcze z rozpędu w Towarzystwie, ale będącej coraz bardziej w zaniku. Także więcej działań (kontynuując ubezpieczenia i kartę rabatową) na rzecz członków towarzystwa. Innym problemem do rozwiązania rozliczenia finansowe w oddziałach. Dobrze byłoby postarać się o komputerowy program finansowy jednolity w całym Towarzystwie, a zróżnicowany jedynie na oddziały nie prowadzące działalności gospodarczej i prowadzącej taką działalność. Te drugie muszą sobie jakoś radzić, ale te oddziały, które prowadzą tylko działalność statutową dla swych członków, najczęściej mają z tym kłopot. Sprawy rozwiązałby

Lucjusz Bilik

jakis etat finansowy, np. w porozumieniach oddziałów PTTK, co pozwoliłoby obsłużyć więcej oddziałów.

Lucjusz Bilik

Przewodniczący Rady Prezesów Porozumienia Oddziałów PTTK Województwa Opolskiego

Krajoznawstwo w Lubelskiem

Poszerzać i łączyć

Najważniejsze zadania

Najpilniejsze jest utrzymanie stanu członkostwa w PTTK przy jednoczesnym podejmowaniu działań w celu rozszerzenia tego stanu. Zadanie to nie jest zadaniem samym w sobie. Do utrzymania stanu członkostwa przyczynić się mogą starania Zarządu Głównego wybranego na najbliższym walnym zjeździe o utrzymanie tożsamości Towarzystwa, a więc tego co przez ponad 100 lat je tworzyło. Podstawową wartością tworzącą tożsamość była i jest turystyka i krajoznawstwo ukształtowane na

gruncie PTT, PTK i PTTK i przez członków tych Towarzystw rozwijana i upowszechniana.

Wyzwania na dziś i jutro

Najważniejszym problemem dla działalności PTTK na najbliższe lata jest utrzymanie przez ZG PTTK łączności z oddziałami. Zarząd Główny powinien utrzymać i rozwinąć swoją funkcję inspirującą różne formy turystyki i krajoznawstwa. Niezbędny jest do tego zespół pracowników merytorycznych i organ prasowy. Drugi problem to wsparcie organizacyjne (formy działalności gospodarczej oddziałów, rejestracja w KRS, statystyka członków, porady prawne itp.). Istnieje prawdopodobieństwo zdominowania działalności PTTK przez problemy gospodarcze, wynikające z zarządzania majątkiem PTTK oraz służące pozyskiwaniu środków finansowych. Muszą tu być zachowane proporcje, tak aby znak PTTK nie był znakiem firmy, ale Towarzystwa skupiającego znaczną liczbę członków świadomych celów do jakich dąży. To także składa się na tożsamość.

Andrzej Wasilewski

Przewodniczący Rady Porozumienia Oddziałów PTTK Województwa Lubelskiego

Andrzej Wasilewski

W kręgu dobrych praktyk

Na mapie bardzo aktywnego działania naszego Towarzystwa wśród najmłodszych i młodzieży znajduje się wiele ośrodków. Są oddziały PTTK znakomicie pracujące wśród najmłodszych, jak np. Prudnik, Kruszwica i Elbląg. Są takie, które organizują świetne konkursy krasomówcze, jak w Golubiu Dobrzyńskim i Legnicy. Są takie, które organizują swoiste akademie turystyczne jak np. w Szczecinie. Są też takie, które rozwijają wzorcowo turystykę kwalifikowaną, śląc w całość Polskę jak w Łomży i w Tarnowie i w Rzeszowie. Od lat w Ogólnopolskim Młodzieżowym Turnieju Krajoznawczo-Turystycznym w szpicie są drużyny z Radzyna Podlaskiego, Wrocławia, Szczecina, Biłgoraja, Poznania, Częstochowy, Rumi, Andrychowa, Ustrzyk Dolnych, Chełmży, czy Zakliczyna.

Tradycyjnie w Ogólnopolskim Konkursie „Poznajemy Ojcowiznę” brylują przedstawiciele takich środowisk jak: Przeworsk, Przemyśl, Biłgoraj, Radom, Katowice, Rybnik, Rumia, Włocławek, Krosno, Szczecin, Oświęcim, Zduńska Wola, Zakliczyn, Legnica, Toruń i Rzeszów.

W województwach łódzkim i podkarpackim dzięki operatywności działaczy PTTK podpisane zostały porozumienia z kuratorami oświaty, w wyniku którego laureaci naszych konkursów mają punkty liczące się w kwalifikacji do szkół wyższego szczebla.

W większości oddziałów PTTK organi-

zowane są stałe imprezy dla dzieci i młodzieży. Świetne są imprezy oddziałów PTTK w Nowym Sączu, Rzeszowie, Krakowie, Gliwicach, Radzynie Podlaskiej, Wrocławiu, Wałbrzychu, Szamotułach, Biłgoraju, Rybniku, Przeworsku, Poznaniu, Elblągu, Piotrkowie Trybunalskim, Luboniu, Katowicach, Łodzi, Kielcach, Starachowicach, Żarach, Pszczynie, Siedlcach, Włocławku, Płocku, Gdańsku, Tarnowie, Radomiu, Częstochowie, Krakowie, Międzyrzeczu, Lublinie, Gdyni, Kaliszu, w Warszawie na Ochocie i Żoliborzu, Słupsku, Jastrzębiu Zdroju, Suwałkach, Łęczycy, Toruniu, Brodnicy, Opolu, Koszalinie, Zduńskiej Woli, Prudniku, Kruszycy i Raciborzu. Lista ta świadomie w przedziwny kolejności zawiera nazwy miejscowości (lub dzielnic), gdzie dla oddziałów PTTK sprawy edukacji i radości turystycznej wśród dzieci i młodzieży są bardzo ważne. A przecież jeszcze są oddziały wojskowe PTTK w Krakowie, w Bydgoszczy z unikatowymi propozycjami dla najmłodszych. Z kolei w Nowym Sączu, Białymstoku, Krośnie i Sosnowcu rewelacyjnie pracuje się z młodzieżą z różnymi niepełnosprawnościami. W Żyrardowie zwraca się uwagę na poszanowanie dziedzictwa. Jakby dla odmiany w Ustrzykach Dolnych zwracają uwagę na ochronę przyrody i sprzątają górskie szlaki. Część z wymienionych przesłała nam swoje meldunki o różnych formach pracy, inicjatywach i doświadczeniach.

Oddział PTTK w Bielsku-Białej

Szanować opiekunów!

Młodzież stanowi prawie połowę członków Oddziału PTTK w Bielsku-Białej. Działa w 37. szkolnych kołach krajoznawczo-turystycznych PTTK, w 25. kołach na terenie miasta Bielsko-Biała i w 12. na obszarze powiatu bielskiego. Ogółem w oddziałach wśród zrzeszonych członków 536 osób to młodzież, co stanowi ok. 45 % wszystkich członków bielskiego oddziału PTTK. Spotyka się ona na tradycyjnych, od wielu lat organizowanych, imprezach, takich jak: rajdy młodzieżowe „Człap-Człap”, zimowe zloty młodzieży, „Chinka dla Zwierząt”, Spotkajmy się na Koziej”, zjazd na rozpoczęcie sezonu turystycznego, „A my znów na szlaku”, „Zimowe Spotkania Młodzieży (w 2008 r. po raz 30.)”, Festiwal Piosenki Turystycznej, konkursy plastyczne: „Zabytki Bielska-Białej w Miniaturze”, „Bielsko-Biała, to miasto warto zobaczyć”, wycieczki jednodniowe w Beskidy. Komisja ds. Młodzieży – działająca od 1998 r. pod przewodnictwem Lucyny Bardel – przygotowała również regulaminy rajdów „Nasze wędrowanie” oraz „Mała Korona Beskidów”.

Komisja współpracuje z opiekunami SKKT, SKKT PTTK i SKKT PTSM, działających przy szkołach na terenie miasta Bielsko-Biała oraz powiatu bielskiego.

Co ciekawe, prowadzimy z udziałem młodzieży również działalność międzynarodową we współpracy z Asocjacje TOM ČR Morawsko-śląskiego Kraju, dzięki której powstał wspólny program działań realizowany od 2004 r. Obejmuje on między innymi uczestnictwo młodzieży wraz z opiekunami w szkoleniach, a także dzieci i młodzieży w „Bambiriadzie” i w innych imprezach turystyczno-krajoznawczych.

Nasza działalność wśród młodzieży – czym się szczytujemy – ma już ponad 80-letnią tradycję. Jak zawsze za wszystkim stali i stoją konkretni ludzie inicjujący turystykę młodzieżową

w naszym mieście i w regionie. Wśród tych, którzy po dzień dzisiejszy stanowią żywy wzór pięknego działania są Mieczysław Radoń i Weronika Grabska-Martyniak. Szczycimy się tym, że możemy z nimi współpracować.

Zawsze zwracaliśmy uwagę na to, jak waż-

Lucyna Bardel

ną rolę odgrywają w PTTK nauczyciele z prawdziwego zdarzenia, organizujący imprezy turystyczne, i koła SKKT PTTK. To im zawdzięcza PTTK wartościowe sztafety pokoleń. Stąd uważamy, że warto wrócić do starej instytucji w naszym Towarzystwie uznającej nauczycieli-opiekunów SKKT PTTK, będących członkami Towarzystwa, do bycia delegatami na zjazdy oddziałów. Byłoby to, a mamy nadzieję, że będzie na nowo nawiązanie do pięknej tradycji jeszcze z Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Józef Binda

Oddział PTTK w Biłgoraju

Dla młodzieży

Działalność Oddziału PTTK w Biłgoraju skierowana jest przede wszystkim do wszystkich środowisk dzieci i młodzieży regionu. Z inicjatywy Oddziału organizowane są liczne rajdy piesze i rowerowe oraz wycieczki krajoznawcze, w których bierze licznie udział młodzież biłgorajskich szkół. Warte wymienienia są w tym miejscu rajdy rowerowe: Rajd gwiazdzisty na wzgórze Polak oraz Rajd szlakiem Jastrzębiej Zdebrzy, Rajd Żurawinowy i pieszy rajd partyzancki.

Oddział PTTK „Beskid” w Nowym Sączu

0 uśmiech dziecka

Działalność ruchu turystycznego w Nowym Sączu zapoczątkowana została w 1906 r., kiedy to grupa pedagogów z sądeckiego gimnazjum i Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” postanowiła utworzyć Towarzystwo „Beskid”, które w roku 1907 przystąpiło do Towarzystwa Tatrzańskie. Nic więc dziwnego, że od samego początku rozwijał się w Oddziale szkolny ruch turystyczno-krajoznawczy i w ubiegłym roku w Oddziale PTTK „Beskid” obchodzono 100-lecie ruchu turystycznego wśród młodzieży. W dniu 14 kwietnia 1908 r. na posiedzeniu Zarządu Oddziału jego sekretarz i nauczyciel gimnazjalny, Kazimierz Sosnowski, poinformował, że Rada Szkolna Krajowa wydała do dyrekcji gimnazjów okólnik wzywający je do tworzenia komitetów budzenia ruchu wycieczkowego wśród młodzieży szkolnej i zaproponował, aby utworzyć komisję do wycieczek szkolnych. Już 12 czerwca tegoż roku Antoni Lenczowski, nauczyciel gimnazjalny i jednocześnie ówczesny wiceprezes Oddziału, zdał sprawę z utworzenia Sekcji dla Wycieczek Młodzieży Szkolnej. Tak rozpoczął się zorganizowany ruch turystyczno-krajoznawczy dla młodzieży szkolnej w Oddziale PTTK „Beskid” w Nowym Sączu, który trwa do dzisiaj. Członkowie Oddziału są bardzo zaangażowani w pracę na rzecz dzieci i młodzieży, organizując różnorodne wycieczki i spotkania dla niej. Przewodzi temu obecnie Komisja Młodzieżowa, istniejąca od 1978 r., a w niej Mieczysław Witowski, działający od samego jej początku, tak jak między innymi Tadeusz Czubek z Zespołu Szkół Ekonomicznych w Nowym Sączu. W pracy tej wspomagają go pozyskana do Komisji młoda nauczycielka historii i przyrody w Szkole Podstawowej im. Kornela Makuszyńskiego w Cieniawie i opiekunka SKKT PTTK przy tej szkole Marzena Poręba-Pietrzak oraz inni członkowie tej Komisji, jak na przykład: Maciej Oleksy, Marta Adamczyk, Beata Koral, Piotr Piwowar i Władysław Żebrak.

Zrzeszonych było wówczas 15 szkolnych kół krajoznawczo-turystycznych (SKKT), a dzisiaj jest ich 37. Największe z nich działa przy Zespole Szkół nr 1 im. Komisji Edukacji Narodowej w Nowym Sączu i nazywa się „Góry na kółkach” (gdz głównym ich celem jest współpraca z Komisją Integracji z Niepełnosprawnymi Oddziału PTTK „Beskid” w Nowym Sączu oraz z Komisją Mł-

Marzena Poręba-Pietrzak i Mieczysław Witowski (dzieżową), liczy bowiem około 50. osób, a jego opiekunem jest Beata Koral – sekretarz oddziałowej Komisji Integracji z Niepełnosprawnymi.

Na ponad 1 000 członków Oddziału PTTK „Beskid” aż 658 osób to młodzież, co stanowi 54,1 %.

Jak intensywnie i pięknie, bez żadnych obaw, muszą więc tam pracować nauczyciele i członkowie Oddziału, a przede wszystkim Komisji Młodzieżowej, by zachęcić dzieci i młodzież do działalności w SKKT w ramach Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Są przy tym skromni i nie dbający o rozgłos, a jedynie – jak powiedział wieloletni przewodniczący oddziałowej Komisji Mieczysław Witowski – o uśmiech na ustach dziecka, o przekazanie w jak najatrakcyjniejszy i praktyczny sposób wiedzy o przeszłości i dniu dzisiejszym ojczystej ziemi. Stąd też prowadzony jest cykl wycieczek „Historie miasta Nowego Sącza”, w czasie których zaznajamia się dzieci i młodzież z historią miasta i kraju. Kontynuują to, co najbardziej cenili twórcy Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego Aleksander Janowski i Kazimierz Kulwiec – nauczanie na wycieczkach, jako najlepsza i bodaj najwspanialsza forma nauczania dzieci i młodzieży.

Z myślą o uśmiechu i poszerzeniu wiedzy organizują rajdy górskie, zawody na orientację

Ważną sferą działalności naszego Oddziału jest organizacja od 20 lat cyklicznych regionalnych konkursów krajoznawczych. Adresowane są one do młodego pokolenia, które w konkursowej rywalizacji poznaje losy powstańców styczniowych, żołnierzy września 1939 roku, partyzantów AK i BCh oraz kulturę i przyrodę Ziemi Biłgorajskiej. Członkowie naszego Oddziału włączają się aktywnie do wielu inicjatyw krajoznawczych i turystycznych o zasięgu ogólnopolskim. Pod opieką sprawdzonych nauczycieli nasza młodzież brała udział w Ogólnopolskim Młodzieżowym Turnieju Turystyczno-Krajoznawczym, w którym w minionym roku reprezentacje szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych zajęły odpowiednio I i II miejsca w finale centralnym w Kamieńczuku. Corocznie nasz oddział reprezentowany był w centralnych finałach Ogólnopolskiego Konkursu Krajoznawczego „Poznajemy Ojcowiznę”. W 2008 roku nasze prace krajoznawcze otrzymały nagrody w konkursie. Wielu uczniów biłgorajskich szkół brało też udział w konkursach plastycznych o tematyce turystycznej. W minionym roku nasi członkowie zdobyli nagrody w konkursach: „O czym szumi las”, Ratujmy Beskidzkie Lasy” i „To jest mój Meksyk”. Najlepsi krasomówcy reprezentowali województwo lubelskie w finale centralnym Ogólnopolskiego Konkursu Krasomówczego Dzieci i Młodzieży Szkolnej w Legnicy. Priorytetową imprezą dla młodzieży SKKT-PTTK w naszym Oddziale był IV Ogólnopolski Zlot Młodzieży PTTK ze Środowiska Wiejskiego. Nasi młodzi członkowie aktywnie włączyli się w przedsięwzięcie Rok Przyrody, a ponad 200 członków Oddziału zdobyło Odznakę Turysta Przyrodnik.

Marian Kurzyňa
Andrzej Czacharowski

dla młodzieży, wycieczki krajoznawcze piesze i autokarowe w kraju i za granicą oraz wiele innych imprez turystycznych dla około 40 000 tys. członków i sympatyków Komisji Młodzieżowej, a także prowadzą kursy organizatorów turystyki (wykształcili do tej pory około 1 500 organizatorów), Festiwal Piosenki Turystycznej oraz przeprowadzają eliminacje na szczeblu Oddziału i województwa w ramach Ogólnopolskiego Młodzieżowego Turnieju Turystyczno-Krajoznawczego (OMTTK) i konkursu krajoznawczego „Poznajemy Ojcowiznę”. W ciągu roku z różnego rodzaju imprez korzysta ponad 1 000 osób. Członkowie SKKT zaś zdobywali najwyższe nagrody w konkursach OMTTK i „Poznajemy Ojcowiznę”.

Tylko w roku 2008 Komisja przygotowała kilka spotkań i wycieczek, w tym między innymi: w Pieniny, w Beskid Niski, w Tatry, w ramach akcji „Przewodnicy dzieciom”, na Kresy Wschodnie (Lwów – Olesko – Żółkiew), na Słowację (Koszyce) i na Węgry (Miskolc – Eger – Budapeszt). Odbył się również Festiwal Pieśni Turystycznej i to już 15, który zgromadził 113 wykonawców.

Podsumowania wspaniałej i dzisiaj już 30-letniej działalności oddziałowej Komisji Młodzieżowej dokonano w dniu 22 listopada ubiegłego roku w siedzibie Oddziału PTTK „Beskid” w Nowym Sączu w ramach obchodów 100-lecia szkolnego ruchu krajoznawczo-turystycznego. W uroczystości uczestniczyli między innymi: członkowie byłego i obecnego Zarządu Komisji, byli i obecni opiekunowie SKKT, a także wice-marszałek województwa małopolskiego Leszek Zegzda, I zastępca prezydenta miasta Nowego Sącza Bożena Jawor, wiceprzewodniczący Rady Miasta Nowego Sącza Stefan Chomonick, członek Zarządu Powiatu Nowosądeckiego Józef Broński i poseł na Sejm RP Arkadiusz Mularczyk. W podziękowaniu za pracę krajoznawczo-turystyczną z młodzieżą wybitnym działaczom wręczono odznaczenia, listy gratulacyjne i dyplomy, a najaktywniejszej młodzieży odznakę „Orli Lot”. Sponsorem zaś uroczystości był Mariusz Borkowski, właściciel agencji turystycznej i członek Zarządu Nowosądeckiej Izby Turystycznej.

Działania Komisji Młodzieżowej Oddziału PTTK „Beskid” nie ograniczają się tylko do Nowego Sącza, ale obejmują cały powiat nowosądecki, po prostu wszystkich chętnych.

Elżbieta Matusiak-Gordon
Mieczysław Witowski

Nowa inicjatywa radzyńskich turystów

Szkolna Pracownia Krajoznawcza

W dniu 15 lutego br., przy okazji XI Zjazdu Oddziału PTTK w Radzynie Podlaskim, rozpoczęła funkcjonowanie Szkolna Pracownia Krajoznawcza. Jest to najnowsza inicjatywa radzyńskich turystów spod znaku Szkolnego Koła Krajoznawczo-Turystycznego PTTK nr 21 działającego przy I Liceum Ogólnokształcącym w Radzynie Podlaskim.

„Już od dawna czuliśmy potrzebę zorganizowania miejsca, w którym będą mogli spotykać się radzyńscy turyści – powiedział Robert Mazurek, pomysłodawca i zarazem opiekun pracowni. Wyremontowanie w tym celu nieużywanych pomieszczeń po byłej ciemni fotograficznej było bardzo dobrym posunięciem – dodał Tadeusz Pietras, dyrektor I Liceum Ogólnokształcącego.

Pracownia zajmuje trzy skromne pomieszczenia, w których radzyńscy turyści mogą gromadzić i przechowywać wszelkiego rodzaju materiały krajoznawcze. Jednak przede wszystkim jest to miejsce, gdzie mogą się oni spotkać, planując kolejne wypady tu-

rystyczne. W miarę możliwości udostępniana jest też prasa turystyczna. Specjalnie urządzony kąt zajmuje miesięcznik krajoznawczo-turystyczny „Poznaj swój kraj”, który jest, jak mówią gospodarze pracowni, bardzo bliski wszystkim radzyńskim turystom.

Inauguracja działalności pracowni odbyła się z udziałem bardzo zacnych gości. Jako jedna z pierwszych w jej progach zawitała Genowefa Tokarska – wojewoda lubelski, a także posłowie ziemi radzyńskiej – Jerzy Rębek i Tadeusz Sławewski. Wszyscy zgodnie podkreślali, że to bardzo cenna inicjatywa i w każdej szkole powinna znaleźć się taka pracownia.

Apel!

Szkolne Koło Krajoznawczo-Turystyczne PTTK nr 21 przy I Liceum Ogólnokształcącym w Radzynie Podlaskim zwraca się z apelem do wszystkich osób posiadających zbędną literaturę o tematyce turystycznej i krajoznawczej – przewodniki, broszury, foldery, itp. Przynieście ją lub przyslijcie do naszej pracowni, gdzie będzie mogła służyć wszystkim zainteresowanym. W ten sposób pozbędziecie się niepotrzebnych rzeczy oraz znajdziecie się na liście naszych darczyńców. Zainteresowanych prosimy o kontakt – tel. 606 234 320 bądź e-mail: skkt21@poczta.onet.pl. Z góry bardzo dziękujemy i zapraszamy w nasze gościnne progi.

Oddział Miejski PTTK w Toruniu

Dzieci potrafią być aktywne

Szkolne Koło Krajoznawczo-Turystyczne nr 61 przy Zespole Szkół nr 16 w Toruniu działa od 1985r. Od 2000r. członkami koła są głównie uczniowie klas I-III szkoły podstawowej oraz dzieci niepełnosprawne. Każdego roku członkowie koła biorą udział w wielu imprezach turystycznych, organizowanych przez Oddział Miejski PTTK im. Mariana Sydowa w Toruniu oraz przez koło. W 2008r. wzięliśmy udział w 18 imprezach turystycznych, w tym 2 i 3- dniowych, między innymi w: cyklu rajdów przyrodniczych „Z przyrodą za pan brat”, cyklu rajdów „Poznajemy okolice Torunia”, Kopernikańskich Marszach na Orientację, Artyleryjskiej i Górniczej Barbórce, Rajdzie Pierwszaka, rajdzie „Jestem wolny, kocham siebie...”, kolejnej edycji konkursu „Moje trofeum leśne” oraz w Ogólnopolskim Konkursie „Poznajemy Ojcowiznę”. W czasie tych imprez uczestnicy: wyrabiali samodzielność, np. poprzez przygotowywanie śniadań i kolacji, pakowanie plecaków, porządkowanie miejsca pobytu, zdobywali umiejętność radzenia sobie w nowych warunkach i sytuacjach, uczestniczyli w konkursach krajoznawczo-turystycznych, a więc pogłębiali wiedzę o regionie, uczyli się

możliwości.

W 2008r. członkowie SKKT nr 61 przystąpili do Ogólnopolskiego Młodzieżowego Konkursu Krajoznawczego „Poznajemy Ojcowiznę”,

norm i zachowań społecznych, wdrażali się do współdziałania w grupie oraz integrowali się ze środowiskiem turystów, poprzez wspólne spędzanie czasu stawali się bardziej wrażliwi na potrzeby innych, wzajemnie sobie pomagali, otaczali troską słabszych, niepełnosprawnych, w miarę swoich

uzyskując Nagrodę Specjalną Rady ds Turystyki Osób Niepełnosprawnych Zarządu Głównego PTTK za pracę „Nasze najciekawsze ścieżki krajoznawczo-turystyczne”. W tym samym roku przystąpiliśmy również do Ogólnopolskiego Projektu „Przyroda uczy najpiękniej” i otrzymaliśmy podziękowanie za aktywny udział.

Dało to możliwość poznania i pogłębienia wiedzy związanej z bliższym i dalszym środowiskiem dzieci, lepszej znajomości własnej miejscowości, poznania poszczególnych walorów regionu. Pozwoliło również dzieciom na poszerzenie wiedzy zdobywanej w czasie zajęć lekcyjnych w szkole, umożliwiło bezpośredni kontakt z przyrodą, historią i kulturą Torunia i regionu.

Teresa Karasiewicz
Opiekun SKKT nr 61

Kol. Teresa Karasiewicz jest również przewodniczącą Oddziałowej Komisji Ochrony Przyrody. To ona jest „matką” Międzyszkolnych konkursów przyrodniczych pn. „Moje trofeum leśne”, które są formą podsumowania całorocznego cyklu wycieczek przyrodniczych. Konkurs skierowany jest do dzieci i młodzieży szkół podstawowych oraz ponad podstawowych, z podziałem na kilka kategorii wiekowych. W 2008r. uczestnicy zgłosili ... aż 230 prac. Celem konkursu jest m.in. pobudzanie wyobraźni i inwencji twórczej dzieci oraz wymuszanie określonego zachowania w lesie, polegającego na bacznej obserwacji środowiska leśnego i twórczości. Pełni on bardzo ważną rolę edukacyjną – wychowawczą wśród dzieci

i młodzieży, ukazując naturalne środowisko i otoczenie człowieka, w którym one również

mieszkają oraz wskazują na potrzebę jego ochrony m.in. poprzez kształtowanie właściwych proekologicznych postaw dzieci i młodzieży. „Świat przyrody – pisze Teresa Karasiewicz – składa się z ogromnych ilości drzew, krzewów, kwiatów i zwierząt, pobudza umysły dzieci, ukazując piękno ruchu, kształtu i koloru. Otaczająca przyroda fascynuje młodych ludzi, urzeka pięknem, oczarowuje kolorem, ruchem, celowością i przydatnością”.

W ogłoszonym w przez Marszałka Województwa Kujawsko – Pomorskiego Konkursie „Odkrywcą 2008” Teresa Karasiewicz została laureatą w kategorii – Turystyka Przyjazna Osobom Niepełnosprawnym.

H.M.

Oddział PTTK w Szamotułach

Jak zainteresować najmłodszych?

Praca z dziećmi i młodzieżą stanowi jeden z głównych elementów działalności programowej Oddziału PTTK w Szamotułach. Nic w tym dziwnego, skoro ta grupa wiekowa stanowi aż 70% ogółu jego członków.

Do szkolnych klubów krajoznawczo-turystycznych PTTK należą młodzi turyści ze wszystkich typów szkół, położonych w różnych miejscowościach.

Poza wieloma cyklicznymi rajdami, zlotami, czy wycieczkami przedstawiciele naszych SKKT od lat z powodzeniem startują w OMTTK. Ta systematyczność owocuje sukcesami, które, co ważne, odnoszą drużyny z różnych szkół, z terenu naszej działalności. W ostatnich latach uczestnikami finałów centralnych byli przedstawiciele liceów ogólnokształcących w Szamotułach i w Pniewach, szkół podstawowych w Nojewie i w Ostrorogu oraz Gimnazjum w Pniewach. W ubiegłym roku Oddział podjął się organizacji eliminacji wojewódzkich konkursów krasomówczych. Zaowocowało to nie tylko zwiększonym zainteresowaniem naszych SKKT, lecz także dobrymi wynikami. Dwóch przedstawicieli ze Szkoły Podstawowej w Nojewie i jeden z Gimnazjum w Obrzycku wywalczyło awans do finału centralnego w Legnicy. Jak wiadomo, w tego typu imprezach sukces stanowi dodatkową motywację do pracy.

Jedną z form zachęcenia najmłodszych turystów do aktywności jest prowadzony w naszym Oddziale konkurs na najaktywniejszy Szkolny Klub Krajoznawczo-Turystyczny PTTK. Obejmuje on działalność prowadzoną w trakcie całego roku szkolnego, a do punktacji zaliczany jest zarówno stan organizacyjny (liczba członków klubu), jak i udział w różnego rodzaju imprezach i konkursach PTTK (OMTTK, konkurs krasomówczy, konkurs krajoznawczy „Poznajemy Ojcowiznę”), zdobywanie odznak turystyki kwalifikowanej, krajoznawczych i regionalnych, a także organizacja własnych rajdów, zlotów czy wycieczek. Każdy z tych elementów jest punktowany i na tej podstawie powstaje swoisty ranking najaktywniejszych SKKT. Na wniosek opiekunów, aby rywalizacja nie przesłaniała istoty konkursu, od trzech lat na podstawie punktacji wyłaniamy jedynie grupę pięciu-sześciu najaktywniejszych klubów, przyznając każdemu z nich równorzędny tytuł laureata. Dowodem odniesionego sukcesu są pamiątkowe plakietki, które na dorocznym podsumowaniu otrzymują przedstawiciele wyróżnionych placówek (dyrektorzy, opiekunowie i młodzież). Jego uroczysta forma i udział przedstawicieli lokalnych samorządów i dyrekcji placówek sprawia, że wyróżnienia

te cieszą się renomą, a dokumentujące je plakietki umieszczane są w eksponowanych miejscach.

Kolejnym naszym cyklicznym przedsięwzięciem jest tzw. Międzyszkolna Liga Imprez na Orientację PTTK. Tutaj do klasyfikacji zaliczane są wyniki uzyskane przez uczestników podczas odbywanych w danym roku kalendarzowym imprez na orientację. Ich liczba zmienia się w każdym roku i waha się od czterech do ośmiu. Najważniejszymi z nich są: Szamotulska Impreza na Orientację SAMINO oraz Mistrzostwa Powiatu Szamotulskiego Szkół Podstawowych i Gimnazjów w Turystycznych Marszach na Orientację, które w tym roku rozegrane zostaną już po raz dziesiąty. Klasyfikacja Ligi prowadzona jest indywidualnie i drużynowo, odrębnie dla szkół podstawowych i gimnazjów. Trzy najlepsze kluby w klasyfikacji drużynowej w obu kategoriach otrzymują pamiątkowe grawerowane plakietki, natomiast zwycięzcy klasyfikacji indywidualnej statuetki i książki. Międzyszkolna Liga InO stanowi kontynuację dawnej Młodzieżowej Ligi InO – opracowanego przez nas programu promującego marsze, w ramach którego w zainteresowanych szkołach prowadzone były zajęcia teoretyczne i praktyczne, mające na celu przygotowanie dzieci i młodzieży do udziału w całkowicie nowej dla nich imprezie. Tam, gdzie było to konieczne odbywaliśmy także spotkania z rodzicami, aby wyjaśnić im istotę i charakter tej dyscypliny turystyki kwalifikowanej, a zarazem uspokoić, że o pozostawione w lesie z mapą i kompasem dzieci mogą być spokojni. Temu celowi służą także organizowane już od 1997 r. Szkoleniowe Marsze na Orientację SZKOL-InO. Pozytywnym efektem tych działań jest duże zainteresowanie marszami. W każdej kolejnej imprezie na orientację, od lat uczestniczy systematycznie od 100 do 200 uczestników. Wszystkie te działania uzupełniają przedsięwzięcia nie mające charakteru cyklicznego. Przykładowo w ubiegłym roku, z okazji 90. rocznicy wybuchu powstania wielkopolskiego, zorganizowano rajd indywidualny, a z okazji Roku Przyrody w PTTK – konkurs „Turysta Przyrodnik”.

Współpracę z najmłodszymi członkami oddziału koordynuje komisja, która w Szamotułach nosi nazwę Oddziałowej Komisji Kół i Klubów Szkolnych.

Paweł Mordal

Oddział PTTK „Sudetów Wschodnich” w Prudniku

Rajd Maluchów

Zawsze na przełomie maja i czerwca przy okazji Dnia Dziecka organizujemy Pięszy Rajd Maluchów. Rajd przeznaczony jest dla dzieci do lat 13. W tym dniu jest w Prudniku święto, przyjeżdżają do nas goście, całe rodziny z Polski i z zagranicy.

Dzieci na starcie otrzymują plakietkę rajdową i paczkę ze słodyczkami na drogę. Wyruszają na 3,5-kilometrową trasę „Alejką Rajdu Maluchów” (Rada Miasta nadała taką nazwę jednej alejce w Parku Miejskim), w połowie trasy muszą wejść na Górę Kapliczną (320 mn.p.m). Maszerując przez piękny las dochodzą do Chocimia, gdzie na hipodromie Stadniny Koni przygotowujemy dla nich piknik turystyczny. Wielkim powodzeniem cieszą się konkursy sprawnościowe, równocześnie na scenie też odbywają się konkursy: na najlepiej ubranego i wyposażonego młodego turystę, na przybyłych turystów z najdalszej miejscowości (wygrzywają przyjeźdźni z sąsiednich krajów), na najmłodszego uczestnika rajdu, konkurs na piosenkę turystyczną, wręczane są zdobyte odznaki Siedmiomilowe Buty. Młodzi turyści mają do dyspozycji wspinaczkową zjeżdżalnię, zamki, euro banji, mogą jeździć na koniach, zdobyć kartę rowerową, oznakować bezpłatnie rower, nauczyć się rozpoznawać drzewa, liście, śpiewy ptaków, itp. Wszystkie konkursy są z nagroda-

mi. Pod koniec rajdu wśród uczestników rozlosowane są rowery górskie, hulajnogi, telefony i inne cenne nagrody. Zawsze zaplanowany jest występ zespołu z repertuarem dla dzieci. PTTK Oddział Sudetów Wschodnich w Prudniku jest głównym organizatorem, około 100 naszych członków pracuje społecznie przy organizacji. Pomagają nam: Prudnicki Ośrodek Kultury, Straż Pożarna, Policja, Straż Miejska, Zakład Usług Komunalnych. Dzieci zawsze z niecierpliwością czekają na sam koniec rajdu, bo wtedy na hipodrom wjeżdżają wozy strażackie i sikawki idą w ruch, przeważnie jest bardzo ciepło więc zabawa jest pyszna. W czasie rajdu są pokazy karate, modeli latających, tresury psów policyjnych, monocyklistów, itp. Organizatorzy muszą zgromadzić około 30 tys. złotych, by w ten dzień około 1 500 dzieci i ogólnie 5 000 osób było szczęśliwych i uśmiechniętych. W rajdzie biorą udział dzieci z zaprzyjaźnionego czeskiego Jesenika.

Józef Michalczewski
Komandor Rajdu

Wyróżnieni Nauczyciele Kraju Ojczystego

Zadaniem nauczyciela jest obudzić w dziecku nieopohamowaną ciekawość życia, aby dorastająca istota chłonęła je ze zdumieniem i podziwem.
(John Garrett)

Właśnie tacy budzący ciekawość nauczyciele przybyli z różnych stron Polski do Warszawy w dniu 16 października 2008 r. na spotkanie opiekunów laureatów etapu centralnego XV Ogólnopolskiego Młodzieżowego Konkursu Krajoznawczego „Poznajemy Ojcowiznę”, które odbywało się w gmachu Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Konkurs „Poznajemy Ojcowiznę” od lat prowadzony jest przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze wspólnie z redakcją „Poznaj swój kraj”. Ma na celu skierowanie uwagi młodzieży szkolnej na swój dom, rodzinę, region, by poznała swoje korzenie i ziemię ojczystą, wszystko to, co ją otacza. Także zachęcenie do niekiedy pierwszych twórczych opracowań krajoznawczych. Dużą rolę w tym procesie mają do odegrania właśnie nauczyciele. Aleksander Janowski, jeden z założycieli Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego (którego spadkobiercą jest Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze), ale przede wszystkim nauczyciel, „ten, co kochał i uczył kochać Ziemię Ojczystą” w książce pt.: „Pogadanki krajoznawcze” – podręczniku do początkowej nauki krajoznawstwa przeznaczonym dla szkół średnich, a wydanym w 1916 r. – taką dał wskazówkę nauczycielom: „Głębokie i skomplikowane uczucie przywiązania do Ziemi Rodzinnej drzemie w duszy dziecka, jako instynktowna jej potrzeba. Należy tylko umiejętnie trącić strunę, a zadźwięczy ona głębią wrodzonej miłości Ojczyzny”. Nauczyciele, którzy stawili się tego dnia w Ministerstwie Edukacji Narodowej mają tę umiejętność. Poświęcają czas i energię na pracę krajoznawczą, potrafią zainteresować i zachęcić młodzież do szukania informacji i zaznajomienia się z rodowodem rodziny, z historią miejscowości i jej położeniem, z tradycjami i zwyczajami, z zabytkami i miejscami pamięci, z interesującymi ludźmi zasłużonymi dla regionu i kraju, z losami bliskich i rodaków za granicą, z otaczającą przyrodą i stanem środowiska, ale także do podzielenia się swoimi wrażeniami i przeżyciami z poznanej najciekawszej ścieżki krajoznawczo-turystycznej. Konkurs krajoznawczy „Poznajemy Ojcowiznę” jest więc kluczem do serca i duszy dziecka lub nastolatka oraz „do narodowych skarbów”, a krajoznawstwo patriotyczne rozwijane jest w sposób praktyczny, najlepszy z możliwych. Cieszy więc fakt, że dzięki zaangażowaniu nauczycieli każdego roku tysiące młodych osób – indywidualnie lub zbiorowo w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych – przygotowuje wyjątkowe opracowania (w tym również w postaci multimedialnej), nie-

gólnie osiągnięcie ucznia w danym roku szkolnym analogicznie do konkursów tematycznych co najmniej na szczeblu wojewódzkim.

Niezmiernie ważne jest docenienie tego konkursu oraz pracy dzieci, młodzieży i nauczycieli, dzięki którym powstaje więź emocjonalna z ojczystym krajem. Krokiem w tym kierunku było po raz pierwszy od 15 lat spotkanie Nauczycieli Kraju Ojczystego w Ministerstwie Edukacji Narodowej, z którymi powitał się Dyrektor Generalny Ministerstwa, Robert Bartold. Już na początku zaznaczył, że przyszedł z upoważnienia Pani Minister Katarzyny Hall, a będzie wręczał nauczycielom listy gratulacyjne w imieniu Podsekretarza Stanu Ministerstwa Krzysztofa Stanowskiego. Podkreślił również, że wszyscy, którzy uczestniczą w konkursie krajoznawczym „Poznajemy Ojcowiznę” znakomicie wpisują się w działania Ministerstwa mające na celu tworzenie szkoły twórczej i nowoczesnej. Mówił także o działaniach, by konkurs był zaliczany do dorobku młodzieży w dalszym etapie kształcenia.

Spotkanie w Ministerstwie Edukacji Narodowej było podziękowaniem nauczycielom za pracę krajoznawczo-turystyczną z młodzieżą, którzy, prowadząc ścieżkami kraju ojczystego, uczą jego odkrywania, mądrego wędrowania i odpowiedniego zachowania się, oraz wiedzą na spotkania z Naturą. Dzięki takim właśnie nauczycielom młodzież otwiera się na swoje małe ojczyzny, by móc później mądrze poznawać cały kraj.

Wyróżnieni zostali nauczyciele:

- Joanna Adamowicz ze Szkoły Podstawowej nr 1 im. Sługi Bożego Księdza Prymasa Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Biłgoraju w województwie lubelskim.
- Agnieszka Bernacka z Gimnazjum nr 1 im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Przeworsku w województwie podkarpackim.
- Barbara Bogdanowicz ze Szkoły Podstawowej nr 1 im. Sługi Bożego Księdza Prymasa Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Biłgoraju w województwie lubelskim.
- Włodzimierz Buczyński z Liceum Ogólnokształcącego w Zespole Szkół im. Konstytucji 3 Maja w Pobiedziskach Letnisku w województwie wielkopolskim.

jednokrotnie na poziomie zbliżonym do prac licealnych. Uczą się odkrywać piękne miejsca ojczystego kraju, a dzięki nauczycielom wspaniale utrwalone zostają historie rodzin, zawodów, osiedli, wsi, miasteczek, ale także parków czy też orkiestr i skromnych z niezmiernie ciekawym życiorysem ludzi, o których nieraz już zapomniano, a przecież oddawali życie za Polskę – swoją Ojczyznę. Jaka szkoda, że nie wszyscy kuratorzy oświaty w województwach dostrzegają znaczenie konkursu krajoznawczego „Poznajemy Ojcowiznę”. Są też dobre przykłady, jak chociażby w województwach podkarpackim i łódzkim, gdzie zdobycie wiedzy o szerokim zakresie i zajęcie miejsc od pierwszego do trzeciego uważane jest za szcze-

wództwie wielkopolskim.

- Stanisława Anna Czechowska z Publicznego Gimnazjum im. Jana Pawła II w Białobrzegach w województwie mazowieckim.
- Gertruda Dynowska-Trybus z I Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Krośnie w województwie podkarpackim.
- Jadwiga Dziubła z Publicznego Gimnazjum w Otfinowie w województwie małopolskim.
- Janusz Flakowicz z Zespołu Szkół Podstawowej i Gimnazjum w Zakliczynie w województwie małopolskim.
- Włodzimierz Gązwa ze Szkoły Podstawowej nr 1 im. Jana Pawła II w Przeworsku w województwie podkarpackim.

- Dariusz Horodecki z Zespołu Szkół z dodatkowym nauczaniem języka białoruskiego im. Ziemi Orłańskiej w Orli w województwie podlaskim.
- Beata Jendruś z Publicznego Gimnazjum w Kolonowskim w województwie opolskim.
- Teresa Karasiewicz z Zespołu Szkół nr 16 im. Wandy Szuman w Toruniu w województwie kujawsko-pomorskim.
- Agnieszka Kołodyńska z Gimnazjum Publicznego im. Mikołaja Kopernika w Ścinawie w województwie dolnośląskim.
- Małgorzata Kowalska z Gimnazjum w Kunowie w województwie świętokrzyskim.
- Mariola Kozak z Gimnazjum nr 1 im. Hugona Dyonisego Steinhausa we Wrocławiu w województwie dolnośląskim.
- Danuta Krupińska ze Szkoły Podstawowej nr 2 im. Hugona Kołłątaja w Przeworsku w województwie podkarpackim.
- Jolanta Kućka-Noworyta z Powiatowego Zespołu nr 2 Szkół Ogólnokształcących, Mistrzostwa Sportowego i Technicznych w Oświęcimiu w województwie małopolskim.
- Dariusz Kunaszko ze Szkoły Podstawowej nr 1 im. Janusza Kusocińskiego w Bolesławcu w województwie dolnośląskim.
- Ewa Kwasek ze Szkoły Podstawowej Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Warząchwce Polskiej w województwie kujawsko-pomorskim.
- Małgorzata Kwaśny z Gimnazjum nr 16 w Szczecinie w województwie zachodniopomorskim.
- Andrzej Lisek z I Liceum Ogólnokształcącego im. Jarosława Dąbrowskiego w Rawiczu w województwie wielkopolskim.
- Irena Łuczyk z Zespołu Szkół nr 2 w Manasterzu w województwie podkarpackim.
- Jolanta Małewska ze Szkoły Podstawowej Henryka Sienkiewicza w Jasieniu w województwie lubuskim.
- Anna Motak z Gimnazjum nr 5 w Legnicy w województwie dolnośląskim.
- Iwona Mroczkowska ze Szkoły Podstawowej nr 5 im. Jana Pawła II w Lipnie w województwie kujawsko-pomorskim.
- Iwona Nabzdzyk z Zespołu Szkół Budowlanych im. Kazimierza Wielkiego w Radomiu w województwie mazowieckim.
- Arkadiusz Pall z II Liceum Ogólnokształcącego im. Władysława Broniewskiego w Koszalinie w województwie zachodniopomorskim.
- Marzena Papis z Zespołu Szkół nr 1 im. Jana Pawła II w Przysusze i z Katolickiej Szkoły Podstawowej im. Św. Królowej Jadwigi w Mariówce w województwie mazowieckim.
- Barbara Plichta z Gimnazjum Katolickiego przy Parafii Rzymskokatolickiej św. Urszuli Ledóchowskiej w Sieradzu w województwie łódzkim.
- Barbara Pokorska ze Szkoły Podstawowej im. Stefana Czarnieckiego w Reczu w woje-

wództwie zachodniopomorskim.

- Janusz Puszkarz z Gimnazjum nr 1 w Przeworsku w województwie podkarpackim.
- Zenon Słysz ze Szkoły Podstawowej nr 1 im. Jana Pawła II w Przeworsku w województwie podkarpackim.
- Ewa Sokół ze Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Olszówce w województwie małopolskim.
- Joanna Solska ze Szkoły Podstawowej nr 1 im. Sługi Bożego Księdza Prymasa Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Biłgoraju w województwie lubelskim.
- Danuta Sosnowska z Gimnazjum nr 4 im. Karola Wojtyły w Rumi w województwie pomorskim.
- Piotr Staniów ze Szkoły Podstawowej nr 51 im. Jana Pawła II we Wrocławiu w województwie dolnośląskim.
- Teresa Suchodolska z Gimnazjum nr 7 im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego we Włocławku w województwie kujawsko-pomorskim.
- Beata Szeliża Szkoły Podstawowej nr 3 im. Wojsk Obrony Powietrznej Kraju w Gryficach w województwie zachodniopomorskim.
- Grzegorz Szopa z Publicznego Gimnazjum nr 2 w Przemyslu w województwie podkarpackim.
- Mariola Szwertner-Antonowicz z Zespołu Szkół nr 16 im. Wandy Szuman w Toruniu w województwie kujawsko-pomorskim.
- Marta Uchman z Zespołu Szkół Zawodowych im. Króla Jana III Sobieskiego w Przeworsku w województwie podkarpackim.
- Beata Wawoczny ze Szkoły Podstawowej nr 19 w Rybniku w województwie śląskim.
- Wenecka Katarzyna z Powiatowego Gimnazjum nr 2 w Biłgoraju w województwie lubelskim.
- Barbara Wiktorowicz z Gimnazjum w Kościelnej Wsi w województwie wielkopolskim.
- Anna Winiarska z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Jadwigi Dziubińskiej w Gąsawie w województwie kujawsko-pomorskim.
- Halina Zając z Zespołu Szkół im. św. Antoniego z Padwy w Urzejowicach województwie podkarpackim.
- Maria Zimoch z Zespołu Szkół Elektronicznych im. Stanisława Staszica w Zduńskiej Woli w województwie łódzkim.
- Marzena Żurawska z Publicznej Szkoły Podstawowej im. Juliana Suskiego w Jasiercu w województwie mazowieckim.

To, co zbudowali nauczyciele i opiekunowie w młodych ludziach było widoczne w pracach przygotowanych na konkurs. Te najlepsze i niezwykle były prezentowane na wystawie w holu Ministerstwa.

W trakcie spotkania był również czas na rozmowy o turystyce i krajoznawstwie w szkole oraz docenianiu roli nauczycieli w nauczaniu krajoznawczo-turystycznym w szkole. Nauczyciele mówili, między innymi, o działaniach prowadzonych w środowisku osób niepełnosprawnych, o znacze-

niu dla systemu nauczania patriotyzmu i poszanowaniu poszczególnych tradycji.

Spotkanie prowadził przewodniczący od samego zarania jury konkursu krajoznawczego „Poznajemy Ojcowiznę” Andrzej Gordon, będący jednocześnie sekretarzem generalnym Zarządu Głównego PTTK. W spotkaniu uczestniczyli także Członkowie Honorowi PTTK: Helena Cieślak – wspaniała i emerytowana już nauczycielka i pomysłodawczyni konkursu, oraz Adam Czarnowski – dziennikarz i fotograf, autor wielu książek i licznych artykułów z zakresu krajoznawstwa, jak też Henryk Miłoszewski, przewodniczący Rady Programowej do spraw Młodzieży Szkolnej Zarządu Głównego PTTK i Paweł Zań, wiceprzewodniczący te samej Rady. Nauczycielom podarowano najnowsze książki: cenionego kolekcjonera i instruktora krajoznawstwa Polski Zbigniewa Lewandowskiego pt. „Oznaki krajoznawcze i regionalne Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego” oraz Adama Czarnowskiego – „Poznać sercem”, którą uzupełniła wpisem jej autor na życzenie każdej obdarowanej osoby. Temu wspaniałemu krajoznawcy z okazji jubileuszu 90-lecia urodzin złożono gratulacje, a bukiet kwiatów wręczyła mu uczestnicząca w spotkaniu Edyta Rysiewicz, pracownica Departamentu Komunikacji Społecznej Ministerstwa Edukacji Narodowej, następnie na stojąco zaśpiewano „Sto lat”.

Po spotkaniu w gmachu Ministerstwa Edukacji Narodowej pedagogy udali się na spacer Krakowskim Przedmieściem. Opatrzność, a może siły wyższe, sprzyły, że na ten czas przestał padać deszcz i czasami zza chmur Słońce rzucało promienie na pięknie odnowioną ulicę. Nauczyciele zaś mogli spokojnie słuchać Joanny Koźnik, oprowadzającej po zabytkach tego fragmentu warszawskiego Traktu Królewskiego, rozpoczynając zwiedzanie od pałacu Towarzystwa Przyjaciół Nauk, wybudowanego dzięki staraniom i funduszom Stanisława Staszica w latach 1820–1823, w którym dzisiaj ma siedzibę Polska Akademia Nauk. Spacer zakończono w najstarszej restauracji w Warszawie, której historia rozpoczęła się w roku 1826, a mieszczącej się w podziemiach dawnego pałacu Chodkiewiczów naprzeciwko pałacu Radziwiłłów i później Paca, przy ulicy (za czasów Stanisława Augusta stało tu 13 pałaców, z których dzisiaj istnieje siedem) o niesamowitej historii. To tu w listopadzie 1771 r. konfederaci barscy porwali króla Stanisława Augusta. Kiedyś w restauracji tej bywali Fryderyk Chopin, Joachim Lelewel, Józef Bem, Piotr Wysocki czy Maurycy Mochnacki. W dzisiejszych czasach ze znanych osób gośćmi tu byli, między innymi, aktorzy Jerzy Bończak i Ewa Kasprzyk oraz kompozytor Piotr Rubik.

By jak najlepiej przyjąć nauczycieli, tak jak na to zasługują, zaproszono na koniec wszystkich do siedziby Zarządu Głównego PTTK, gdzie jeszcze raz podziękowano za wspaniałą pracę z młodzieżą i życzyło, by tej niezwykłej energii i zaangażowania oraz serca i serdecznego podejścia do młodych osób nigdy im nie zabrakło.

Elżbieta Matusiak-Gordon
fot. E. Matusiak-Gordon

Konkursy – wyłaniają najlepszych

Konkursy organizowane przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze dla młodzieży szkolnej mają bardzo długą tradycję. Przyczyniają się do wyłonienia i uhonorowania najlepszych młodych miłośników turystyki i krajoznawstwa, ale też i ich opiekunów. Są również zachętą do wędrówek, poznania kraju i dokumentowania jego piękna – także w dorosłym życiu. Laureaci wielu konkursów stają się często później aktywnymi działaczami PTTK, jak też podejmują pracę w różnych dziedzinach mających wpływ na rozwój turystyki i krajoznawstwa.

„Na cuda trzeba poczekać...” – „Poznajemy Ojcowiznę”

„Poznajemy Ojcowiznę” to, oczywiście, część nazwy konkursu krajoznawczego jednego z najstarszych tego rodzaju w Polsce, a organizowanego, jak napisano powyżej, przez PTTK, ale i przez redakcję miesięcznika turystyczno-krajoznawczego „Poznaj swój kraj”. Konkurs ten przeprowadzany jest w kategoriach: szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne, oceniane jako prace indywidualne, zespołowe, a od pewnego czasu i prace multimedialne. Przypomnijmy nazwiska tych, którzy byli najlepsi w ostatnich trzech latach.

W roku 2006 na Centralnym Zlocie Laureatów XIII Ogólnopolskiego Młodzieżowego Konkursu Krajoznawczego „Poznajemy Ojcowiznę”, który odbył się w maju w Lesku tradycyjnie wręczono nagrody Grand Prix. W kategorii szkół podstawowych zdobyli ją: Kamila Bochnak, Aleksandra Pisula i Marlena Sas ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Przeworsku (woj. podkarpackie) za pracę „Gorzki koniec słodkiej fabryki”, przygotowaną pod opieką Włodzimierza Gązwy, w kategorii gimnazjów – Katarzyna Marasek z Prywatnego Gimnazjum w Mariówce (woj. mazowieckie) za pracę „Historia drzewami pisana”, przygotowaną pod opieką Marzeny Papis, a szkół ponadgimnazjalnych – Krzysztof Jordan z Zespołu Szkół Gospodarczych w Rzeszowie (woj. podkarpackie) za pracę „Co trzeba wiedzieć by zostać flisakiem”, przygotowaną pod opieką Mirosławy Zwierzchowskiej. Złot zorganizował Międzyszkolny Oddział PTTK w Przeworsku pod kierownictwem prezesa Oddziału Mariana Dzimiry.

Natomiast XIV Ogólnopolski Młodzieżowy Konkurs Krajoznawczy „Poznajemy Ojcowiznę” podsumowano w Pabianicach podczas Centralnego Zlotu Laureatów w dniach 11–13 maja 2007 r. Ten zlot przygotował Oddział PTTK im. K. Staszewskiego w Pabianicach, a dobrym duchem człości przedsięwzięcia była prezes Oddziału Anna Teodorczyk. Grand Prix w kategorii szkół podstawowych otrzymali: Katarzyna Bednarczyk, Mariusz Nosiałek, Ra-

dosław Wiaterk i Alicja Wystub ze Szkoły Podstawowej nr 19 w Rybniku (woj. śląskie) za pracę pt.: „O czym nasze starki bojały...”, czyli bajki śląskie i legendy pochodzące z Rybnika i okolic dla wszystkich – po polsku i gwarą”, przygotowaną pod opieką Beaty Wawoczny. W kategorii gimnazjów – Joanna Burnat i Małgorzata Wach z Gimnazjum w Zakliczynie (woj. małopolskie) za pracę pt.: „Uszanuj ziemię po której stąpasz...”, przygotowaną pod opieką Janusza Flakowicza, a szkół ponadgimnazjalnych – Krzysztof Gawroński, Dominika Grabarczyk i Katarzyna Morawska z Zespołu Szkół nr 1 w Przysusze (woj. mazowieckie) za pracę pt.: „Las, który wyrósł na łzach”, przygotowaną pod opieką Marzeny Papis.

Jubileuszowy XV Ogólnopolski Młodzieżowy Konkurs Krajoznawczy „Poznajemy Ojcowiznę” miał miejsce we Wrocławiu w dniach 30 maja–1 czerwca 2008 r. Organizatorem Centralnego Zlotu Laureatów był Oddział Kujawski PTTK we Wrocławiu, a nieocenioną rolę w przygotowaniu tej imprezy odegrała Helena Cieślak – jedna z pomysłodawców idei konkursu. Grand Prix w kategorii szkół podstawowych zdobyła Aleksandra Fluda ze Szkoły Podstawowej nr 2 im. Hugo Kołłątaja w Przeworsku (woj. podkarpackie) za pracę pt. „Walczyłem za dobrą sprawę, w biegu wytrzymałem do końca, dochowałem wiary. Płk pilot Tadeusz Rolski – jeden spośród „nielicznych”...”, przygotowaną pod opieką Danuty Krupińskiej. Natomiast w kategorii szkół gimnazjalnych przyznano dwie równorzędne nagrody Grand Prix, które otrzymali: Michał Jeszke z Gimnazjum nr 4 w Rumii (woj. pomorskie) za pracę pt. „Rewszi! Szkute, czyli historia zatopiona w głębinach”, przygotowaną pod opieką Danuty Sosnowskiej, oraz Barbara Gładysz, Aurelia Fąfara, Anna Kiszka i Lidia Rochacka z Zespołu Szkół im. Św. Antoniego z Padwy w Urzejowicach (woj. podkarpackie) za pracę „Śladami Turnauów”, przygotowaną pod opieką Haliny Zajęc. W kategorii szkół ponadgimnazjalnych również przyznano dwie równorzędne nagrody Grand Prix, a uzyskali je Dominika Grabarczyk i Ewa Chylak z Zespołu Szkół nr 1 im. Jana Pawła II w Przysusze (woj.

mazowieckie) za pracę „Blizny cierpienia”, przygotowaną pod opieką Marzeny Papis, oraz Krzysztof Drozd, Krzysztof Portas i Łukasz Zajęc z Zespołu Szkół Zawodowych im. Króla Jana III Sobieskiego w Przeworsku (woj. podkarpackie) za pracę „Forty Twierdzy Przemysł i Linii Mołotowa”, przygotowaną pod opieką Marty Uchman.

Młodzież w turniejowych szrankach – OMTTK PTTK

Ten konkurs ma też długą tradycję, bo już ponad 30-letnią. Tak jak konkurs „Poznajemy Ojcowiznę” podsumowanie OMTTK na szczeblu ogólnopolskim odbywa się co roku w innym województwie. W roku 2006 zakończył się finałem centralnym w Sierakowie Wielkopolskim w dniach 25–28 maja i był to XXXIV Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Turystyczno-Krajoznawczy PTTK. Organizatorem był Oddział PTTK w Szamotułach, a wszystkie działania koordynował prezes Paweł Mordal. W kategorii szkół podstawowych pierwsze miejsce zajęła reprezentacja Szkoły Podstawowej nr 2 w Spytkowicach (woj. małopolskie), szkół gimnazjalnych – zespół z Gimnazjum nr 39 w Szczecinie (woj. zachodniopomorskie), szkół zaś ponadgimnazjalnych – SKKT PTTK przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Biłgoraju (woj. lubelskie).

Finał centralny XXXV Ogólnopolskiego Młodzieżowego Turnieju Turystyczno-Krajoznawczego PTTK zorganizował Oddział Powiatu Żarskiego PTTK w Żarach 7–10 czerwca 2007 r., a pięć nad całokształtem imprezy sprawował Jerzy Grzech. W kategorii szkół podstawowych pierwsze miejsce zajęła wówczas reprezentacja SKKT „Łązigóry” przy Szkole Podstawowej w Stefkowej (woj. podkarpackie), szkół gimnazjalnych – Gimnazjum we Włoszakowicach (woj. wielkopolskie), a szkół ponadgimnazjalnych – SKKT PTTK przy Liceum Ogólnokształcącym im. ONZ w Biłgoraju (woj. lubelskie).

Następny XXXVI Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Turystyczno-Krajoznawczy PTTK zakończył się finałem centralnym w Kamieńcu 12–15 czerwca 2008 r., a przy-

gotowało go Mazowieckie Forum Oddziałów PTTK pod wodzą Wojciecha Koprowskiego. W poszczególnych kategoriach pierwsze miejsce zajęli: szkół podstawowych – Szkoła Podstawowa nr 5 im. Księża Jana Twardowskiego w Biłgoraju (woj. lubelskie), szkół gimnazjalnych – Klub Turystyczny „Hejzowizna” z Poznania (woj. wielkopolskie), natomiast szkół ponadgimnazjalnych – reprezentacja I Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Krośnie (woj. podkarpackie).

Najpiękniej Polskę opowiedzieć

Starają się tego dokonać dzieci i młodzież na konkursach krasomówczych, które są wielostopniowe (tak jak pozostałe konkursy), a ogólnopolskie finały są co roku na jesieni, z reguły w listopadzie. Pierwszy konkurs krasomówczy odbył się w listopadzie 1971 r. z inicjatywy prezesa Oddziału PTTK i jednocześnie dyrektora zamku w Golubiu-Dobrzyniu śp. Zygmunta Kwiatkowskiego, a był skierowany do przewodników PTTK. Pięć lat później zaś zorganizowano również I Krajowy Konkurs Krasomówczy Młodzieży Szkół Średnich. Natomiast konkurs krasomówczy dla dzieci i młodzieży szkół podstawowych odbywa się od roku 1985 z inicjatywy Leona Hojniaka i grona działaczy legnickich PTTK, a od 2000 r. są także takie konkursy dla młodzieży gimnazjalnej.

W roku 2006 odbyły się już XXII Ogólnopolski Konkurs Krasomówczy Dzieci i Młodzieży Szkół Podstawowych oraz VII Ogólnopolski Konkurs Krasomówczy Młodzieży Gimnazjalnej w Legnicy. W konkursie szkół podstawowych najlepiej opowiadał Mateusz Pleśniński z Częstochowy (woj. śląskie), a w konkursie młodzieży gimnazjalnej Jonasz Jałbrzykowski z Sońnicy (woj. dolnośląskie) i oni zdobyli pierwsze miejsce.

Natomiast w Golubiu-Dobrzyniu w roku 2006 miał miejsce XXXV Międzynarodowy Konkurs Krasomówczy dla Młodzieży, w którym pierwsze miejsce zajęła Ksenia Gąsiorowska z Żyrardowa (woj. mazowieckie).

W 2007 r. zaś w XXIII Ogólnopolskim Konkursie Krasomówczym Dzieci i Młodzieży Szkół Podstawowych oraz VIII Ogólnopolskim Konkursie Krasomówczym Młodzieży Gimnazjalnej, zorganizowanym przez Oddział PTTK w Legnicy, najlepszymi krasomówcami okazali się: w kategorii szkół podstawowych – Karolina Kania ze Szkoły Podstawowej w Żarnowie (woj. łódzkie), a szkół gimnazjalnych – Paweł Przedpełski z Zespołu Szkół w Golubiu-Dobrzyniu (woj. kujawsko-pomorskie).

W XXXVI Międzynarodowym Konkursie Krasomówczym Młodzieży, przygotowanym przez Oddział PTTK w Golubiu-Dobrzyniu, najlepszym krasomówcą była Katarzyna Poręba z Tarnowa (woj. małopolskie).

Natomiast w ubiegłym roku na XXIV Ogólnopolskim Konkursie Krasomówczym Dzieci i Młodzieży Szkół Podstawowych oraz IX Ogólnopolskim Konkursie Krasomówczym Młodzieży Gimnazjalnej, przeprowadzonych w Legnicy, pierwsze miejsca zdobyli: Jan Składanowski ze Szkoły Podstawowej nr 10 we Wrocławiu (woj. kujawsko-pomorskie) oraz Karolina Kupis z Gimnazjum w Żarnowie (woj. łódzkie) w kategorii gimnazjów.

W Golubiu-Dobrzyniu w XXXVII Międzynarodowym Konkursie Krasomówczym dla Młodzieży laur najlepszego krasomówcy uzyskała Anna Maria Tomczyk z Wielunia (woj. łódzkie).

Każdego roku finały tych konkursów przygotowywane są w Legnicy pod opieką Leona Hojniaka, Bogusławy Grabki i Beaty Witek, a w Golubiu-Dobrzyniu od paru lat – Mariusza Wróblewskiego i Piotra Kwiatkowskiego.

Paweł Zań

Fotografia krajoznawcza w PTTK

Zainteresowanie fotografią i możliwością dokumentowania krajobrazu, zabytków, zwyczajów, kultury czy ludzi towarzyszyło już protoplastom Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Zarówno w utworzonym w 1873 r. Towarzystwie Tatrzańskim, jak i w powstałym w 1906 r. Polskim Towarzystwie Krajoznawczym działania fotograficzne były bardzo rozwinięte, mimo trudności, jakie się wówczas pojawiały ze względu na technikę i sposób fotografowania.

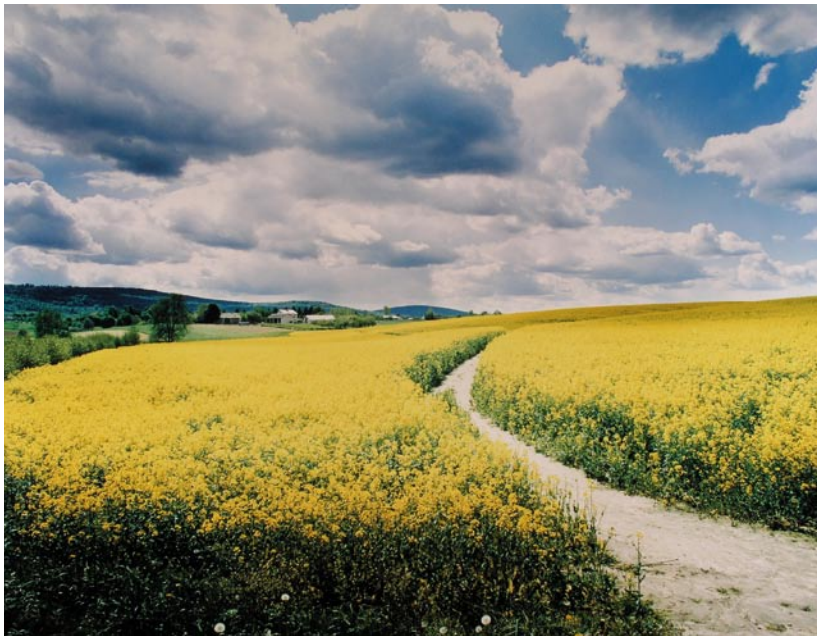
Od ówczesnego fotografa krajoznawcy wymagano nie tylko wiedzy historycznej i geograficznej, ale także znajomości mechaniki, chemii, optyki i wreszcie teorii fizycznej, niezbędnej do dzwignia ciężkiego i niewygodnego sprzętu fotograficznego.

Mimo to ówczesne zdjęcia powstające w ograniczonej ilości, zachwycały plastyką, grą światła i jakością (szczególnie te późniejsze wykonywane na płytach szklanych negatywowych). Niska czułość materiału co prawda ograniczała możliwość fotografowania tylko do dobrych warunków świetlnych, ale gwarantowała wysoką rozdzielczość, kontrast i niskie „ziarno”. Dalszy rozwój technik fotograficznych szedł już w kierunku zwiększenia wygody fotografowania, często kosztem jakości. Fotografia spod znaku obu towarzystw wywodziła się co prawda z fotografii studyjnej, utrwalającej ludzi (co zresztą zaważyło na jej nurcie dokumentacyjnym), ale potrafiła wyjść w plener i dokumentować to, co dotychczas utrwalane było głównie przez malarstwo, zwłaszcza z okresu realizmu, aczkolwiek w części fotografii można doszukiwać się wpływów akademizmu.

Wprowadzenie przez Jana Buhaka pojęcia „fotografiki” „zawierdziło” ostatecznie istnienie wśród rodzajów fotografii obrazów tworzonych w duchu impresjonizmu, ekspresjonizmu, czy według sposobu operowania światłem najbliższego malarzom flamandzkiemu. Nawiązania fotografii do innych sztuk plastycznych są oczywiste.

Dzisiejsza fotografia strukturalna potrafi przypominać op-art, a z kolei po-part wykorzystuje w twórczości plastycznej bardzo często fotografię (Andy Warhol). Wielokrotnie w malarstwie, choćby w przypadku wędzistów takich, jak Canaletto, istnieją dowody, że tworząc precyzyjne obrazy miast, posługiwali się przyrządem podobnym do „camera obscura”

Zdjęcia wykonywane dla potrzeb PTK nie były

tworzone wyłącznie dla sztuki. Przede wszystkim wykorzystywano je do celów edukacyjnych – także wydawniczych. Oprócz istniejących „przezroczarni”, z których mogły korzystać osoby przygotowujące prelekcje krajoznawcze (już wówczas – jak widać – multimedialne), wydawano pocztówki, ilustrowano wydawnictwa, w tym poszczególne numery „Ziemi”. Należy pamiętać, że działania te zmierzały zawsze do pobudzenia ducha patriotyzmu w rozbitym przez trzech zaborców narodzie. Jeden z twórców PTK – Aleksander Janowski – wygłosił pogląd, że tylko poznawszy swój kraj można go pokochać i owoćnie dla niego pracować. Ślady zaborów – szczególnie mentalne – widoczne są, niestety, do dziś.

Towarzystwo poszukiwało najróżniejszych metod popularyzacji Polski poprzez fotografię. Oprócz organizacji wystaw krajowych i regionalnych, two-

żenia systemu odznak zachęcających do działalności fotograficznej, dość oryginalnym sposobem popularyzacji stało się umieszczanie zdjęć krajoznawczych w przedziałach kolejowych. W każdym przedziale inne zdjęcia, ale wszystkie zawierające opis co przedstawiają. Ta forma oprócz uwagi polskich turystów, skupiała także uwagę turystów zagranicznych, co skutkowało już w latach 60. XX w. zwiększeniem ruchu turystycznego. Na początku lat 80. XX w. wraz z dynamicznym wejściem fotografii barwnej zanichano też formy popularyzacji.

Wśród twórców fotografii krajoznawczej znalazło się wiele bardzo znanych nazwisk. Począwszy od tak znanych nazwisk, jak: Jan Bułhak, Edward Falkowski, Włodzimierz Puchalski, Edmund Massalski, Henryk Hermanowicz, Leonard Sempoliński czy twórcia Kieleckiej Szkoły Krajoznawczej – Paweł Pierściński.

Znaczące zbiory fotograficzne Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego do końca lat 80. XX w. były rozproszone i przechowywane w różnych warunkach. Dlatego w 1988 r. Towarzystwo postanowiło powołać w Łodzi (ze względu na łódzkie tradycje fotograficzne i filmowe, a także dobre warunki lokalowe) ogólnopolskie Centrum Fotografii Krajoznawczej PTTK, jako jednostkę programową Zarządu Głównego Towarzystwa. Decyzja ta okazała się być bardzo trafna, gdyż już w momencie uruchomienia działalności Centrum, od 1989 r., zaczęło się ono wzbogacać o znaczące darowizny wybitnych polskich fotografików i ta forma przekazywania trwa do dziś. Już w pierwszym roku działalności zbiory CFK PTTK przekroczyły liczbę 25 tys. obiektów. Nie były to, oczywiście, wyłącznie fotografie, ale także przezrocza, negatywy, wglądówki czy całe zestawy wystawowe na podkładkach. Rozbieżność zainteresowań twórców, w ramach tego co zwykle się nazywa „fotografią krajoznawczą”, powoduje, że Centrum dysponuje znaczącym spektrum specjalizacji fotograficznych. Począwszy od zdjęć dokumentalnych, poprzez nurt dokumentalno-krajoznawczy, a na fotografii stricte artystycznej skończywszy. Obecnie zbiory Centrum zawierają ponad 150 tys. fotografii, ok. 20 tys. przezroczy, ponad 50 tys. negatywów i ok. 3 tys. pocztówek (w większości edytowanych przez Towarzystwo). Jakość posiadanych zbiorów umożliwia ich szeroką prezentację nie tylko na wystawach krajowych (w siedzibie własnej i w wielu miejscach w Polsce), ale i zagranicznych, co niewątpliwie służy popularyzacji turystycznej Polski. Współpraca z organizacjami krajowymi i zagranicznymi (np. Fotozirkel EKO z Eisenhüttenstadt, Tourfilm Academy, Museum der Holocaust) grupującymi fotografików zamiłowanych w utrwalaniu krajoznawczego, ułatwia wymianę wystaw, organizację międzynarodowych plenerów czy po prostu wymianę wrażeń artystycznych i doświadczeń. Wszelkie

wypożyczenia i udostępnienia na zewnątrz odbywają się jednak tylko w formie cyfrowej, ze względu na konieczność ochrony materiału źródłowego. Zbiory podzielone są na trzy grupy dostępu: A, B i C. Do najcenniejszych zbiorów (już skopiowanych na nośniki cyfrowe – praktycznie do koperta II wojny światowej), przechowywanych w okresach bezkwasowych, zagląda się bardzo rzadko i tylko dla sprawdzenia ich stanu. Własne wydawnictwa pojedyncze i periodyczne w oparte na zbiorach Centrum, a także materiały i zeszyty szkoleniowe, to tylko część działalności CFK PTTK.

Otrzymanie, przed kilku laty, bardzo ciekawych, ale bardzo zniszczonych klisz sklanych z mobilizowało nas do ich cyfrowej rekonstrukcji. Klisze szklane z początku XX w., przechowywane w metalowych pudełkach po papierosach, były pokryte rdzą i często potłuczone, z brakami emulsji, wymagały najzręczniejszych zabiegów i umiejętności, z których najprostszą była umiejętność układania puzzli. Końcowy efekt wart był jednak wielomiesięcznych zabiegów. Nastroj, jakość techniczna i wartość historyczna, niestety anonimowych zdjęć, zachwyca niezmiennie gości Centrum Fotografii Krajoznawczej.

Nie można nie wspomnieć także o działalności edukacyjnej Centrum. Konkursy fotograficzne, kursy fotograficzne dla młodzieży i dorosłych, poradnictwo dla fotografujących turystów i krajoznawców, a także wypożyczenie zdjęć i udostępnienie ich do publikacji – to wszystko ma służyć głębszemu poznaniu Polski przez fotografię.

Centrum także na bieżąco wykonuje dokumentację fotograficzną zabytków, przyrody, krajoznawczych i wszystkiego, co zawiera w sobie termin „fotografia krajoznawcza”.

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze było i jest dobrym mecenasem fotografii krajoznawczej. Dzięki tej działalności zarówno popularyzuje się Polskę nie tylko w Kraju, ale i za granicą, jak także poprzez jakość i wartość artystyczną prezentowanych zbiorów potwierdza się pełny profesjonalizm działalności kulturowej i krajoznawczej Towarzystwa, mimo że zadania te realizowane są społecznie, ale ze znaczącym wkładem serca, wiedzy i własnych umiejętności.

**Andrzej Danowski
fot. Paweł Pierściński**

Muzea regionalne PTTK

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, będące spadkobiercą tradycji Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (założonego w roku 1873) i Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego (istniejącego od roku 1906), prowadzi sieć muzeów regionalnych, które są bardzo ważnymi atrakcjami, godnymi uwzględnienia w programach wycieczek.

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, będące spadkobiercą tradycji Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (założonego w roku 1873) i Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego (istniejącego od roku 1906), prowadzi sieć muzeów regio-

• Muzeum Regionalne PTTK w Muszynie (www.krynica.pttk.pl) – podległe Oddziałowi PTTK w Krynicy, znajduje się w zabytkowym budynku dawnego zajazdu, w pobliżu centrum bardzo starego (wymienianego przez Jana Kochanowskiego) miasta

Regionalne Muzeum Młodej Polski PTTK „Rydlówka”

nalnych, które są bardzo ważnymi atrakcjami, godnymi uwzględnienia w programach wycieczek.

Wizyta w muzeum regionalnym PTTK, poprzedzająca pobyt w regionie, daje możliwość poznania jego innych atrakcji, a przez co bardzo często powoduje chęć powrotów lub też wydłużenia czasu pobytu. Na podkreślenie zasługuje fakt, że muzea te prowadzone są społecznie, z minimalną obsadą etatową. Mogą się one utrzymywać tylko dzięki wsparciu ze strony rozumnych samorządów terytorialnych, które między innymi doceniają rolę społecznych muzealnych i w dodatku bezinteresownych ambasadorów regionów.

• Muzeum Regionalne im. Władysława Kowalskiego (założyciela i pierwszego kustosa) w Dobczycach (www.zamek.dobczyce) – w powiecie myślenickim mieści się we wspaniałym zamku, odbudowanym dzięki PTTK. W pobliskich Myślenicach znajduje się kąpielisko na rzece Rabe i kolejka krzeselkowa.

• Muzeum Regionalne PTTK w Golubiu-Dobrzyniu (www.zamek.golub) – zajmuje część komnat zamku krzyżackiego, odbudowanego dzięki PTTK. Powstało z inicjatywy Zygmunta Kwiatkowskiego – twórcy historycznych balów kostiumowych, turniejów rycerskich i konkursów krasomówczych. Zabytkowe miasto leży na kajakowym szlaku Drwęcy, w pobliżu jest Ośrodek Chopinowski w Szafarciu.

• Muzeum Regionalne im. Ignacego Łukasiewicza w Gorlicach (www.gorlice.pttk.pl) – znajduje się w zabytkowym mieście, związanym z tradycjami przemysłu naftowego, będącym dogodną bazą wypadową na szlaki turystyczne Beskidu Niskiego.

• Muzeum Regionalne PTTK i Urzędu Gminy w Iwanowicach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, opodal Miechowa, mieści się w dawnej karczynie z XVIII w. i jest dużą atrakcją na szlakach pieszych oraz rowerowych wędrówek po polskiej Jurze.

• Regionalne Muzeum Młodej Polski PTTK „Rydlówka” (www.krakow.pttk.pl) – ulokowane jest w magicznym miejscu, w Bronowicach, w których odbyło się słynne wesele Lucjana Rydla, które tak zainspirowało Stanisława Wyspiańskiego. Dwór jest nadal prywatną własnością rodziny Rydlów. Choć Bronowice już dawno włączone zostały do Krakowa, utrzymano enklawę zabudowy wiejskiej.

Jan Paweł Piotrowski

Regionalne Pracownie Krajoznawcze PTTK

Podstawowa wiedza o regionalnych pracowniach krajoznawczych (RTK) uzyskiwana jest na podstawie przesyłanych do Komisji Krajoznawczej Zarządu Głównego PTTK wypełnionych ankiet za dany rok. Pod koniec każdego roku (ewentualnie na początku następnego) ankietę wysyła się do wszystkich RPK. Za ostatnie dwa lata uwzględniła ona pytania dotyczące dokumentacji księgozbioru i sprzętu, tj. ksiąg inwentarzowych i katalogów oraz możliwości wypożyczeń na zewnątrz.

Aktualnie funkcjonuje 26 takich pracowni w następujących miastach: Białymstoku, Bydgoszczy, Częstochowie, Elblągu, Gdańsku, Gorzowie Wlkp., Kaliszu, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Legnicy, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Płocku, Poznaniu, Radomiu, Rzeszowie, Siedlcach, Suwałkach, Szczecinie, Wałbrzychu, Warszawie, Wrocławiu, Zduńskiej Woli. Pracownia w Łodzi działa przy CFK PTTK, pozostałe przy oddziałach PTTK, w tym jedna przy Oddziale Wojskowym (Warszawa) oraz dwie przy oddziałach uczelnianych: akademickim w Krakowie i międzyuczelnianym w Poznaniu.

Pracownie te mają zróżnicowany profil działalności, do której należą:

- gromadzenie księgozbioru dotyczącego regionu (i kraju) oraz jego udostępnianie;
- prowadzenie biblioteki z czytelnią;
- współpraca ze szkołami, organizacjami i stowarzyszeniami lokalnymi, pomoc przy organizacji OMTTK (Bydgoszcz, Częstochowa, Elbląg, Gdańsk, Legnica, Olsztyn, Płock, Radom, Rzeszów, Szczecin, Zduńska Wola);
- kolekcjonerstwo (przede wszystkim Opole, Lublin);
- wydawnictwa (Elbląg, Gdańsk, Katowice, Łódź, Opole, Rzeszów, Suwałki, Szczecin);
- gromadzenie materiałów dotyczących inwentaryzacji (Białystok, Łódź, Katowice, Rzeszów, Wałbrzych, Warszawa, Wrocław);
- ochrona przyrody (Kraków, Elbląg);
- Mimo trudności finansowych RPK wydają kwartalniki krajoznawcze:
 - „Krajoznawca Górnośląski” w Katowicach,
 - „Wędrownik” w Łodzi,
 - „Wędrowiec Małopolski” w Rzeszowie,
 - „Wędrowiec Zachodniopomorski” w Szczecinie,
 - „Jaćwież” w Suwałkach (zaprzestano wydawania w 2007 r.).
- Niektóre pracownie publikują materiały

krajoznawcze w postaci przewodników, skryptów, folderów z różnych okazji bywa, że kadra opiniuje i przekazuje treści krajoznawcze do wydawnictw wojewódzkich (Katowice).

We wszystkich RPK działają biblioteki, które liczą od około jednego tysiąca do około 10 tys. woluminów. Na koniec 2007 r. ogółem było 114 tys. woluminów. Bardzo często są to niezwykle cenne, czasem unikatowe egzemplarze dotyczące regionu. Powstaje jednak problem szerokiego dostępu do katalogów bibliotecznych. Z tego względu niezbędne staje się opracowanie komputerowych, interaktywnych katalogów, stąd konieczne jest opracowanie i wdrożenie programu komputeryzacji regionalnych pracowni krajoznawczych Towarzystwa.

Ponadto pracownie posiadają w swych zasobach: mapy, czasopisma, foldery, zdjęcia, opracowania krajoznawcze, dokumenty historyczne opracowania multimedialne, plakaty, proporzycy, rękopisy, maszyny piszące. Bywa, że pracownie gromadzą cenne zbiory krajoznawców. Czasem brak jest miejsca na zbiory (np. RPK w Katowicach w 2007 r. otrzymało jako darowiznę 224 woluminy).

Często pracownie dysponują duplikatami nawet cennych woluminów. W związku z tym Paweł Anders, kierownik RPK w Poznaniu, zgłosił na Forum Krajoznawczym podczas CZAK 2008 interesującą propozycję bezgotówkowej wymiany zbiorów pomiędzy pracowniami.

Ze specjalistycznych zbiorów RPK korzystają przede wszystkim działacze PTTK (instruktorzy krajoznawstwa i przewodnicy, a także przewodnicy turystyki kwalifikowanej, opiekunowie SKKT-PTTK), jak też dość często uczniowie i studenci piszący prace licencjackie i specjalistyczne magisterskie.

RPK prowadzą swą działalność we współpracy z samorządami, kuratoriami oświaty, lokalną prasą, radiem i TV, domami kultury, muzeami, dyrekcjami parków narodowych, państwo-

wą służbą ochrony zabytków oraz przyrody.

W większości pracowni turyści mogą również zweryfikować odznaki krajoznawcze, regionalne i turystyki kwalifikowanej.

Dwunastu kierowników deklaruje, że nie jest zobowiązana do innych prac na rzecz oddziału. Natomiast 23., że prowadzi księgi inwentarzowe księgozbioru, a 18., – sprzętu.

Niestety, nie najlepiej jest z wyposażeniem pracowni – tylko kilka (Rzeszów, Gdańsk, Kielce, Kraków, Katowice, Szczecin) posiada dobry sprzęt (komputery, rzutniki multimedialne, urządzenia wielofunkcyjne), służący do działań krajoznawczych. RPK w Kaliszu, Legnicy i Zduńskiej Woli wykazują brak jakiegokolwiek sprzętu elektronicznego.

Bardzo ważny jest fakt, że wokół pracowni gromadzą się regionoznawcy, krajoznawcy, historycy, osoby prowadzące kursy, wykładające w specjalistycznych szkołach średnich i wyższych. Kierownicy RPK często sami publikują, prowadzą szkolenia i zajęcia specjalistyczne.

Najczęściej stosowane formy i metody pracy krajoznawczej to: spotkania, prelekcje, wycieczki i wyprawy krajoznawcze, konkursy organizowane przez pracownie oraz współorganizacja ogólnopolskich konkursów PTTK. RPK organizują lub współpracują przy organizacji wystaw, szkoleń kadr, wydawania kalendarzy i informatorów. Coraz częściej informacje o RPK i podejmowanych przez nie działaniach trafiają na strony internetowe.

Komisja Krajoznawcza ZG PTTK organizuje co roku szkolenia kierowników RPK. Tematem spotkań jest m.in. edukacja regionalna, gromadzenie i inwentaryzacja (także komputerowa) zbiorów, zasady rozliczania dotacji ZG PTTK.

Małgorzata Pawłowska
Grażyna Orłowska-Rybicka

Nasza Pracownia

Warszawska Regionalna Pracownia Krajoznawcza, bo o niej mowa miała w swej historii wiele adresów i podlegała różnym strukturom Towarzystwa (Centrala, Zarząd Okręgu, Zarząd Wojewódzki, Oddział Stołeczny im. A. Janowskiego). Od kwietnia 1994 r. jej zbiory zostały przeniesione do nowej siedziby przy Stołecznym Oddziale Wojskowym PTTK w Al. Niepodległości 141. Stało się to z bardzo prozaicznego powodu (dziś bardzo powszechnego) – braku środków na opłacanie czynszu i etatu.

Nie oznaczało to wcale, że Oddział Wojskowy znalazł pieniądze. Dzięki życzliwości i zrozumieniu ówczesnego kierownika Klubu Garnizonowego przy Domu Wojska Polskiego (dziś preza naszego Oddziału) znaleźliśmy sposób na to, aby Pracownia mogła funkcjonować. Obecnie jest pod dobrymi skrzydłami Oddziału, którego działacze-instruktorzy krajoznawstwa pełnią w niej dyżury honorowo (społecznie). Poza dyżurami włożyli wiele pracy podczas przeprowadzki z Podwala i jeszcze dwóch przeprowadzek w budynku klubu (skutek restrukturyzacji i zmian organizacyjnych w MON). Po ostatniej przeprowadzce pomieszczenia Pracowni sąsiadują bezpośrednio z siedzibą Oddziału.

Zbiory RPK to przede wszystkim warszawiana - naprawdę doskonały wybór - publikacje dotyczące Mazowsza i pozostałych regionów kraju, w tym wiele o górach. Poza tym trochę niedoceniane przez przeciętnych czytelników czasopisma - roczniki „Gościńca”, „Stolicy”, „Turysty”, „Barbakanu”, „Spotkań z zabytkami”, „Ziemia” i inne. Nasza Pracownia znana jest również jako miejsce, gdzie można zweryfikować odznaki: Regionalną OK, Warszawską OK, Miłośnika Puszczy Kampinoskiej, Turysty Przyrodnika, Turysty Seniora, Młodzieżową Oznakę Krajoznawczą. Poza tym prowadzimy szeroko pojęte poradnictwo dotyczące nie tylko krajoznawstwa, ale również Towarzystwa.

Nie tak dawno Nasz Prezes Andrzej Zubelewicz, będąc świadkiem udzielania informacji o możliwościach weryfikacji odznak krajoznawczych, powiedział: *Tak miło było słyszeć tę rozmowę, to satysfakcja dla Oddziału, że możemy służyć turystom fachową radą i pomocą. Lepsze to niż zajmowanie się „papierami organizacyjno-finansowymi”.* Od

lat dobrymi „duchami” Pracowni są Teresa i Tadeusz Kałużowie, którzy w każdy wtorek, pełniąc dyżur, weryfikują odznaki, wypożyczają książki i szczególnie życzliwie odnoszą się do wszystkich potrzebujących. Nawet w okresie wakacyjnej przerwy można

Zygmunt Cebula i Mirosława Wojciechowska – kierownik RPK w Warszawie. Fot. J. Pabian

na nich liczyć. Szefowa Pracowni (trudno mówić o kierowniku skoro to praca społeczna) – Mirka Wojciechowska – wiele czasu poza swoim środowiskiem poświęca na porządkowanie księgozbioru po przeprowadzce i zakładanie, oprócz katalogu kartkowego, ewidencji komputerowej. Dzięki środkom z Zarządu Głównego przyznawanym przez Komisję Krajoznawczą ZG PTTK uzupełniamy księgozbiór o nowe potrzebne pozycje, przede wszystkim dotyczące Warszawy i Mazowsza oraz oprawiamy kolejne tomy czasopism. Księgozbiór wzbogacany

jest również nieustannie cennymi darami.

Dziś, po 15 latach funkcjonowania pod szyldem Stołecznego Oddziału Wojskowego im. gen. M. Zaruskiego, uważamy za najważniejsze to, iż udało się nam stworzyć dobry klimat dla Pracowni, mając poczucie jej służebnej roli, którą staramy się wypełniać.

Dlatego też zadaliśmy o miły i ciepły wystrój, w czym pomogły wycinanki Wandy Skowron, która zawsze służy nam radą fachową i pomocą. Pomogła szczególnie w porządkowaniu zbiorów przekazywanych przez darczyńców. Ważne wydarzenia z życia Pracowni odnotowujemy w Kronice. Znajdują się w niej wpisy będące pamiątką wielu wizyt gości z wojska, ZG PTTK. Dwukrotnie gościliśmy Komisję

Krajoznawczą, która odbywała u nas swe posiedzenia. W ubiegłym roku zorganizowaliśmy ogólnopolskie szkolenia dla naszych koleżanek i kolegów kierowników RPK. Byli zadowoleni i podobała im się Nasza Pracownia. To chyba najważniejsze.

I jeszcze jedno. Chcielibyśmy, aby Pracownia miała patrona – Mikołaja Wisznickiego, którego działalność na rzecz Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego pragnęlibyśmy popularyzować. Mamy nadzieję, że to nam się uda.

Grażyna Orłowska-Rybicka

Przed VI Kongresem Krajoznawstwa Przestrzeń polska, przestrzeń europejska

Przestrzeń i rytm organizują życie, okresy ludzkiego wędrowania i migracji. W tym sensie rytm kroków niezliczonych turystów wyznaczał ramy przestrzeni ojczystego kraju i mierzył lata poświęcone jego poznaniu. Rytm tych kroków opowiadał i niejako „ustanawiał” kolejne kongresy krajoznawcze.

Krajopisarstwo, krainopisarstwo, ziemiopisarstwo – a więc opisywanie kraju i jego regionów. Tak nazywano rodziców się w XIX w. ruch krajoznawczy, gdy brak państwowości eksponował pojęcie ojczystego kraju, ojczyzny. W romantycznej wizji ojczyzna była czymś innym niż państwo, zakorzeniona w słowiańskiej przeszłości jawiła się tak samo w chwale zabytków Krakowa, jak i w zrębach wiejskich chałup. Być może prekursorami krajoznawstwa można by nazwać Filomatów, którzy zaczęli penetrować Wileńszczyznę, aby odkrywać skarbiec ludowych pieśni.

Kilkadziesiąt lat później, Wincenty Pol, „rymujący geograf” dał pierwszy wykład krajoznawstwa w „Pieśni o ziemi naszej”, utworze niezwykle emocjonalnym, wręcz apoteozy rodzimego krajobrazu, kultury i dziejów narodu. Takiego ujęcia wymagała jednak ówczesna rzeczywistość, w której krajoznawstwo stawało się bronią służącą utrzymaniu tożsamości narodu i kształtowaniu postaw patriotycznych przez poznanie „ziemi naszej”. Owa zaszczytna rola przyznana słusznie krajoznawstwu nie uległa dezaktualizacji, o czym świadczyły obrady Kongresu w Poznaniu w 1929 r., potwierdzające wybitny udział poznawania kraju w budowaniu jedności i świadomości narodowej po odzyskaniu niepodległości. Są aktualne i współcześnie, o czym przypominał Kazimierz Denek na V Kongresie, mówiąc, iż „Ojczyzna jest naczelną wartością krajoznawstwa”.

Pierwszą definicję krajoznawstwa podał „Słownik warszawski” w 1902 r. Była niezwykle zwięzła i lapidarna w treści: „Krajoznawstwo jest to zbiór wiadomości o danym kraju”. Niedługo potem, poszerzona definicja brzmiała: „Krajoznawstwo jest zbiorem wiadomości i kraju wypracowanym przez różne nauki”. Zaś na I kongresie powiedziano, że „Krajoznawstwo jest geografią stosowaną kraju ojczystego”. Zarysowała się tendencja do unaukowieńcia krajoznawstwa, nadania mu statusu odrębnej gałęzi wiedzy. Przeciwwstawiał się temu Ludomir Sawicki, stwierdzając, że krajoznawstwo nie może być samodzielną i autonomiczną dyscypliną nauki, nie posiada bowiem jednoznacznie sformułowanego przedmiotu badań. Ale już w 1930 r. Centralny Instytut Wychowania Fizycznego w Warszawie wprowadził zajęcia z krajoznawstwa, potem zaś uczyniło to Studium Turystyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Współcześnie zajęcia z krajoznawstwa prowadzone są w Zakładzie Geografii Turystyki UJ i w katedrach turystyki i rekreacji kilku innych wyższych uczelni (ta niska liczba może budzić zdziwienie i zaniepokojenie, gdyż katedr i instytutów turystyki jest obecnie ponad 80).

Dynamiczny i masowy rozwój turystyki, której oblicze kształtują współcześnie w znacznej mierze elementy „nieturystyczne” spowodował nawet przeciwstawianie sobie turystyki i krajoznawstwa oraz sztuczny problem czy „zwykły” turysta jest kimś „gorszym” od krajoznawcy, który łączy wędrowanie ze świadomym i zaplanowanym poznaniem kraju wspomagając się wiedzą czerpaną z różnych nauk.

PTK i PTTK potrafiły umiejętnie i harmonijnie formować krajoznawstwo i turystykę. Przyjęto uważać, iż krajoznawstwo jest świadomą działalnością społeczną, której najważniejszym źródłem jest stworzenie emocjonalnej więzi z ojczyzną. Jest ono ruchem społecznym, a zarazem kształtuje się jako przewodnia myśl programowa turystyki i jej podstawa intelektualna. Dzięki temu krajoznawstwo łączy turystykę z kulturą narodową. Można nawet w pewnym sensie ujmować krajoznawstwo jako swoistą nadbudowę, nie dominującą jednak nad turystyką, a raczej ukierunkowującą ją i wzbogacającą.

O roli krajoznawstwa i jego znaczeniu dla PTTK, organizacji kulturalnych i społecznych, organów samorządowych i państwowych świadczą dobitnie kongresy. Pierwszy, zwołany do Poznania w 1929 r. przyjął i potwierdził założenie, iż upowszechnianie wiedzy o kraju staje się głównym zadaniem Państwa. Wskazano wówczas także na miejsce i możliwości krajoznawstwa w procesie integracji społeczeństwa w kilkanaście lat po zaborach.

Po długiej przerwie spowodowanej wojną i okupacją II Kongres odbył się w 1970 r. w odzyskanym i odbudowanym Gdańsku. Odnowiono i przeformułowano „Krajoznawczy program turystyki”, a z całości obrad wynikała teza, że krajoznawstwo stanowi o żywotności PTTK. W przełomowym, 1980

r. gospodarzem III Kongresu był Płock. Mówiono o kryzysie idei i wartości w społeczeństwie, który dotknął także PTTK i poszukiwano zarazem środków odnowy wartości turystycznych i koncepcji krajoznawstwa. Niezmiernie ważnym pokłosiem kongresu była rozpoczęta w 1984 r. krajoznawcza inwentaryzacja Polski. Postanowiono poszerzyć też platformę krajoznawstwa i położyć nacisk na jego udział w kulturze. W cztery miesiące po kongresie nastąpił pamiętny Sierpień i nieodwracalne zmiany.

Po 10. latach w jakże odmiennej sytuacji trwały obrady IV Kongresu Krajoznawstwa Polskiego w Opolu. Zmieniła się także jego forma – z imprezy w jakimś stopniu „wewnętrznej” PTTK, przeistoczył się w spotkanie otwarte, co potwierdziło grono zaproszonych gości reprezentujących towarzystwa regionalne i kulturalne, przedstawiciele hierarchii Kościoła katolickiego i świata nauki. Patronat objął Marszałek Senatu RP, co symbolicznie wprowadzało krajoznawstwo w strukturę nowego, wolnego państwa. I w tym znaczeniu, kongres w Opolu przypominał ten pierwszy, w Poznaniu. Podobnie też, opierając się na wspaniałej tradycji i dorobku krajoznawstwa PTK i PTTK, starano się całe to bogactwo wpisać w nowe dalekosiężne cele i zadania, wiążąc je z równie doniosłymi problemami życia narodowego i społecznego.

W 2000 r. odbył się V Kongres, dla którego na miejsce obrad wyznaczono Gniezno. Nie mogło być inaczej wobec przyjętego hasła kongresu: „Krajoznawstwo źródłem tożsamości narodowej”. Tam przecież erygowanie metropolii kościelnej w 1000 r. usankcjonowało i utrwaliło państwowość, a relikwie św. Wojciecha stały się sprawczym elementem procesu formowania narodu.

Trzeba przy tym zauważyć, że kongresy krajoznawcze nigdy nie były zaprogramowaną ceremonią, lecz twórczym forum oceniającym przeszłość i kreślącym perspektywy krajoznawstwa w całości kształcie życia kulturalnego.

Tylko niewiele ponad rok dzieli od otwarcia obrad VI Kongresu Krajoznawstwa Polskiego w 2010 r. w Olsztynie. I jak poprzedni, odbędzie się on w sytuacji szczególnej: po raz pierwszy w no-

wym, XXI w. i po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Ten przełomowy fakt narzucił hasło i wiodącą tematykę obrad: „Polska w europejskiej rodzinie. Przenikanie kultur, idei i wartości. Powinności krajoznawstwa”.

Obrady będą miały solidną podstawę w poprzednim kongresie, który wypisywał krajoznawstwo do źródeł tożsamości narodowej. Uwidacznia się w tym logiczne następstwo działań i konieczny warunek: aby właściwie i twórczo uplasować się w europejskiej rodzinie należy posiadać świadomość i oparcie we własnej tożsamości.

Dobłą tradycją kongresów krajoznawstwa jest poprzedzanie ich sejmikami regionalnymi, które przygotowują materiały problemowe o swojej ziemi nawiązując zarazem do tematów założonych w hasle danego kongresu. Sejmiki przed VI Kongresem odbywać się będą w 2009 r. i w pierwszym kwartale 2010 r. Organizatorami są wojewódzkie jednostki PTTK, a przygotowują je komitety organizacyjno-programowe, do których wchodzi również przedstawiciele miejscowych ośrodków naukowych, urzędów marszałkowskich i regionalnych organizacji turystycznych. Przewiduje się, że sejmiki opracują kanony krajoznawcze poszczególnych województw, co poszerzy już istniejący Kanon Krajoznawczy Polski.

Przygotowania sejmikowe już trwają. Oddziały PTTK z Łodzi, Pabianic i Zgierza zaplanowały wspólny Sejmik w dniach 23-25 kwietnia br., który odbędzie się w Łodzi i w Zgierzu pod hasłem: „Wzajemne przenikanie kultur w regionie łódzkim a nowe możliwości ruchu krajoznawczego”. W programie przewidziano wystawy, konkursy, rajdy i wycieczki krajoznawcze. Referaty będą wydane w nakładzie przynajmniej 500. egzemplarzy.

Program przedstawił także Oddział PTTK Ziemi Gliwickiej, który zwołuje sejmik w dniach 25-26 czerwca br. Będzie on poświęcony „Edukacji regionalnego w szkołach Gliwic”. Odbędzie się atrakcyjne wycieczki do zabytkowych zakładów przemysłowych i zostanie wydanych 12 tomików Biblioteczki GCOP.

Andrzej Datko

Zapraszamy na Warmię i Mazury!

Warmia i Mazury to region najczęściej kojarzony z Krainą Wielkich Jezior Mazurskich, choć stanowią one tylko część naszych zasobów przyrodniczo-kulturowych. Region szczególnie nie tylko pod względem atrakcji turystycznych, ale również historii naszego kraju.

Województwa Warmińsko-Mazurskiego argumentem by wystąpić do Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego z wnioskiem o organizację VI Kongresu Krajoznawstwa Polskiego właśnie na Warmii i Mazurach. Z ogromną satysfakcją

Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego Jacek Protas

W roku 2010 przypadają trzy rocznice ważnych historycznie wydarzeń – 600-lecie Bitwy pod Grunwaldem, w której brała udział cała ówczesna Europa, a której coroczna inscenizacja przyciąga kilkadziesiąt tysięcy turystów z całego świata, 150 lat funkcjonowania unikatowego w skali światowej zabytku, Kanału Elbląskiego i 700-lecia nadania praw miejskich Fromborkowi – miastu Wielkiego Astronoma Mikołaja Kopernika, który tu żył ponad 40 lat, tu stworzył swoje największe dzieła i tu został pochowany.

Właśnie te rocznice były dla Zarządu Wo-

przyjeliśmy wiadomość, że wniosek nasz został przyjęty, a kongres odbędzie się w dniach 10-12 września 2010 roku w Olsztynie, na terenie Kortowa – pięknego, jedyne w swoim rodzaju miasteczka akademickiego. Współorganizatorami kongresu będzie Uniwersytet Warmińsko-Mazurski i Miasto Olsztyn. Znając historię i osiągnięcia poprzednich Kongresów zdaję sobie sprawę, że jest to dla nas bardzo duże wyzwanie, któremu będziemy się starali sprostać z najwyższą starannością. Obradom kongresu towarzyszyć będzie wiele wystaw, pokazów, prezentacji i imprez mających na celu ukazanie naszej bogatej historii, kultury i przyrody.

Wystąpiłem też do Konwentu Marszałków Rzeczypospolitej Polskiej z prośbą o wsparcie środowisk turystycznych przy organizacji Sejmików Przedkongresowych. Dwa z nich odbędą się w naszym województwie – w Olsztynie i Elblągu. Podczas lipcowego posiedzenia Konwentu – na moją prośbę – Prezes Zarządu Głównego PTTK przedstawił zarówno historię jak i ideę kongresów, a także tryb jego przygotowań. Wystąpienie spotkało się z pozytywną reakcją.

Warmia i Mazury to dziś jedna kraina pod względem geograficznym i administracyjnym, ale jakże różna pod względem historycznym. To dwie krainy o wielkim bogactwie kulturowym – od wieków katolicka „Święta Warmia” i protestanckie Mazury. Krainy, które nigdy nie miały ze sobą żadnych zatargów. Dziś to jednak także ponad 80-tysięczna grupa wyznawców kościoła greckokatolickiego i prawosławnego przesiedlona ze wschodnich kresów po II wojnie światowej. To także liczna grupa byłych Wilniuków. To bliskość Kaliningradu. Historia sprawiła, że korzenie dzisiejszych mieszkańców naszego regionu są ulokowane we wszystkich zakątkach Polski. I właśnie to jest powodem, że hasło VI Kongresu „Polska w europejskiej rodzinie. Przenikanie kultur, idei i wartości. Powinności krajoznawców” nabiera na Warmii i Mazurach szczególnego znaczenia.

My – mieszkańcy Warmii i Mazur – jesteśmy ludźmi otwartymi i gościnnymi. Jesteśmy dumni ze swojej historii i ze swojego kulturowo-krajoznawczego bogactwa.

Jako gospodarz województwa serdecznie zapraszam do odwiedzenia naszego pięknego regionu i poznania jego atrakcji – zarówno tych danych nam przez naturę, jak i tych stworzonych ręką człowieka.

Jacek Protas
Marszałek Województwa
Warmińsko-Mazurskiego
Olsztyn – styczeń 2009

Rozmowa z przewodniczącym Komitetu Naukowo-Programowego VI Kongresu Krajoznawstwa i autorem koncepcji programowej prof. dr. hab. Januszem Zdebskim – długoletnim prezesem ZG PTTK

Panie Profesorze, VI Kongres Krajoznawstwa Polskiego otworzy się na perspektywę europejską. Jak Pan, zaangażowany w tworzenie jego programu, postrzega tę problematykę?

- Krajoznawstwo można rozumieć w znaczeniu węższym i szerszym. W tym drugim jest to pewna postawa, stan świadomości, powodujący trwałe zaistnienie głębokich więzi ze środowiskiem naturalnym i kulturowym rodzimego kraju. Teraz zaś chodzi o to, aby powstały takie emocjonalne więzi z Europą, zachowując jednocześnie ową narodową tożsamość.

Mimo postępującej integracji, Europa nie jest pojęciem całkowicie jednorodnym. Która przestrzeń europejska jest bliska polskiemu krajoznawstwu?

- Sądzę, że przede wszystkim przestrzeń kultury i przestrzeń dziedzictwa chrześcijańskiego. Istniejemy w nich nie tylko od tysiąca lat, ale także je współtworzymy. Obie te wartości współtworzą „wspólnotę ducha”, o której mówił Jan Paweł II. Polskie krajoznawstwo, które rodziło się i trwało w niezwykle trudnych warunkach opierało się mocno na tych wartościach. Stąd jego ideaowość, nawet idealizm i patriotyzm.

Czy właśnie te sfery nie będą hamowały „otwarcia” na Europę?

- Integracja, co jest nieuchronne, niesie różne wyzwania. Doświadczenia polskiego krajoznawstwa pozwalają twierdzić, że było

jest niezbędnym składnikiem naszej samoświadomości. Ale to właśnie jest zaletą, bo tylko pewni swej tożsamości możemy uczestniczyć w integracji jak równi inni partnerzy. Dodam jeszcze, że polska kultura narodowa, jako swoisty prototyp, może posłużyć do oryginalnej interpretacji wspólnej kultury europejskiej. Podobnie kultury narodowe innych państw unijnych.

Kongres powinien więc określić sytuację krajoznawstwa w tej nowej sytuacji.

- Tak, to będzie jedno z głównych zadań. Inną płaszczyzną czy jak Pan woli przestrzenią jest sfera wiedzy. Europejskość jest odczytywana nie tylko kulturowo, ale i cywilizacyjnie. Żyjemy w czasach ogromnego postępu w nauce, edukacji, technice. Ta wspólna, międzynarodowa przestrzeń wyznacza kierunki nie tylko refleksji. Krajoznawstwo daje tej refleksji mnóstwo odniesień wynikających z odkry-

wanych na nowo zjawisk przyrodniczych, kulturowych, społecznych.

Krajoznawstwo musi też podjąć problemy styczne z kierunkami rozwoju i celami państwa i narodu. Nasz sposób rozumienia i uprawiania krajoznawstwa może być ciekawą ofertą i przyczynić się do budowania świadomości europejskiej i naszego miejsca w jej tradycji i dniu dzisiejszym.

W tradycji kongresów krajoznawczych zapisała się silnie właśnie ta sfera wiedzy, oparta na wszechstronnej refleksji...

Stąd cieszy mnie bardzo deklaracja pracy w Komitecie wielu wybitnych polskich uczonych i krajoznawców z przewodniczącymi zespołów profesorami: Kazimierzem Denkiem, Jackiem Purchlą, Franciszkiem Ziejką i Andrzejem Tomaszewskim na czele.

Andrzej Datko

Janusz Zdebski, psycholog, profesor i wieloletni rektor Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie, członek Komisji Nauk Psychologicznych Oddziału Krakowskiego Polskiej Akademii Nauk. Był prezesem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego i Rady Polskiej Organizacji Turystycznej. Przewodnik tatrzański, członek Kolegium Redakcyjnego „Wierchów” oraz „Problemów Turystyki”. Zajmuje się psychologią sportu i turystyki, publikuje również prace o charakterze krajoznawczym.

JEST DWA ŚWIAT

Statek, płynący trapowym rejsem od różnych i do różnych portów, w zależności od zafrachtowanego ładunku, przybijał do portu Santo Domingo, stolicy Dominikany. Rozładowanie przywiezionego i załadowanie zabieranego ładunku miało trwać kilka godzin. Dało to nam, kilkuosobowej grupie żeglującej tym frachtowcem pasażerem, okazję do pobieżnego zwiedzenia zakątka tej ziemi, która w mojej pamięci i wyobraźni zawsze kojarzyła się z oddziałami polskimi Legionu Dąbrowskiego, wysylnym przez Napoleona dla uśmierzenia buntu czarnych niewolników na plantacjach i czytana w dzieciństwie „Chatą Wujka Toma”. Dominikana. Republika Dominikańska obejmująca wschodnią część wyspy Haiti w basenie morza Karaibskiego, w Archipelagu Wielkich Antyli, to kraj nie przekraczający czterech większych polskich województw, o ludności niewiele przekraczającej dwukrotną ilość mieszkańców Warszawy. Nie mogłem oprzeć się ciekawości by tych kilka godzin nie poświęcić na zwiedzenie stolicy kraju, który odkryty

przez Krzysztofa Kolumba w 1492 roku wszedł w posiadanie Królestwa Hiszpanii. Najędźszy hiszpańscy w ciągu kilkunastu lat wyniszczyli pierwotną ludność, Indian Arwaków, zaludniając wyspę sprowadzonymi niewolnikami murzyńskimi do pracy na plantacjach. W końcu XVII wieku Hiszpania odstąpiła Francji zachodnią część wyspy, a w sto lat później i jej część wschodnią. W latach 1801 do 1808 trwały zacięte walki murzyńskich powstańców z wojskami francuskimi. Jak wiemy, właśnie do uśmierzenia tych zbuntowanych murzynów, a tak naprawdę to walczących o swe prawa ludzkie niewolników, Napoleon wysłał owe oddziały polskie z Legionu Henryka Dąbrowskiego. I właśnie, w czasie tego krótkiego zwiedzenia Santo Domingo, natrafiłem na jakże oryginalny i wrzuszający ślad tamtych czasów. Wzdłuż nadbrzeża portowego, przy którym cumowały różne statki, droga wiodąca do miasta usiana była gęsto rozmieszczonymi straganami, handlarzami tzw. „narcężnymi”, pojedynczymi grupkami i małymi zespołami

murzyńskich jazz-group. Zgiełk, gwar i chmara dzieciaków z wyciągniętymi rękami po drobniaki. Idąc z współtowarzyszem swej cudownej eskapady „przez morza i oceany”, zwróciłem uwagę na stojącego przy swym małym kramiku murzyna. Cóż, murzyn, jak murzyn, ale wyróżniał się z tego czarnego mrowiska swą jakby nadczernią. Był tak lśniący-czarny, jakby wyrzeźbiony z najszlachetniejszego hebanu, a w tej czerni tkwiły oczy. Niesamowite, błękitne oczy. Spojrzenie w nie zmusiło do spuszczenia wzroku na murzyński straganik, na którym wśród masy typowych turystycznych pamiątek, muszelek, pseudo oryginalnych rzeźb, totemów, świecidełek i błyskotek, leżało kilka blaszanych, okrągłych plaketek z wizerunkiem papieża. Na fioletowym tle, w okółu napisu Pope John Paul II, twarz papieża, taka polsko-odpustowa. Dosłownie jak na odpustowym polskim straganie przed wiejskim kościołem dzieło prymitywnego artysty amatora, nawet z lekkim zezem. Plakietka kosztowała dolara. Bez namysłu wzięłem, zapłaciłem, co spotkało się z radosnym uśmiechem tych błękitnych oczu i błyskiem bieli zębów w otoczone czerwieni warg. Zwróciłem się do kolegi, oczywiście po polsku, czy też so-

bie weźmie taką „polską” pamiątkę z dalekiej krainy. „Szkoda dolara” - odparł.

I w tym momencie twarz murzyna skamieniała, a z tych, przed chwilą uśmiechniętych oczu strzeliły w nas jakby zimne, stalowe noże, przesywające na wylot i chrapliwy, przez zacziśnięte zęby, murzyńsko-polski głos: „A co, psio krwio! Dolar na papiż za!!!”

Wrażenie piorunujące. „O, nie - powiedziałem szybko - on się tylko zastanawia czy kupić jednego, czy dwa. Ale skąd pan tak pięknie mówi po polsku?”

„Ja Polak, Kowaczki, Polak” - odparł murzyn. A widząc lekkie zdziwienie w mej twarzy, powtórzył - „ja Polak, Kowaczki, od dziad, pradziad Polak”. Jakże piękna, choć nie dużym zasobem słów wyrażona, była jego opowieść o tym, jak jego pra, a może i prapradziad przyjechał z dużego świat i nie chciał bić murzynów. Uciekł od zbójcejskich wojsk francuskich i walczył po stronie murzyńskiej pod wodzą Dessalinesa, dowodzącego haitańskimi i dominikańskimi oddziałami. Po wyparciu Francuzów Dominikana wróciła pod panowanie Holendrów, ale nie poprawiło to losu murzyńskich niewolników. Polski przodek naszego rozmówcy stał się protoplastą murzyńsko-

polskiego rodu Kowaczki.

Pablo Kowaczki, prawdopodobnie Paweł, dzisiejszy sprzedawca turystycznych pamiątek, z roziskrzaniem i kropelkami łez w oczach, dotykał mnie do ramienia powtarzając „pan Polska, pan Polska...” a zęgnając się powiedział coś, co do dziś dnia wprawia serce w dziwne drżenie, a wzruszeniem łaskocze w kącikach oczu.

„Pan - mówił - jest dwa świat. Jadna świat, mała, zła świat, Ameryka. I jest druga świat, wielka świat... Polska”. Zaakcentował to jakby w modlitewnym uniesieniu wzniesionymi rękami, a z oczu popłynęły łzy.

Nigdy nie zapomnę tego spotkania. Ile w sobie polskości i tęsknoty za krajem musiał mieć ten niesubordynowany legionista, sprzeciwiający się krzywdzie niewolniczej, by w swych genach przekazać następnym, już mieszanym pokoleniom, swą dumę narodową i wiarę w ten drugi, wielki, wspaniały świat - Polskę.

Dokąd to może zaprowadzić igła kompasu i co może przeżyć wrażliwe serce.

Bohdan Grzymała-Siedlecki
fragment z książeczki
„Kompas i serce”

Uśmiechnięty przewodnik

Autorem pięknego tekstu „Jest dwa świat” jest zmarły przed 10 laty znakomity przewodnik warszawski Bohdan Grzymała-Siedlecki. Stał się Bohdan legendą nie tylko dla przewodników warszawskich. Był laureatem super konkursu dla laureatów konkursów krasomówczych przewodników.

Bogata i jakże różnorodna była działalność turystyczna i krajoznawcza Bohdana Grzymały-Siedleckiego, przede wszystkim przewodnicka w różnych aspektach. Prowadził wycieczki po Warszawie, chcąc kiedyś napisać książkę o odbiorze i zachowaniu się zwykłych ludzi, dla których pobyt w stolicy był „dniem świątecznym”. Odwrotnie niż książka jego słynnego stryja Adama, który napisał o dniu powszednim ludzi wybitnych, „świątecznych”. Prowadził wycieczki dzieci i młodzieży, wielokrotnie społecznie, często dzieci niewidome z Lasek. Był wspaniałym gawędziarzem, znającym historię i współczesność Warszawy, mnóstwo anegdot, a do tego ubarwiał swoimi wierszami i opowieściami.

W latach 1976–1978 wybrany został prezesem Koła Przewodników Miejskich. Dwukrotnie zdobył złoty laur w Konkursie Krasomówczym Przewodników na zamku w Golubiu. Pamiętam to jego finałowe wystąpienie w listopadzie 1975 r. - mówił o potrzebie odbudowy Zamku Królewskiego, wysadzonego przez Niemców po upadku powstania warszawskiego. Porównał go do futerału potrzebnego do przechowania drogocennych skrzypiec - umieszczenia ocalałych zabytkowych przedmiotów w zamku, które podczas wojny i po-

wstania warszawiacy z narażeniem życia ratowali i przechowywali. Miał rację, dzisiaj nikt nie kwestionuje tamtej decyzji, a pewnie są w kraju, może i w Warszawie tacy, co nie wiedzą, że zamek był jedną wielką ruiną! Bohdan Grzymała-Siedlecki działał w Komisji ds. Ludzi Niepełnosprawnych Zarządu Głównego PTTK, rozumiejąc dobrze ich los, bo pod koniec życia wspomagał się laską-„przyjaciółką”. Za działalność w tej komisji i działalność przewodnicką został odznaczony Złotą Honorową Odznaką PTTK i Złotą Odznaką Zasłużonego Działacza Turystyki.

Kim był dla mnie? Kimś ważnym i bliskim, co dawno temu obdarzył mnie swą przyjaźnią. Pierwsze spotkanie z Nim miało miejsce w Golubiu, na zamku, właśnie w roku 1975, gdy zdobył złoty laur, a ja występowałem w eliminacjach konkursu, mówiąc o wrocławskich cmentarzach i wybitnych wrocławianach tam pochowanych. W przerwie konkursu podszedł do mnie przyszły laureat i powiedział, że podobala mu się moja wypowiedź. Byłem bardzo dumny! Potem były kolejne spotkania w Golubiu. Było też we Wrocławiu, gdy na zaproszenie Koła Przewodników Miejskich PTTK, wówczas mającego swą siedzibę w Klubie Oddziału Wrocławskiego na I piętrze kamienicy w Rynku nr 38,

przybył nowo wybrany prezes Warszawskiego Koła Przewodników - postawny, elegancki starszy pan (jak mnie się wtedy wydawało). To był właśnie Bohdan Grzymała-Siedlecki. Przyjeżdżając nocnym pociągiem do Warszawy (nie było wówczas jeszcze ekspresów i IC) na zebranie Komisji Przewodnickiej Zarządu Głównego PTTK lub Zarządu Głównego Towarzystwa Urbanistów Polskich (wówczas mieszczącego się przy placu Zamkowym), zatrzymałem się w małym mieszkaniu na II piętrze dużego bloku ul. Bagno 5, dosypiałem parę godzin, zjadaliśmy śniadanie, siedziałem na zebraniu, a Bohdan często także na jakieś spotkania. Ale był zawsze czas, choć krótki, na rozmowę, na wysłuchanie Jego wspomnień, opowieści o sprawach ważnych i mało ważnych z jakich składa się życie. A Jego życie było szczególnie bogate. Byłem też świadkiem tworzenia najwspanialszego dzieła Bohdana i zaprzyjaźnionej z Nim Marzeny Grochockiej - książki o Krystynie Kraheleskiej, pięknie wydanej w 1996 r. przez Oficynę Wydawniczą Rytm. I byłem w Jego mieszkaniu kilka dni przed śmiercią, krótko, pospiesznie; miałem przed południem jakieś spotkanie w ZG PTTK, a Bohdan, spojrzawszy na złożony w harmonijkę, zapisany na kartce rozkład dnia - także wychodził, bo

Marzena Grochocka i Bohdan Grzymała-Siedlecki

ktoś potrzebował Jego rady, pomocy. Miał jeszcze przed sobą tyle do zrobienia, snuł plany, choć wiedział, że Jego serce nie jest za mocne.

Zmarł nagle w nocy 3 grudnia 1998 r. Został pochowany w zimny, grudniowy dzień na małym cmentarzu przy kościele św. Katarzyny na Służewcu. Żegnali go warszawiacy, harcerze, przewodnicy, turyści, znajomi, honorową wartę przy trum-

nie pełniła Straż Miejska. Pięknie pożegnali Go Prezydent Warszawy Marcin Świąćcki i harcmistrzynie Danuta Rosner. W imieniu przewodników i turystów z wielkiej PTTK-owskiej rodziny żegnał Bohdana - mego wielkiego przyjaciela i wspaniałego człowieka, o którym najprościej można powiedzieć, że kierował się kompasem i sercem.

Andrzej Konarski

Oddział PTTK w Żyrardowie Dni ochrony zabytków

Już po raz 25. obchodzono w Polsce Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków. Głównym celem Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków jest uświadamianie znaczenia dziedzictwa kulturowego, prezentowanie zabytków szczególnie istotnych dla dziedzictwa światowego i bogatej spuścizny kulturowej. W tym roku Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków obchodzony był pod hasłem „Dziedzictwo religijne i święte miejsca”. Nie dziwi więc, że krajowe obchody odbyły się w Gostyniu - Głogówku w zespole klasztornej Kongregacji Oratorium św. Filipa Neri. Ważnym powodem tej lokalizacji było również ubieganie się przez Kongregację tytułu „Pomnika Historii” dla gostyńskiego klasztoru.

Jak co roku, z okazji obchodów Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków, żyrdowski Oddział PTTK przygotował na szczeblu regionalnym i miejskim XXII Młodzieżowy Sejmik Krajoznawczy „Pałace i dworki, których nie znamy” (w dniu 16 kwietnia br.) i XXIV Rajd „Szlakiem zabytków Żyrardowa” (w dniu 18 kwietnia br.). Bezpośrednimi organizatorami imprez i obchodów były: Komisja Opieki nad Zabytkami Oddziału PTTK w Żyrardowie,

Muzeum Mazowsza Zachodniego w Żyrardowie oraz Koło Przewodników i Pilotów Wycieczek PTTK „Belferek” w Żyrardowie. Całemu przedsięwzięciu patronowały: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Mazowiecka Komisja Turystyki Młodzieżowej PTTK w Warszawie, Starosta Powiatu Żyrardowskiego i Prezydent Miasta Żyrardów.

Na rejonowe obchody Międzynarodowego

dowego Dnia Ochrony Zabytków w dniu 16 kwietnia br. przewodnicy i piloci wycieczek PTTK z Koła „Belferek” w Żyrardowie zaprosili młodzież ze szkół ponadgimnazjalnych z terenu Mazowsza Zachodniego. W sejmiku uczestniczyła 215-osobowa grupa młodzieży szkolnej z Zespołu Szkół nr 1 w Żyrardowie oraz liceów ogólnokształcących: w Skierniewicach, w Rawie Maz., w Sochaczewie, w Błoniu, w Mszczonowie, w Puszczy Mariańskiej, nr 28 i nr 53 w Pruszkowie, w Piastowie, w Milanówku, w Grodzisku Maz. i w Brwinowie. Wraz z 27-osobową grupą pilotów i przewodników terenowych po Mazowszu odbyli oni całodniową przejażdżkę autokarową na trasach: Żyrardów - Sokule - Guzów - Szymanów - Kaski - Teresin - Kożuszki - Żelazowa Wola - Chodaków - Brochów - Tułowice - Sochaczew - Żyrardów (trasa nr 1), Skierniewice - Żyrardów - Chylice - Grodzisk Maz. - Pass - Leszno - Kampinos - Łazy - Żelazowa Wola - Chodaków - Brochów - Tułowice - Sochaczew - Żyrardów - Piastowie - Reguły - Ożarów Maz. - Pilaszków

- Zaborów - Leszno - Kampinos - Łazy - Żelazowa Wola - Chodaków - Brochów - Tułowice - Sochaczew - Pruszków (trasa nr 3) i Sochaczew - Kuznecin - Złota - Kiernoza - Sanniki - Giżyce - Ruszki - Gawłów - Kąty - Żelazowa Wola - Chodaków - Brochów - Tułowice - Sochaczew (trasa nr 4).

Zwiedzono zabytkowe pałace i dworki na trasie przejazdu. Na zakończenie objazdu, w Sochaczewie, dokonano podsumowania XXIV Konkursu Krajoznawczego „Poznajemy Ojcowiznę” w kategorii szkół ponadgimnazjalnych Mazowsza Zachodniego. Wręczono nagrody i dyplomy oraz przeprowadzono konkurs wiedzy „Co wiem o Mazowszu”.

W konkursie wiedzy krajoznawczej o Mazowszu (test) uczestniczyło 15 uczniów. Do finału zakwalifikowano zwycięzców najlepszych. W finale konkursu zwyciężyła Renata Kowalik z liceum ogólnokształcącego w Sochaczewie, wyprzedzając Grażynę Banasiak z liceum ogólnokształcącego w Milanówku i Tadeusza Romaniaka z liceum ogólnokształcącego w Piastowie.

W kategorii szkół ponadgimnazjalnych Mazowsza Zachodniego do konkursu zgłoszono 169 prac z 21. placówek szkolnych, a wykonanych przez 216. uczniów pod opieką 28. nauczycieli i rodziców uczniów.

Przez cały czas pobytu miłośnikom dworców i pałaców towarzyszyła wspaniała słoneczna pogoda.

Żyrardowskie obchody w dniu 18 kwietnia br. rozpoczęto od podsumowania rajdu „Szlakiem zabytków Żyrardowa” zorganizowanego z myślą o młodzieży szkół podstawowych i gimnazjalnych Żyrardowa. Rajd miał charakter indywidualny i odbywał się w okresie 1-15 kwietnia br. Wzięło w nim udział 146. uczniów. W ramach podsumowania zaprezentowali oni swoje kroniki rajdowe i odpowiadali na pytania związane z Żyrardowem oraz działalnością wybranych patronów żyrdowskich ulic. Wszyscy uczestnicy rajdu: uczniowie i opiekunowie otrzymali dyplomy i nagrody ufundowane przez Zarząd Główny PTTK oraz sponsorów rajdu.

Opracował: **Jerzy Kwaczyński**

Kierunek jakość

Już 17. edycji za nami. Ogólnopolski Przegląd Książki Krajoznawczo-Turystycznej zawdzięczamy inicjatywie Wielkopolskich Klubów Publicystów Krajoznawczych i osobistej obecności Członka Honorowego PTTK dra Włodzimierza Łęckiego. Nawiązali oni do rozwiązań Marii Marandy organizującej wcześniej Biennale Książki Turystyczno-Krajoznawczej w Białymstoku.

Sens Przeglądu jest prosty: zauważyć i promować najwartościowsze propozycje edytorskie z dziedziny krajoznawstwa i turystyki. W czasie, kiedy bardzo szybko rosną liczby wydanych przewodników turystycznych, map, albumów i informatorów to sprawa niezwyklej wagi. Przegląd prowadzony jest wspólnie z: Międzynarodowymi Targami Poznańskimi, Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym, Urzędem Marszałkowskim w Poznaniu. Wręcza się nagrody, trwa też wystawa zgłoszonych wydawnictw. W minionym roku zgłoszono 108 tytułów.

Nagrodzono w kategorii albumy krajoznawcze:
– Wydawnictwo Wielkopolskiej Biblioteki Pu-

blicznej i Centrum Animacji Kultury, „Gotyckie kościoły w Wielkopolsce” (Piotr Maluśkiewicz; fot. Karol Budzyński, Małgorzata Fijałkowska, Piotr Maluśkiewicz, Jerzy Miecznikowski, Zbigniew Szmidt) – za wysoki poziom edytorski, ciekawe ujęcia fotografowanych obiektów oraz kompletność treści;
– Wydawnictwo PARMA PRESS, „Orle Gniazda” (Józef Partyka, fot. Christian Parma) – za bardzo dobrą jakość zdjęć i interesujący ich opis;
– Oficyna Reklamowo-Edytorska DRACO ART, „Rurzyca” (Renata i Andrzej Drozd; fot. Renata i Andrzej Drozd, Andrzej Czapiewski, Krzysztof Dymek, Wojciech Ostapowicz, Robert Puciata, Jarosław Ramucki, Maciej Romański, Leszek Skwara, Krzysztof

Sokal) – za atrakcyjną prezentację ciekawego załącznika Polski.

- Nagrodzono w kategorii przewodniki:
– Carta Blanca, „Technika. Przewodnik po Polsce” (Marek Barszcz, Judyta Kurowska-Ciechańska, Ariel Ciechański) – za nowatorskie ujęcie tematu, bogactwo informacji i logiczną dokumentację fotograficzną;
– Muza SA, „Wielkopolska” Piotra Maluśkiewicza – za wyczerpujące informacje i kompleksowe przedstawienie tematu;
– Carta Blanca, „Polska z dziećmi. Przewodnik turystyczny”, pod redakcją Pawła Zalewskiego – za udaną próbę wydawniczą przybliżenia tematów krajoznawczych rodzinom z dziećmi w różnym wieku.

- W kategorii monografie i inne opracowania krajoznawcze:
– PHU Dikappa, „Dolina Prądnika na starej widokówce i pocztówce”, Józef Partyka – za wysoki poziom edytorski i artystyczny oraz staranne opracowanie tematu;
– Gospodarstwo Pomocnicze przy Tatrzańskim Parku Narodowym, „W kręgu Tatr”, Wiesław A. Wójcik – za rzetelność treści, interesujący wybór materiałów źródłowych;
– Express Map Polska – Wydawnictwo Kartograficzne, „Tatry. Album Atlas-Przewodnik”, pod redakcją Michała Zielkiewicza – za nowatorskie połączenie albumu, atlasu i przewodnika.

- W kategorii mapy i atlasy:
– Wydawnictwo Turystyczne PLAN, „Międzyrzecki Rejon Umocniony. Pojezierze Łagowski” – za

udane połączenie bogatej treści topograficznej i krajoznawczej;
– Denart SA, „Wielkopolska Polska niezwykła” – za bardzo dobrą kompozycję i komunikatywność;
– Express Map Polska – Wydawnictwo Kartograficzne, „Puszcza Kampinoska. Mapa turystyczna”, pod redakcją Michała Zielkiewicza – za nowatorskie połączenie albumu, atlasu i przewodnika.

- Oddział PTTK Ziemi Gorzowskiej, „Chronione obszary powiatu gorzowskiego”, Zbigniew Rudziński, Piotr Chara – za wysoki poziom wykorzystania materiałów, kompletność i poręczny format;
– Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, „Leśne kompleksy promocyjne. Las w dziewiętnastu odsłonach”, Krzysztof Fronczak – za popularyzatorskie ujęcie, logikę kompozycji i bogatą szatę graficzną.

fot. Z. Szmidt

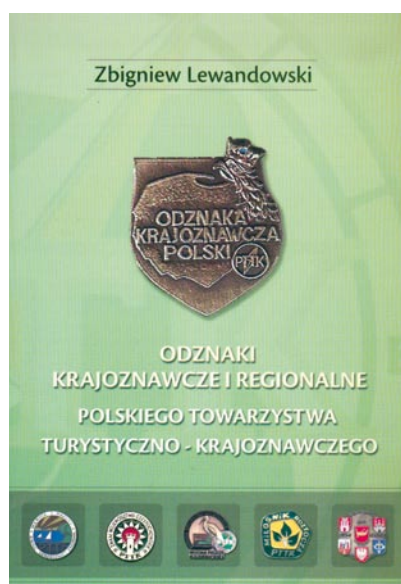
Celem Ogólnopolskiego Przeglądu Książki Krajoznawczej i Turystycznej, organizowanego corocznie w ramach Targów Regionów i Produktów Turystycznych TOUR SALON, jest promocja wartościowych publikacji krajoznawczych i turystycznych. Jego organizatorami są wspólnie: Międzynarodowe Targi Poznańskie, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze oraz Urząd Marszałkowski w Poznaniu. Przegląd składa się z dwóch części: konkursu na najlepsze wydawnictwa oraz wystawy zgłoszonych wydawnictw. Mogą w nim brać udział wydawcy literatury krajoznawczej i turystycznej, a prawo zgłaszania publikacji do konkursu przysługuje także autorom, związkom twórczym oraz organizacjom społecznym. Do Przeglądu kwalifikowane są jedynie publikacje dotyczące obszaru Polski w obecnych granicach. Prace oceniane są w pięciu kategoriach: al-

bumy krajoznawcze, przewodniki, monografie krajoznawcze i inne opracowania krajoznawcze, mapy i atlasy, a także informatory krajoznawcze i foldery. Zgłoszone publikacje ocenia oraz nagrody i wyróżnienia przyznaje jury złożone z krajoznawców, specjalistów z dziedziny literaturoznawstwa i znawców sztuki edytorskiej. Przedmiotem oceny jest krajoznawcza zawartość publikacji oraz forma prezentacji walorów opisywanego terenu, dotyczących zarówno walorów treściowych (jakość dokumentacji krajoznawczo-turystycznej, język i styl wypowiedzi, użyteczność), jak i sztuki edytorskiej (opracowanie graficzne i estetyczne, staranność opracowania edytorskiego i jakość poligrafii).

Regulamin Przeglądu dostępny jest na stronie internetowej PTTK: www.pttk.pl.

Zdobywamy odznaki krajoznawcze i regionalne

Nic nie zastąpi tego, co się poznało i co się odczuwało w trakcie turystycznych perygrynacji. Jednak w sferze ludzkich potrzeb mieści się także chęć potwierdzenia tożsamości ze swoją ojcowizną, innymi regionami, z Polską. Stąd taka ważna rola odznak krajoznawczych pozwalających określić przebytą drogę w uznanym i ciągle na nowo tworzonego kanonie krajoznawczym.

Jeśli się czyta regulaminy odznak stonowanych przez różne oddziały, jeśli się patrzy na artystyczny wyraz konkretnych odznak to można odczytać bardzo dużo. Inne są również w swojej nazwie i grafice odznaki zachodniej i północnej Polski niż te z Mazowsza, Lubelszczyzny, Kielecczyny, Małopolski... Wynika to z kontekstu i konieczności historycznych. W tych pierwszych bardziej bohaterem jest ziemia, w tych drugich częściach konkretne ważne dla naszej historii wydarzenia i ludzie. Jedne i drugie poświadczają sobą zakorzenienie w kraju. Stanowią ważny element edukacji i wędrowania szczególnie najmłodszych wędrowców. Poświadczają sobą nie kilometry i godziny wędrowki, a jej krajoznawczy sens. Pięknie

o tym pisał Jan Paweł II – z czego jesteśmy ogromnie dumni – członek rzeczywisty a potem członek honorowy PTTK:

„Kiedy wędruję przez polską ziemię (...) i kontempluję piękno tej ojczystej ziemi, uprzytamniam sobie ten szczególny wymiar zbawczej misji Syna Bożego. Tutaj z wyjątkową mocą zdaje się przemawiać błękit nieba, zieleń lasów i pól, srebro jezior i rzek. Tutaj śpiew ptaków brzmi szczególnie znajomo, po polsku. (...) Piękno tej ziemi skłania mnie do wołania o jej zachowanie dla przyszłych pokoleń. Jeżeli miłujecie ojczystą ziemię, niech to wołanie nie pozostanie bez odpowiedzi!”

Inicjatorzy setek odznak pięknie przedstawionych w tej książce przez wybitnego krajoznawcę Zbigniewa Lewandowskiego nie tylko usłyszeli to wołanie, ale na nie odpowiedzieli. Wierność polskiej ziemi potwierdza codzienna żmudna praca referatów weryfikacyjnych w wielu jednostkach PTTK.

Książka powstała dzięki znakomicie rozumiejącej turystykę Wyższej Szkoły Społeczno-Przyrodnicza im. Wincentego Pola w Lublinie. Książka zmusza do refleksji i do dalszej pracy, jest swoistą mapą dokonań tych, którzy strzegą polskości. Jest jednocześnie wielkim zaproszeniem do pracy i do wędrowek. Tej mapie trzeba zapewnić uzupełnień i poprawek dotyczących konkretnych regionów oraz poszczególnych odznak. Przede wszystkim trzeba jednak tę mapę ciągle ożywiać tysiącami wędrujących po polskich szlakach, budujących w sobie radość i dumę i – w co wierzę – pociągnięciem za sobą innych.

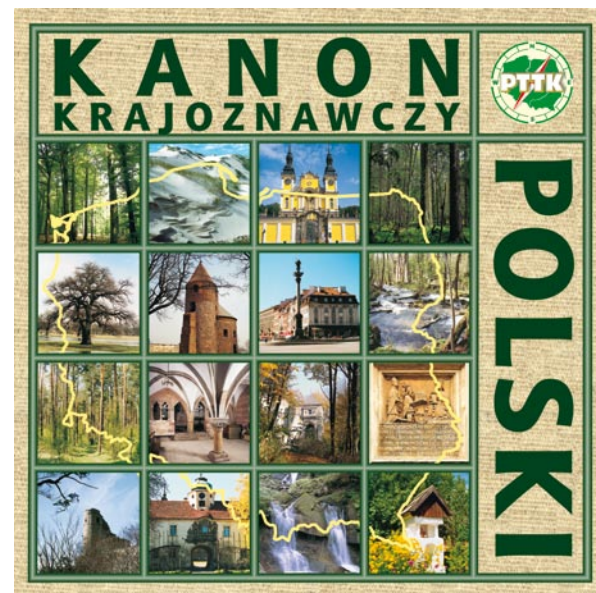
AZG

„Poznajemy Ojczyznę”

W roku 2007 Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze zrealizowało projekt „Poznajemy Ojczyznę”, którego celem było utrwalenie potrzeby pielęgnowania tożsamości narodowej i kulturowej poprzez promocję rodzimej tradycji, popularyzowanie i upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie narodowym poprzez „Wielki Kanon Krajoznawczy Polski”. Celem zadania było stworzenie współczesnych podstaw do upowszechniania imperatywu zamykającego się w triadzie Poznaj – Pokochaj – Służ, którego odniesieniem jest Polska. Stąd program, którego istotą było zintegrowanie różnych osób i środowisk dla określenia „Wielkiego Kanonu Krajoznawczego Polski”, zawierającego prezentację najważniejszych i najciekawszych miejsc w Polsce, a następnie zintegrowanie organizacji pozarządowych ośrodków edukacyjnych, kulturowych i promocyjnych w tworzeniu nowoczesnej metodyki i popularyzacji treści zawartych w Kanonie.

Rezultatem naszego projektu „Poznajemy Ojczyznę” było zebranie materiałów dotyczących kultury, sztuki, historii, przyrody, dziedzictwa kulturowego z wszystkich 16. województw. Stałym rezultatem projektu był Kanon Krajoznawczy Polski na CD – dostępny w 30 000 egzemplarzy w Polsce oraz zamieszczony na stronie internetowej. Naszym pragnieniem było, aby CD trafiło do każdej lub prawie każdej szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum, których w kraju jest łącznie 25 101 (dane MEN za rok 2006). Chcemy, aby CD było pomocą dla tych nauczycieli, którzy zechcą być „Nauczycielami Kraju Ojczystego”. Pozostałe egzemplarze trafiły do regionalnych muzeów i pracowni krajoznawczych, do jednostek informacji turystycznej oraz do takich organizacji pozarządowych, jak PTTK, ZHP, PTSM (również do szkolnych schronisk młodzieżowych) oraz regionalnych towarzystw kulturowych. CD było dystrybuowane bezpłatnie.

Dodatkowo zawartość CD została zamieszczona na stronie internetowej <http://kanon.pttk.pl>, tak by każda zainteresowana osoba mogła zapoznać się z jego treścią.

Kanon Krajoznawczy Polski w nowym uzupełnionym wydaniu ukazał się pod redakcją inicjatora Kanonu dra Włodzimierza Łęckiego

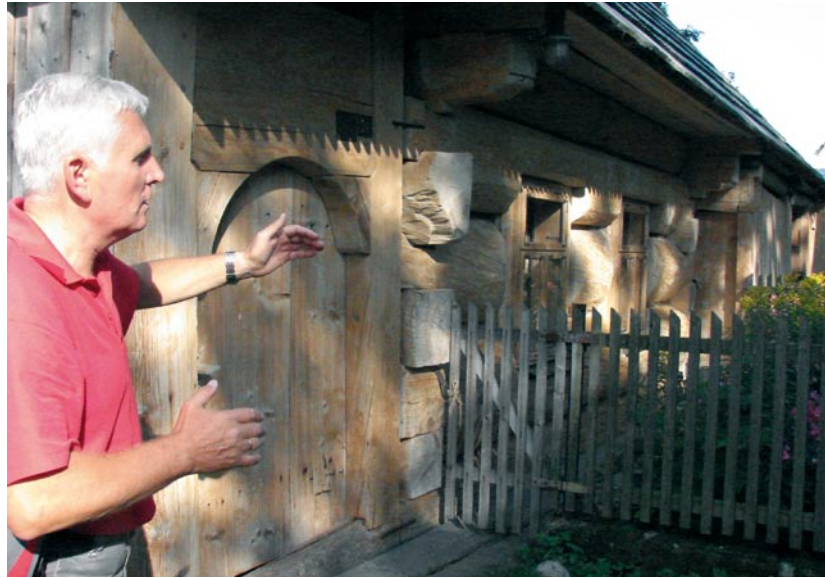
J.S.

I co dalej – przewodnikowi turystyki górskiej?

Jednym z „dyżurnych” tematów narad, rajdów, zlotów i innych okazji do spotkań przewodników turystyki górskiej (i nie tylko górskiej), jest problem uprawnień – czy też raczej braku uprawnień – przewodników do prowadzenia wycieczek. Temat ten przewija się także w wydawanych przez różne jednostki PTTK czasopiśmie, zaś na internetowym PTTK-owskim forum, obok problematyki schronisk, zajmuje bodaj najwięcej cyberprzestrzeni. W bardzo emocjonalnej i zapalczącej niejednokrotnie dyskusji dominuje ton pesymizmu (żeby nie rzec katastrofizm) i powszechne niemal przekonanie, że PTTK nic nie robi, aby uprawnienia przewodników do prowadzenia wycieczek zostały prawnie usankcjonowane. Zwolennicy spiskowej teorii dziejów dopatrują się tu nawet demonicznej roli rzeko-

turystyce nie będą już decydować zadekretowane ustawami i rozporządzeniami uprawnienia, lecz atrakcyjność i aktualność oferty programowej, kadrowej i gospodarczej Towarzystwa. Co nie znaczy oczywiście – podkreślam to z całą mocą – że mamy rezygnować z walki o słuszne i pozytywne społecznie regulacje prawne w polskiej turystyce.

Odlóżmy więc na bok emocje i koleżeńskie spory i spróbujmy się przyjrzeć, jak to naprawdę jest z tymi uprawnieniami przewodników na gruncie obowiązującego prawa? Zaczniemy od ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych, którą dość powszechnie a nie do końca słusznie, obarcza się winą za ograniczenie czy też likwidację uprawnień przewodników do prowadzenia wycieczek.

mej „mafii przewodnickiej” w PTTK i nie przekonuje ich statystyka dowodząca, że we władzach PTTK różnych szczebli zasiada mniej więcej tyleż samo przewodników co przodowników; co nie dziwi zważywszy na fakt, że tak przodownicy jak i przewodnicy to najliczniejsze, najaktywniejsze i najbardziej opiniotwórcze grupy w zasobach kadrowych PTTK. Katastrofiści, rzucając inwektywy pod adresem władz PTTK zapominają wszakże o tym, że zmiany w przepisach prawnych, ograniczające uprawnienia przodowników (a także i przewodników) PTTK, dokonywane były wbrew naszemu Towarzystwu, z którego opinią się nie liczone (i niestety nie liczy się nadal). W czasach „słusznie minionych” PTTK korzystało z wielu przywilejów, a w wielu dziedzinach działalności (przewodnictwo, przewodnictwo, znakowanie szlaków, szkolenie i t.p.) było monopolistą. Czasy te dawno minęły, czego niektórzy nasi Koledzy zdają się nie zauważać, nie zdając sobie sprawy, że o pozycji i roli PTTK w polskiej

Art. 1 tej ustawy stanowi, iż *Ustawa określa warunki świadczenia przez przedsiębiorców usług turystycznych...*, do usług tych zalicza w art. 3 pkt. 1) – *usługi przewodnickie*, zaś w art. 7a określa, że *przewodnikiem turystycznym jest osoba zawodowo oprowadzająca turystów...* Dodajmy, iż istotą zawodu jest fakt, że jest on wykonywany za wynagrodzeniem oraz stanowi źródło utrzymania. Art. 30 ust. 1 ustawy nakłada na przedsiębiorców organizujących wycieczki w których uczestniczy co najmniej 10 osób, obowiązek zapewnienia usług przewodnika turystycznego, ale (uwaga!) – *jeżeli umowa nie stanowi inaczej*. Ogólny obowiązek zatrudnienia przewodnika może więc być uchylony za zgodą stron.

Powtórzmy: obowiązek zatrudnienia przewodnika do prowadzenia wycieczki liczącej co najmniej 10 uczestników spoczywa na przedsiębiorcach prowadzących działalność gospodarczą. Obowiązek ten jednakże może być uchylony

umową pomiędzy przedsiębiorcą a klientem. Kto w takim przypadku miałby prowadzić wycieczkę? O tym ustawa milczy. Stara zasada mówi, że to, co nie jest zabronione, jest dozwolone. Dlaczego w takim razie nie przodownik? Że taka byłaby intencja ustawodawcy, świadczy opracowywany obecnie projekt zmian w ustawie, który doprecyzowuje ust. 1 dodając do niego zdanie: *Jeżeli umowa przewiduje opiekę innej osoby, niż przewodnik turystyczny, organizator ma obowiązek poinformować uczestników o jej kwalifikacjach*. Nic więc nie stoi na przeszkodzie, aby był to przodownik.

Takiej interpretacji, korzystnej dla przodowników, może jednak stać na przeszkodzie przepis art. 20 ust. 1 ustawy: *Przewodnikiem turystycznym [...] może być osoba, która posiada uprawnienia określone ustawą, ust. 2: Do zadań przewodnika turystycznego należy oprowadzanie wycieczek...* oraz art. 3 pkt. 7a stanowiący, że za przewodnika uważa się osobę zawodowo oprowadzającą turystów. Sytuacja nie jest więc całkowicie jednoznaczna i – przynajmniej do czasu uchwalenia wspomnianej poprawki – przodownik zatrudniony przez biuro turystyczne do prowadzenia wycieczki może stanąć pod zarzutem nieuprawnionego wykonywania zawodu przewodnika (zwłaszcza jeśli pobierał za to wynagrodzenie). Może jednak – moim zdaniem – skutecznie przed tym zarzutem się bronić.

Opisane wyżej stany faktyczne – przypomnijmy – dotyczą wycieczek organizowanych przez przedsiębiorstwa turystyczne w ramach ich działalności gospodarczej. Nie dotyczą natomiast sfery działalności programowej stowarzyszeń i organizacji turystycznych (a więc oczywiście także kół, klubów i oddziałów PTTK), działalności dydaktycznej szkół i innych placówek oświatowych, działalności religijnej parafii i stowarzyszeń religijnych. Organizowane przez nie wycieczki mogą być prowadzone przez osoby nie będące przewodnikami – a więc także przodowników PTTK.

Tak w syntetycznym skrócie przedstawia się stan prawny określony ustawą o usługach turystycznych. Nie ona więc jest sprawcą naszych kłopotów. Szukajmy zatem innych przepisów.

16 maja 1997 r. ówczesny premier RP Włodzimierz Cimoszewicz podpisał Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne (ale tytuł, nie? A może prościej by było „o bezpieczeństwie w górach i na wodzie”?).

§ 3 załącznika nr 3 do tego rozporządzenia stanowi: *Wycieczki piesze i narciarskie na terenach leżących na obszarze parków narodowych i rezerwatów przyrody oraz leżących powyżej 1000 m n.p.m. mogą prowadzić tylko górcy przewodnicy turystyczni*. Tak sformułowany przepis jest – niestety – jednoznaczny, bezlitosny i nie może być uchylony na mocy umowy, tak jak to przewiduje ustawa o usługach turystycznych. Tak więc, drogi przodowniku, możesz sobie prowadzić wycieczki w górach, byle do wysokości 1000 m n.p.m. i byle nie w parku narodowym lub rezerwacie przyrody.

Rozporządzenie o bezpieczeństwie w górach, wydane z upoważnienia ustawy z 18 stycznia 1996 o kulturze fizycznej, poddane zostało wielokrotnie ostrej krytyce. Obszerne materiały w tej sprawie, wraz z gotowym projektem nowego rozporządzenia opracował zespół pod kierownictwem piszącego te słowa, zostały one złożone jako załącznik wystąpienia Zarządu Głównego PTTK do zmieniających się kilkakrotnie w ciągu ponad dziesięciu lat ministrów spraw wewnętrznych (bo to MSWiA jest organem administracji rządowej właściwym dla spraw bezpieczeństwa, również w górach). Krytykowialiśmy w tych wystąpieniach niczym nieuzasadnioną w polskich górach wysokość 1000 m n.p.m. (przecież już spacer grzbietem Pasma Gubałowskiego lub przejście od kolejki na Szyndzielni do Klimczoka to powyżej 1000 metrów!), pominięcie uprawnień i kwalifikacji innej niż przewodnickiej kadry (przodownicy, instruktorzy), absurdalne zapisy dotyczące n.p. wielkości znaku na szlaku turystycznym (nota bene, na szczęście, do tej pory nie zrealizowane) i szereg innych niezyciowych, niekiedy wręcz bzdurnych zapisów. Krytycznie do rozporządzenia ustosunkowały się także GOPR i TOPR. I co? I nic! W MSWiA urodzono w ciężkich bólach kilka kolejnych projektów no-

wego rozporządzenia, niektóre z nich ogłoszono na stronach internetowych MSWiA. Jeden z tych projektów dotarł do ZG PTTK z prośbą o zaopiniowanie, złożyliśmy opinię (wprawdzie nie w terminie, ale i tak prace ministerialne utknęły ostatnio z niewiadomych przyczyn – może to i dobrze, bo groziło urodzenie kolejnego buba prawnego).

Rozważania nad radosną twórczością ministerialnych i sejmowych znawców turystyki prowadzą do ciekawych wniosków. Oto n.p. nowelizacja ustawy o usługach turystycznych, dokonana przez Sejm RP 5 marca 2004 r., zniósła – z niewiadomych bliżej przyczyn – obowiązek sprawowania przez przewodnika opieki nad oprowadzanymi przez niego turystami. To wprost nie do wiary, ale od ponad czterech lat przewodnik górski nie sprawuje opieki nad turystą, nie interesuje go jego bezpieczeństwo, nie odpowiada za nie! Ustawowo oczywiście, bo nie sądzę aby którykolwiek z przewodników od tego obowiązku – teraz już tylko moralnego niestety – się uchylał. Ale powstała oto ciekawa sytuacja: rozporządzenie o bezpieczeństwie w górach wymaga, aby wycieczkę powyżej 1000 m n.p.m. prowadził przewodnik – sądzić by należało, że ze względu na bezpieczeństwo turystów, prawda? Ale przecież – skoro przewodnik już nie ma obowiązku opieki, a więc troszczenia się o bezpieczeństwo – jego obecność czy też nieobecność na wycieczce nie ma żadnego wpływu na to właśnie bezpieczeństwo. Toż to absurd – powie ktoś. Pewnie że absurd – ale czy jedyny w polskim prawie? *Ustawodawca nie panuje w pełni nad regulacjami wspomnianej ustawy* – kurtuazyjnie określa ten stan rzeczy dr Jerzy Gospodarek w swoim podręczniku „Prawo w turystyce”.

Dodatkowym ograniczeniem uprawnień przodowników PTTK są przepisy wydawane przez dyrektorów parków narodowych. W wielu parkach narodowych nawet państwowe uprawnienia przewodnickie nie są honorowane bez odrębnego zezwolenia dyrektora Parku, z reguły poprzedzonego dodatkowym szkoleniem. Te „parkowe” uprawnienia są regulowane różnie w poszczególnych parkach: w Babogórskim np. nazywa się je „licencją” (płatną oczywiście), w Tatrzańskim „opłatą roczną związaną z prowadzeniem działalności przewodnickiej, w Gorczańskim „przewodnikiem GPN”. Nie trzeba dodawać, że o przodownikach w większości parków nie ma mowy, przy czym dyrekcje parków powołują się na Rozporządzenie Rady Ministrów o bezpieczeństwie w górach.

Dla niektórych dyrekcji parków narodowych zbyt proste wydaje się, aby przewodnik legitymował się jedynie uprawnieniami i legitymacją

wydanymi zgodnie z ustawą o usługach turystycznych; konieczne jeszcze jest zdawanie dodatkowych sprawdzianów, wykupywanie licencji, ponoszenie innych opłat, zdobywanie dodatkowych zaświadczeń i legitymacji. Najwidoczniej w podejściu parków narodowych do państwowych uprawnień przewodnickich obowiązuje – jak w kodeksie drogowym – zasada ograniczonego zaufania. Bo ja wiem, może i słusznie? Kiedys sprawa była rozwiązana w prosty sposób przez uzgodniony z dyrekcjami parków program szkolenia i udział ich przedstawicieli w komisjach egzaminacyjnych; pewnie to było zbyt proste, aby się utrzymało... A może warto o tym pomyśleć przy okazji nowelizacji ustaw?

Ale przodowników oczywiście problem ten nie dotyczy. Chyba że, co się coraz częściej zdarza, uzyskają uprawnienia przewodnickie. Duży odsetek przodowników turystyki górskiej posiada równocześnie państwowe uprawnienia przewodnickie; nikt nie prowadzi takiej statystyki, ale osobiście szacuję że jest to co najmniej 40% ogółu kadry. I to chyba jest droga do rozwiązania problemu uprawnień do prowadzenia wycieczek, a także pozornego konfliktu przodownik – przewodnik. Przewodnictwo coraz wyraźniej zmierza w kierunku zawodowstwa; przodownictwo jest i powinno pozostać w sferze programowej, społecznej, bezinteresownej działalności PTTK.

Sięgnijmy do regulaminu przodownika turystyki górskiej PTTK, uchwalonego przez Komisję Turystyki Górskiej ZG PTTK 21 kwietnia 2001 r. Wedle tego regulaminu zadaniem przodownika, będącego członkiem kadry programowej PTTK jest (§ 2): *popularyzacja turystyki górskiej i wiedzy o górach oraz propagowanie Górskiej Odznaki Turystycznej PTTK*. Jednym z ośmiu wymienionych w regulaminie obowiązków przodownika (a więc ani nie jedynym, ani nie podstawowym) jest: *f/ organizowanie i prowadzenie wycieczek oraz imprez turystyki górskiej PTTK*. A więc jest problem, ale nie demonizujmy go; można być przodownikiem i nie prowadzić wycieczek, choć oczywiście możliwość prowadzenia jest najbardziej efektywnym sposobem popularyzacji turystyki górskiej i Górskiej Odznaki Turystycznej.

O stworzenie takiej możliwości powinniśmy nadal usilnie zabiegać. Pole do działania dla przodowników może być stworzone przez niewielkie w sumie zmiany w przepisach: wystarczy dodać jedno zdanie w art. 30 ust. 1 ustawy o usługach turystycznych oraz skreślić § 3 w załączniku nr 3 do Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie warunków bezpieczeństwa w górach. Tylko tyle... i aż tyle.

Zbigniew Kresek
przedruk z „Gazety Górskiej” nr 65

Oddział Miejski PTTK w Rzeszowie

Współpraca z przewodnikami

We wrześniu 2008 r. mija 10 rok sympatycznej i owocnej współpracy nauczycieli i uczniów nauczania zintegrowanego Szkoły Podstawowej nr 27 w Rzeszowie z Kołem Terenowym nr 32 przy Oddziale PTTK im. M. Rachwał w Rzeszowie.

Pod czujnym i troskliwym okiem przewodników: Stanisława Polańskiego i Łukasza Kucmarza, dzieci klas młodszych miały możliwość rozwijania swoich zainteresowań turystyczno-krajoznawczych. Biorąc pod uwagę możliwości psychofizyczne i dziecięce zainteresowania nasi zaprzyjaźnieni Przewodnicy tak planowali trasy wycieczek pieszych, by uczniowie mogli z przyjemnością wędrować, wzbogacać swoją wiedzę przyrodniczą, hartować organizm i aktywnie wypoczywać. Dzieci brały również udział w cyklicznych imprezach turystycznych tj.: Mikołajki, Powitanie Wiosny, marsze Primaaprilisowe, „ŚWIĘTO POLSKIEJ NIEZAPOMINAJKI”. W ciągu tych 10 lat przewodnicy czuwalili nad klasą turystyczno-krajoznawczą: 1998 - 2001 prowadzoną przez Barbarę Kumor oraz w latach 2003 - 2007 otoczyli opieką kółko turystyczno-krajoznawcze prowadzone przez Barbarę Kumor i Justynę Mroczek. Ponad 100 uczniów klas młodszych zdobyło odznaki „Turysta Przyrodnik”: popu-

larną, małą brązową i małą srebrną; około 70 odznak turystyki pieszej „Siedmiomilowe Buty” w stopniu srebrnym i złotym oraz 20 uczniów popularną OTP, Odznaki wręczone były zawsze bardzo uroczysto przez panów przewodników: S. Polańskiego, Ł. Kucmarza i A. Hadałę oraz przez wspierającą naszą działalność Agnieszka Wałach. Dzięki zaangażowaniu i życzliwości przewodników możliwe było rozwijanie zainteresowań turystycznych oraz zachęcanie najmłodszej młodzieży szkolnej do uprawiania wędrówek pieszych, kształtowanie wrażliwości na piękno przyrody i pokazanie konieczności ochrony środowiska naturalnego człowieka.

Serdecznie dziękujemy i mamy nadzieję na kolejne lata współpracy!

Barbara Kumor i Justyna Mroczek
(nauczycielki nauczania zintegrowanego)
przedruk z „Wędrowiec Małopolski”

I MIĘDZYNARODOWY SEJMIK PRZEWODNICKI

To jedno z ważniejszych wydarzeń w roku 2007. Zorganizowany był pod nazwą: „Przewodnictwo turystyczne w Polsce a standardy europejskie” w dniach 27-29 września w ramach Krajowych Obchodów Światowego Dnia Turystyki pod hasłem „Turystyka szansą dla kobiet” i miał charakter międzynarodowy.

Współorganizatorami Sejmiku były Pomorska Federacja Przewodnicka PTTK oraz Oddział Gdański PTTK. W skład wojewódzkiego zespołu organizacyjnego weszli przedstawiciele naszej Federacji: B. Ząbczyk-Chmielewska, Stanisław Sikora.

Głównymi celami Sejmiku było poznanie rozwiązań prawnych dotyczących przewodnictwa w państwach Unii Europejskiej i państwach ościennych. Określenie zadań i specyfiki pracy przewodnika w dużych miastach europejskich. Poznanie systemu kształcenia przewodników w poszczególnych państwach oraz porównanie z rozwiązaniami polskimi.

W ramach trzydniowego programu Sejmiku odbyły się: konferencja plenarna w hotelu „Haffner”, dyskusje panelowe w trzech grupach tematycznych oraz, podczas terenowych warsztatów szkoleniowych, wyjazdy krajoznawcze pięcioma trasami tematycznymi: szlakiem cysterów, śladami mennonitów, gdańskie fortyfikacje nowożytnie, zakony żeńskie na Pomorzu oraz pałace i zamki północnych Kaszub.

Wnioski z prowadzonych dyskusji zostaną wykorzystane w czasie prac legislacyjnych zmierzających do doskonalenia przepisów dotyczących przewodnictwa i pilotażu.

Jedną z imprez towarzyszących była wystawa „Stanisław August Thugutt – krajoznawca, polityk, spółdzielca (1873-1941)”, prezentująca dokonania wybitnego działacza PTK.

W Sejmiku uczestniczyli prezesi i członkowie zarządów kół i oddziałów PTTK z prawie 60. ośrodków, przedstawiciele samorządu i Komisji Przewodnickiej ZG PTTK, przedstawiciele komisji i federacji przewodnickich, członkowie i Członkowie Honorowi PTTK. Wśród uczestników środowiskowego spotkania liczną grupę stanowili reprezentanci stowarzyszeń pilotów wycieczek. Na sopockie spotkanie przyjechali również przewodnicy zagraniczni z Danii, Niemiec, Rosji, Białorusi, Grecji i Wlk. Brytanii.

Wykłady wygłosili m.in.: Andrzej Gordon, sekretarz generalny ZG PTTK, Zbigniew Kresek, członek ZG PTTK, Stanisław Sikora, członek ZG PTTK, dr Piotr Gryszeł, Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu i dr Zygmunt Kruczek, prezes Polskiej Federacji Pilotażu i Przewodnictwa. Referaty zaprezentowali również wykładowcy zagraniczni: Sigryd Pokorny-Peters (przewodnicząca Stowarzyszenia Przewodników Berlińskich), Małgorzata Nowak (Wiedeń), Diany O'Reardon (skarbnik Stowarzyszenia Wykładowców-Przewodników w Londynie), Gabrieli Skolaut (Heidelberg), Aleksandry Olsson (Kopenhaga) i Władimira Gordiejewa (dyr. Ośrodka Szkoleniowego Przewodników w St. Petersburgu).

Sejmikowi towarzyszyła publikacja z materiałami sejmikowymi w nakładzie 300 egz.

S. Sikora

Porozmawiajmy o naszej kadrze

Mało płodne są proponowane przez niektórych z nas rozważania czy Towarzystwo ma być kadrowe, czy powszechne. Nie można mówić o rozwijaniu (upowszechnianiu) bez kadr. Nie ma też sensownych kadr bez ich samorealizacji w upowszechnianiu.

Jakby na to nie patrzeć kluczem są ci, którzy mocniej, głębiej, umiejętniej identyfikują się ze współtowarzystwem przez siebie misją. Dla rozwoju Towarzystwa właściwe rozumienie roli kadr i ich samoświadomość ma znaczenie podstawowe. Warto jednak sobie zadać pytanie: jakie kadry są kluczem dla Towarzystwa. Otóż od tzw. kadry organizacyjnej (z całym dla niej szacunkiem) ważniejsza wydaje mi się kadra programowa, a ściślej ta część kadry, która wie dlaczego zdobyła uprawnienia i pragnie uczynić z ich wypełniania ważny element nie tylko swojego życia.

W Towarzystwie w odróżnieniu od państwa często przedmiotowującemu ludzi kadra jest (a przynajmniej powinna być) traktowana podmiotowo. Kadra PTTK musi przede wszystkim wiedzieć dlaczego chce być kadrami, dlaczego chce zdobyć uprawnienia. Kwestia motywacji podobnie jak społeczeństwo (sens i więzi) to sprawa zasadnicza.

Trzeba też sobie jasno powiedzieć, że kadra (również dla siebie samej) musi być traktowana – zgodnie z obowiązującymi przepisami – jako wolontariusze.

Zdobywanie kwalifikacji kadry programowej powinno (może) przebiegać dwoma torami:

- zdobywania kwalifikacji zawodowych określonych przepisami prawa,
- zdobywania kwalifikacji organizacyjnych.

Współcześnie te pierwsze to np. uprawnienia przewodnika turystycznego, a drugie to przewodnika konkretnej dziedziny turystyki kwalifikowanej (PTTK) lub np. instruktora harcerskiego.

Kwalifikacje zawodowe, określone przepisami prawa, a będące w sferze naszych zainteresowań to:

- przewodnicy turystyczni,
- piloci wycieczek,
- instruktorzy rekreacji ruchowej,
- wychowawcy „kolonijni” i kierownicy kolonii oraz obozów.

Wszystkie unormowania kwalifikacji są w fazie przygotowań do zmian. Po części wynika to ze zmian uregulowań Unii Europejskiej.

Należy pamiętać o tym, że aby zostać np. prze-

wodnikiem turystycznym lub pilotem wycieczek trzeba (łącznie) spełnić następujące warunki:

- pełnoletniość (zdolność do czynności prawnych),
- średnie wykształcenie,
- ukończony kurs z częścią teoretyczną i praktyczną (o programie określonym w przepisach) często potwierdzany wewnętrznym egzaminem,
- posiadanie zaświadczenia lekarza medycy pracy o braku przeciwwskazań do wykonywania funkcji przewodnika lub pilota,
- zdany egzamin przed komisją („państwową”) powoływaną przez marszałków województw,
- przedstawienie oświadczenia o niekaralności za czyny popełnione w związku z wykonywaniem funkcji przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek.

Aktualnie minimalny czas kursu wynosi dla przewodnika (kurs na przewodników górskich musi trwać min. 10 m-cy) 250 godzin, a dla pilota 120 godzin. Przewodnik turystyczny to zawód, a pilot wycieczek to uprawianie.

Ciekawe są unormowania kadry kultury fizycznej. Zdobywanie kwalifikacji instruktora rekreacji ruchowej wymaga zgodnie z przepisami ukończenia kursu o programie min. 150 godz., z czego 80 godzin zajęć praktycznych. Uprawnienia te mają charakter zawodu. Warto zauważyć, że nie zostały określone żadne wymogi dla kandydatów na kurs, chociaż niektóre polskie związki sportowe wewnętrznie takie ustalenia przyjęły.

Uprawnienia do bycia wychowawcą na kolonii lub obozie posiada także przewodnik i instruktor turystyki kwalifikowanej PTTK, ale także osoba pełnoletnia, która ukończyła kurs w wymiarze 36 godzin (18 teoria i 18 zajęcia metodyczne – ćwiczenia). Ukończenie kursu jest tylko przygotowaniem do wykonywania czynności, jest uprawnieniem, ale nie stanowi podstawy zawodowej.

W dotychczasowej praktyce Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, aby zostać przyjętym na kurs przewodników danej dyscypliny turystyki trzeba mieć przynajmniej zdobytą odznakę w stopniu srebrnym, co np. wśród kajakarzy oznacza potwierdzenie przepłynięcia 1000 km szlaków wodnych. Program kursów przewodnickich regulują wewnętrzne przepisy PTTK. Kursy kończą się egzaminami. Absolwenci, którzy je zdali pomyślnie otrzymują legitymację wydawaną przez właściwą komisję ZG PTTK.

Z tego przeglądu oraz lektury programów wewnętrznych organizacyjnych wynikają dla nas konkretne postulaty w sferze organizacyjnej i programowej.

Sądzę, że w sferze organizacyjnej należałoby wystąpić do Ministerstwa o uznanie uprawnień naszej kadry programowej, a jednocześnie niejako wewnętrznie:

- domagać się zaświadczeń lekarskich (leka-

rza medycyny pracy?) o braku przeciwwskazań do wykonania funkcji przewodnika,

– domagać się oświadczeń o niekaralności o nie tożsamości wobec nich postępowań karnych.

Z kolei w sferze programowej (szkoleniowej) należałoby uwzględnić:

- obligatoryjnie ukończenie kursu pierwszej pomocy medycznej (mają także harcerze),
- przygotowanie do posługiwania się GPS,
- zaznajamianie z przepisami dot. akcji ratowniczych,
- zaznajamianie z przepisami turystycznymi UE,
- zaznajamianie z współczesnym sprzętem i ekwipunkiem turystycznym,
- swoiste szkolenie bhp (w tym wielkości obciążenia w zależności od wieku, podobnie długości tras itp.).

Obecny program szkolenia kadry wewnętrznej organizacyjnej (którą powołujemy, monitorujemy i ubezpieczamy) powinien zostać przynajmniej zaktualizowany.

W moim przekonaniu powinien uwzględnić następujące bloki:

- PTTK (nasze tradycje, misyjność, formy działania, zasady członkostwa, zasady działania kadry, imprezy, odznaki, baza itd.),
- „prawny” (każdy musi wiedzieć za co odpowiada i w jakiej formule prawnej działa),
- medyczny (pomoc przedmedyczna),
- „przeżreń” (jej znajomość, znajomość problematyki ochrony jej wartości, czyli krajoznawstwo,
- „człowiek” (pedagogika, psychologia w pigułce, ale bardzo konkretnie i metodycznie),
- „sposób” (charakterystyczny zawsze dla danej dyscypliny turystyki kwalifikowanej),
- „bhp”,
- „technika” (GPS, sprzęt, ekwipunek itp.),
- „niezbędnik organizatora turystyki” (komunikacja, zakwaterowanie itp.),
- „powinności organizacyjne”,
- „radosnej integracji” (piosenka, symbolika, gadki, fotografia itd.).

Do rozwiązania pozostają też ważne problemy natury programowo-organizacyjnej:

- sprawa młodzieży (niepełnoletnich przewodników turystyki kwalifikowanej), bo bez tego nie może być mowy o przechodzeniu z wychowanka do roli wychowawcy,
- system nadawania (jestem za tym, aby czyniły to komisje ZG), rozszerzenia, bądź podwyższenia (też komisje ZG) i przedłużania (oddziały PTTK),
- systemu obligatoryjnego doskonalenia kwalifikacji.

A. Gordon

SPOD PARAGRAFU

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 21 stycznia 1997 r.

w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wycieczek dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania (wyciąg).

(Dz. U. nr 12 poz. 67 z dnia 10 lutego 1997 r.)

Na podstawie art. 92a ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 i Nr 106, poz. 496) zarządza się, co następuje:

§ 1. Organizatorzy wycieczek dla dzieci i młodzieży szkolnej są obowiązani do zapewnienia bezpiecznych warunków wycieczki i właściwej opieki wychowawczej. Organizatorzy wycieczek są również obowiązani zatrudniać odpowiednio przygotowaną kadrę pedagogiczną.

(...)
§ 3. 1. Wycieczki mogą być organizowane w formach wycieczki wyjazdowej (np.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 r.

w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (wyciąg).

Na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 12 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Przedszkola, szkoły i placówki, zwane dalej „szkołami”, mogą organizować dla wychowanków i uczniów, zwanych dalej „uczniami”, różnorodne formy krajoznawstwa i turystyki.

2. W organizowaniu form działalności, o której mowa w ust. 1, szkoły mogą współdziałać ze stowarzyszeniami i innymi podmiotami, których przedmiotem działalności jest krajoznawstwo i turystyka.

(...)
§ 3. Krajoznawstwo i turystyka może być organizowana w ramach zajęć lekcyjnych, pozalekcyjnych oraz pozaszkolnych.

§ 4. Organizowanie krajoznawstwa i tury-

styki odbywa się w następujących formach: kolonie, obozy, zimowiska) i formach wycieczki w miejscu zamieszkania (np. półkolonie, wczasy w mieście), zwanych dalej „placówkami wycieczki”.

2. Liczba uczestników wycieczki pozostających pod opieką jednego wychowawcy nie może przekraczać 20 osób, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4, jeżeli przepisy w sprawie ogólnych warunków bezpieczeństwa i higieny nie stanowią inaczej.

3. W przypadku dzieci do 10 roku życia liczba uczestników pozostających pod opieką jednego wychowawcy nie może przekraczać 15 osób.

4. Liczba uczestników wycieczki pozostających pod opieką jednego wychowawcy ulega zmniejszeniu, jeżeli uczestnikami są dzieci i młodzież niepełnosprawna wymagająca stałej opieki lub pomocy. Zmniejszenie liczby uczestników następuje w zależności od rodzaju i stopnia niepełnosprawności.

(...)

styki odbywa się w następujących formach:

1) wycieczki przedmiotowe – inicjowane i realizowane przez nauczycieli w celu uzupełnienia obowiązującego programu nauczania, w ramach danego przedmiotu lub przedmiotów pokrewnych,

2) wycieczki krajoznawczo-turystyczne, w których udział nie wymaga od uczestników przygotowania kondycyjnego i umiejętności specjalistycznych

– zwane dalej „wycieczkami”,

3) imprezy krajoznawczo-turystyczne, takie jak: biwaki, konkursy, turnieje,

4) imprezy turystyki kwalifikowanej i obozy wędrownicze, w których udział wymaga od uczestników przygotowania kondycyjnego i umiejętności specjalistycznych, w tym posługiwania się specjalistycznym sprzętem,

5) imprezy wyjazdowe – związane z realizacją programu nauczania, takie jak: zielone szkoły, szkoły zimowe, szkoły ekologiczne

(...)
§ 11. 1. Dyrektor szkoły wyznacza kierow-

§ 12. 1. W placówkach wycieczki wychowawcami mogą być:

- 1) nauczyciele,
- 2) studenci szkół wyższych kierunków i specjalności, których program obejmuje przygotowanie pedagogiczne, po odbyciu odpowiedniego przeszkolenia,
- 3) słuchacze kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów językowych, po odbyciu odpowiedniego przeszkolenia,
- 4) osoby posiadające zaświadczenia o ukończeniu kursu dla wychowawców kolonijnych, obejmującego program określony w załączniku nr 4 do rozporządzenia,
- 5) instruktorzy harcerscy od stopnia przewodnika włącznie,
- 6) przewodnicy turystyki kwalifikowanej oraz instruktorzy Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego,
- 7) trenerzy i instruktorzy sportowi.

nika wycieczki lub imprezy spośród pracowników pedagogicznych szkoły o kwalifikacjach odpowiednich do realizacji określonych form krajoznawstwa i turystyki.

2. Kierownikiem wycieczki lub imprezy może być także inna, wyznaczona przez dyrektora szkoły, osoba pełnoletnia, która:

- 1) ukończyła kurs kierowników wycieczek szkolnych,
- 2) jest instruktorem harcerskim,
- 3) posiada uprawnienia przewodnika turystycznego, przewodnika lub instruktora turystyki kwalifikowanej lub pilota wycieczek.

3. Kierownikiem obozu wędrownego, o którym mowa w § 4 pkt 4, może być osoba po ukończeniu kursu dla kierowników obozów wędrownych lub posiadająca uprawnienia wymienione w ust. 2 pkt 3.

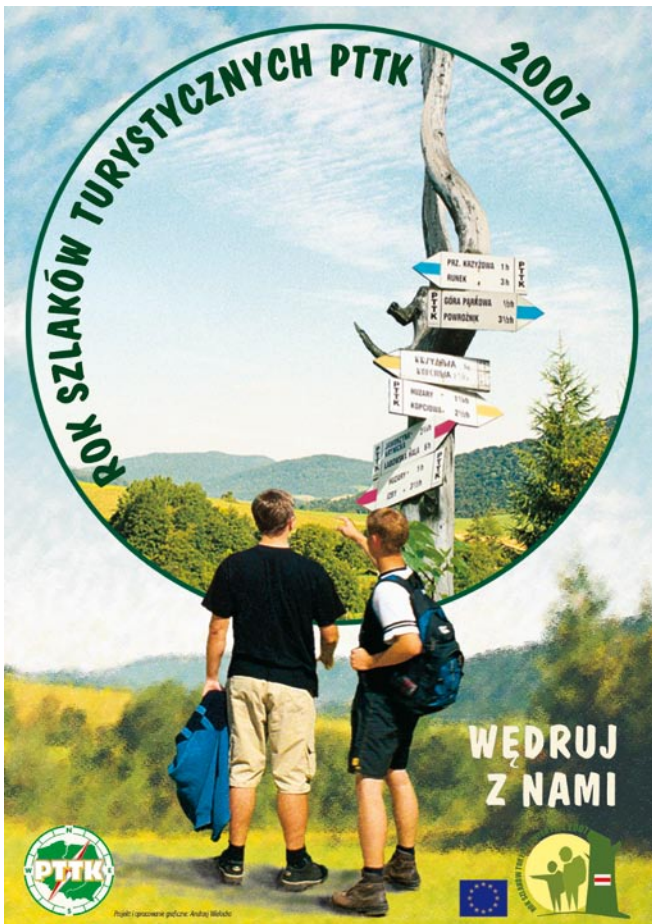
4. Kierownikiem imprezy turystyki kwalifikowanej, o której mowa w § 4 pkt 4, może być osoba posiadająca uprawnienia wymienione w ust. 2 pkt 3 bądź stopień trenera lub instruktora odpowiedniej dyscypliny sportu.

Kadra programowa PTTK i jej uprawnienia

L.p.	Osoby fizyczne	2005	2006	2007	2008
1	ogółem	17291	17587	17442	16866
w tym:					
a)	przewodnicy i instruktorzy	8226	7973	7895	7623
b)	przewodnicy	7219	7196	7281	7340

L.p.	Rodzaj uprawnień	2005	2006	2007	2008
1	przewodnicy i instruktorzy	11226	11128	10794	10577
w tym:					
	przewodnicy turystyki górskiej	2787	2738	2722	2646
	przewodnicy turystyki jeździeckiej nizinnej	102	127	148	50
	przewodnicy turystyki jeździeckiej górskiej	73	83	91	95
	przewodnicy turystyki kajakowej	652	612	569	519
	przewodnicy turystyki kolarskiej	1189	1203	1103	1171
	przewodnicy turystyki motorowej	381	393	374	365
	przewodnicy turystyki narciarskiej	232	197	335	198
	przewodnicy turystyki pieszej	2550	2530	2252	2339
	przewodnicy turystyki żeglarskiej	280	354	320	311
	przewodnicy imprez na orientację	265	270	251	264
oraz					
	instruktorzy narciarstwa	90	90	103	99
	instruktorzy nurkowania swobodnego	131	118	112	126
	instruktorzy krajoznawstwa	1399	1308	1271	1290
	instruktorzy fotografii krajoznawczej	49	62	73	53
	instruktorzy ochrony przyrody	269	298	304	308
	instruktorzy ochrony zabytków	112	97	111	118
	instruktorzy przewodnictwa	665	648	655	625
2	strażnicy ochrony przyrody	1081	913	821	737
3	opiekunowie przyrody	693	690	667	565
4	społeczni opiekunowie zabytków	1075	1049	1015	908
5	organizatorzy turystyki	6766	7253	7085	6428
6	znakarze	1016	1062	1054	1096
7	opiekunowie SKKT	1654	1617	1594	1496
8	przewodnicy	10189	10027	9979	10419
Ogółem kadra programowa PTTK:		33700	33739	33009	32226

Rok Szlaków Turystycznych PTTK

Zgodnie z uchwałą XVI Walnego Zjazdu PTTK, chcąc zainicjować i zrealizować szereg działań na rzecz poprawy aktualnego stanu sieci szlaków turystycznych i właściwego z nich korzystania przez turystów, Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego opracował i wdrożył specjalny projekt, który uzyskał dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej. W ramach projektu wydane zostały liczne materiały i publikacje o tematyce związanej ze szlakami turystycznymi. Tworzona jest baza danych wszystkich znakowanych szlaków na terenie kraju. W części województw i powiatów odbyły się symboliczne „przejścia” po najstarszych odnowionych szlakach wytyczonych w regionie. Realizacja projektu trwała od 15 lutego do 15 grudnia 2007.

Projekt Rok szlaków turystycznych PTTK obejmował następujące rodzaje działań:

- Przeprowadzenie programu aktywnej edukacji ekologicznej i prozdrowotnej.
- Wsparcie akcji edukacyjnej wydawnictwami i publikacjami.
- Prowadzenie kampanii informacyjno-promocyjnej.
- Zorganizowanie konferencji popularnonaukowej.
- Działania informacyjne z wykorzystaniem Internetu.
- Promowanie aktywnych form spędzania czasu, ochrona zdrowia.
- Działania związane ze znakowaniem szlaków turystycznych.

Z materiałów wynika, że do projektu włączyło się ponad 150 miast z różnych regionów Polski. W ramach Roku Szlaków Turystycznych odbyła się również akcja edukacyjna w przedszkolach, szkołach i placówkach oświatowych „Zanim wyruszysz na szlak”, której celem było propagowanie bezpieczeństwa na turystycznych szlakach.

Realizowano także konkursy plastyczne i konkurs fotograficzny. Podsumowania konkursów odbyły się

na szczeblach powiatowym i wojewódzkim. Ogólnopolski finał konkursów przeprowadzony został przez Zarząd Główny PTTK, na który wpłynęło ponad 2000 prac.

Akcja „Wędruj z nami - szlaki czekają” polegała na ogólnopolskim wspólnym przejściu, przejechaniu, przepłynięciu lub zjeździe znakowanym szlakiem pieszym, rowerowym, konnym, wodnym lub narciarskim. Było to przedsięwzięcie adresowane do wszystkich chętnych środowisk na terenie całego kraju, do entuzjastów turystyki kwalifikowanej i dla początkujących turystów, którzy zechcą w określonym dniu, bez względu na warunki atmosferyczne wyruszyć na zaproponowaną trasę turystycznym szlakiem. Centralne spotkanie „Wędruj z nami - szlaki czekają” odbyło się z okazji Dnia PTTK, 9 czerwca 2007. Zorganizowana była na terenie województwa łódzkiego.

Międzynarodowa Konferencja „Szlaki turystyczne a przestrzeń turystyczna”, która odbyła się w dniach 17-19 października 2007 roku w Tatrach bardzo blisko miejsca, gdzie 120 lat temu Walery Eliaz Radzikowski wytyczył pierwszy znakowany szlak w Polsce, czyli w Zakopanem. Była ona niezwykle istotnym elementem projektu. Wzięło w niej udział prawie 90 osób. Wśród uczestników Konferen-

cji byli przedstawiciele: Ministerstwa Sportu i Turystyki, Polskiej Organizacji Turystycznej, Straży Granicznej, urzędów marszałkowskich, regionalnych organizacji turystycznych, dyrekcji parków narodowych, Związku Harcerstwa Polskiego, także przedstawiciele Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Gościliśmy także prezesa Europejskiego Związku Wędrownictwa (EWW) Jana Havelkę, przedstawicieli władz Klubu Czeskich Turystów i Klubu Słowackich Turystów, a także liczne grono przedstawicieli klubów turystycznych z Ukrainy. Ważną grupę osób stanowili przedstawiciele nauki, którzy reprezentowali wyższe uczelnie z Łodzi, Krakowa, Poznania, Warszawy i Zielonej Góry.

J.Ś.

TURYSTYKA DLA WSZYSTKICH

Dzięki realizacji projektu „Turystyka dla wszystkich” stwierdzono, że na terenie Polski istnieje przynajmniej 5 017 obiektów, które są dostępne dla osób z różnymi niepełnosprawnościami. Wszystkie te obiekty umieszczone zostały na stronie internetowej: www.turystykadlawszystkich.pl. Jest ona kompleksową i rzetelną bazą danych na temat obiektów infrastruktury turystycznej, które są dostępne dla osób z różnymi dysfunkcjami.

Oporając się na 30-letnich doświadczeniach w organizowaniu turystyki aktywnej dla osób niepełnosprawnych, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze zaproponowało sobie i innym podjęcie następujących działań:

1. Promocja turystyki kwalifikowanej wśród osób niepełnosprawnych poprzez różnorodność działań informacyjnych.
2. Utworzenie bazy danych, która będzie służyła upowszechnianiu dostępnych udogodnień w podróży i turystyce po kraju. Osoby o specjalnych potrzebach znajdą w niej odpowiedzi na zasadnicze pytania: które obiekty, trasy, budynki są dla nich dostępne, które środki transportu są przystosowane do ich osobistych potrzeb.
3. Poprawa poziomu usług turystycznych skierowanych do osób o specjalnych potrzebach.
4. Rozpoczęcie działań edukacyjnych mających doprowadzić do usuwania barier w dostępności infrastruktury turystycznej.
5. Zwiększenie oferty wydawnictw turystycznych przeznaczonych dla osób z różnymi dysfunkcjami ułatwiających korzystanie z różnych form turystyki.

Ogólnopolski zasięg działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych w ramach projektu „Turystyka dla wszystkich” miał na celu wywołanie koniecznych przemian w świadomości społecznej w zakresie uznania praw osób niepełnosprawnych do pełnej integracji ze społeczeństwem, warunkujących przeprowadzenie zmian w sferze obyczajowości, gwarantujących spełnienie standardów równości szans oraz walkę z różnymi formami dyskryminacji osób niepełnosprawnych. Do tak sformułowanego celu nadrzędnego określono również cele szczegółowe projektu. Były to:

- upowszechnienie wśród osób niepełnosprawnych aktywnych form spędzania wolnego czasu poprzez turystykę i krajoznawstwo,
- nagłośnienie problemu izolacji i dyskrymi-

nacji osób niepełnosprawnych w dostępie do turystyki i rekreacji,

- upowszechnienie i utrwalenie w społeczeństwie przekonania o celowości usuwania barier, jakie napotykały osoby niepełnosprawne w dostępie do infrastruktury turystycznej,
- zgromadzenie w jednym miejscu (strona internetowa, informatory, płyty CD) informacji o dostępności infrastruktury turystycznej dla osób z różnymi stopniami niepełnosprawności.

Realizacja projektu „Turystyka dla wszystkich”

Projekt „Turystyka dla wszystkich” powstał na bazie doświadczeń zdobytych w 2006 r. przy realizacji pilotażowego projektu „Turystyka dla wszystkich” (sfinansowanego ze środków Funduszu Inicjatyw Obywatelskich). Zakładał on zebranie danych o dostępności dla osób niepełnosprawnych obiektów infrastruktury turystycznej w trzech województwach: mazowieckim, łódzkim i podlaskim. W wyniku jego realizacji powstała strona internetowa z bazą 329 obiektów noclegowych, 580 gastronomicznych, 49 biur podróży, 20 firm transportowych, 194 obiektów kulturalnych, 24 sportowych, 9 parków narodowych i krajoznawczych, 41 szlaków turystycznych, a także informatory wojewódzkie stanowiące kompleksową informację o dostępności. Realizacja projektu „Turystyka dla wszystkich” w 2008 r. opierała się więc na doświadczonej kadry wolontariuszy i koordynatorów, opracowanych przez działaczy PTTK ankietach oraz utworzonej i funkcjonującej już stronie internetowej. W jego ramach przewidziano następujące rodzaje działań:

- zebranie danych na temat dostępności infrastruktury turystycznej w oparciu o ujednolicone ankiety i formularze,
- weryfikacja i przetworzenie uzyskanych informacji,
- umieszczenie ich w ogólnopolskiej bazie danych,
- wsparcie bazy danych tradycyjnymi wydawnictwami i publikacjami,
- przeprowadzenie kampanii informacyjno-promocyjnej,
- zorganizowanie konferencji popularnonaukowej,
- udział w Targach Sprzętu Rehabilitacyjnego,
- działania informacyjne z wykorzystaniem Internetu,

– promocja aktywnych form spędzania czasu wśród osób niepełnosprawnych.

Projekt został zaplanowany na 10 miesięcy. Głównym realizatorem i koordynatorem był Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, który rozdzielał zadania pomiędzy 16 koordynatorów regionalnych uczestniczących w projekcie. Podział zadań pomiędzy koordynatorów regionalnych był niezbędny w celu dostosowania założeń projektu do warunków geograficzno-turystycznych poszczególnych województw. Koordynatorzy regionalni zostali wyłonieni m.in. spośród kadry PTTK na co dzień współpracującej z osobami niepełnosprawnymi (np. na Podkarpaciu była to członkini Rady ds. Turystyki Osób Niepełnosprawnych działającej przy ZG PTTK). Współpracę w tej dziedzinie zaoferował też Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu i Uniwersytet Łódzki (w woj. łódzkim koordynatorem został niepełnosprawny student tej uczelni). Wolontariuszami przeprowadzającymi ankiety byli m.in. studenci kierunków turystyka i rekreacja czy rehabilitacja z uczelni działających na terenie każdego województwa. Łącznie było to 250 osób. W ramach projektu podejmowano szereg działań promocyjnych wspierających jego realizację. Przygotowano materiały stanowiące kompendium wiedzy na temat dostępności infrastruktury turystycznej dla osób niepełnosprawnych w Polsce. Pełniły one zarówno funkcję informacyjną, jak i promocyjną. Były to m.in.:

- ankieta obiektu dla wolontariuszy, umożliwiająca prawidłowe rozpoznanie dostępności weryfikowanego obiektu pod kątem osób niepełnosprawnych z różnymi dysfunkcjami,
- folder „(Nie)pełnosprawny turysta” poświęcony możliwości uprawiania turystyki przez osoby niepełnosprawne o różnych stopniach niepełnosprawności.
- plakat „Turystyka dla wszystkich”, który udawał, że turystyka jest dla wszystkich, zarówno osób sprawnych, jak i osób z dysfunkcjami,
- informator z płytą CD „Turystyka dla wszystkich” (płyta zawiera pełną bazę danych obiektów, które są dostępne dla osób niepełnosprawnych, z podziałem na województwa, w informatorze drukowanym natomiast zostały zamieszczone jedynie wybrane informacje oraz wskazówki, gdzie należy szukać szczegółowych informacji).
- wydawnictwo pokonferencyjne „Rola krajoznawstwa i turystyki w życiu osób niepełno-

sprawnych”, w którym znalazły się referaty wygłoszone podczas konferencji w Załęczu Wielkim k. Wielunia (15-17 października 2008 r.), a także stanowisko uczestników obrad w sprawie możliwości i wartości, jakie niesie turystyka i krajoznawstwo osób niepełnosprawnych.

Badanie dostępności infrastruktury turystycznej dla osób niepełnosprawnych

Celem działania było przygotowanie informacji na temat dostępności infrastruktury turystycznej dla osób niepełnosprawnych w Polsce. Badanie zostało przeprowadzone na podstawie „Karty dostępności obiektu”. Dzięki realizacji projektu „Turystyka dla wszystkich” stwierdzono, że na terenie Polski istnieje 5 017 obiektów, które są dostępne dla osób z różnymi niepełnosprawnościami. Bazę tę stanowi 1 578 obiektów noclegowych, 1 857 lokali gastronomicznych, 234 biura podróży, 126 firm transportowych, 825 placówek kulturalnych, 234 obiekty sportowe, 106 parków (narodowych, krajoznawczych, miejskich) oraz 57 szlaków turystycznych. Wszystkie te obiekty znajdują się na stronie internetowej: www.turystykadlawszystkich.pl. Jest ona kompleksową i rzetelną bazą danych na temat obiektów infrastruktury turystycznej, które są dostępne dla osób z różnymi dysfunkcjami. Do tej pory nie było jeszcze w Polsce tak pełnego źródła informacji dla niepełnosprawnych turystów.

Międzynarodowe Targi Sprzętu Rehabilitacyjnego

W dniu 25-27 września 2008 r. już po raz trzeci PTTK wzięło udział w Międzynarodowych Targach Sprzętu Rehabilitacyjnego REHABILITACJA w Łodzi. Celem tego działania było nagłośnienie wśród jak najszerszych kręgów społeczeństwa idei projektu „Turystyka dla wszystkich”, a także propagowanie roli i znaczenia aktywnej turystyki

dla osób niepełnosprawnych.

Oprócz stoiska „(Nie)pełnosprawny turysta” PTTK pokazało dobre praktyki turystyki osób niepełnosprawnych poprzez:

- wykłady zaprezentowane podczas konferencji „Turystyka osób niepełnosprawnych”, którą PTTK zorganizowało wspólnie z dyrekcją targów – firmą „Interserwis” oraz Wyższą Szkołą Turystyki i Hotelarstwa w Łodzi,
- wielodyscyplinową imprezę turystyczną z udziałem osób niepełnosprawnych.

Konferencja popularnonaukowa „Rola krajoznawstwa i turystyki w życiu osób niepełnosprawnych”

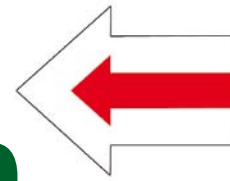
Kolejnym przedsięwzięciem realizowanym w ramach projektu była konferencja popularnonaukowa pt. „Rola krajoznawstwa i turystyki w życiu osób niepełnosprawnych”. Jej współorganizatorami byli Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze i Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Łodzi. Konferencja odbyła się w dniach 15-17 października 2008 r. w Załęczu Wielkim k. Wielunia (woj. łódzkie). Głównym celem spotkania naukowców i praktyków była wymiana doświadczeń i informacji na temat efektywnej organizacji turystyki i krajoznawstwa osób niepełnosprawnych, z wykorzystaniem istniejących możliwości oraz wzorców i metod stosowanych w Unii Europejskiej. W trzydniowych obradach wzięło udział 60 zaproszonych gości, w tym osoby niepełnosprawne z terenu całej Polski oraz przedstawiciele instytucji związanych z turystyką osób niepełnosprawnych. Konferencji towarzyszyła wystawa wydawnictw poświęconych turystyce osób niepełnosprawnych oraz integracyjne rajdy (rowerowy i pieszy) po terenie Załęczańskiego Parku Krajoznawczego. Trwałym efektem rzeczowym jest publikacja „Turystyka i krajoznawstwo osób niepełnosprawnych”.

J.Ś.

Szlaki turystyczne i ich przyszłość w Polsce

Przed wielu laty znakomity polski filozof Tadeusz Kotarbiński zapisał wspaniałą refleksję: *Dobrze mieć autostrady, ale smak nadają dopiero ścieżki, którymi można sobie od nich odbiegać.* Takimi ścieżkami, po których odbywa się ruch turystyczny, są szlaki turystyczne. W Polsce prawie cały ruch turystyki aktywnej odbywa się na znakowanych (głównie przez PTTK) szlakach turystycznych (w górach, lasach, na polach).

W przyjmowanym od dziesięcioleci pojmowaniu szlaków turystycznych definiuje się je w sposób następujący: Szlakiem turystycznym jest wytyczona w terenie trasa służąca do odbywania wycieczek, oznakowana jednolitymi znakami (symbolami) i wyposażona w urządzenia informacyjne, które zapewniają bezpieczne i spokojne jej przebieganie turystom o dowolnym poziomie umiejętności i doświadczenia, o każdej porze roku i w każdych warunkach pogodowych, o ile szczególne wymagania nie stanowią inaczej (okresowe zamykanie w przypadku niekorzystnych warunków pogodowych lub ze względów przyrodniczych na terenach chronionych).

Powyższa definicja odnosi się do szlaków turystyki kwalifikowanej. Wobec ruchu turystycznego tak rozumiane szlaki turystyczne wypełniają funkcje:

- bezpieczeństwa (szczególnie w górach);
- ekologiczną (przyjazne przyrodzie);
- edukacyjną;
- promocyjną (wobec turystów krajowych i zagranicznych – szlaki międzynarodowe).

W literaturze stosunkowo zgodnie podkreśla się wielorakość funkcji społecznych spełnianych przez szlaki turystyczne. Wśród nich wymienia się funkcje kulturowe, poznawcze, wychowawcze, ekologiczne, bezpieczeństwa, rekreacyjne. Szczególnie mocno podkreślane są funkcje w aspektach edukacyjnym, ekologicznym i bezpieczeństwa.

Początki turystycznego zagospodarowania w Polsce miały miejsce w Tatrach i wynikały głównie z działalności Towarzystwa Tatrzańskiego. W turystycznym zagospodarowaniu gór, a to był początek i zarazem wzór turystycznego zagospodarowania przestrzeni atrakcyjnych dla wędrowców, łącznie traktowano sprawy budowy schronisk i dróg oraz znakowania szlaków. Co do samego znakowania szlaków Władysław Krygowski stwierdzał: *U zarania swego, Towarzystwo uprząstawiło dojścia górskie przede wszystkim w Tatrach. Prace polegały na poprawie ścieżek, przerabianych często z perci, na odpowiednim układaniu głazów, zasypywaniu bagnistych odcinków, budowie kładek i mostów. Z czasem dołączyły się nowe środki orientacyjne, drogowskazy i znaczenie farbą na głazach i drzewach. Dodatkowo, tam gdzie nie znakowano farbą, w terenie skalnym – ustawiane były jeszcze przez pierwszych turystów kopczyki kamienne, ułatwiające orientację wśród skał oraz wejścia w ścianę. Znaczenie farbą, czyli jak utarło się później – znakowanie, w pierwszych latach Towarzystwa polegało na malowaniu jednego paska czerwoną cynobrową farbą. Ten sposób orientowania zastosował po raz pierwszy Walery Elias-Radzicki, trasując przejście do Morskiego Oka przez Psią Trawkę i Polanę Waksmundzką w 1887 r.*

Dzisiejszy model znakowania utrwalił się ponad 80 lat temu. Jak pisał W Krygowski:

(...) Wprowadzany tu i ówdzie system umieszczenia białego paska obok kolorowego, przekształcił się po pierwszej wojnie w system malowania paska kolorowego pomiędzy dwoma białymi. Taki sposób znakowania zaczął się w praktyce przyjmować od 1923–24 w rejonie Morskiego Oka, Dol. Pięciu Stawów Polskich, w Dol. Bystrej, w grupie Czerwonych Wierchów, w otoczeniu Hali Gąsienicowej oraz w reglach w okolicy Zakopanego.

Stosowaną praktykę ujęto PTT w jednolite normy ustalone w szczególowej instrukcji. Twórcą zasad znakowania był Feliks Rapf z Nowego Sącza, a szczegółowych przepisów Witold Milewski, obaj działacze PTT, pierwszy związany długoletnią praktyką znakarską z Oddziałem

w Nowym Sączu, drugi z Centralnym Biurem PTT w Krakowie, którego był dyrektorem. Zarząd Główny PTT zatwierdził ostatecznie instrukcję i wprowadził w życie na całym obszarze gór, zakreślając termin zakończenia całej akcji do 1938 r. W praktyce nowy system znakowania wprowadzono w terenie o wiele wcześniej.(...)

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, nawiązując do tych tradycji znakowania od 1887 r., stworzyło funkcjonujący system szlaków obejmujący:

- sprawdzoną metodologię wyznaczania,
- kompatybilny (z sąsiednimi krajami) system znakowania,
- monitoring, dokumentację i ewidencję szlaku,
- szkolenie i kadry znakarzy; jako jedyne:
- czuje się odpowiedzialne nie tylko za znakowanie, ale także za stałe przeglądy i likwidację szlaków,
- jest ubezpieczone od odpowiedzialności za wypadki na szlakach (za szkody poniesione przez osoby trzecie);
- stworzyło – w ramach Towarzystwa – poczucie społecznej odpowiedzialności za szlaki.

PTTK realizuje swoje zadania w tym zakresie tania, dokładając do tego pracę społeczną oraz nie pobierając żadnych opłat za znaki czy symbolikę szlaku. Współcześnie przed kreatorami szlaków turystycznych stają do rozwiązania nowe problemy. Do najważniejszych należą konsekwencje: realizacji układu z Schengen i realizacji NATURA 2000. Tradycyjnie granice pomiędzy państwami przebiegały po najwyższych wzniesieniach i rzekach. W związku z tym do i wzdłuż granic przebiegały szlaki turystyczne.

Udział Polski w Unii Europejskiej wymaga:

– wspólnego z partnerami zagranicznymi opracowania nowego modelu funkcjonowania szlaków „okologicznych” w górach, opartego na wspólnym (biegnącym generalnie po danej granicy) szlaku, który odgałęzia się szlakami łącznikowymi do innych szlaków oraz do atrakcji turystyczno-krajoznawczych znajdujących w państwach graniczących;

– kontynuacji rozwiązań, zrealizowanych na przykład w województwach zachodniopomorskim i lubuskim, wspólnych z partnerami niemieckimi, opartych w sferze szlaków turystycznych na zasadzie warkocza, oznacza to, że na przykład szlaki rowerowe biegną równoległe po obu brzegach rzeki (akwenu), a mosty łączą brzozy, pozwalając na przejazd części szlaku w Polsce, a części w Niemczech;

– przyjęcia nowego jakościowo modelu turystycznych szlaków transeuropejskich (uwzględniających funkcjonowanie nowych autostrad) wraz ze służącą im infrastrukturą (ścieżki rowerowe oraz baza).

Według ostatnich informacji aż 18,5% powierzchni Polski objęte będzie programem NATURA 2000. Program NATURA 2000 z dyrektywami „ptasią” i „siedliskową” wymaga:

- przeglądu istniejących szlaków pod kątem ochrony, ale i udostępniania przyrodniczych skarbow;
- stałego monitoringu tych szlaków;
- wprowadzenia problematyki NATURA 2000 do szkoleń kadr znakarskich.

Nową jakością w programowaniu szlaków jest wzrost szlaków związanych z działalnością człowieka. Dotyczy to na przykład: szlaków architektury drewnianej, szlaków zabytków techniki, szlaków związanych

z wybitnymi osobistościami oraz zdarzeniami historycznymi. Takie szlaki nim zaczynają funkcjonować w przestrzeni rodzą się i istnieją w ludzkich umysłach. W przestrzeni wykorzystują istniejące już oznakowane szlaki turystyczne. Często wymaga to jednak uzupełnienia, a zawsze tworzenia oprzyrządowania informacyjnego. W Europie ciągle rośnie zainteresowanie zwiedzaniem miast. Szlaki te na przykład w Paryżu nie są oznakowane. Ich przebieg jest jednak opisany w przewodnikach, a punkty takiego szlaku stanowią opisane w nich obiekty znaczące w sferze kultury, historii i przyrody. Te nieoznaczone w terenie szlaki są na przykład w praktyce francuskiej przedmiotem własności intelektualnej.

W Polsce znakomita większość szlaków wytyczona i wyznakowana została przez lub w ramach PTTK (lub jeszcze jego poprzedników), a leżąca u ich podstaw koncepcja Towarzystwa, oparta w zasadzie na kreacji zbiorowej działaczy PTTK, jest jego własnością intelektualną. Szlaki te są powszechnie dostępne. Powoduje to konieczność:

- podkreślenia autorskiego, w tym głównie PTTK-owskiego, charakteru szlaków;
- kształtowania „marki” szlaku;
- analiz funkcjonowania „marki” takich szlaków w polskim systemie ekonomiczno-prawnym.

Osoby zajmujące się szlakami turystycznymi zwracają uwagę na jeszcze jeden zespół problemów. Dotyczy on samego budowania szlaków, a później odpowiadania za ich stan. Historycznie odnosiło się to do Orlej Perci w Tatrach i „Akademickiej Perci” na Babiej Górze. Współcześnie dotyczy to szlaków górskich (kładki, poręcze) oraz ścieżek rowerowych (głównie w miastach). O ile bowiem wszystkie szlaki są drogami dla turystów, to część z nich staje się drogami w rozumieniu prawnym, z wszystkimi wynikającymi z tego konsekwencjami.

Na tym tle ukształtowało się stanowisko PTTK w sprawie szlaków turystycznych. Stąd propozycje w imieniu PTTK, aby:

- przyjąć w Polsce opracowany i stosowany przez PTTK model z systemem wytyczania, znakowania, monitoringu i kadrą znakarską;
- przyjąć zasadę, że każdy znakujący (nie tylko PTTK) stosuje model znakowania ujęty w instrukcji PTTK;
- przyjąć zasadę, że każdy wytyczający i znakujący prawnie odpowiada za monitoring i likwidację szlaku;
- przyjąć zasadę, że każdy szlak turystyczny musi być przez jego twórców ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej;
- powierzyć zgodnie z wnioskiem Zarządu Głównego PTTK – Towarzystwu prowadzenie ewidencji dokumentacji szlaków jako zadania zleconego przez Państwo.

Korespondują z tym zgłaszane przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze propozycje rozwiązań prawno-ekonomicznych dotyczące szlaków turystycznych w Polsce. PTTK wnosi, aby:

- usytuować szlaki turystyczne w prawnym systemie zagospodarowania przestrzennego w kraju;
- uregulować cywilno-prawny status szlaków, szczególnie w odniesieniu do właścicieli gruntów, zapewniając jednocześnie ciągłość szlaków;
- zapewnić finansowanie szlaków międzynarodowych, ogólnopolskich i ponadregionalnych na szczeblu centralnym, a pozostałych w ramach dział-

ności jednostek samorządu terytorialnego; – stworzyć warunki do wykorzystania dla potrzeb organizacji szlaków turystycznych likwidowanej obecnie infrastruktury kolejowej.

Nie dostrzega się tego, że turystyka pozwala przezwyciężyć rosnącą obecnie alienację: stwarza szansę dokonywania wyborów oraz na odkrywanie i przyjmowanie wartości, na antropocentryczny charakter wędrowców, szczególnie górskich. Zwracał na to uwagę Władysław Krygowski – wybitny działacz PTT, PTTK – ujmując to tak:

(...) historia zapisana jest w krajobrazie i dlatego ziemia jest nieskończoną księgą, czekającą na skupionego czytelnika. Rozdział po rozdziale możesz czytać i nie doczytasz się całosci, bo ci czasu nie starczy. Każdy odczytuje w niej co innego, bo tyleż tworzy ma ta ziemia, ilu jest odczytujących. I każdy dopisuje swoją własną glosę.

Kształtowanie właściwego stosunku do przestrzeni, traktowanej jako wartość, a także mądre kształtowanie szlaków turystycznych pozwala na rozbudzenie tożsamości z regionem i rozbudzenie postawy ochronnej wobec skarbów przyrody i kultury. Sprzyja też podnoszeniu kondycji psychofizycznej wędrującym, ale przede wszystkim pozwala na rozumienie tego, że straty w sferze przestrzeni są praktycznie w ramach pokolenia nie do odbudowania. Zarówno w krajobrazie, jak i w ludzkiej świadomości.

Andrzej Gordon, Lech Drożdżyński

Szlaki a szlaki

Znakowanie szlaków turystycznych jest wielkim dorobkiem PTTK i jego poprzedników – Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego i Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Obok tradycyjnych szlaków turystycznych, zwłaszcza w ostatnich latach, pojawia się pojęcie „szlaki” w nieco innym znaczeniu. Szlaki: Piastowski, Kopernikowski, Cystersów, Romański, Bursztynowy, św. Jakuba są interesującymi propozycjami kierowanymi przede wszystkim do amatorów turystyki motorowej. Niektóre z tych szlaków (a właściwie tras) nie mają nawet precyzyjnie określonego przebiegu i nie są oznakowane lub oznakowanie znacznie odbiega od standardów wypracowanych przez wiele lat w PTTK.

W ostatnich latach coraz częściej pojawiają się międzynarodowe szlaki turystyczne.

Europejskie szlaki wędrowkowe to sieć pieszych znakowanych szlaków turystycznych, prowadzących przez większość krajów Europy, przede wszystkim przez kraje członkowskie Unii Europejskiej.

Powstanie długodystansowych pieszych szlaków zainicjował Europejski Związek Wędrównictwa, zrzeszający narodowe stowarzyszenia i organizacje turystyczne. Celem jest zbliżanie narodów europejskich poprzez tworzenie i utrzymywanie sieci międzynarodowych szlaków turystycznych na kontynencie.

Wyznaczono łącznie 11 szlaków oznaczonych symbolami od E1 do E11. Ich łączna długość wynosi ok. 55 000 km.

Przez Polskę przebiegają szlaki E3 (Atlanty – Morze Czarne), E8 (Morze Północne – Bosfor), E9 (Atlanty – Morze Bałtyckie), E11 (Morze Północne). W Polsce zaczyna się Międzynarodowy Szlak Pielgrzymkowy – Częstochowa – Marizell (Austria).

Także w ramach Ogólnoeuropejskiej Sieci Dalekobieżnych Tras Rowerowych (EURO VELO), stworzonych przez PTTK (jako aktywnego członka Europejskiej Federacji Cyklistów (EFC), wyznaczono odcinek szlaku Francja – Rosja, a w przygotowaniu są kolejne szlaki.

J.P.P.

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze

INSTRUKCJA ZNAKOWANIA SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH

Szlaki turystyczne znakowane przez PTTK w latach 2005-2008 (w km)

Lp.	Wyszczególnienie	2005			2006			2007			2008						
		stan na koniec roku	w tym szlaki:			stan na koniec roku	w tym szlaki:			stan na koniec roku	w tym szlaki:						
		nowe	odnowione	skasowane	nowe	odnowione	skasowane	nowe	odnowione	skasowane	nowe	odnowione	skasowane				
1	górskie	10971,8	198,4	3158	9	10294,5	58	2195,8	0	10938,6	15,5	3976,8	7	10879,2	75,3	2657,2	42,5
2	konne	2885,7	784	164	27,7	3027,5	17	217,1	0	3632,5	605	0	0	3214,7			
3	kajakowe	557,3				557,3	0	0	0	837,3	280	19	0	965,3			
4	rowerowe	11780,3	1658,5	1707,1	8	13500,1	2147	2009,9	8	13733,1	912,3	1688,5	271,4	14494,5	608,2	1222,6	182,9
5	narciarskie	496,3	12	286,9		485,7	20,2	284,7	0,8	434,5	12	236,8	31,8	448,5		198	
6	nizinne	34151,7	383,8	6572,4	273,8	30568,6	172,4	4580,3	222,1	32820,3	1135,8	3589	1134,5	34626,8	505	3908,8	93,9
7	inne	1216,8	22	56,4		1410,6	43,2	27,5	0	581,3	46,3	98	0	611,3	16	9	
	ogółem:	62059,9	3058,7	11944,8	318,5	59844,3	2457,8	9315,3	230,9	62977,6	3006,9	9608,1	1444,7	65240,3	1204,5	7995,6	319,3

W ciągu 4 lat wytyczono 9 727,9 km nowych szlaków turystycznych, odnowiono 38 863,8 km, a skasowano 2 313,4 km.

FORUM PRZEWODNICZĄCYCH KOMISJI

Komisja Turystyki Górskiej Stawiać na szlaki

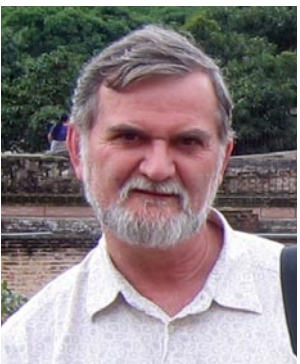
PTTK musi dążyć do tego, aby stać się ponownie jedyną w Polsce organizacją, która zajmuje się znakowaniem szlaków pieszych. To nie jest łatwe, ale pamiętajmy, że szlaki i ich znak są nie tylko symbolem PTTK i gwarantem bezpieczeństwa turysty. To także element stanowiący o organizacji i wyznaczaniu „przestrzeni turystycznej”, tj. terenów, które już w niedalekiej przyszłości mogą się stać jedynymi obszarami o najwyższych walorach turystycznych i przyrodniczych naszego kraju. Taki zapis – lub odpowiednia delegacja – powinien znaleźć się w nowelizowanej ustawie o usługach turystycznych. Operować należy nie tyle poszczególnymi szlakami, ile ich siecią, także jako wartością kulturową i intelektualną. PTTK jako jedyna polska organizacja turystyczna należy do Europejskiego Stowarzyszenia Wędrownictwa (EWW), a tym samym poprzez włączenie szlaków PTTK do systemu szlaków dalekobieżnych „E”, sieć polskich szlaków stała się częścią sieci szlaków europejskich. Towarzystwo jest zatem jedyną polską organizacją, która na europejskim forum prezentuje kwestie związane z organizacją i utrzy-

maniem szlaków pieszych. Błędem ustawodawcy okazało się dopuszczenie innych niż PTTK gestorów do wytyczania i znakowania szlaków, nierzadko w sposób dowolny i bez gwarancji ich późniejszej konserwacji, m.in. przez gminy, administracje parków narodowych, różne fundacje itp., co niestety prowadzi do dezinformacji i chaosu w terenie.

Jerzy W. Gajewski
Przewodniczący Komisji
Turystyki Górskiej ZG PTTK

Komisja Krajoznawcza W kręgu krajoznawstwa

Najważniejszym problemem jest pełne wykorzystanie merytorycznych kompetencji komisji, w nawiązaniu do Statutu Towarzystwa. Jeżeli komisja ma być fachowym organem Zarządu Głównego ds. krajoznawstwa, to powinna ona być na bieżąco uwzględniana w jego pracach w zakresie opiniowania decyzji i działań o charakterze programowym, być wiodącą komórką w zakresie przygotowań do kongresów krajoznawstwa i opracowywania wieloletnich kon-

cepcji programowych dla całego Towarzystwa. W tym celu musi być zapewniona ścisła współpraca i koordynacja działań z innymi komisjami i radami o charakterze programowym. Innym zagadnieniem jest rola pomocowa dla innych jednostek Towarzystwa – oddziałów, komisji itp., do czego komisja jest gotowa, w zakresie koncepcyjno-programowym lub szczegółowych zagadnień krajoznawczych. Najważniejszym zadaniem jest niewątpliwie przygotowanie VI Kongresu Krajoznawstwa Polskiego oraz dalsza popularyzacja krajoznawstwa, m.in. w formie kolejnych wznowień książki „Kanon krajoznawczy Polski”. Szereg zadań wyniknie z ustaleń Kongresu jako masowego spotkania polskich krajoznawców. Poważnym wyzwaniem jest rosnąca liczba obywateli polskich niepoloskiej narodowości, co wymaga ustosunkowania się w aspekcie kierunku oddziaływania krajoznawczego PTTK.

Krzysztof R. Mazurski
Przewodniczący Komisji
Krajoznawczej ZG PTTK

Komisja Turystyki Kolarskiej Z perspektywy turystów kolarzy

Powinniśmy podjąć konkretne działania dla uzyskania poszanowania znakarzy szlaków rowerowych na wzór kadry znakarskiej szlaków pieszych. Nie zdarza się, przynajmniej nic o tym nie wiem, by jakieś instytucje, hotele czy gminy samowolnie wytyczały w terenie znakowane szlaki piesze lub górskie. Tak jest natomiast w odniesieniu do znakowanych szlaków turystyki rowerowej, wytyczanych i znakowanych przez gminy, nawet prowadzące działalność gospodarczą stowarzyszenia (przy czym zwraca się, że osobą fizycznie znakującą bywa nawet członek PTTK nie mający uprawnień znakarza rowerowego). Wytyczane w ten sposób (nierazko przez osoby lekceważące instrukcję i zasady znakarskie) szlaki rowerowe, z wykorzystaniem kodeksowych znaczków R-1, tworzą pętle, ósemki, ba – nawet przecinają się (krzyżują) z istniejącymi już wcześniej w terenie innymi szlakami rowerowymi tego samego koloru tworząc galimatias. Aktualnie nikt nad tym nie panuje.

Najważniejszym zadaniem dla naszego Towarzystwa na najbliższy okres jest uzyskanie prawa wyłączności do prowadzenia wszelkich prac znakarskich na terenie całego kraju; uzyska-

nie monopolu na znakowanie nowych, konserwowanie istniejących szlaków turystycznych. Takie postawienie zagadnienia wymagałoby zintensyfikowania istniejących szlaków turystycznych (zwłaszcza tych, które wytyczyły inne niż PTTK instytucje sprawcze), uzyskanie od Państwa gwarancji uzyskiwania corocznie środków finansowych na prowadzenie tej działalności.

Waldemar Wiczorkowski
Przewodniczący Komisji
Turystyki Kolarskiej ZG PTTK

Komisja Opieki nad Zabytkami Odpowiadamy za dziedzictwo

Jaki jest najważniejszy problem dla naszej działalności z punktu widzenia przewodniczącego Komisji lub przewodniczącego wojewódzkiej jednostki regionalnej?

Zmiany, które dotknęły działalność społecznej opieki nad zabytkami w związku z wejściem w życie w 2003 r. ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami są w zasadzie wszystkim znane. Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze przestało odgrywać rolę sterującą w tym ruchu, a także utraciło uprawnienia do nadawania statusu społecznego opiekuna zabytków (SOZ). Rolą tą zostały zaskoczone nieprzygotowane powiaty, które na wniosek wojewódzkich konserwatorów zabytków takie uprawnienia nadają, a przynajmniej powinny nadawać. Dodatkowo nieprecyzyjne zapisy ustawy np. o sprawdzaniu wiedzy kandydatów, ograniczają znacząco możliwość mianowania SOZ. Wobec braku zainteresowania tą formą działalności przez inne stowarzyszenia (które poprzednio zarzucały PTTK-owi rolę monopolisty), Komisja Opieki nad Zabytkami ZG PTTK postanowiła ponownie przejąć inicjatywę i opracowała szczegółowe zasady mianowania SOZ oraz program szkolenia Społecznych Opiekunów Zabytków w porozumieniu z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Materiały te zostały przyjęte na zjeździe SOZ i WKZ w Międzyzreczu w 2007 r. PTTK podjęło się organizowania szkoleń SOZ. Niestety, w wielu województwach brak jest kadry mogącej takie szkolenia prowadzić.

Podobnie zorganizowano w 2008 r. ogólnopolskie szkolenie muzealników PTTK z bardzo rozbudowanym programem merytorycznym. Było to o tyle istotne, że obecnie muzea

regionalne PTTK są często postrzegane przez władze lokalne jako słabe i „zapyziałe”. Często też podejmowane są próby przejścia naszych muzeów (Puławy, Zagórze Śląskie) lub utrudniania ich działalności (Golub-Dobrzyń). Istotne jest, aby muzea te zyskały stabilizację formalno-prawną i miały możliwości rozwojowe. Dlatego bardzo ważne byłoby powołanie na poziomie ZG PTTK komórki prawnej, z prawdziwego zdarzenia, która mogłaby prowadzić poradnictwo prawne i sprawy wszel-

kich jednostek terenowych PTTK (oddziałów, muzeów, itd.). Poziom finansowania muzeów przez ZG PTTK też niestety pozostawia wiele do życzenia. Środki lokalne można pozyskiwać na zadania i projekty, ale utrzymanie muzeów (ogrzewanie remonty itd.) należy do obowiązków właścicielskich. Wynika to bezpośrednio z ustawy o muzeach.

Jakie jest najważniejsze zadanie naszego Towarzystwa na najbliższe lata w ocenie komisji bądź jednostki regionalnej?

Uważam, że najważniejszym zadaniem (niezależnie od specjalności) jest tworzenie

w Towarzystwie fachowej i umiejącej posługiwać się nowymi narzędziami kadry. Kwestia celów Towarzystwa została już przed wielu laty określona przez naszych protoplastów i cele te nie tylko nie straciły swojej aktualności, a wręcz przeciwnie w aktualnych realiach ponownie stały się istotne. Należy te same cele realizować w sposób nowoczesny i przystający do dzisiejszych czasów.

Ważne jest, aby wszelkie zadania były realizowane przez fachową kadrę, która ponownie podkreśli w społeczeństwie rolę i znaczenie znaku PTTK jako symbolu pewności i fachowości. Fakt, że coś się realizuje społecznie nie może powodować, że to coś może być zrobione niefachowo lub nieprzemyślane. Każde działanie kadrowe nie może być amatorszczyzną tylko musi być zrealizowane profesjonalnie. Pokażmy, że potrafimy. Często zresztą pokazujemy. To z kolei na pewno ułatwi pozyskiwanie środków zewnętrznych na działalność. W tej sytuacji powinniśmy ułatwić zdobywanie odznak turystycznych przez ich uproszczenie i większą dostępność, ale przy jednoczesnym zwiększeniu wymogów na uprawnienia kadrowe Towarzystwa (szkolenie przodownika czy instruktora nie może trwać dwa dni!). Powinniśmy także odstąpić od ostentacyjnej sierniężności naszych imprez, spotkań, wydawnictw, itd.

Nie tylko treść jest dzisiaj ważna, ale także forma. Nie możemy starać się wykonywać wszystkiego najtaniej za wszelką cenę, bo to obniża jakość. Nie namawiam, oczywiście, do obciążania członków PTTK wyższymi kosztami. Po prostu, odważnie sięgajmy po środki zewnętrzne – także te lokalne. Przez jakość imprez, szkoleń, spotkań Towarzystwo jest oceniane na zewnątrz, a to decyduje o jego pozycji w społeczeństwie.

Andrzej Danowski
Przewodniczący Komisji
Opieki nad Zabytkami ZG PTTK

Komisja Działalności w Miejscu Zamieszkania i Zakładzie Pracy Pogodzić tradycję z wyzwaniami współczesności

Observacje wskazują, że można pogodzić tradycję, misję i dorobek naszych poprzedników z aktualnymi realiami społeczno-ekonomicznymi i jak w tych działaniach utrzymać jedność naszego Towarzystwa, choć są przecież różne poglądy, pomysły i recepty. Problem obejmuje sferę uregulowań prawnych, systemu finansowania, szkolenia kadr i wiele innych. Uważam także, że treść tablicy na budynku ZG PTTK „Polsce służyliśmy i służyć będziemy” jest nadal aktualna. Najważniejsze zadania na naszym mieszkaniowym i zakładowym podwórku turystycznym, to: stworzenie atrakcyjnego pakietu ofert w zakresie turystyki aktywnej uwzględniający m. in. aktualną modę i trendy. W promocji tej oferty należy podkreślić jej aspekt zdrowotny. Trzeba też stworzyć pakiet ofert dla turystyki uprawianej przez całą rodzinę, a turystyka

rodzinna powinna być jednym ze znaków firmowych naszego Towarzystwa. Proponuję ustalić na jedno z kolejnych najbliższych lat jako hasło wiodące „Turystyka rodzinna w PTTK”. Trzeba też dokonać oceny funkcjonowania oddziałów PTTK – czy spełniają warun-

ki statutowe, jaka jest ich kondycja finansowa, czy są przesłanki do realizacji zadań programowych, jak współpracują z miejscowym samorządem. Według mojego poglądu, jest to bardzo ważne. Konieczne jest wykreowanie silnego centrum zarządzającego całością Towarzystwa oraz powołanie instytutu (centrum) krajoznawstwa polskiego.

Wypada też powrócić do pomysłu stworzenia holdingu wybranych obiektów PTTK, który mógłby efektywniej wypracowywać zysk (m.in. spójny system rezerwacji, promocja). W przyszłości, chroniąc dzieci i młodzież, należałoby podnieść składkę członkowską.

Ryszard Kuncze
Przewodniczący Komisji Działalności
w Miejscu Zamieszkania
i Zakładzie Pracy ZG PTTK

Wycieczki i imprezy turystyki kwalifikowanej zorganizowane w 2008 r. według dyscyplin i liczba uczestników

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba wycieczek i imprez	Liczba uczestników		
			ogółem	młodzieży szkolnej	osób niepełnosprawnych
1.	Piesze górskie	4 444	131 503	57 230	2 530
2.	Piesze nizinne	8 126	278 191	157 308	9 927
3.	Jeździeckie nizinne	71	1 062	700	98
4.	Jeździeckie górskie	37	287	96	175
5.	Kajakowe	815	16 779	4 974	447
6.	Kolarskie	3 644	67 055	27 610	833
7.	Motorowe	456	11 048	2 488	104
8.	Narciarskie	433	7 711	2 289	35
9.	Żeglarskie	1 248	9 870	2 963	158
10.	Płetwonurków	376	3 327	893	520
11.	Na orientację	640	34 735	27 430	567
12.	Speleologiczne	221	1 124	143	4
13.	Inne	1 902	63 455	26 955	2 149
	Razem:	22 413	626 147	311 079	17 547

Komisja Imprez na Orientację Wypracować stabilny system finansowania

PTTK stoi obecnie przed nowymi wyzwaniami, bowiem czasy, w których istniała możliwość samorealizacji w ramach tylko nielicznych organizacji pozarządowych odeszły w przeszłość wraz z monopolem na wiele działań związanych z szeroko rozumianą turystyką. Dotyczy to nawet tak jednoznacznie kojarzonego z PTTK zagadnienia wyznaczania i utrzymywania szlaków turystycznych. Uważam, że o najbliższej przyszłości naszego Towarzystwa zdecyduje dbałość o kadre programową, która powinna być w centrum uwagi. Możliwości do działania poza turystyką jest bowiem wiele.

Nieocenioną, a zarazem niedocenioną cechą naszego Towarzystwa jest niewątpliwie bogactwo form i możliwości uprawiania turystyki kwalifikowanej, wypracowany system zdobywania odznak i także, oczywiście, kadra, wykwalifikowana, pełna entuzjazmu i świetnych pomysłów. Żeby się rozwijać, nie wystarczy jednak tylko tę kadre mieć, trzeba jeszcze rozwijać i utrzymywać system niekończącego się doskonalenia kadry już działającej oraz szkolenia nowych pokoleń turystów, którzy w pewnym mo-

mencie poczują w sobie chęć do działania – oby w PTTK. Trzeba zatem szukać źródeł finansowania rozwoju kadry kwalifikowanej. O ile jeszcze na poziomie lokalnym i regionalnym organizacje samorządowe aplikują z powodzeniem w ramach regionalnych programów operacyjnych, to nie widzę w tej chwili w naszym Towarzystwie żadnego zaplanowanego systemu pozyskiwania środków zewnętrznych czy to w ramach funduszy unijnych z transzy 2007–2013, czy też w ramach krajowych programów operacyjnych, jak przyjęty ostatnio uchwałą Rady

Ministrów w listopadzie 2008 r. Program Operacyjny – Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2009–2013. Nie jest jeszcze za późno choć, oczywiście, ten „pociąg już ruszył” – czy jesteśmy gotowi? Czy w ogóle przygotowaliśmy się? Nie chodzi tu o jeden, dwa czy nawet kilka projektów, ale o dziesiątki znaczących ogólnopolskich projektów rok po roku, na miarę naszego Towarzystwa, zaplanowanych z wyprzedzeniem, wypracowanych i uzgodnionych z komisjami programowymi, radami oraz zespołami PTTK i konsekwentnie realizowanych. Tak, to, oczywiście, mnóstwo pracy związanej z planowaniem, uzgadnianiem, aplikowaniem o środki, realizacją i niełatwym rozliczaniem, ale czy można tego zaniechać?

Reasumując, za najważniejsze zadanie dla Towarzystwa uważam wypracowanie stabilnego systemu finansowania rozwoju kadry programowej turystyki kwalifikowanej.

Waldemar Fijor
Przewodniczący Komisji
Imprez na Orientację ZG PTTK

Komisja Fotografii Krajoznawczej Fotografowanie kraju ojczystego

li historii. Przecież z naszego dorobku korzysta wiele instytucji, nie podając jego źródła. Należy tu choćby przypomnieć wspianą akcję: Inwentaryzacja Krajoznawcza Polski. Udostępnienie jej wyników *pro pulico bono* zaowocowało wydawnictwami innych firm niż PTTK, które na podstawie tych materiałów opracowały mapy, przewodniki, nie podając źródła ani autora. W Internecie gminy pokazują swoją historię i zabytki opierając się na inwentaryzacji, też nie podając źródła ani autora, łamiąc prawa autorskie jej twórców. Przecież mamy się czym pochwalić: Ośrodek Turystyki Górskiej, Centralna Biblioteka, Centrum Fotografii Krajoznawczej – tu można by opracować cykliczny program prezentacji zbiorów i jego dorobek. Zbiory CFK PTTK są unikatowe, warte rozreklamowania i szerokiego upowszechnienia.

Uważamy, że wszelkie uprawnienia kadrowe PTTK należy podnieść do rangi uprawnień państwowych, przywracając rangę odznakom honorowym – srebrnej

i złotej. W celu odświeżenia naszych szeregów, czy nie należałoby pomyśleć nad określeniem kadencyjności członków komisji, rad i zespołów, a także władz oddziałowych i Zarządu Głównego. Czy uczestnictwo w tych strukturach nie powinno być ograniczone dla przewodniczących do 3 kadencji (12 lat), a członków 4 kadencji (16 lat), umożliwiłoby to wprowadzenie do naszych struktur ludzi młodych i prężnych. Może należałoby wprowadzić funkcję honorowego członka komisji, rady, zespołu itp.? Czy nie należałoby ograniczyć wieku szefów jednostek organizacyjnych do jakiegoś rozsądnego pułapu. Nie wytykając nikomu jego wieku, należy tu kierować się jego przydatnością dla organizacji, a nie jego zasługami i nagradzać wysoką funkcją, z której i tak się nie wywiąże?

Jerzy Maciejewski
Przewodniczący Komisji
Fotografii Krajoznawczej ZG PTTK

Komisja Przewodnicka Z przewodnickiej perspektywy

Komisja Przewodnicka ZG PTTK realizując uchwały Krajowej Rady Aktywu Przewodnickiego w trakcie trwania ostatniej kadencji doprowadziła do wcielenia w życie dokumentów, które umożliwiły działalność Krajowemu Samorządowi Przewodników Turystycznych PTTK i w konsekwencji powołanie Wojewódzkich Samorządów Przewodników Turystycznych PTTK. Faktem jest, że do dzisiaj z różnych powodów nie powołano samorządów w województwie kujawsko-pomorskim, pomorskim, warmińsko-mazurskim, podlaskim i wielkopolskim – mam nadzieję, że powstaną one do najbliższego Knap-u.

Na najbliższym zjeździe PTTK należy zmienić tak statut Towarzystwa, by samorządy przewodnickie zarówno na szczeblu kraju, jak i województw, mogły uzyskiwać osobowość prawną. Pozwoli to na pozyskiwanie środków finansowych do prowadzenia jeszcze skuteczniejszej działalności programowej w ramach PTTK, a także do prowadzenia

działalności gospodarczej (odpłatne szkolenia, wydawnictwa, przewodnickie biura podróży, itp.). Osobowość prawna samorządów wojewódzkich nie może mieć charakteru obligatoryjnego.

W statucie powinny się znaleźć również czytelne sformułowania dotyczące roli przewodnictwa w PTTK, podkreślające fakt, że przewodnicy są najbardziej wykształconą

i permanentnie kształcąca się częścią kadry Towarzystwa.

W ciągu najbliższej kadencji należy zmienić politykę ZG PTTK wobec oddziałów. Wiele spośród nich egzystuje jedynie „na papierze”. Należałoby umocnić i otoczyć większą pomocą te, które dają nadzieję na skuteczne odrodzenie swej działalności oraz połączyć ze sobą mniejsze, aby wzmocnić ich działania.

W moim odczuciu, należy wrócić ponownie do istnienia PTTK w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Istnienie SKKT-PTTK musi zostać odnotowane w statucie Towarzystwa, a rolę nauczycieli-opiekunów tych kół należy określić wspólnie z Ministerstwem Edukacji. Współpraca przewodników z opiekunami SKKT-PTTK może zaowocować pozyskiwaniem przyszłej kadry (konkursy: „I Ty możesz zostać przewodnikiem”, „Najlepsza autorska wycieczka szkolna”, „Poznajemy swoją małą Ojczyznę”, itp.).

Stanisław Kawęcki
Przewodniczący Komisji
Przewodnickiej ZG PTTK

Komisja Turystyki Pieszej Konieczne większe otwarcie na młodzież

Podstawowym i wymagającym szybkiego załatwienia problemem jest przywrócenie przodownikom turystyki pieszej PTTK oficjalnych pełnych uprawnień do prowadzenia wycieczek pieszych w terenie. Przecież to jest istotą i sensem istnienia funkcji przodownika turystyki pieszej w naszym Towarzystwie. Dotyczy to zresztą wszystkich dyscyplin turystyki kwalifikowanej w PTTK i tysięcy kadry programowej, na której społecznej pracy od przeszło pięćdziesięciu lat opiera się cała działalność Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. To właśnie oni – przodownicy i instruktorzy turystyki kwalifikowanej – wzorcem swoich poprzedników z PTTK i PTK, kosztem własnego czasu, nie biorąc za swą pracę żadnych opłat, prowadzą wycieczki, rajdy, spływy i obozy wędrowne.

W moim przekonaniu, największą naszą troską jest mniejszy, niż byśmy tego oczekiwali, udział ludzi młodych w imprezach PTTK. Dotyczy to wszystkich dyscyplin turystycznych. Nasze propozycje programowe powinny być atrakcyjne dla młodych ludzi. Brak większego zainteresowania młodzieży naszymi imprezami odczuwalny jest szczególnie w dużych miastach.

Pamiętajmy o tym, że z części młodych turystów z czasem wyłoni się młoda kadra programowa. Na ogólnopolskich spotkaniach kadry widzimy, że większość zebranych przekroczyła już pewien czas temu wiek średni,

a to daje wiele do myślenia. Turystyka kwalifikowana z pewnością może być atrakcyjna dla młodych. Coś jednak trzeba zmienić i nie sprowadza się to wcale do ułatwień w regulaminach zdobywania odznak. To, co jest atrakcyjne dla młodych, wcale nie jest jednoznaczne z tym, co łatwe i proste. Młodzi oczekują wyzwania.

Najważniejszym zadaniem całego naszego Towarzystwa na najbliższe lata jest możliwość największe otwarcie się na młodzież. Nad tym wszystkim powinniśmy się zastanawiać i w tym kierunku podjąć niezwłocznie konkretne działania.

Włodzimierz Majdewicz
Przewodniczący Komisji
Turystyki Pieszej ZG PTTK

Komisja Turystyki Żeglarskiej Powołajmy Biuro Turystyki Aktywnej

ustawowej (rola Zarządu Głównego PTTK). Ogłoszenie roku 2009 „Rokiem dzieci i młodzieży w PTTK” wpisuje się w dostrzeganie tego problemu, ale to tylko hasło i doraźna działalność, która nie drąży tego tematu strukturalnie.

Uważam, że najważniejszym zadaniem naszego Towarzystwa jest uzyskanie niezależności finansowej pozwalającej na dofinansowanie działalności programowej. Dalsze bazowanie głównie na dochodach z dzierżaw obiektów i hoteli stanowi zagrożenie utraty płynności finansowej Towarzystwa. Sądzę, że ZG PTTK powinno powołać profesjonalne Biuro Turystyki Aktywnej – dla obsługi turystów zagranicznych i krajowych. Jesteśmy jedyną organizacją, która aktualnie posiada bazę i kadry do uprawiania turystyki kwalifikowanej czy jak inni chcą – aktywnej. Powołanie biura, przygotowanie zróżnicowanych produktów turystycznych, ich wszechstronna reklama oraz szkolenie wielojęzycznej kadry przewodników i pilotów, a także wydawanie profesjonalnych map i przewodników pozwoli Towarzystwu rozwinąć turystykę przyjazdową.

Edward Kozanowski
Przewodniczący Komisji
Turystyki Żeglarskiej ZG PTTK

Najważniejszym problemem w działalności naszego Towarzystwa, a tym samym także w działalności Komisji Turystyki Żeglarskiej i klubów żeglarskich PTTK jest postępujące starzenie się naszych członków, minimalny napływ młodzieży i osób w wieku średnim. Problem ten, moim zdaniem, wynika z kilku powodów, ale dwa są dominujące, tzn.:

a) brak naszych struktur w szkołach, poczynając od podstawowych, a kończąc na wyższych uczelniach,

b) specyfika systemu, który zostawia bardzo mało czasu na wypoczynek i działalność społeczną („wyścig szczurów”).

W tej sytuacji należy uczynić wszystko, aby powrócić do szkół, pozyskać nauczycieli dla naszej działalności – najlepiej w formie

PRZYRODA UCZY NAJPIĘKNIEJ

Pod wspólnym hasłem „Rok Przyrody w PTTK” Towarzystwo zainicjowało szereg przedsięwzięć w całym kraju, m.in. wystąpiło z apelem do wszystkich członków PTTK i do wszystkich jednostek organizacyjnych: klubów, kół, oddziałów, do komisji i rad o szczególną aktywność w roku 2008, na rzecz: popularyzacji idei ochrony przyrody, kształtowania postaw turystów w poszanowaniu przyrodniczego dziedzictwa, szerzenia wiedzy o przyrodzie i jej kulturowych wartościach, podejmowania w PTTK inicjatyw rozwijania turystyki bezpiecznej dla środowiska przyrodniczego.

W apelu tym zwrócono także uwagę, że nieustanna jest potrzeba udostępniania wartości turystycznych polskiej przyrody i krajobrazów, ale i ich ochrony. (...) Niech więc

i przeprowadzenie na terenie całego kraju projektu „Przyroda uczy najpiękniej” adresowanego do tych osób, dla których dziedzictwo przyrodnicze nie jest obojętne.

działania nasze upowszechnią i utrwalą w świadomości, nie tylko członków naszego Towarzystwa, ale całego polskiego społeczeństwa, przekonanie o znaczeniu przyrody dla turystyki i o konieczności ochrony przyrody, a także o niezaprzecalnym, wieloletnim dorobku naszego Towarzystwa, w tym zakresie.

• **Zadbajmy o to, aby przyroda była tematem wiodącym imprez turystycznych: zlotów, zjazdów, rajdów...**

• **Wprowadźmy tematykę przyrodniczą do programów naszych spotkań, szkoleń, publikacji, wystaw i konkursów!**

• **Popularyzujemy odznakę „Turysta Przyrodnik”, która w 2008 roku jest Jubileuszową Odznaką, a jej zdobywanie popularyzuje piękną ideę rozwijania turystyki charakteryzującej się głęboką emocjonalną więzią z przyrodą, równocześnie z jej poznawaniem!**

• **Podjęmy działania na rzecz poszerzenia się szeregów Opiekunów Przyrody PTTK!**

• **Niech nasz przykład wrażliwości na przyrodę i troski o nią, będzie zachętą do dbania o czyste góry, czyste lasy, czyste wody, i niezdeformowane krajobrazy!**

PTTK w ramach swoich działań związanych z Rokiem Przyrody postanowiło zainteresować tą problematyką nie tylko członków Towarzystwa – stąd pomysł, przygotowanie

Mając na względzie dobrą organizację i prawidłowe przeprowadzenie projektu „Przyroda uczy najpiękniej”, postanowiono podzielić jego realizację na kilka działań:

• **Działanie pierwsze to Akcja „Czyste lasy, czyste wody, czyste góry”** przeprowadzona z udziałem społeczności lokalnych. Zrównoważona turystyka to każda forma rozwoju turystycznego, zarządzania i aktywności turystycznej, która podtrzymuje ekologiczną, społeczną i ekonomiczną integralność terenów, a także zachowuje dla przyszłych pokoleń w nie zmienionym stanie zasoby naturalne i kulturowe tych obszarów. Mając to na względzie od wielu lat, pojedyncze oddziały PTTK w Polsce prowadziły lokalne akcje poświęcone trosce o środowisko naturalne, w miejscach szczególnie narażonych na wzmożony ruch turystyczny. Członkowie tych oddziałów, angażując w swoje przedsięwzięcie społeczność lokalną, wędrując z plecakami porządkują górskie szlaki, sprzątają rzeki i jeziora oraz inne akweny wodne. Niektóre akcje odbywają się już od ponad 30 lat. Zauważyliśmy, że takich inicjatyw jest ciągle za mało. Ubiegłoroczna akcja, którą prowadziło Towarzystwo: „Rok Szlaków Turystycznych”, ukazała jak wiele w Polsce mamy ciekawych miejsc udostępnionych dla turystów poprzez sieć

szlaków. Jak wielu turystów jest zainteresowanych wspólnymi, odbywającymi się w całej Polsce inicjatywami. Liczba osób, które uczestniczyły w zeszłorocznych imprezach, przerosła nasze najśmielsze oczekiwania. Jednocześnie niejednokrotnie docierały do nas sygnały o negatywnej ingerencji człowieka w środowisko naturalne. Sprzątamy własne domostwa, ulice, miasta, a wędrując urokliwymi szlakami przyrodniczymi napotykałyśmy na dzikie wysypiska, wydeptane tereny poza wytyczonymi szlakami w odległych zakątkach degradujące środowisko. Towarzystwo od początku swojego istnienia szczególną troską otaczało przyrodę ojczystą. W tym roku chcieliśmy zrobić to w sposób wyjątkowy. Naszym pragnieniem było, aby w jak największej liczbie miejsc zainicjować lokalne inicjatywy dotyczące ochrony dziedzictwa naturalnego zorganizowane na wybranym terenie, fragmente środowiska naturalnego. Uczestnicy zostali zaproszeni do przeprowadzenia w swoich lokalnych społecznościach działań, których celem była troska o przyrodę, środowisko, własne zdrowie i pozostawienie przez przodków dziedzictwo naturalne. Akcję propagowaliśmy przy pomocy plakatów informacyjnych, Internetu, między innymi poprzez bezpośredni kontakt ze szkołami. Wiele w tym zakresie pomogły nam Kuratoria Oświaty, które we własnym zakresie zachęcały do wzięcia udziału w projekcie poprzez swoją stronę www. Na naszym „zielonym portalu” (www.rokprzyrody.pttk.pl) umieściliśmy dodatkową zakładkę, która zawierała poradnik – przykładowe pomysły na konkretne działania dla poszczególnych grup wiekowych. Zdawaliśmy sobie sprawę, że każde środowisko ma inne problemy, stąd nie tylko podpowiadaliśmy, ale i inspirowaliśmy do podejmowania własnych inicjatyw – wspólny był cel tych inicjatyw: zadbanie o zrównoważony rozwój najbliższej okolicy, miejsca naszego zamieszkania.

• **Akcja „Na tropie przyrody” to drugie z działań podjętych w ramach realizacji projektu „Przyroda uczy najpiękniej”.** Polegała ona na popularyzacji ochrony przyrody i zrównoważonego rozwoju poprzez zdobywanie odznaki „Turysta Przyrodnik”. Odznaka została ustanowiona przez PTTK w celu wzbudzenia zainteresowań przyrodniczych wśród turystów (od 7 do 100 lat) oraz jako inspiracja do podejmowania działań na rzecz ochrony polskiej przyrody. Akcja była otwarta dla całego społeczeństwa i skierowana do wszystkich miłośników przyrody skupionych w szkołach, placówkach oświatowych, innych fundacjach i stowarzyszeniach. Zespoły zgłaszane do biura projektu, które mieściło się przy ZG PTTK, stanowiły grupy uczniów danej szkoły, drużyny harcerskie, szkolne koła takich stowarzyszeń jak PTSM, LOP, PZW, czy też grupy lokalne utworzone dla realizacji zadań tej

akcji.

W procesie zdobywania odznaki uczestnicy akcji otrzymali zadania do wykonania, m.in. odbycie wycieczek przyrodniczych, sporządzenie mapy przyrodniczej gminy czy powiatu z naniesionymi obiektami przyrodniczymi (drzewa pomnikowe, rezerwy, parki, itp.), sprawdzenie stanu środowiska na danym terenie, ewentualne uporządkowanie jakiegoś jego fragmentu. Dla nauczycieli i opiekunów, pod których opieką zespoły realizowały działania, zostały przygotowane przykładowe scenariusze przedsięwzięć, zamieszczone na naszych stronach www, a także w formie pisanej były wysyłane do zainteresowanych środowisk na terenie kraju.

Efekty działań uczestników oceniane były na podstawie uzupełnianej przez nich książeczki „Turysta Przyrodnik”, których w ramach projektu rozdaliśmy (nieodpłatnie) 15 000 (zapotrzebowanie było na 19 640, bo tyle osób zgłosiło chęć podjęcia działań w ramach tej akcji). W trakcie realizacji zadania, zgodnie z regulaminem odznaki zdobyła wymaganą liczbę punktów na pierwszy – „popularny” stopień odznaki ponad 3 000 osób. Pomysłodawcy projektu zdawali sobie sprawę, że odznakę może zdobyć w tak krótkim czasie tylko grupa najbardziej zaangażowanych. Weryfikacji można było dokonać w jednym z 80. terenowych referatów działających w kraju. Każda osoba (z prawie 20 000 osób uczestniczących w akcji) była zachęcana do realizacji zadań leżących u podstaw tego systemu edukacyjnego, gdyż ma możliwość indywidualnie kontynuować zdobywanie kolejnych stopni odznaki w następnych latach. Książeczka może służyć w dalszej indywidualnej pracy, do czego wszystkich serdecznie zachęcano. W działaniach realizowanych w ramach projektu wzięło udział: 16 województw, 202 miasta, 802 szkoły, 2 227 środowisk – co stanowi 65 965 uczestników.

• **Konferencja popularnonaukowa „Turystyka zrównoważona i ekoturystyka”,** która odbyła się w dniach 22–24 paź-

dziernika 2008 r. na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego. Patronat nad konferencją objął Główny Konserwator Przyrody. W konferencji wzięło udział 100 osób rekrutowanych spośród kadry naukowej, przedstawicieli parków narodowych i parków krajobrazowych, obszarów objętych programem Natura 2000, przedstawicieli Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, Wo-

PRZYRODA UCZY NAJPIĘKNIEJ

www.pttk.pl

CZY ZDOBYŁEŚ JUŻ ODZNAKĘ TURYSTA PRZYRODNIKA?

jewódzkich Konserwatorów Przyrody, członków PTTK działających w zakresie ochrony przyrody, autorów szczególnie wartościowych rozwiązań z zakresu zrównoważonego rozwoju i ekologii. Jako prelegentów zaprosiliśmy przedstawicieli nauki, lasów państwowych, parków narodowych, jak i praktyków spośród kadry programowej Towarzystwa. Z wygłoszonych referatów powstała publikacja „Turystyka zrównoważona i ekoturystyka”, która jest trwałym dorobkiem tego przedsięwzięcia.

J. Śledzińska

Woda – co nowego?

MAZURY PTTK Sp. z o.o. posiadają w swoim zarządzie większość obiektów PTTK związanych z uprawianiem turystyki i rekreacji na wodzie. Spływy kajakowe rzeką Krutynią od 50 lat cieszą się dużą popularnością wśród turystów z całej Europy, a w roku 2008 zostały uznane za najciekawszy produkt turystyczny PTTK.

Zarząd Spółki dużą uwagę przykłada do mo-

derniczacji bazy noclegowej. W ostatnich latach zmodernizowano obiekty we Wdzydzach Kiszewskich, w Pieckach i w Hawie. Niski stan bazy noclegowej, szczególnie pokryta eternitem większość dachów na obiektach Spółki powodują, że działalność modernizacyjna będzie najważniejsza przez wiele najbliższych lat. Za dotychczasową działalność dzierżawcy stanic wodnych w Hawie i we Wdzydzach Kiszewskich zostali w roku 2009 wyróżnieni NAGRODĄ PRZYJAZNEGO BRZEGU.

Sprzęt kajakowy jest podstawą budowy nowych produktów turystycznych przygotowywanych i realizowanych przez biuro podróży „Mazury” PTTK. Tylko w 2008 r. zakupiono i skierowano do eksploatacji nowe kajaki za sumę 100 000 zł.

Spółka zaopatruje się w kajaki polietylenowe w firmach: ProKajak i Polyak. W chwili obecnej na wyposażeniu Spółki jest ponad 100 kajaków i łodzi kanu bardzo wysokiej jakości. Turystom, klientom Spółki oferujemy kajaki: Necky Ganet 2, Prijon Cruiser, Lettmann Sommerwind 3 oraz kanu Lettmann Micmac 470. Spływy kajakowe organizujemy w całej północnej Polsce, naszą specjalizacją jest rzeka Krutynia oraz Łyna i jej dorzecze.

Po trzech latach procesów sądowych wróciła do PTTK Stacja Wodna w Spychowcu, po remoncie zaś od 1 maja 2009 r. będzie świadczyć usługi dla turystów z całej Europy. „Mazury” PTTK wraz z firmą „Compass” z Krakowa wydały dwie mapy turystyczne „Mazury – Szlak Krutyni” i „Mazury Zachodnie”, które są dostępne w sieci EMPIK w całej Polsce. W najbliższych planach wydawniczych są przewodnik i mapa turystyczna szlaku kajakowego rzeki Łyny. W stacjach wodnych we Wdzydzach Kiszewskich i w Sorkwicach funkcjonują centra testowe kajaków Prijon, dodatkowo centrum w Sorkwicach posiada kajaki i kanu firmy Lettmann.

Środki pomocowe Unii Europejskiej to ważny aspekt działalności Spółki. W najbliższych latach

ZAPRASZAMY NA MAZURY SORKWITY

STANICA WODNA PTTK - www.sorkwity.pttk.pl

DECATHLON

KDP POLAND

TRIBORD

planuje się wybudowanie w Wilkasach k. Giżycka hotelu czterogwiazdkowego oraz w ramach projektu kluczowego budowę dwóch portów żeglarskich w Wilkasach i w Kamieniu. Z inicjatywy Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego z pomocą środków finansowych Eko-Funduszu wybudujemy w Stacji Wodnej we Wdzydzach Kiszewskich 30-metrową wieżę widokową.

Baza nurkowa Stacji Wodnej w Sorkwicach rozpoczęła działalność w 2008 r. Spółka wybudowała salę wykładową, magazyny na sprzęt, zakupiono łódź desantową oraz sprężarki Gera. Projekt jest realizowany wspólnie z Klubem Płetwonurków „Active Divers” Oddziału Stołecznego PTTK w Warszawie. W bazie realizowane jest szkolenie w systemie CMAS.

Stanisław Janowicz

Tak chcemy trzymać!

Mijająca kadencja przebiega w bardzo zmieniających się uwarunkowaniach zewnętrznych. Dotyczy to złożonych spraw sytuacji prawnej nieruchomości, obciążeń z tytułu opłat za użytkowanie wieczyste oraz koniecznych realizacji inwestycyjnych związanych z nowymi wymaganiami ekologicznymi, sanitarnymi i przeciwpożarowymi.

Przyjęliśmy, że otworzymy się na inwestorów zewnętrznych, ale i bardziej racjonalnie będziemy gospodarować posiadanym majątkiem. Stąd sprzedaż majątku generującego albo duże koszty, albo nie przynoszącego oczekiwanych profitów.

Zasadą jest to, że środki pozyskane ze sprzedaży posłużą do kupna nowego majątku, uregulowania sytuacji prawnej nieruchomości PTTK, własnych zamierzeń inwestycyjnych i remontowych oraz wkładu własnego udziału w projektach „twardych” realizowanych ze środków zewnętrznych, w tym z Unii Europejskiej.

Co sprzedaliśmy?

W okresie mijającej kadencji 2005–2008 PTTK dokonało zbycia części majątku, który był nieprzydatny dla działalności statutowej lub jego koszty utrzymania, czy konieczne inwestycje, byłyby zbyt duże. W okresie tym sprzedano nieruchomość w Zieleńcu (Orlica II), grunt w Charzykowie, OC Frombork, schronisko Pod Tułem, nieruchomość PTTK przy ulicy Kamiennej w Sanoku, nieruchomość PTTK w Poznaniu Winogrady, grunt na Przełęczy Kocierskiej.

W związku z prowadzoną regulacją prawną przekazano, na podstawie decyzji władz samorządowych, restaurację „Amfiteatrna” i OC w Chodzieży Starostwu Powiatowemu w Chodzieży, DW PTTK – Urzędowi Miasta i Gminy w Chodzieży (za odszkodowaniem), ZUBiT Kowary – Urzędowi Gminy Miejskiej w Kowarach, Schronisko PTTK „Srebrna Góra” zwrócono Urzędowi Gminy w Stosowicach za odszkodowaniem, jak też zrezygnowano z zarządu i użytkowania nieruchomości w Warszawie przy ulicy Połczyńskiej. Dokonano również sprzedaży służebności gruntowej dotyczącej przejazdu i przejazdu przez część działki nieruchomości PTTK w Zakopanem.

W czasie XVI kadencji spółki z udziałem kapitału PTTK dokonały zbycia części majątku wniesionego aportem w postaci parceli na Przełęczy Kowarskiej (Sudeckie Hotele i Schroniska PTTK Sp. z o.o. w Jeleniej Górze), nieruchomości w Nowym Targu (Schroniska i Hotele PTTK „Karpaty” Sp. z o.o. w Nowym Sączu). Środki uzyskane ze sprzedaży w całości zostały przeznaczone na powiększenie majątku trwałego.

Co kupiliśmy?

W okresie mijającej kadencji nabyto jednocześnie na własność działkę gruntu pod baciówką PTTK „Pod Trójgarbem” (pow. 1,6342 ha – obiekt zarządzany przez spółkę SHiS PTTK w Jeleniej Górze) i działkę gruntu tzw. bosmankę w Charzykowie (pow. 0,0160 ha – obiekt przekazany w zarząd Spółki z o.o. „Mazury” PTTK w Olsztynie), wykupiono na własność nieruchomość PTTK położoną w Jaworzcu (pow. 2,02 ha – obiekt zarządzany przez spółkę Bieszczadzkie Schroniska i Hotele PTTK w Sanoku) i w Cisnej (baciówka „Pod Honem”, pow. 0,2522 ha – obiekt zarządzany przez spółkę BSiH PTTK w Sanoku), będące dotychczas w wieczystym użytkowaniu – do-

- najem pomieszczeń – 1;
- nieuregulowany – 9;
- własność na rzecz oddziału PTTK – 8;
- wieczyste użytkowanie na rzecz oddziału PTTK – 3.

W co zainwestowaliśmy?

Działalność inwestycyjno-remontowa w okresie XVI kadencji skupiona była na poprawieniu poprzez inwestycje ogólnego stanu technicznego obiektów, podnoszeniu ich standardu z uwzględnieniem pomieszczeń sanitarnych, porządkowaniu gospodarki wodno-ściekowej, jak również na wykonywaniu remontów bieżących. Większość zadań realizowanych było w obiektach będących

konano regulacji prawnej poprzez nabycie działki, na której znajduje się budynek gospodarczy i ujęcie wody nieruchomości PTTK w Cisnej. Nabyto również na własność nieruchomości niezabudowaną położoną na Przełęczy Głuchaczki (działki nr 10239 i 10270 o łącznej pow. 0,7680 ha) oraz ści na polanie Gronie Drożdżowe (gm. Łopuszańska), którą następnie wniesiono aportem do spółki PTTK „Karpaty” w Nowym Sączu.

W okresie tym, w związku z regulacją prawną (uzyskanie prawa wieczystego użytkowania gruntu i nabycie prawa własności), w części nieruchomości PTTK ponoszone były koszty ratalnego wykupu budynków schronisk „Strzechy Akademickiej”, „Samotni”, budynku w Opolu przy ulicy Barlickiego oraz budynku COTG PTTK w Krakowie przy ulicy Jagiellońskiej.

Jeden obiekt – zajazd „Pod Roztoką” w Rytrze wniesiono aportem do spółki Schroniska i Hotele PTTK „Karpaty” sp. z o.o. w Nowym Sączu, a dwa inne – Ośrodek Campingowy w Charzykowie i Stacja Wodna w Swornegaciach do spółki „Mazury” PTTK w Olsztynie.

Co uregulowaliśmy?

W okresie XVI kadencji na cele związane z regulacjami prawnymi (raty za wykup nieruchomości, odsetki od tych rat, nabycie nieruchomości, opłaty notarialne i sądowe, wyceny, usługi geodezyjne, wypisy z KW i rejestrów gruntów, zawarte umowy z właścicielami gruntów) PTTK wydatkowało łącznie kwotę 214 766,55 zł. Spłata rat za wykup nieruchomości wynikała z zawartych umów nabycia wieczystego użytkowania gruntu oraz nabycia własności budynków.

Przyrost majątku PTTK, którego skutkiem były ww. wydatki wyniósł łącznie 236 943,41 zł.

Na koniec 2008 r. w ewidencji PTTK znajdowały się 174 nieruchomości o następującym statusie prawnym:

- własność gruntu i budynków – 53;
- współwłasność gruntu i własność budynków – 20;
- wieczyste użytkowanie gruntu i własność budynków – 51;
- wieczyste użytkowanie gruntu i budynków – 13;
- dzierżawa gruntu i własność budynków – 7;
- bezpłatne użytkowanie gruntu (służebność) i własność budynków – 2;
- zarząd i użytkowanie – 7;

Schronisko PTTK na Markowych Szczawinach

w ewidencji Zarządu Majątkiem PTTK w Warszawie, prowadzonych bezpośrednio lub w dzierżawianych spółkom PTTK oraz w obiektach zarządzanych i znajdujących się w ewidencji OZGT PTTK i COTG PTTK w Krakowie.

Wartość zadań inwestycyjno-remontowych (środki PTTK, spółek, oddziałów, dotacyjne i dzierżawców oraz inne) mijającej kadencji, w poszczególnych latach

Rok	Kwota (w zł)
2005	4 919 135,03
2006	5 351 890,38
2007	7 921 211,31
2008	21 467 301,32
Razem	39 659 538,04

Zgodnie z powyższym całkowita wartość zadań inwestycyjnych i remontowych zrealizowanych w obiektach PTTK w okresie kadencji 2005–2008 wyniosła 39 659 538,04 zł, w tym inwestycje w kwocie 32 845 550,20 zł, remonty i pozostałe koszty – 6 813 987,84 zł.

Źródłem finansowania zadań inwestycyjnych i remontowych w mijającej kadencji były środki Zarządu Majątkiem PTTK, OZGT i COTG PTTK, spółek i oddziałów PTTK zarządzających obiektami, dotacyjnych (EkoFunduszu, NFOŚiGW i WFOŚiGW i in.), dzierżawców.

Poza ww. nakładami PTTK przeznaczało również środki na prace inwestycyjno-remontowe realizowane w siedzibie biura Zarządu Głównego PTTK w Warszawie, jak również w siedzibie Centrum Fotografii Krajoznawczej PTTK w Łodzi.

Poza nakładami poniesionymi w obiektach PTTK, znajdującymi się w ewidencji ZG PTTK, ZM PTTK, OZGT PTTK, COTG PTTK i CFK PTTK, w okresie XVI kadencji ponoszono również nakłady w obiektach stanowiących aport spółek PTTK.

Wysokość nakładów przeznaczonych na realizację zadań inwestycyjno-remontowych (środki spółek, dzierżawców i inne) w obiek-

tach aportowych spółek PTTK w poszczególnych latach mijającej kadencji

Rok	Kwota (w zł)
2005	1 591 802,14
2006	1 052 515,12
2007	1 967 583,85
2008	1 605 000,22
Razem	6 216 901,33

Całkowita wartość zadań inwestycyjnych i remontowych zrealizowanych w obiektach aportowych PTTK w latach 2005–2008 wyniosła 6 216 901,33 zł, w tym inwestycje – 3 112 029,15 zł, a remonty – 3 104 872,18 zł.

Podsumowując, w latach 2005–2008 w obiekty PTTK ogółem zainwestowano kwotę w wysokości 45 876 439,37 zł.

Jak wzrasta majątek?

Na początku kadencji (stan na początek 2005 r.) wartość majątku brutto będącego w ewidencji Zarządu Głównego PTTK wyniosła 101 883,16 tys. zł. Na zmiany wartości majątku w okresie kadencji wpływ miało zwiększenie wskutek ponoszonych nakładów inwestycyjnych, zakupów, wykupu nieruchomości, ujawnień. Na zmniejszanie się wartości majątku wpływała likwidacja środków trwałych, sprzedaż, przekazania do gmin lub wnoszenie aportem do spółek, amortyzacja.

Wielkość amortyzacji w poszczególnych latach

Rok	Kwota (w tys. zł)
2005	2 747,65
2006	2 999,24
2007	3 044,22
2008	2 996,43

Na koniec mijającej kadencji (stan na koniec 2008 r.) wartość majątku brutto wyniosła 109 370,33 tys. zł, co oznacza 7,35 % wzrost.

Poza majątkiem rzeczowym PTTK posiada również udziały i akcje w spółkach prawa handlowego. Na koniec roku 2008 wartość udziałów i akcji PTTK w funkcjonujących 10 spółkach wyniosła łącznie 10 103 400 zł. Na początku kadencji wartość tych udziałów wyniosła 8 114 400 zł (wzrost o 24,51 %). Wzrost udziału w spółkach nastąpił poprzez:

– wniesienie aportu (zajazd w Rytrze, Ośrodek Campingowy w Charzykowie, Stacja Wodna w Swornegaciach, polana Gronie Drożdżowe;

– wkłady pieniężne (spółki SiH PTTK „Karpaty”, „Mazury” PTTK, BSiH PTTK, Bydgoskie BTZ PTTK).

Majątek trwały w spółkach z udziałem kapitału PTTK w okresie mijającej kadencji systematycznie wzrastał. Na koniec 2008 r.

wielkość majątku trwałego (netto) w spółkach z udziałem kapitału PTTK wyniosła 20 876,39 tys. zł (wynik ten może jeszcze ulec zmianie z uwagi na niezakończony sprawozdania finansowe w spółkach), co w porównaniu z początkiem roku stanowi wzrost o 32,3 %. Przyrost taki wynika z wprowadzenia aportem do spółek nowych nieruchomości oraz z realizacji zadań inwestycyjnych przewyższających wartość odpisów amortyzacyjnych.

Gotowi na trudne

Funkcjonujący system zarządzania majątkiem PTTK stwarza dobre zabezpieczenie przed jego utratą. Wynika z następujących przesłanek:

- w przypadku upadłości spółki utracony może być tylko ten wcześniej wniesiony aportem; cały majątek oddany w dzierżawę wróci do właściciela – PTTK w Warszawie;
- wszystkie nieruchomości PTTK są ubez-

pieczone od żywiołów, a uzyskane w wyniku ewentualnych szkód odszkodowania przeznaczone są na odtwarzanie majątku;

– centralnie prowadzony jest pełen nadzór płatności podatków od nieruchomości i opłat z tytułu wieczystego użytkowania (czyli tych czynności, za które w świetle obowiązujących przepisów i tak ryzyko ponosi właściciel, a nie jednostka, której powierzono nad nią zarząd);

– w cyklu czteroletnim przeprowadzana jest inwentaryzacja powierzonego spółkom majątku;

– PTTK sprawuje pełną kontrolę, przy wszelkich ruchach prawnych, na naszych nieruchomościach (obciążanie hipoteki, sprzedaż, podział działek, itp.);

– prowadzony jest bieżący monitoring działalności spółek PTTK;

– we wszystkich spółkach PTTK oraz jednostkach wchodzących w skład bilansu zbiorczego wprowadzany jest jednolity system oprogramowania finansowo-księgowego (wdrożenie wszędzie jednakowego programu komputerowego pracującego na bazie wzorcowego planu kont);

– od 1999 r. corocznie prowadzona jest przez Zarząd Majątkiem PTTK analiza ekonomiczna działalności obiektów PTTK, obejmująca nieruchomości będące w ewidencji PTTK oraz nieruchomości będące w ewidencji spółek PTTK; analiza ekonomiczna jest przeprowadzana na szczeblu jednostki zarządzającej (spółka, oddział) oraz Zarządu Majątkiem PTTK; uwzględniana jest w niej część ekonomiczna obejmująca przychody uzyskiwane z danego obiektu, koszty jego działalności, nakłady remontowe i inwestycyjno-modernizacyjne w tym obiekcie oraz część informacyjna zawierająca między innymi informacje o czasie trwania umowy, obłożeniu, itp.

Schronisko PTTK na Hali Boraczej w Beskidzie Żywieckim

Najciekawszy Produkt Turystyczny PTTK

Na ogłoszony przez Zarząd Główny PTTK konkurs na „Najciekawszy Produkt Turystyczny PTTK 2008 roku” nadesłano propozycje produktów turystycznych z oddziałów PTTK oraz spółek PTTK. Zespół Konkursowy dokonał oceny nadesłanych produktów, biorąc pod uwagę kryteria podane w znowelizowanym regulaminie, tj. nazwę produktu, stosowane przez organizatora formy jego promocji, oryginalność, wykorzystanie atrakcji terenu i miejsca docelowego, zaproponowane warianty (podstawowy i rozszerzony), dodatkowe możliwości realizacji, partnerzy produktu, efekty ekonomiczne sprzedaży, dodatkowe informacje, w tym forma zgłoszenia produktu do konkursu. W wyniku dokonanej oceny Zespół Konkursowy postanowił:

1. Nadać tytuł „Najciekawszy Produkt Turystyczny PTTK 2008 roku” produktowi Spółki Mazury PTTK – „Splyw kajakowy rzeka Krutynią”.
2. Wyróżnić za atrakcyjną oraz nowatorską formułę i promocję produktów turystycznych w okresie trwania konkursu (latach 2005 – 2008) następujące oddziały:
 - Oddział Górnośląski PTTK w Katowicach,
 - Oddział „Łódzki” PTTK im. Jana Czeraszewicza w Łodzi,
 - Oddział Miejski PTTK im. M. Rachwała w Rzeszowie,
 - Oddział Miejski PTTK im. M. Sydowa w Toruniu.

Produkt Turystyczny w Biurze Podróży Oddziału PTTK w Rzeszowie

„Produkt turystyczny” jest pojęciem znacznie szerszym niż definicje proponowane przez różnych autorów. Jednak w kontekście produktu turystycznego, który został starannie wypracowany przez Oddział PTTK w Rzeszowie ciekawe i warte przytoczenia jest twierdzenie, że „produkt turystyczny” to zintegrowany układ oczekiwań, korzyści i wrażeń, tworzących unikatową kompozycję trzech podróży: wyobrażonej, rzeczywistej i zapamiętanej.

Produktem w biurze podróży działającym przy Oddziale PTTK Rzeszów jest impreza własna lub zlecona, bez względu na to, czy będzie dotyczyć klienta indywidualnego bądź grupowego i czy będzie to impreza krajowa czy zagraniczna. Na tej podstawie można wyróżnić bardziej dokładne charakterystyczne i wyjątkowe cechy produktów turystycznych, które stanowią ofertę biura PTTK Oddział Rzeszów.

Specjalizacja produktu turystycznego

Imprezy, w których biuro się specjalizuje, to w większości turystyka wyjazdowa. Mały procent imprez organizowanych przez biuro stanowi turystyka przyjazdowa. Specjalizacją biura jest również organizacja imprez turystyki kwalifikowanej górskiej. Najbardziej rozpowszechnione w tej dziedzinie imprezy to wyprawy górskie w Karpaty Ukrainie (Czarnohora, Gorgany, Bieszczady Wschodnie, Góry Zakarpacia i inne). W wyniku przemian po roku 1991 dawne polskie „ziemie utracone” stały się dostępne dla wszystkich, którzy pragnęli wrócić choć na chwilę do kraju swoich przodków. Wyjazdy na Kresy Wschodnie są wysoce wyspecjalizowanym produktem biura, jak również jego wizytówką. Najbar-

dziej istotnym składnikiem obejmującym cały produkt turystyczny sentymentalnej podróży na Kresy jest sam przewodnik, który dysponuje odpowiednią kompleksową wiedzą o tych terenach i podejmuje się ją przekazać na wysokim, rzetelnym poziomie. Wyjazdy w tamte strony wiążą się często z indywidualnym podejściem do każdego turysty, gdzie trzeba znaleźć i pokazać odpowiednią miejscowość lub dom, czy cmentarz, które to punkty mogą być dodatkowo objęte programem imprezy. Biuro również jest w stanie zapewnić indywidualny pobyt i zwiedzenie miejsc na Kresach, które są odległe lub mało dostępne. Ważnym elementem tych wyjazdów jest możliwość nawiązania bezpośredniego kontaktu z osobami mieszkającymi tam na stałe. Część ofert biura zawiera właśnie wyjazdy, gdzie noclegi są organizowane w rodzin polskich i mieszanych. Oprócz omówionych wyżej imprez biuro jest organizatorem wyspecjalizowanych profesjonalnych wypraw w góry Bułgarii – Riła, Piryn, Stara Planina, Czarnogóra – Durmitor, Grecja – Olimp, Rumunia – Karpaty Południowe, Maramures, Słowacja – Tatry Wysokie, Mała i Wielka Fatra. Ponadto biuro organizuje wycieczki objazdowe po całej Europie. Uznanie klientów cieszą się też wycieczki autokaro-

we z cyklu wczasy pobytowo-objazdowe w Chorwacji, Czarnogórze oraz Grecji. Górskie wędrowanie w raketach śnieżnych stanowi natomiast odrębny produkt turystyczny skierowany do ludzi aktywnych, którzy nie chcą rezygnować w zimie z wypraw w góry.

Organizacja imprezy turystycznej

Planowanie i tworzenie programów w biurze PTTK Oddział Rzeszów odbywa się po odbyciu odpowiednich rekonesansów, które organizowane są obecnie przez biuro co najmniej kilkakrotnie, zanim nowy produkt pojawi się w ofercie sprzedaży. Tradycja wyjazdów tzw. rekonesansów wywodzi się od przewodników i pilotów związanych z Oddziałem, którzy indywidualnie organizowali sobie wyjazdy i wyprawy. Poprzez częste odwiedzenie tych samych miejsc w celu dokładnego ich poznania, wielu z nich stało się z czasem specjalistami w danych kierunkach wyjazdów. W związku z tym naturalną kolejną rzeczą jest to, że produkty turystyczne biura w większości stanowią programy autorskie pilotów i przewodników na stałe współpracujących z biurem. Wszystkie programy są dokładnie i starannie przygotowywane tak, aby zachować wszystkie reguły przygotowania, organizacji imprezy i jej realizacji na jak najwyższym poziomie.

Sprzedaż produktu turystycznego (oferty biura)

Opracowanie odpowiedniej koncepcji sprzedaży obejmuje wydanie katalogów oraz sprzedaż imprez on-line za pomocą strony biura www.pttkrzeszow.pl. Zasadą marketingu obejmują prowadzenie skutecznych kampanii reklamowych. Ustawa o usługach turystycznych określa minimalny zakres informacji, podawanych przez organizatora imprezy. Katalogi, które podają cenę imprezy należy traktować jako ofertę organizatora. Dlatego w obu katalogach na sezon zimowy oraz letni, które biuro co roku wydaje, są udostępniane klientom dane o proponowanej imprezie w sposób dokładny i zrozumiały. Zgodnie z ustawą organizatorzy zobowiązani są umieszczać w katalogach, ulotkach, folderach informacje, które umożliwiają klientom uzyskanie pełnego rozoznania co do wszystkich istotnych cech umowy o imprezie turystycznej.

Organizowanie imprezy turystycznej przez każde profesjonalne biuro obejmuje: planowanie, kalkulowanie kosztów, zama-

BIURO PODRÓŻY PTTK RZESZÓW

WYCIECZKI
objazdowe
i górskie
2009

- AUSTRIA
- BENELUX
- BUŁGARIA
- CHORWACJA
- CZARNOGÓRA
- CZECHY
- FRANCJA
- GRECJA
- LITWA
- ROSJA
- RUMUNIA
- SERBIA
- SŁOWACJA
- UKRAINA
- WĘGRY
- WŁOCHY

wianie świadczeń. Sprzedaż natomiast to: opracowanie koncepcji reklamy, przygotowanie komunikatów wprowadzających imprezę do sprzedaży, prowadzenie sprzedaży. Następnym etapem jest realizacja, która zawiera odprawę i wyjazd uczestników, realizację świadczeń zgodnie z zamówieniem, powrót uczestników. Ostatni etap stanowi rozliczenie całej imprezy. Jednak o sukcesie świadczy staranność i dokładność w realizacji kolejno wszystkich wymienionych punktów. Natomiast samym wymiernym efektem są nie tylko zyski z prowadzonej dobrze działalności jako organizatora turystyki, ale przede wszystkim zadowolenie i słowa uznania, jakie po powrocie z wycieczki płyną od zadowolonych klientów. Tak naprawdę udany, oryginalny i wyjątkowy produkt biura PTTK Oddział Rzeszów

tworzy, by sprostać coraz bardziej wymagającym gustom klientów. Zapraszamy do zapoznania się z ofertą biura, która jest dostępna na stronie www.pttkrzeszow.pl oraz w siedzibie biura, gdzie można zamówić telefonicznie zawsze aktualny i bezpłatny katalog wycieczek. O wyjątkowości oferty biura najlepiej przekonać się, korzystając z jego usług. Zapraszamy również wszystkich, którzy są zainteresowani współpracą z biurem.

PTTK Oddział Rzeszów
Biuro Podróży
ul. Matejki 2, 35-064 Rzeszów
tel. 0 17 852 88 60
fax. 0 17 850 12 99
www.pttkrzeszow.pl
e-mail: biuro@pttkrzeszow.pl

Projekt uchwały XVII Walnego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego dotyczącej działalności gospodarczej Towarzystwa

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze posiada znaczący majątek, głównie obiekty służące realizacji działalności programowej. W trakcie realizacji procesów gospodarczych należy jako nadrzędny cel traktować zadanie utrzymania możliwości kreowania turystyki aktywnej przez nasze Towarzystwo. Przez ponad 130 lat baza dla tej turystyki, podczas tworzenia i w trakcie jej funkcjonowania, była częściowo finansowana ze środków zewnętrznych. Brak obecnie takiego wsparcia powoduje, że Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze musi dokonać weryfikacji swoich zasobów, tak aby, utrzymując potencjał służący realizacji działalności programowej, zwiększać przychody z działalności gospodarczej prowadzonej na bazie komercyjnej części majątku.

1. Walny Zjazd uznaje za nadrzędne wspieranie działalności programowej Towarzystwa poprzez kierowanie na jej potrzeby zwiększonych środków finansowych, pochodzących z różnych źródeł, w tym z prowadzonej działalności gospodarczej. Działalność programowa Towarzystwa nie powinna być finansowana ze środków uzyskanych ze sprzedaży majątku. Celem prawidłowego określenia potrzeb sfery programowej Zarząd Główny PTTK w terminie do jednego roku po Walnym Zjeździe opracowuje i przyjmuje do realizacji wieloletnią strategię działalności programowej Towarzystwa.

2. Walny Zjazd uznaje za konieczną intensyfikację działań w sferze działalności gospodarczej Towarzystwa, czego spodziewanym efektem powinien być dalszy wzrost wartości posiadanego majątku. Jednocześnie należy dążyć do jego unowocześnienia celem polepszenia efektywności gospodarowania, konkurencyjności a także zmniejszenia uciążliwości dla środowiska naturalnego. Zarząd Główny PTTK powinien w pierwszym roku działalności po Walnym Zjeździe opracować i przyjąć strategię będącą podstawą działalności gospodarczej. Za jej główne założenia należy uznać:

- zwiększenie rentowności majątku;
- uzyskanie stabilnych i różnorodnych źródeł przychodu;
- optymalizację procesu zarządzania działalnością gospodarczą, przy założeniu, że

majątek Towarzystwa powinien być profesjonalnie nadzorowany i zarządzany. Nadzór powinien być sprawowany przez jednostkę wewnętrzną Towarzystwa odpowiednio umocowaną. Zadania i kompetencje tej jednostki określi Zarząd Główny PTTK w terminie do jednego roku po Walnym Zjeździe Towarzystwa;

– wzmocnienie nadzoru właścicielskiego nad spółkami, innymi jednostkami gospodarczymi, w tym przeprowadzanie audytów jednostek gospodarczych PTTK;

– tworzenie możliwości aplikacji o środki zewnętrzne pojawiające się w różnych programach wsparcia, w tym poprzez uzyskanie środków własnych niezbędnych jako wkład do projektów ze zbywania nierentownego majątku o nieznacnej wartości dla działalności programowej;

– kontynuowanie działań mających na celu pozyskiwanie partnerów strategicznych do realizacji inwestycji w oparciu o obiekty przeznaczone do komercjalizacji; dokonaniu wyboru inwestycji, które w przyszłości staną się kolejnymi źródłami finansowania działalności Towarzystwa;

– dokonanie analizy możliwości przekształcenia części bazy PTTK w obiekty działające wyłącznie w sferze zdrowotnej, edukacyjnej i sportowo-rekreacyjnej;

– przygotowanie koncepcji wykorzystania umów franchisingu dla obiektów sprzymerzonych z PTTK w sferze turystyki aktyw-

nej oraz podjęcie prac na rzecz formuły uruchomienia sieci PTTK w sferze obrotu usługami i produktami turystycznymi;

– podejmowanie działań przystosowujących bazę PTTK do nowych uwarunkowań prawnych i ekonomicznych, a wynikających z:

– zwiększenia się wartości nieruchomości, a co za tym idzie wzrostem opłat za użytkowanie wieczyste i podatkiem od nieruchomości,

– przygotowanych zmian prawnych dot. użytkowania wieczystego,

– konsekwencji wdrażania unormowań europejskich (p.poż. ochronny przyrody /np. azbest– eternit/, HACCP),

– wdrożenia programu NATURA 2000,

– wdrażaniu układu z Schengen;

– wypracowanie systemu i podjęcie szkolenia kadr gospodarczych.

Strategia ta powinna określać także możliwości, sposoby wsparcia i konsolidacji działalności gospodarczej oddziałów PTTK.

3. Zarząd Główny PTTK nowej kadencji powinien wzmocnić relacje gospodarcze z oddziałami PTTK, w tym poprzez realizację wspólnych zadań gospodarczych i powiązania kapitałowe w spółkach Towarzystwa oraz wsparcie prac Zespołu ds. działalności gospodarczej oddziałów ZG PTTK w zakresie konsolidacji działalności gospodarczej oddziałów PTTK. Zarząd Główny PTTK powinien opracować i wdrożyć system monitoringu działalności

gospodarczej i stanu majątku oddziałów, a także kontynuować wsparcie działalności oddziałów poprzez realizację szkoleń dla kadry zarządzającej, kontynuując podjęte w minionej kadencji działania. Należy niezwłocznie po walnym zjeździe opracować, w oparciu o istniejące możliwości prawne i unormowania podatkowe, oraz wdrożyć system poręczeń i gwarancji jako elementów wsparcia działalności gospodarczej oddziałów, a także ustalić możliwości i zasady realizacji wspólnych z oddziałami PTTK aplikacji o środki zewnętrzne wspierające działalność Towarzystwa. Zarząd Główny w nowej kadencji powinien kontynuować działania mające na celu tworzenie instrumentów stymulacji kształtowania nowych oraz podniesienia jakości istniejących produktów turystycznych.

4. Ważną rolę w zakresie konsolidacji działalności PTTK powinien spełniać proces informatyzacji Towarzystwa. Proces ten należy realizować w następujących kierunkach:

4.1 relacje wewnętrzne – system informacji dla członków PTTK, tworzenie niezbędnych baz danych wraz z systemem łączności między Zarząd Główny PTTK i oddziałami Towarzystwa oraz połączenie systemem informacji gospodarczej jednostek gospodarczych Towarzystwa;

4.2 relacje zewnętrzne – promocja i prezentacja działalności programowej Towarzystwa.

Działania te powinny być realizowane w oparciu o ustalone kierunki oraz sporządzony i zatwierdzony przez Zarząd Główny PTTK harmonogram procesu informatyzacji przygotowany i przyjęty do realizacji w terminie do jednego roku po walnym zjeździe.

5. Zarząd Główny PTTK w nowej kadencji powinien zwrócić znaczącą uwagę na promocję działalności Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego oraz jego znaku. W tym celu Zarząd Główny PTTK w terminie do jednego roku od walnego zjazdu sporządzi i przyjmie perspektywiczny plan rzeczowo-finansowy działań promocyjnych i marketingowych, w tym związanych z kontynuacją prac nad wzbogaceniem i upowszechnianiem Karty Rabatowej PTTK oraz popularyzujących bazę turystyczną PTTK. W ramach tych działań Zarząd Główny PTTK przygotowuje i przeprowadzi w terminie do dwóch lat po walnym zjeździe konkursu na najlepszych dzierżawców obiektów PTTK.

Za niezwykle ważne w promocji Towarzystwa należy uznać zwiększenie wyrazistości działalności programowej poprzez wyrażanie jednoznacznego stanowiska w najbardziej dla turystyki i ochrony środowiska naturalnego ważkich problemach.

W imieniu Zespołu
Jerzy Kapłon

Co dalej w Karpatach...

Na poprawę stanu technicznego obiektów w okresie mijającej kadencji, tj. lat 2005–2008, wydaliśmy kwotę 11,5 mln złotych. W samym tylko roku 2008 wartość wykonanych prac sięgnęła kwoty 4 mln złotych, z czego prawie dwa miliony, to nakłady na przebudowę schroniska na Markowych Szczawinach. Obiekt jest już ogrzewany, zamknięty, trwają prace wewnętrzne (tynkowanie ścian, posadzki, ocieplenie stropów). Oddanie schroniska do eksploatacji planowane jest na wrzesień br. Z innych ważniejszych prac w roku ubiegłym zmodernizowano biologiczną oczyszczalnię ścieków przy schronisku nad Morskim Okiem w Tatrach, a schronisko na Hali Boraczej w Beskidzie Żywieckim otrzymało nową elewację, czym zakończyliśmy usuwanie z obiektów azbestu. Z kontynuowanego programu zmniejszenia uciążliwości schronisk PTTK dla środowiska parków narodowych zakończono prace w schronisku na Turbaczu, a rozpoczęto inwestycje w Tatrach: w Dolinie Pięciu Stawów Polskich, na Hali Gąsienicowej i na Hali Kondratowej. W Dolinie Pięciu Stawów Polskich wykonano prace przygotowawcze, drogę do transportu materiałów na budowę budynku elektrowni wodnej i fundamenty tegoż budynku. Postęp prac hamowała realizowana staraniem Starostwa Tatrzańskiego likwidacja osuwisk na drodze z Palenicy do Morskiego Oka i związane z tym okresowe wyłączenia drogi z ruchu kołowego i pieszego. Położono też 1,4 km kabla energetycznego z dolnej stacji kolei linowej PKL na Hali Gąsienicowej do budynku schroniska „Murawianiec”, a w schronisku na Hali Kondratowej przebudowano dach i częściowo wymieniono stolarkę. W kilkunastu obiektach realizowane były prace związane z dostosowaniem ich do zmienionych przepisów sanitarnych i bezpieczeństwa pożarowego oraz z remontami i doposażeniem. Nie ominęły nas także awarie i uszkodzenia ujęć wody, sieci i urządzeń odprowadzających ścieki oraz linii energetycznych.

W planach roku 2009 i lat następnych jest kontynuacja inwestycji, o których mowa powy-

żej, a także innych w większości związanych z budową lub przebudową infrastruktury ekologicznej obiektów. Wobec potrzeb oraz spodziewanych wysokich kosztów planowanych prac spółka czyni starania o pozyskanie środków ze źródeł zewnętrznych. Już w roku ubiegłym pozy-

selekcji przeszły wnioski skierowane do Urzędu Marszałkowskiego w Krakowie o dofinansowanie z działania 3.1.c – rozwój infrastruktury turystycznej, prac związanych z budową produktu turystycznego. Wartość zadań dla obiektów w Tatrach, Beskidach i Gorcach wynosi łącznie

Schronisko PTTK na Przehybie

skano partnerów do współpracy w prowadzeniu oraz modernizacji obiektów Domów Turysty w Zakopanem, Szczyrku i Wiśle. Aktualnie trwają prace związane z przygotowaniem dokumentacji technicznej dla tych modernizacji i uzyskaniem pozwoleń na budowę. Spółka uzyskała decyzję przyznającą środki z Fundacji „EkoFundusz” w Warszawie (1 460 tys. zł) na modernizację schroniska w Dolinie Pięciu Stawów. Wniosek do NFOŚ o dofinansowanie tej inwestycji kwotą ponad 3 mln zł jest rozpatrywany.

Ze stosunkowo wysoką oceną pierwszy etap

jemniki do segregacji śmieci, prasy do śmieci itp.), kioski multimedialne, punkty IT, wyposażenie w środki i sprzęt medyczny pierwszej pomocy. Uzupełnione zostaną przydatne turyście urządzenia, jak kuchnie turystyczne, suszarnie, wypożyczalnie, punkty naprawy sprzętu turystycznego i rekreacyjnego. Program przewiduje też zagospodarowanie otoczenia obiektów. Harmonogram realizacji tych prac rozpisany jest do roku 2011.

Dwa prowadzone przez spółkę obiekty (Chochołowska i Wielka Racza) ujęte zostały w przygotowanym przez COTG programie transgranicznym pod nazwą „Góry łączą”. Ujednolicenie sieci oznakowanych szlaków turystycznych na pograniczu polsko-słowackim wraz z rozbudową infrastruktury turystycznej”. W ramach tego projektu uzupełniona zostanie infrastruktura ekologiczna obiektów (montaż kolektorów słonecznych, uporządkowanie gospodarki odpadami, remonty części sanitarnych), a także organizacja i wyposażenie punktów IT, suszarnie i kuchnie turystyczne, zagospodarowanie otoczenia. W schronisku na Polanie Chochołowskiej przeprowadzona zostanie także modernizacja biologicznej oczyszczalni ścieków. Po ogłoszeniu naboru zamierzamy aplikować także o środki z programu objętego działaniem 3.1.d – rozbudowa bazy noclegowo-gastronomicznej. Znalazłyby w nim miejsce planowane do realizacji inwestycje:

– budowa linii energetycznej zasilającej schronisko na Hali Kondratowej i rozbudowa części sanitarnej oraz gospodarczej tego obiektu;

– modernizacja schroniska na Szyndzielni z budową biologicznej oczyszczalni ścieków, II etap modernizacji schroniska na Baraniej Górze;

– remonty, modernizacje budynków oraz oczyszczalni ścieków w schroniskach na Klimczoku i Wielkiej Raczy;

– modernizacje i przebudowy schroniskowych oczyszczalni ścieków i kolektorów sanitarnych w kilku innych schroniskach w Beskidzie Żywieckim i Śląskim – uzależnione od uregulowania stanu prawnego terenów, na których urządzenia te są zlokalizowane.

Ewentualne negatywne decyzje związane z aplikacjami o środki jak wyżej znacznie spowolnić mogą realizację tych planów. Prace, z wyjątkiem modernizacji Domu Turysty, wykonywane będą bez wyłączania obiektów z eksploatacji. Nasi goście spodziewać się mogą lepszego standardu, a także kontynuacji programu rabatów organizacyjnych. Prowadzone przez spółkę obiekty, oprócz określonych przepisami rabatów PTTK, udzielają członkom naszego Towarzystwa dodatkowych zwiększonych upustów od cen noclegów. Grupy obiektów w rejonie Beskidu Sądeckiego i Klub Bacówkarzy kontynuują program lojalnościowe. Ze szczególnie cennych inicjatyw obiektów wymienić należy dodatkowe rabaty dla Honorowych Dawców Krwi, coraz szerszy udział obiektów w akcji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, współpracę z organizacjami zewnętrznymi i komisjami PTTK ds. osób niepełnosprawnych. Kontynuowane będą także i rozbudowywane interesujące markowe imprezy promocyjne, na przykład:

– organizowane przez Hotel Górski na Kala-tówkach zawody na starym sprzęcie narciarskim oraz Jazz Camping;

– współorganizowane przez schroniska na Hali Krupowej i Luboniu marszrony, prelekcje, odczyty, spotkania;

– o charakterze rekreacyjnym i sportowym na Piłsku, Hali Gąsienicowej i Hali Kondratowej, w tym propagowanie wędrowek na raketach śnieżnych, nartach biegowych i skiturowych.

Spółka uczestniczyć będzie także w pilotowanym przez STA „Wierchy” programie szkoleniowym dla prowadzących i pracowników obiektów.

Jerzy Kalarus
21

W poszukiwaniu partnerów

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, szczytując się już ponad 130 letnią historią, zwraca się do Państwa z propozycją współpracy przy zagospodarowaniu położonych w atrakcyjnych regionach kraju nieruchomości.

Za nami okres kosztownych regulacji prawnych w wyniku, którego staliśmy się właścicielami wielu obiektów. Ich uregulowany status prawny pozwala na rozpoczęcie procesów inwestycyjnych, w rezultacie, których powinniśmy uzyskać nową jakość usług. Zwiększenie atrakcyjności obiektów dla stale rosnącego ruchu turystycznego, umożliwi kreowanie nowoczesnej oferty turystycznej. Propozycja inwestycji w infrastrukturę turystyczną, tworzenia sieci obiektów powiązanych marketingowo i logistycznie jest atrakcyjną ofertą, której realizacja będzie korzystna dla realizatorów wspólnych przedsięwzięć.

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze jest stabilnym partnerem, oczekującym na poważne oferty. Deklarujemy współpracę, nie tylko w realizacji procesów inwestycyjnych i ewentualnych aplikacjach o środki zewnętrzne, ale również i w przyszłości, w tworzeniu, promowaniu i sprzedaży produktu turystycznego opartego na możliwościach stworzonych w nowoczesnych obiektach.

Z takim listem zwrócił się w 2006 r. nasz prezes Lech Drożdżyński do potencjalnych partnerów w nowych zamierzeniach gospodarczych. Towarzyszyła temu listowi prezentacja 28. obiektów z charakterystyką ich stanu prawnego, danych technicznych, rodzaju do-

tychczasowej działalności, zakresu koniecznych prac oraz kosztów stałych ich funkcjonowania oraz posiadanej dokumentacji.

Wszędzie tam, gdzie należałoby podjąć kosztowne inwestycje pozwalające przenieść niekiedy stareńki nasz obiekt w czasy nowoczesności szukamy inwestora, który razem z nami albo w oparciu o nasz majątek (długoletnia dzierżawa) poprowadziłby działalność gospodarczą o nieco odmiennym od naszej charakterze. Działalność ta wymaga znacznych nakładów finansowych, przynoszących większe dochody, ale jednocześnie wymaga innego rodzaju doświadczeń w zarządzaniu i jest o wiele bardziej ryzykowna od przez nas dotychczas w tych obiektach prowadzonej.

Dzięki temu podjęte zostały m.in. nowe rozwiązania dotyczące Domów Turysty w Szczyrku, w Wiśle i w Zakopanem, toczą się negocjacje dotyczące nowej formuły wykorzystywania nieruchomości w Zegrzynku, Wilkasach, Kamieniu i Pasymin. W oparciu o te zasady została zrealizowana inwestycja w naszym obiekcie DOM TURYSTY PTTK HOTEL WYSPAŃSKI w Krakowie, który stał się czwartym co do wielkości hotelem w tym mieście, aktualnie negocjowane są dalsze inwestycje na tym terenie. Każda ze wspomnianych inwestycji jest lub będzie realizowana w oparciu o bardzo starannie przygotowane i konsultowane z wieloma kancelariami prawniczymi umowy zabezpieczające interesy PTTK, a zakończenie nawet najdłuższej z nich prowadzi do przejęcia nakładów dzierżawcy przez PTTK bez wypłaty odszkodowania. Przymuszczać na naszej dział-

ce, z dobrym zabezpieczeniem interesów PTTK powstanie czterogwiazdkowy nowy, o dobrym współczesnym standardzie hotel w Wilkasach.

Co przynosi nam program partnerstwa inwestycyjnego:

1. Obniża poziom nakładów inwestycyjnych wymaganych w celu odnowienia obiektów naszego Towarzystwa. Aktualnie podpisane umowy gwarantują nakłady w wysokości ponad 60 mln złotych, w negocjacji są umowy o dalsze nakłady w wysokości ok. 30 mln złotych.

2. Podnosi standard naszych obiektów, ze względu na znacznie większe możliwości inwestycyjne naszych partnerów.

3. Pozwala na alokację naszych własnych środków na inwestycje na inne działania, w tym na niezbędny wkład własny do aplikacji o wsparcie z funduszy unijnych.

4. Obniża poziom ryzyka prowadzenia działalności operatorskiej.

Nasze obiekty, służące prowadzeniu działalności programowej, rozwojowi turystyki aktywnej, nie są w stanie generować takich przychodów finansowych, które umożliwiłyby ich pełną modernizację czy też funkcjonowanie Towarzystwa jako całości. Musimy myśleć o PTTK w przyszłości, o takiej wizji naszych obiektów, która byłaby zgodna z wymaganiami XXI wieku, a jednocześnie pozwoliła na wsparcie działalności obiektów służących rozwojowi turystyki kwalifikowanej. Temu celowi służą między innymi podjęte i opisane powyżej działania.

Jerzy Kapłon

Modernizacja Domu Turysty PTTK w Zakopanem

Wobec dużych potrzeb, a równocześnie ograniczonych środków na poprawę standardu naszych obiektów, PTTK i spółka Karpaty przyjęły strategię inwestowania w najbardziej potrzebne turystom i Towarzystwu obiekty noclegowe. Stąd też trwająca przebudowa schroniska na Markowych Szczawinach oraz plany dotyczące poprawy infrastruktury ekologicznej schronisk tatrzańskich. Rozpoczęte w nich konieczne prace, pochłoną w najbliższych latach kwotę kilkunastu milionów złotych. Dla nielicznych obiektów PTTK położonych w województwach śląskim i małopolskim na obszarach miast i miasteczek lub w ich pobliżu wybrałmy drogę podnoszenia standardu poprzez angażowanie środków ich gospodarzy, oferując w zamian długoletnie umowy dzierżawy.

Po przeszło pięćdziesięciu latach nieprzerwanej eksploatacji Dom Turysty PTTK w Zakopanem, z charakterystycznym programem funkcjonalnym, dostosowanym do modelu uprawiania turystyki masowej z okresu jego budowy, wymaga pilnej i gruntownej przebudowy. Ze względu na kubaturę budynku (21.000 m³), bezwzględnie konieczną sprostania nowym standardom hotelowym, sanitarnym i bezpieczeństwa pożarowego, koszty planowanej przebudowy w zależności od oczekiwanej kategorii, liczone są w dziesiątkach milionów złotych. Wyłoniony w drodze konkursu ofert inwestor w zamian za długoletnią umowę dzierżawy obiektu, zobowiązał się do wyłożenia środków i wykonania tej inwestycji. Zgodnie z warunkami podpisanej umowy, obiekt jest i pozostanie własnością PTTK. Dzierżawca zobowiązał się m.in. do zamieszczania o tym stosownych informacji a także, udzielania rabatów dla członków PTTK w wysokości nie niższej niż 10% przez cały czas trwania umowy. Po jej wygaśnięciu, nakłady dzier-

żawcy staną się bez odszkodowania własnością PTTK.

Opracowana staraniem i na koszt inwestora dokumentacja techniczna remontu (aktualnie w trakcie akceptacji przez PTTK), zawiera wspólną wizję tego jak po modernizacji obiekt powinien wyglądać i jaką funkcję pełnić. Nic nie zostanie wyburzone, ingerencja w bryłę obecnego budynku będzie miała minimalny charakter, modernizacja i przebudowa będzie głównie dotyczyć wnętrza. Inaczej zagospodarować chcemy wolne powierzchnie przyziemia i zmienić wygląd otoczenia budynku. Zespół projektujący z architektem prowadzącym, rodowitym góraliem, otrzymał trudne zadanie zaprojektowania koniecznych zmian z zachowaniem cennych dla Zakopanego i PTTK detali, elementów architektury, w tym bryły budynku wraz z dotychczasowym, kosztownym gontowym dachem o powierzchni ponad pół hektara. Po modernizacji, obiektowi przybędzie hotelowych gwiazdek, a wraz z nimi wzbogaci się jego oferta, m.in. o część rekreacyjną i spa z basenem kąpielowym.

Konieczność znacznego podwyższenia standardu wymusza rynek – duża konkurencja oraz wysokie w tym miejscu (centrum miasta) koszty eksploatacji, a także wspomniane wyżej koszty modernizacji wynikające z koniecznego zakresu prac i kubatury obiektu.

Rozpoczęcie robót budowlanych i wyłączenie obiektu z eksploatacji planowane jest po zakończeniu tegorocznego letniego sezonu turystycznego. Harmonogram prac przewiduje koniec przebudowy po dwóch latach od jej rozpoczęcia. Dotychczasowym gościom Domu Turysty zaproponujemy noclegi i pobyty w adaptowanym do tego celu budynku położonym przy ul. Chałubińskiego.

Jerzy Kalarus

Stawiamy na wodę

Część z naszego Towarzystwa to wodniacy. Właśnie w trakcie kajakowych spływów, żeglarskich rejsów, podwodnych wędrówek odczuwamy najpełniej smak turystycznej przygody. Nasze krajoznawstwo obejmuje akweny i ciekły wodny, roślinność i faunę nadwodną, podwodną, interesujemy się budownictwem wodnym – młynami podsiębiernymi i nadsiębnymi, mostami i portami. Jesteśmy na wodach i nad wodami z naszą banderą i z PTTK-owskim znacznikiem od dziesięcioleci. Mamy poczucie swojej tożsamości i pragnienie upowszechnienia naszego modelu życia i tego wszystkiego, co temu dobrze służy. Może dlatego zafascynowało nas stworzone przez Zbigniewa Kreska dla Centralnego Ośrodka Turystyki Górskiej PTTK hasło: „Wszystko o górach, wszystko dla gór”. Dla nas: wszystko o wodach i wszystko dla nich. Z takiej właśnie motywacji powstało w tej kadencji Centrum Turystyki Wodnej PTTK. Ma za zadanie, chemicznie rzecz biorąc, być katalizatorem rozwoju szeroko rozumianej turystyki wodnej i przygotowywać PTTK-owskie projekcje adresowane na zewnątrz.

Uchwałą Zarządu Głównego PTTK powołano Centrum Turystyki Wodnej PTTK z dniem 1 czerwca 2007 r. Warto zapamiętać tę datę. Tego dnia nasze Towarzystwo dało sobie dodatkową szansę zaistnienia w wodniackim życiu Polski. Centrum nie tylko obejmuje to, co wyraża się w pragnieniach, planach Komisji Turystyki Kajakowej, Żeglarskiej i Działalności Podwodnej ZG PTTK oraz wodniackiej spółki „Mazury PTTK” i wodniackich oddziałów i klubów Towarzystwa. Ma ambicję, dzięki zespoleniu i wizji, stworzyć społeczną wartość dodaną dla PTTK. Jeśli, jak lubi podkreślać Andrzej Gordon, w naszym pojmowaniu turystyki liczą się trzy sprawy: przestrzeń, ludzie i sposób, w jakim łączą się z ową przestrzenią, to my dodajemy do tego nasz wodniacki kwantyfiktor. Wodniackie zaś życie wymaga konkretów. Najbardziej widocznymi na zewnątrz przejawami realizacji misji Centrum Turystyki Wodnej PTTK jest nasz udział w realizacji programu, którego kulminacją jest przyznawanie co roku Nagrody Przyjaznego Brzegu i zapewnienie naszemu Towarzystwu godnego uczestnictwa w Targach „Wiatr i Woda”, organizowanych co roku w Warszawie i w Gdyni.

Centrum zajęło się od samego początku konkursem o Nagrodę Przyjaznego Brzegu. Sens tego konkursu – stworzonego wspólnie przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze i Polski Związek Żeglarski – polega na tym, aby prezentować i promować tych, którym bliskie jest myślenie i filozofia, mówiąc skrótowo – od strony wodnej. Chodzi o wszelkie działania dobrze służące wodniakom i upowszechnianiu wodniackiego sposobu na życie. Naturalnym adresatem konkursu są samorządy i gestorzy bazy. Stąd wśród laureatów Grand Prix są miasta najbardziej otwarte na wodę – Wrocław i Szczecin. Zależy nam także, aby poprzez konkurs promować nowe rozwiązania wodniackie, porty, przystanie, w tym te także, które są przychylne osobom z niepełnosprawnością. Przygotowaliśmy do druku ponad 300 stron opracowania „Laureaci I, II, III, IV edycji nagrody Przyjaznego Brzegu”.

Centrum od swojego zarania aktywnie uczestniczy w prezentowaniu wodniackiego myślenia na różnego rodzaju konferencjach. Prezentowaliśmy swój materiał i referaty na I i II Krajowym Forum Wodnym i na innych konferencjach oraz spotkaniach grup poselskich. Sądzę, że warto wiedzieć, że Centrum ma swój udział w tworzeniu Międzynarodowej Drogi Wodnej E-70 oraz Szlaku Wodnego im. Króla Stefana Batorego z Warszawy przez Mazury do Wilna. Opracowaliśmy „Znakowanie turystycznych szlaków wodnych” oraz „Zbiór materiałów z seminarium Wodne szlaki turystyczne – Bydgoszcz 2007”.

Udział Centrum polega na doprowadzeniu już w fazie programowania i projektowania

uwzględniania żywotnych interesów żeglarzy i kajakarzy. Sprawa, oczywiście, nie obejmuje tylko wymienione duże trasy. Jesteśmy żywotnie zainteresowani udostępnieniem przestrzeni wodnych i przybrzeżnych dla potrzeb turystyki wodnej. Opracowaliśmy w związku z tym poradnik „Projektowanie marin i stanic wodnych”. Jest on nie tylko ogromnie ceniony przez inwestorów, ale stał się również obowiązkową lekturą na kilku uczelniach w Polsce.

Z poradnikiem, niejako, koresponduje sprawa konferencji organizowanych na przykład w trakcie Targów „Wiatr i Woda” w Warszawie.

Współtworzyliśmy „Strategię rozwoju turystyki” dla województwa mazowieckiego, przyjętą uchwałą sejmiku województwa mazowieckiego.

Stają troską Centrum jest sprawa szkoleń kadry. W gronie, społecznego w swojej istocie kierownictwa Centrum, znajdują się autorzy nowatorskich projektów szkolenia żeglarzy zgłoszonych do ministra sportu i turystyki. Szkolenie kadry PTTK to jednak przede wszystkim sprawa komisji, Centrum współpracuje z nimi na roboczo. Dobrze takim działaniom służy podpisanie z inicjatywą Centrum przez prezesa Zarządu Głównego PTTK Lecha Drożdżyńskiego porozumienia z Polskim Związkiem Kajakowym oraz Stowarzyszeniem Trenerów i Instruktorów Kajakarstwa. Liczymy na to, że uda się nam stworzyć ośrodek szkoleniowy w Olecku podobny do tego, który przygotowuje spółka „Mazury PTTK” w Sorkwicach w zakresie szkolenia pletwonurków.

Wspólne działania z Komisją Turystyki Żeglarskiej ZG PTTK doprowadziły do tego, że grupa żeglarzy PTTK otrzymała uprawnienia instruktora International Sailing Schools Association.

Centrum jest jednostką PTTK odnajdującą i budującą swoje miejsce w wodniackim kręgu Polski. Stąd ważne było uruchomienie już 31 grudnia 2007 r. witryny internetowej – www.polskieszlakiwodne.pl

Służy ona dobrze PTTK, promując nasze osiągnięcia, doświadczenia i materiały, a także przedstawiając nasz stosunek do wielu żywotnych problemów wodniaków. W ubiegłym roku zmodernizowaliśmy stronę, uruchomiliśmy newsletter oraz opracowanie lotcji szlaków wodnych na podstawie przygotowanych przez nas szablonów.

Nie wszystko, co robiliśmy i robimy kończy się sukcesem. Centrum spopularyzowało ideę Działania 6.4 w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, polegającego na pozyskiwaniu środków na inwestycje w produkty ponadregionalne.

Wśród wodnych oddziałów PTTK do wielkiego programu „Perły w koronie wód polskich” włączyły się oddziały PTTK w Augustowie, w Suwałkach, Nowym Sączu, Wrocławiu, Brodnicy, Mazo-

wieckiego Forum Oddziałów.

Samodzielnie, ale wspólnie z samorządowcami powiatu brodnickiego (woj. kujawsko-pomorskie) wystąpił Oddział PTTK w Brodnicy.

Przygotowany przez nas projekt „Perły wód w koronie wód polskich” objął: modernizację naszych stanic wodnych na szlakach Czarnej Hańczy od Starego Folwarku zaczynając, Krutyni od Sorkwit, Dunajca w Znamirowicach, Bzury w Tułowicach, Legi w Olecku, we Wrocławiu i nad Jezioroem Charzykowskim.

Niestety, mimo iż był jednym z nielicznych o zdecydowanie ponadregionalnym charakterze i mimo iż, skupiał tak różne podmioty, jak urzędy marszałkowskie, WOPR, Stowarzyszenie Instruktorów Terenów Kajakowych, RZGW nie uzyskał aprobaty. Przeważały inne względy. Promesę środków uzyskały głównie jednostki administracji państwowej i samorządu terytorialnego. Szkoła. Ważne jednak jest to, że udało się nam jako Centrum stworzyć, założoną przez PTTK, dużą w projekcie potrzeb wodniackich ośrodków PTTK. Rozwiązania w projekcji mogą być wykorzystane także przy aplikacji do RPO.

Niewątpliwie sukcesem Centrum jest zapewnienie Towarzystwu stałego miejsca na targach wodnych, nie tylko jako wystawy, ale współkreatora targów. Tak się właśnie dzieje na ogromnym Targach „Wiatr i Woda”, gdzie Towarzystwo jest współorganizatorem, a nasz prezes Lech Drożdżyński razem z panią minister i prezesami PZŻ i WOPR otwiera oficjalnie targi. Na targach honorujemy przy dużej widowni i przedstawicielach mediów laureatów „Przyjaznego Brzegu”. Organizujemy też sympozja służące popularyzacji dokonania i doświadczeń laureatów. Oczywiście jest, to, że na naszym stoisku znajdują się materiały z ofertą turystyczną naszych klubów i oddziałów PTTK.

Obecnie pragniemy mocniej niż dotąd zająć się promocją najlepszego sprzętu. Myślimy o honorowaniu najlepszych konstruktorów i producentów oraz o tworzeniu wspólnie z nimi systemu upowszechniania ich dokonań z korzyściami dla PTTK.

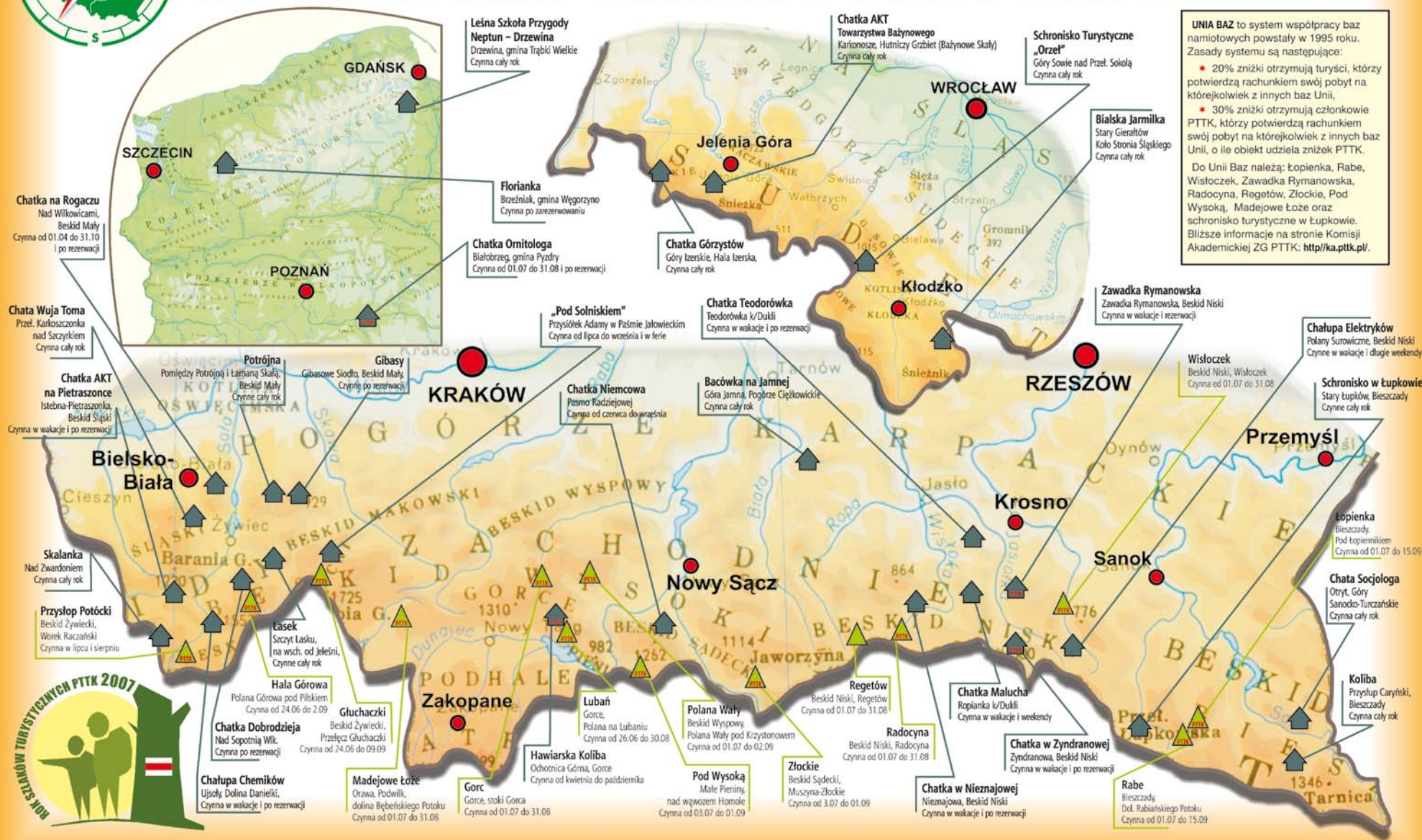
Zachęcam Czytelników „Wędruj z nami” do wejścia na naszą stronę, a kadre wodniacką do współpracy z Centrum. Razem Centrum tworzą, aby nie wywoływać żadnych niejasności: Mirosław Czerny, Wojciech Skóra, Barbara Kalinowska, Leszek Mulka. Zespalamy się, oby mądrzej i efektywniej. Może do nas dołączysz, tak jak uczynili to tacy wytrawni wodniacy PTTK, jak Edward Kozanowski, Krzysztof Książek, Wiesław Wachowski tworzący społeczną Radę Centrum. Miejsce na Ciebie czeka.

Andrzej Tereszowski
Dyrektor CTW PTTK

ROK 2007 – ROKIEM SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH PTTK

STUDENCKIE CHATKI I BAZY NAMIOTOWE

Plakat przygotowany przez Komisję Akademicką Zarządu Głównego PTTK, <http://ka.pttk.pl> jest załącznikiem do „Gościńca Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego”

Więcej informacji na temat studenckich chatk i baz namiotowych na stronach internetowych Komisji Akademickiej Zarządu Głównego PTTK – <http://ka.pttk.pl>

Ćwierć wieku na Lubaniu

Jedna trzecia ludzkiego życia, jedno pokolenie, a łącznie niemal cztery lata - tak może powiedzieć Leszek Ogórek, szef bazy namiotowej na Lubaniu w Gorcach, który od 1979 r. spędza każdego roku dwa letnie miesiące, prowadząc tu bazę. Zapowiada, że to ostatni rok, ale nie opouje, gdy na odchodnym żegnam się do... następnego roku!

„Ćwierć wieku? Za szybko minęły te lata – człowiek się ani obejrzał, jak był na studiach, prowadził bazę, później zjawiała się mała Kasia i tu spędzała pierwsze wakacje, a teraz pisze pracę magisterską” – wyrażam nutkę nostalgii w głosie Leszka Ogórka. Jak trafił na Lubania? „W 1975 roku wędrowałem z kolegami po Gorcach, wpadliśmy na Lubania, szczerze mówiąc - po pieczątkę do legitymacji GOT i napić się wody z sokiem. Ten widok bazy przy zachodzącym słońcu mnie urzekł i pozostał we mnie - wspomina Leszek Ogórek. – Gdy rozpocząłem kurs przewodnicki, była możliwość odbycia praktyki jako prowadzący bazę. Z kolegą Szymkiem Malinowskim postanowiliśmy wziąć bazę na Lubaniu i właściwie od tego czasu jestem tu co roku. Sam bazy nie tworzył, powstała wcześniej do obsługi letnich obozów wędrownych i należała do krakowskiego „Almaturu”. Funkcjonowała już 12 sezonów, była w pełni rozwinięta i przyjęła się w świadomości turystów, wiedzieli, że pomiędzy Turbaczem a Krościen-

kiem jest gdzie przenocować na szlaku”. Dwa miesiące spędza Leszek Ogórek pod Lubaniem, a przez resztę roku... „Pracuję w ośrodku dla dzieci niewidomych i słabo widzących w Krakowie na Tynieckiej - mówi. – Jestem nauczycielem przedmiotów ekonomicznych, moja żona też tam pracuje”. Wydaje się, że taki przeskok w góry i obcowanie z ludźmi sprawnymi pozwala zapomnieć o życiowych meandrach, lecz Leszek Ogórek prostuje takie myślenie: „Tutaj na Lubaniu jest też pełno osób niepełnosprawnych życiowo albo sprawnych inaczej. Natomiast praca w bazie jest innego rodzaju. W Krakowie pracuję umysłowo, tutaj fizycznie”. Chwilę się zastanawia i dodaje żartobliwie: „To jest ciężka praca. Kto nie prowadził bazy, chyba nie zdaje sobie sprawy z tego, ile wymaga nakładu pracy”. W bazie nie ma wody, nosi się ją z źródła na plecach w 20-litrowych pojemnikach. „Napisał mi z „Drozdą” (Jerzy Leczkowski z Warszawy - od trzech lat razem prowadzą bazę) profesjonalny przewodnik do źródła,

bo niektórzy za Boga nie mogą do niego trafić - mówi, uśmiechając się. - Nie wszyscy rozumieją, że tutaj wodę się nosi. Stąd ten napis na wiacie, że wrzątek wymieniamy w zamian za zimną wodę. W regulaminie jeszcze dodaliśmy, że wrzątek wymieniamy w zamian za zimną wodę w ilości co najmniej większej. Z tego powodu regulamin wydaje się interesujący, bo zawiera jeszcze inne uregulowania, gdzie indziej niespotykane, na nizinach banalnie proste, tu jednak urastające do rangi problemu, jak choćby natury sanitarnej. Regulamin już nie tyle przypomina, co uczy kultury, której idąc w góry zapominamy, nie wiadomo, dlaczego”. Jak wygląda życie w bazie? „Wstajemy o siódmej rano. Najpierw trzeba uruchomić kuchnię, by mieć wrzątek; później wypisujemy rachunki, odbieramy od ludzi rzeczy, które pobrali do spania. Przygotowujemy śniadanie, suszymy koce i materace piankowe, bo gdy jest zła pogoda, wszystko przesiąka wilgocią. Potem rąbanie drewna, schodzenie na zakupy, gdyż cały towar wynosi się na

plecach z dołu; noszenie wody oraz praca przy bieżących remontach w ogrodzeniu, schodkach do źródła, przy wiacie, ławach, stołach” – wymienia bez zająknięcia Leszek Ogórek, ale wie, że wszystkiego nie powie. Jak można żyć bez prądu? Niewielu sobie takie życie współcześnie wyobraża. „Bardzo miło spędza się czas przy świecach - mówi Leszek Ogórek. Pytam, czy tęskni za komputerem? „Absolutnie nie, mam go dość w trakcie całego roku szkolnego” - dodaje natychmiast. Prowadząc bazę, spotyka się różnych ludzi, o których mógłby opowiadać długo. „Zostają w pamięci osoby nietypowe, które chyba się pomylili, przychodząc tutaj, np. dziewczyna, która złapała do ręki żmiję i przyszła po rivanol, bo ją żmija ukąsiła, a uznała, że rivanol jej pomoże, bo jest odporna na jad. Kiedy przyszedł gość nie całkiem sprawny umysłowo, który pod kapotą nosił takie gumowe zwierczaki, którymi dzieci bawią się podczas kąpieli. Poszedł spać, rano wstaje, uchyła kapotę i do zajączka mówi: „ty, ty, piszczales w nocy” i bęc go w łeb” – podobnych opowieści snuć może Leszek Ogórek wiele. Bazę odwiedzały też osoby publiczne, wśród nich był prymas Józef Glemp, który przyjechał obejrzeć krzyż papieski ustawiony na szczycie Lubania, był Seweryn Blumsztajn, znany opozycjonista, zagląda Antoni Macierewicz, któremu Gorce przypadły do gustu. Choć pracy w bazie jest sporo, Jolanta Ogórkowa mówi wprost, że woli pracować tutaj niż w domu.

„W domu gotuję na trzy osoby, a tu często gesty przy stole siedzi 10 osób, ale wolę tutaj”. Pani Jolanta w bazie wyleczyła skutecznie dolegliwość, która doskwiera wszystkim chodzącym po górach: brak smaru w kolanach. „Wyleczyłam się dzięki wskazówkom doktora Staszkiwa, który poradził, żeby rano na ciepłe kolana łać przez 3 minuty najzimniejszą wodę, jaką się dysponuje, a potem bezpośrednio na te same kolana łać przez 6 minut gorącą wodę, jaką się tylko wytrzyma. Po pierwszym razie chodziłam cztery godziny bez bólu. Po dwóch tygodniach przyszedł do bazy na własnych nogach, a problem z kolanami miałam bardzo poważny” – twierdzi pani Jolanta. Żartując dodała, że teraz przewodnicy na leczenie bolących kolan kierować będą do bazy. „Na początku kuracji możemy zapewnić dostawę wody ze źródła, ale po wyleczeniu trzeba będzie to odpracować - żartuje pani Jolanta. Leszek Ogórek prowadzi bazę od 25 lat, ale warto przy tej okazji wspomnieć jej twórców i pierwszych gospodarzy: Tadeusza Majewskiego, Ewę i Józefa Jarzmikowczy Mariana Bosowskiego. Nikt sobie nie wyobraża sytuacji, gdy w bazy zejdzie Leszek Ogórek, myślę, że on sam też się z tym jeszcze nie pogodził, więc miejmy nadzieję na kolejny z nim sezon.

Ryszard M. Remiszewski
artykuł udostępniony przez „Dziennik Polski” 1 września 2006

POLSKIE TOWARZYSTWO
TURYSTYCZNO-KRAJOZNAWCZE

W ramach realizacji „Roku Dzieci i Młodzieży w PTTK” Towarzystwo przygotowuje m.in. dwa duże przedsięwzięcia kierowane do osób zainteresowanych edukacją krajoznawczą i turystyczną najmłodszych pokoleń wędrowników. W dniach 31 maja–2 czerwca 2009 r. w Poznaniu odbędzie się Ogólnopolskie Forum Turystyki i Krajoznawstwa w Szkole, w ramach którego odbędzie się finał centralny Ogólnopolskiego Młodzieżowego Konkursu Krajoznawczego „Poznajemy Ojcowiznę” oraz sesja z okazji 90. rocznicy zorganizowanej działalności krajoznawczo-turystycznej w szkolnictwie polskim.

W dniach 11–14 czerwca 2009 r. w Biłgoraju zorganizowane zostanie Ogólnopolskie Forum Młodzieżowych Liderów Turystyki. Jego elementami będzie finał centralny OMTTK oraz profesjonalne szkolenie młodzieżowych liderów z terenu całego kraju, m.in. w zakresie udzielania pierwszej pomocy i obsługi urządzeń systemu GPS.

Zachęcamy do udziału w obu imprezach. Szczegóły w najbliższym czasie na stronie internetowej Towarzystwa: www.pttk.pl

Turystyczna kaplica w Warszawie

Chomiczówka to dziś wielkie warszawskie osiedle, a niegdyś kolonia wyrokona z folwarku Wawrzyszew. Po parcelacji folwarku działki wykupili bracia Chomiczowie w 1913 r. „Kolonja Chomiczów” dała nazwę dzisiejszej Chomiczówce. Włączono ją do Warszawy w 1951 r. Osiedle rosło od lat 60. XX w., powstawały szkoły, przedszkola, sklepy, dom kultury. Brakowało, oczywiście, kościoła. Ponad 20 tysięcy mieszkańców Chomiczówki miało do wyboru niewielkie świątynie na Wawrzyszewie lub na Powązkach.

Sylwetka kościoła przy ulicy Josepha Conrada na Chomiczówce przypomina kształtem namiot. Odnosząc się do tradycji biblijnej, dostrzegamy wyrazisty symbol: namiot spotkania z Bogiem. Kształt świątyni można także porównać z namiotem turystycznym. To porównanie jest także zasadne, oddaje bowiem ducha miejsca. Jest to duch turystyczny, petektowski.

Kościół pw. Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych, jako jedyny w Polsce, patronuje szczególnie „ludziom drogi” – turystom. Sercem tego turystycznego sacrum jest kaplica nazywana „Kaplicą przewodników” lub „Kaplicą PTTK”. Kto do niej wejdzie znajdzie się w turystycznym sanktuarium.

Początki tego dzieła można przypisać przypadkowi, choć może na innym planie został on przewidziany i chodziło tylko o zbieg okoliczności. Przypadki ułożyły się tak. Pewnego letniego dnia 1980 r. Tadeusz Martusewicz, mieszkaniec Chomiczówki, wracając do domu spotkał księdza, który z zafrasowaną miną patrzył na ciągnące się przed nim nieuporządkowane pole. Pan Tadeusz podszedł, pochwalił Boga i zapytał troskliwie o przyczynę tego frasunku. W odpowiedzi usłyszał: „Myślę, jak tu zbudować kościół”. Tak się zaczęło.

Tadeusz Martusewicz, geodeta, pracownik Warszawskiego Przedsiębiorstwa Geodezyjnego był (i jest) turystą, ówczesnie prezesem Oddziału Stołecznego PTTK i prezesem Koła PTTK, które założył w swoim przedsiębiorstwie. W tym czasie trwały starania Kurii Metropolitalnej o zgodę na budowę kościoła na Chomiczówce. Uzyskano ją w 1982 r. Zadanie to powierzono ks. Janowi Hurynowi. Plac pod budowę i krzyż poświęcił biskup Jerzy Modzelewski w tymże 1982 r. Wtedy do akcji wkroczyli turyści. Tadeusz Martusewicz zaproponował, aby koledzy geodeci należący do Koła PTTK przy Warszawskim Przedsiębiorstwie Geodezyjnym podjęli się obsługi geodezyjnej przy budowie kościoła. Koło zatwierdziło projekt uchwałą, dodając, że będzie to czyn upamiętniający wybór kardynała Karola Wojtyły na papieża.

Odtąd geodeci-turyści przez 25 lat tworzyli wszystkim pracom budowlanym, pracując nieodpłatnie popołudniami i w wolnych

dniach. Wykonali ogromną i dobrą robotę. Godzi się zatem wymienić, iż było to założenie sieci geodezyjnej, opracowanie sieci wodociągowej, instalacji gazowych i kabli energetycznych, wyznaczenie obrysu kościoła, osi konstrukcyjnych, obliczenie mas ziemnych, inwentaryzacja urządzeń podziemnych, prace geodezyjne związane z konstrukcją dachową i inwentaryzacja powykonawcza obiektu.

Kościół na Chomiczówce od początku budowy cieszył się szczególnymi względami prymasa Józefa Glempa. Poświęcił On tymczasową kaplicę i odprawił w niej pierwszą Pasterkę w 1982 r. Powiedział wówczas: *Z wielką radością i wzruszeniem odprawiam pierwszą Mszę Świętą w kaplicy, która tak bardzo była wyczekiwana przez mieszkańców osiedla. W przyszłości powstanie tu duża świątynia. Czy to nie jest cud?* W maju 1985 r. Prymas poświęcił kamień węgielny, a 7 czerwca 2003 r. konsekrował kościół. W homilii powiedział m.in.: *Ciesz się, że kościół Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych ma już swoją historię i że leży na początku szlaku turystycznego do Puszczy Kampinoskiej, gdzie znajduje się Sanktuarium Matki Bożej Radosnej Opiekunki Przyrody w Secyminie. Kościół ten jest także obiektem związanym z Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym, które ma w świątyni swoją kaplicę, tablice memoratywne i witraże przedstawiające odznaki turystyczne i motywy puszczańskie przyrody.* Ksiądz Prymas, przyjaciel turystyki, był jeszcze w tej świątyni przy różnych okazjach.

Zaangażowanie geodetów-turystów przy budowie kościoła i serdeczne kontakty z proboszczem Hurynem zmobilizowały działaczy PTTK do dalszych działań. Tadeusz Martusewicz, w porozumieniu z Oddziałem Stołecznym PTTK, wysunął projekt urządzenia kaplicy turystycznej dla uczczenia Jubileuszowego Roku 2000 i 50-lecia PTTK. Zarząd Główny Towarzystwa, przywiązujący duże znaczenie do kultywowania tradycji narodowych i organizacyjnych, z radością podjął tę inicjatywę. Prymas Józef Glemp zaakceptował projekt (...) *który ma upamiętnić i zawierzyć naszej Wspomożycielce działaczy i bliski mi ruch turystyczny.*

Oddział Stołeczny wystosował apel do wszystkich członków i oddziałów PTTK o wsparcie finansowe dla ufundowania czterech witraży przedstawiających odznaki PTTK (...) *co pozwoli na trwałe upamiętnienie tradycji społecznej turystyki w Polsce i jej prekursorów – PTT i PTK oraz ich kontynuatora – PTTK.* Odzew był entuzjastyczny i powszechny, co pozwoliło w krótkim czasie zrealizować projekt.

W kaplicy PTTK imienia Jana Pawła II znajduje się figura Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych. Po obu jej stronach są cztery witraże z 28 kwaterekami, w których widnieją

odznaki organizacyjne, krajoznawcze i turystyki kwalifikowanej PTTK. Wśród nich odznaka krajoznawcza imienia Jana Pawła II. Przeciwległą ścianę można nazwać memorialną, gdyż mieści 35 tablic epitafijnych upamiętniających zasłużonych działaczy PTT, PTK i PTTK, jak m.in.: Zygmunt Gloger, Aleksander Janowski, Kazimierz Kantak, Mieczysław Orłowicz, Jan Staszal i Edmund Mierasiewicz. To jakby skondensowane dzieje turystyki w Polsce, nakładające w tym miejscu do refleksji i zadumy.

Na ścianie „papierowej” obraz Krzysztofa Wojtarowicza przedstawiający Jana Pawła nad Morskim Okiem w Tatrach. Obok odznaka nadania papieżowi tytułu „Członek Honorowy PTTK” i stosowny dokument, w którym czytamy: *X Zjazd Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego obradujący w dniu 14 listopada 1981 roku w Warszawie, kierując się głębokim przeświadczeniem, że najznakomitszym spośród członków zwyczajnych Towarzystwa jest Karol Wojtyła, Jego Świątobliwość Jan Paweł II, na podstawie Statutu PTTK nadaje Jego Świątobliwości Janowi Pawłowi II godność Członka Honorowego Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego.*

Kaplicę poświęcił 19 maja 2001 r. Ksiądz Prymas w asyście arcybiskupa Edmunda Piszczka, przewodniczącego Rady ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek Episkopatu Polski. Na uroczystości stawiły się poczty sztandarowe jednostek PTTK z całej Polski, działacze, turyści, księża – członkowie Towarzystwa, wśród nich ks. prałat dr Jerzy Pawlik – Członek Honorowy PTTK, ks. prałat Roman Idrzejczyk i prof. Marek Starowiejski – przodownicy turystyki górskiej.

Środowisko turystyczne nie poprzestało na tym i wystąpiło z projektem tematyki witraży w prawej ścianie nawy. Przy pełnej aprobacie strony kościelnej projekt wykonano. Witraże przedstawiają 18 roślin chronionych i św. Franciszka, patrona przyrody i ekologii. Oddziały PTTK ufundowały 14 kwatek z wizerunkami roślin. Witraż poświęcił biskup Marian Duś 19 października 2002 r.

Gdy proboszcz ogłosił, że oczekuje od parafian pomy-

słów na tematy witraży w lewej ścianie nawy, niestrudzony Tadeusz Martusewicz zaproponował, aby przedstawiono odznaki oddziałów Armii Krajowej. Powstał społeczny Komitet Budowy Witraży złożony z przedstawicieli AK i PTTK. Zamówienia na witraże składał Związek Żołnierzy AK, Związek Sybiraków, Oddział Stołeczny PTTK, Oddziały Przewodników PTTK. Witraż na pięciu polach przedstawia Matkę Boską Powstańczą i 22 odznaki oddziałów walczących w Powstaniu Warszawskim, w Górach Świętokrzyskich, odznaki żołnierzy zamordowanych w obozach hitlerowskich i sowieckich. Jest także odznaka plutonu Słowaków walczących w szeregach AK, ufundowana przez ambasadę słowacką. Witraż poświęcił biskup Marian Duś 24 lipca 2004 r.

Również Stowarzyszenie Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych przy udziale PTTK ufundowało witraże upamiętniające

polski czyn zbrojny w II wojnie światowej: bitwy pod Monte Casino, pod Lenino, pod Arnhem, szturm Berlina, odznaki Krzyża Niepodległości, Pierwszej Dywizji gen. Maczka i inne.

Kościół na Chomiczówce jest początkiem kampsoskiego szlaku turystycznego prowadzącego do sanktuarium maryjnego w Secyminie. Bywa często, że grupy wyruszające niebieskim szlakiem zamawiają przedtem msze. Przy parafii powstała grupa PTTK „Pielgrzym”. W kościele odbywają się uroczystości poświęcone zmarłym działaczom PTTK i rocznicom Towarzystwa. Odwiedzający Warszawę członkowie PTTK nie zapominają odwiedzić swojej „turystycznej” świątyni. Stała się ona symbolem i patronuje wszystkim wyruszającym na szlak, aby poznając kraj wzmacniać się duchowo i fizycznie.

Andrzej Datko

W MIĘDZYNARODOWEJ TURYSTYCZNEJ RODZINIE

Polska jest piękna. Podobnie o swoich krajach mówią również Czesi, Węgrzy, Niemcy, Francuzi... Każdy kraj chce przyciągnąć do siebie zagranicznych turystów. Pragnie pokazać im swoją kulturę, przyrodę, poczęstować tradycyjnym jedzeniem. Przyciągając zagranicznych turystów, pokazujemy im, co Polska ma najlepszego, ale również nie ukrywamy całkowicie tego, co nas „szpeci”.

Chcemy, aby cudzoziemcy polubili nas i nasz kraj na tyle, aby wracając do siebie mieli co wspominać i mogli powiedzieć, że chcieliby nas jeszcze odwiedzić. Ciekawi też jesteśmy co takiego pięknego do zaoferowania mają oni w swoich krajach. Liczymy, że dzięki temu, iż będziemy się przez to wzajemnie „podglądanie” lepiej poznawać, znikną uprzedzenia i wrogość, a nawiąże się nic przyjaźni i współpracy. Tego wszystkiego chce także Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze i dlatego też nawiązaliśmy współpracę z kilkoma organizacjami międzynarodowymi skupiającymi bratnie towarzystwa z innych krajów Europy i świata. Są to Naturfreunde Internationale (NFI), czyli Międzynarodowe Stowarzyszenie Przyjaciół

Przyrody wraz z jej odgałęzieniem młodzieżowym International Young Naturefriends (IYNF), z którym zaczęliśmy współpracować w 1999 r., a pełnoprawnymi członkami zostaliśmy w 2002 r. Głównym obszarem zainteresowań tego stowarzyszenia jest aktywny wypoczynek wśród przyrody przy jednoczesnym dbaniu o jego dobry stan. Promowanie czynnej, przyjaznej przyrodzie turystyki jest dla nich priorytetem. Aby osiągnąć swój cel, prowadzą liczne akcje i kampanie na rzecz ochrony przyrody i zrównowazonej turystyki. NFI posiada również obiekty noclegowe, w których udzielane są rabaty dla swoich członków, czyli również dla PTTK. Od zeszłego, 2008 r. w Zarządzie NFI zasiada Krzysztof R. Mazurski, który podczas XX Kongresu NFI

w Libercu został wybrany jego wiceprezsem. Cieszymy się z tego powodu i liczymy, że dzięki temu nasza współpraca z NFI i jej organizacjami członkowskimi będzie się coraz lepiej rozwijać.

Kolejną z współpracujących z nami organizacją jest Europejski Związek Wędrownictwa (EWW – Europäische Wandervereinigung). Oficjalna działalność PTTK w strukturach tej organizacji rozpoczęła się w 1990 r., ale pierwsze kontakty były nawiązywane dużo wcześniej. Zadaniem EWW jest promowanie turystyki pieszej, a także ochrona dziedzictwa naturalnego i kulturowego. Realizując powyższe założenia, postanowiono opleść Europę siecią międzynarodowych szlaków długodystansowych. Korzystając z istniejących już w Polsce szlaków wyznakowanych przez PTTK, postanowiono na ich kanwie poprowadzić cztery takie trasy o oznaczeniach E3, E8, E9 i E11. EWW przypomina również o starych trasach, obecnie trochę zapomnianych, takich jak szlaki pielgrzymkowe św. Ja-

kuba prowadzące do Santiago de Compostela. W Polsce mamy końcowy fragment szlaku pielgrzymkowego (I-23), który prowadzi pątników z Marizell w Austrii na Jasną Górę.

Kontakty zagraniczne PTTK nie ograniczają się bynajmniej tylko do chodzenia. Nasi miłośnicy dwóch kółek również mogą u nas znaleźć coś dla siebie. Aby pomóc naszym cyklistom w łatwiejszym nawiązaniu kontaktów z zagranicznymi turystami – rowerzystami, wstąpiliśmy do UECT (Union Européenne de CycloTourisme) czyli Europejskiego Związku Turystyki Rowerowej. Organizacja ta stara się propagować turystykę rowerową i dlatego przygotowuje liczne imprezy dla rowerzystów. Jedną z nich zorganizują w 2010 r. w Prudniku, a będzie to VI Europejski Tydzień Turystyki Rowerowej UECT. Korzystając z okazji, już dziś zapraszamy do wzięcia w niej udziału.

PTTK w swoich szeregach skupia także miłośników nurkowania. Ta fascynująca, ale również niebezpieczna forma spędzania wol-

nego czasu przyciąga coraz więcej miłośników głębin. Dbając o zdrowie i życie osób chcących poznawać środowisko podwodne, nasze Towarzystwo przystąpiło do Światowej Konfederacji Działalności Podwodnej (CMAS – Confédération Mondiale des Activités Subaquatiques). Organizacja ta wydaje m.in. licencje uprawniające do nurkowania oraz nadzoruje program i dba o jakość szkoleń. Bezpieczeństwo „podwodników” jest dla nich priorytetem i dlatego wysokie standardy szkolenia w tym sporcie są niezwykle ważne.

Ponadto kontaktujemy się z innymi narodowymi organizacjami turystycznymi, tj. Klubem Czeskich Turystów i Klubem Słowackich Turystów. Zachęcamy do bardziej aktywnego kontaktowania i podejmowania współpracy z wymienionymi powyżej organizacjami. Chcąc wiedzieć więcej, zapraszamy do wejścia na stronę:

<http://www.pttk.pl/zycie/wspolpraca/>.

Joanna Kośnik

Góry bliskie sercu

Centralny Ośrodek Turystyki Górskiej PTTK, położony w centrum Krakowa, przy ulicy Jagiellońskiej 6, kontynuuje tradycje związane z działalnością turystyczną, którymi szczyt się to miasto. To właśnie w Krakowie działalność górską prowadziło Towarzystwo Tatrzańskie i później Polskie Towarzystwo Tatrzańskie.

Praca COTG to w szczególności działalność informacyjna, popularyzatorska, wydawnicza, utrzymywanie kontaktów i współpracy z instytucjami i osobami związanymi

z górami oraz obsługa organizacyjna, administracyjna i finansowa komisji Zarządu Głównego prowadzących działalność górską, a więc Komisji Turystyki Górskiej ZG PTTK, Komisji Turystyki Narciarskiej ZG PTTK oraz Komisji Górskiej Turystyki Jeździeckiej ZG PTTK. W strukturze COTG działają: Centralna Biblioteka Górską PTTK, Oficyna Wydawnicza „Wierchy”, redakcje: rocznika „Wierchy” i kwartalnika „Gazeta Górską”. COTG PTTK w Krakowie prowadzi Centralne Archiwum Turystyki Górskiej PTTK. W COTG mieści się siedziba wielu jednostek programowych Towarzystwa działających na polu turystyki górskiej – w tym Koło Przewodników Tatrzańskich im. Macieja Sieczki, Koło Przewodników Beskidzkich i Terenowych im. Władysława Krygowskiego, Krakowski Klub Przewodników Turystyki Górskiej – jednostki Oddziału Krakowskiego PTTK, Studenckie Koło Przewodników Górskich – jednostka Oddziału Akademickiego PTTK. Jednostki te opierają się na naszych możliwościach technicznych prowadzą akcje promujące turystykę górską – są to prelekcje, których tylko w roku 2007 odbyło się na terenie COTG 55.

COTG jest odpowiedzialna za stronę administracyjną organizowanych przez Komisję Turystyki Górskiej Zarządu Głównego PTTK dorocznych grudniowych sympozjum poświęconych różnorodnej tematyce górskiej. W roku 2007 tematem były szlaki górskie, w 2006 r. – góry w działalności Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, w 2005r. – Stanisław Staszic. Materiały z seminariów ukazały się drukiem.

COTG posiada znaczne zasoby materiałów archiwalnych związanych z działalnością Towarzystwa Tatrzańskie i Polskiego Towarzystwa Tatrzańskie, w związku z tym powstaje tu szereg prac związanych z historią tych towarzystw. Część z nich ukazuje się drukiem (dzieje oddziałów TT-PTT w Bielsku, Bochni, Rabce, Krakowie, Żywcu, akademickiego w Krakowie, historii znakowania szlaków, historia Karpackiego Towarzystwa Narciarzy i Podolskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, szlaków górskich, historia schronisk górskich: na Markowych Szczawianach, na Hali Miziowej i wiele innych), część stanowi podstawę do tworzenia prezentacji multimedialnych popularyzujących historię turystyki górskiej, np. „Zarys historii tworzenia szlaków turystycznych przez Towarzystwo Tatrzańskie i Polskie Towarzystwo Tatrzańskie w latach 1873–1950” oraz „Wsparcie rozwoju turystyki górskiej na Ukrainie poprzez odbudowę sieci szlaków turystycznych w Gorganach i Czarnohorze” – prelekcje i prezentacje multimedialne na konferencji zorganizowanej przez ZG PTTK w ramach projektu „Rok szlaków turystycznych PTTK” Kalatówki, 17–20 października 2007 r.; „Inwestycje proekologiczne PTTK w schroniskach górskich na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego” w czasie konferencji naukowej „Stan i perspektywy rozwoju turystyki w Tatrzańskim Parku Narodowym” zorganizowanej przez AWF Kraków i Tatrzański Park Narodowy w Zakopanem 18–20 października 2007 r.; „Oddział Akademicki Polskiego Towarzystwa Tatrzańskie w Krakowie” prezentacja multimedialna i prelekcja z okazji 50. rocznicy powstania Oddziału Akademickiego PTTK w Krakowie, czy „Zarys historii tworzenia szlaków turystycznych przez Towarzystwo Tatrzańskie i Polskie Towarzystwo Tatrzańskie w latach 1873–1950” – prezentacja wygłoszona na dorocznym seminarium KTG ZG PTTK w Krakowie w dniu 1 grudnia 2007r. W dniu 5 września 2008 r.

na seminarium zorganizowanym przez Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego przedstawiono prelekcję pt. „Początki turystyki w Karpatach Wschodnich”, a 25 września, na seminarium zorganizowanym przez Sekcję Historii Polskiego Towarzystwa Naukowego Kultury Fizycznej, Stowarzyszenie Miłośników Jasła i Urząd Gminy w Dębowcu pt. „Narciarstwo w Polsce i na świecie – 1888–2008”, przedstawiono prezentację pt. „Karpackie Towarzystwo Narciarzy we Lwowie 1906–1939”.

W działalności COTG duży nacisk położono na prowadzenie strony internetowej, na której oprócz intensywnie rozwijanej kartoteki Centralnej Biblioteki Górskiej (ponad 9 000 haseł w Internecie) budujemy encyklopedię gór pt. „Vademecum”. Kierowane tam nieodpłatnie przez autorów hasła stają się źródłem profesjonalnej wiedzy z różnych dziedzin powiązanych z górami. Encyklopedia zaopatrzona jest w wyszukiwarkę ułatwiającą dotarcie do poszukiwanych haseł.

W roku 2006 COTG pozyskało grant od Ministerstwa Spraw Zagranicznych z puli środków na wsparcie obywatelskiego społeczeństwa na Ukrainie i jego współpracy z organami administracji rządowej i samorządowej. W wyniku tego projektu przeszkolono w prowadzeniu prac znakarskich 30 znakarzy z Ukrainy i wykonano 300 km szlaków górskich w Gorganach i Czarnohorze. Została także zbudowana strona poświęcona tym działaniom pod adresem: <http://www.ukraina.gory.info>. W COTG w Krakowie odbyła się uroczysta promocja wydanych z tej okazji przewodnika „Góry huculszczyzny” i mapy „Gorgany” w obecności większości autorów (w tym z Ukrainy), a także przedstawicieli środowisk naukowych Krakowa, Łodzi, Poznania, Warszawy i Lwowa. W czasie promocji przygrywała kapela góralska z Żabiego, a także serwowano banusz – huculską potrawę regionalną. Wydany z tej okazji plakat i zaproszenie były poszukiwane ze względu na swoją piękną szatę graficzną. Przedstawiciele COTG PTTK zapoznali z projektem gości seminarium „Forum Polskiej Pomocy Zagranicznej”, które zorganizował Departament Współpracy Rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych w dniach 21–22 września 2007 r. w Warszawie.

Innym znaczącym działaniem było podjęcie przez COTG promocji uprawiania turystyki zimowej na raketach śnieżnych. W wyniku tych działań rakiety śnieżne zakupione po preferencyjnych cenach pojawiły się w licznych schroniskach PTTK stając się dodatkową ofertą dla turysty i szansą na zwiększenie ruchu turystycznego dla obiektu. W wyniku pozyskanych środków i podjęciu przez urząd marszałkowski województwa małopolskiego pomysłu promocji raket śnieżnych, przeprowadzono prace znakarskie w rejonie Babiej Góry, Hali Krupowej i Jaworzyny Krynickiej. W ramach tego projektu wykonano standardowe stanowiska

z mapami turystycznymi ulokowane: przy schronisku na Markowych Szczawianach w Zawoi, w Bystrej i Krynicy, a także wydano trzy foldery promujące te okolice i duży, estetyczny „Atlas szlaków zimowych małopolskich Karpat”. W ramach promocji chodzenia na raketach śnieżnych powołana została do życia wspólna odznaka Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego i COTG PTTK „Zimowa odznaka górski” przyznawana za odbycie wycieczek zimą na raketach śnieżnych. Urząd Marszałkowski sfinansował pierwszy nakład odznak w stopniach brązowym, srebrnym i złotym.

W ramach prowadzonej przez Komisję Turystyki Górskiej ZG PTTK akcji Górskiej Odznaki Turystycznej PTTK COTG prowadzi Centralny Referat Weryfikacyjny, w którym np.

go Mariaszell – Częstochowa. Na szlaku, przebiegającym przez 6 powiatów, o długości 220 km, zamontowano 39 tablic informacyjnych, 141 tablic kierunkowych i 5 stanowisk informacyjnych. Szlak poprowadzono po istniejących szlakach pieszych PTTK. Ze środków finansowych województwa małopolskiego przeprowadzono akcję budowy szlaków zimowych do chodzenia na raketach śnieżnych. Tylko w 2007 r. wyznakowano 12 tras w rejonie Babiej Góry i Hali Krupowej oraz Wierchomli i Jaworzyny Krynickiej. Łączna długość szlaków to 112 km, ustawiono na nich łącznie 280 drogowskazów, wybudowano 5 wielkoformatowych stanowisk z mapami regionu oraz wydano 3 foldery promujące regiony ze szlakami w łącznym nakładzie 9 000 egz. Wydano również w nakładzie 4 000 regulamin odznaki wraz z kalendarzem imprez zimowych. Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego sfinansował edycję odznak zimowej turystyki na raketach w liczbie 400 sztuk oraz budowę strony internetowej poświęconej tego rodzajowi turystyki. Ze środków finansowych województwa małopolskiego został wydany „Atlas szlaków zimowych Małopolski” w nakładzie 4 000 egz. COTG zajmowało się obsługą i działalnością Podkomisji Kultury i Historii Turystyki Górskiej KTG ZG PTTK. Realizując uchwałę Zarządu Głównego PTTK – nr 130/XVI/2006 z dnia 18 listopada

i prace trwają nadal. Dzięki temu, można nie tylko zapoznać się z zasobami CBG, ale odpowiednio skonstruowana wyszukiwarka umożliwi dobór literatury wg słów kluczowych, autorów czy roku wydania. Pozytywnie nabywane są wprowadzane do katalogu na bieżąco. Centralna Biblioteka Górską PTTK nie pobiera opłat z tytułu udostępniania swoich zasobów.

Działająca w ramach COTG Oficyna Wydawnicza „Wierchy” wydaje rocznice pozycji, z których najbardziej znane to rocznik „Wierchy”, który ukazuje się od 1923 r. (ostatni wydany rocznik nosi numer 72). Oprócz „Wierchów” drukowane są wydawnictwa okolicznościowe, średnio rocznie kilkanaście pozycji. W roku 2008 większość wydawnictw COTG będzie wydana w ramach nowo powołanej serii „Biblioteka Górską Centralnego Ośrodka Turystyki Górskiej”. Pierwszym wydawnictwem będzie „Historia Oddziału PTT-PTTK w Bochni”. Oprócz książek i folderów ukazują się również periodyki: kwartalnik „Gazeta Górską” i „Maćkowa Perć” Koła Przewodników Tatrzańskich im. Macieja Sieczki. Interesującą jest rozpoczęta seria panoram górskich Piotra Kłapyty, z której wydano Panoramy z Beskidu Śląskiego i Beskidu Średniego, Małego i Wyspowego. COTG planuje wydrukowanie tej serii aż po krańce Karpat Wschodnich – Gorgany i Czarnohorę. In-

w roku 2007 zweryfikowano 1 583 odznaki. W ramach akcji sprzedaje się co roku ok. 30 000 książeczek GOT i ok. 3 000 regulaminów GOT co dwa lata. Akcję GOT PTTK wspiera od kilku lat firma Kraft Foods Polska sp. z o.o. Dzięki pozyskanym od nich środkom finansowym przez kolejny rok książeczki GOT uzyskały nowy, estetyczny wygląd oraz wzbogaconą została ich zawartość o wiedzę związaną z historią tej odznaki. Wprowadzenie treści informacyjnych do zawartości książeczek przyczyniło się do wzrostu popularności odznaki.

Prowadzona przez Komisję Turystyki Narciarskiej ZG PTTK akcja została ściślej powiązana z działalnością COTG poprzez wydanie przez COTG nowej edycji książeczek do rejestracji zdobytych punktów. Są one opracowane analogicznie jak książeczki GOT PTTK, zawierają informację o historii odznaki.

COTG we współpracy z oddziałami PTTK realizuje corocznie prace znakarskie na około 3 500 km letnich i ok. 200 km zimowych szlaków górskich w oparciu o pozyskane przez ZG PTTK środki finansowe. W ramach prac znakarskich COTG we współpracy z gminami i starostwami prowadziło prace nad szlakami turystycznymi tematycznymi. Z pozyskanych środków, ze wsparciem Ministerstwa Sportu i Turystyki wyznakowano szlak tematyczny w postaci małopolskiej części szlaku maryjne-

2006 r. COTG wykonało inwentaryzację posiadanych przez ośrodki majątku i eksponatów, a także wykonało dokumentację budowlaną obiektów. Z dniem 1 stycznia 2008 r. ośrodki stały się, po przekazaniu majątku przez Biuro ZG PTTK, integralną częścią COTG PTTK w Krakowie, odpowiedzialnego za ich techniczną stronę funkcjonowania. Stroną merytoryczną działalności ośrodków zajmuje się jak dotychczas Komisja Turystyki Górskiej ZG PTTK.

Działająca w strukturze COTG Centralna Biblioteka Górską ma bardzo bogate zbiory. Na koniec 2007 r. biblioteka posiadała: druki zwarte – 23 164 vol., czasopisma i wydawnictwa ciągłe 6 737 vol. i mapy – 1 976 jednostek inwentarзовych. Jest to drugi co do wielkości zbiór książek poświęconych górom w Europie. Wzbogacanie zbiorów następuje drogą zakupów oraz darów od instytucji i osób prywatnych. Biblioteka we współpracy z wydawcami prowadziła akcję promowania nowo wydawanych pozycji z zakresu szeroko rozumianego piśmiennictwa górskiego. Corocznie odbywają się tu promocje kilkunastu pozycji związanych z górami. Zbiory biblioteczne udostępniano wyłącznie na miejscu. W okresie sprawozdawczym skorzystało z nich 678 zarejestrowanych czytelników. Aktualnie w kartotece elektronicznej jest wprowadzonych ponad 9 000 rekordów do obejrzenia na stronie www.cotg.gory.info

nym interesującym wydawnictwem są reprinty Pamiętników Towarzystwa, z których wydano już tom I rocznik 1876 i tom II rocznik 1877.

Zarząd Główny PTTK przekazał do realizacji COTG PTTK współpracę z firmą Kraft Foods Polska w zakresie promocji logo „Milka”, pod hasłem „Milka Rodzinna Przygoda”, która za naszym pośrednictwem starała się dotrzeć do turystów górskich. W ramach tej współpracy „Milka” wyposażyła 15 schronisk górskich w Tatrach, Beskidach i Sudetach biorących udział w akcji w estetyczne wyposażenia stoły, ławy, wielkogabarytowe mapy, a także huśtawki oraz parasole i nadal współpracuje przy promowaniu turystyki rodzinnej w górach.

COTG duże znaczenie przywiązuje do pozyskiwania środków zewnętrznych na prowadzenie działalności programowej. Rokrocznie pozyskuje na ten cel z zewnętrznych źródeł kwoty ponad 250 000 zł. Znaczące będzie rozpoczęcie programu nowoczesnej inwentaryzacji szlaków turystycznych w Małopolsce, na które pozyskaliśmy kwotę 90 000 zł z budżetu województwa małopolskiego.

Centralny Ośrodek Turystyki Górskiej PTTK z dumą realizuje przysięgające jego działalności motto „Wszystko o górach, wszystko dla gór”.

Stanowisko Zespołu Statutowego w przedmiocie dokonania zmian w Statucie PTTK

Zespół Statutowy (powołany uchwałą Zarządu Głównego PTTK z dnia 26 kwietnia 2008 r., nr 262/XVI/08), zapoznał się materiałami nadesłanymi przez władze PTTK oraz indywidualnie przez działaczy, zawierającymi propozycje zmian do Statutu PTTK oraz przeprowadził w tym zakresie własne ustalenia omawiając w terminach wyznaczonych posiedzeń nieodzwonność i zakres tych zmian. Nastąpił podział zadań między poszczególne osoby wchodzące w skład Zespołu, w ten sposób, że każdy z członków opracowywał i relacjonował określone zagadnienie (np. władze naczelne, jednostki regionalne, oddziały; konieczne zmiany w usprawnieniu działalności czy też wymagane w obowiązującym stanie prawnym), przy czym podczas tego referatu pozostali członkowie zgłaszali własne propozycje zmian do Statutu, korzystając z materiałów źródłowych.

Zdaniem Zespołu Statutowego nie zachodzi potrzeba tworzenia nowego Statutu, a jedynie wprowadzenia pewnych zmian usprawniających działalność. Zakres tych zmian nie jest wyczerpujący z uwagi na trwające prace ustawodawcy nad zmianami w aktach prawnych dotyczących również turystyki. Chodzi tu w szczególności o uregulowania przewidziane w ustawie z dnia 07 kwietnia 1989 r. prawo o stowarzyszeniach, ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych, ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Zespół Statutowy uważa, że Statut PTTK zawiera dobre uregulowania, a niektóre z nich można uznać za wzorcowe. Obecnie należy przedsięwziąć czynności nad wprowadzeniem zmian koniecznych dla stworzenia możliwości bardziej sprawnego i efektywnego działania Towarzystwa czy też usunięcia pewnych zapisów wywołujących wątpliwości w interpretacji - w tym zakresie uchwały podejmował Główny Sąd Koleżeński PTTK.

Prace nad Statutem powinny być kontynuowane (przez powołany ewentualnie na XVII Walnym Zjeździe PTTK Zespół Statutowy) i przedstawione w późniejszym czasie po zakończeniu przez ustawodawcę podjętych zadań.

Bezspornie najistotniejszym ogniwem Stowarzyszenia są oddziały. Fakt przyznania oddziałom PTTK osobowości prawnej, którą nabywają z dniem uprawomocnienia się postanowienia sądu o wpisaniu do rejestru, nie oznacza, gdy chodzi o te jednostki, że są one odrębnymi stowarzyszeniami. Oddziały obowiązują Statut PTTK i akty władz naczelnych PTTK. W tych wypadkach, gdy oddziały przyjmują własny statut jako podstawowy akt regulujący ustroj i inne fundamentalne przymioty, nie może być on sprzeczny z postanowieniami Statutu PTTK (uchwalanym przez najwyższą władzę Towarzystwa jakim jest Zjazd). Statut ten podlega zatwierdzeniu przez Zarząd Główny przed przedłożeniem sądowi rejestrowemu.

W takim usytuowaniu podmiotowym oddziały nie mają możliwości prowadzenia odrębnej działalności statutowej. Zobowiązane są przestrzegać postanowień tego aktu zasadniczego oraz stosować się do uchwał władz naczelnych PTTK (art. 48 oraz art. 49 ust 1 i 2 Statutu PTTK). W szczególności oddziały przedkładają corocznie Zarządowi Głównemu sprawozdania ze swej działalności, a przy tym podlegają kontroli władz naczelnych w zakresie zgodności z regulacjami tak zewnętrznymi jak i wewnętrznymi oraz zasadami prawidłowego gospodarowania mieniem powierzonym i własnym.

Wszelkie z przedstawionych uwarunkowań w odniesieniu do prawa publicznego (zwłaszcza z punktu widzenia prawa administracyjnego) nie odbiera oddziałom samodzielności w sferze prawa cywilnego. Osobowość prawna oddziałów wyraża się przede wszystkim zdolnością do bycia podmiotem praw i obowiązków o charakterze cywilnoprawnym. Jakkolwiek ograniczenia będą znajdować uregulowanie zarówno w obowiązujących przepisach prawa jak i regulacjach wewnętrznych.

Zarząd oddziału może powoływać koła i kluby, które są jednostkami organizacyjnymi oddziału i nie posiadają osobowości prawnej (art. 71 Statutu). Odnosi się to również do tworzonych przez Oddziały komisji, rad lub zespo-

w Stowarzyszeniu nie powinny zachodzić na tej płaszczyźnie spory ze względu na treść art. 86 Statutu. Nie jest to wystarczające rozwiązanie w działalności na zewnątrz.

Należałoby - jak się wydaje za właściwe - podjąć stosowne działania w celu zainicjowania drogi poselskiej i wprowadzenia odpowiedniej w treści zmiany w ustawie prawo o stowarzyszeniach np. w uregulowaniach odnoszących się do jednostek terenowych (posiadających osobowość prawną) wprowadzić zapis „Stowarzyszenie nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania utworzonych jednostek terenowych posiadających osobowość prawną, chyba, że co innego wynika z dokonanych czynności. Jednostki terenowe nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania Stowarzyszenia”.

Innym problemem może być składanie do sądu rejestrowego sprawozdań finansowych (p. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości; Dz. U. Nr 121, poz. 591, ze zm. oraz rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 listopada 2001 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości dla niektórych jednostek niebędących spółkami handlowymi, nieprowadzących działalności gospodarczej; Dz.U. Nr 137, poz. 1539, ze zm.). Dla niektórych z tych sądów nie jest wystarczające sprawozdanie z wykonania budżetu rocznego zatwierdzone przez Zarząd Główny zaopiniowane przez komisję rewizyjną i wymagają zwołania zjazdu oraz podjęcia w tym przedmiocie uchwały. (przy czym w spółkach jednoosobowych z o.o. ustawodawca ten problem potraktował bardzo liberalnie). W tym zakresie konieczne staje się uruchomienie drogi legislacyjnej, co wykluczy wszelkie z napotykanymi w praktyce trudności.

Zespół Statutowy przeanalizował propozycje zmian do Statutu PTTK zgłoszone przez władze naczelne, nieliczne oddziały i niektórych działaczy PTTK. Najczęściej te postulaty zmierzały w kierunku:

- zmniejszenia liczebności Zarządu Głównego PTTK oraz powołania Rady Naczelnej (Rady Głównej) wytyczającej kierunki prac pomiędzy Zjazdami, dokonywania bezpośredniego wyboru Prezesa Zarządu i umożliwienie takiej osobie zgłaszania kandydatów na członków Zarządu, wyszczególnienia kompetencji skarbnika i sekretarza generalnego w strukturze Zarządu Głównego, określenia sposobu zarządzania majątkiem (silne centrum decyzyjne), wprowadzenia dalszych uregulowań, które doprowadziłyby do: umocnienia struktur regionalnych (zapewnienie udziału przewodniczącego jednostki regionalnej w posiedzeniach Zarządu Głównego, gdy będą omawiane sprawy dotyczące tego regionu), skomasowania rozdziału I i II, zrezygnowania z wyciszania jednostek specjalistycznych,

- powoływania komisji przez Zarząd Główny w zależności od potrzeb z jednoczesnym określeniem zakresu działania, kompetencji i zadań bez ich wymieniania w Statucie, ale były również głosy przeciwnie takiemu rozwiązaniu domagające się zwiększenia roli komisji statutowej jako fachowych organów Towarzystwa,

- wprowadzenia zamiast „Ordynacji Wyborczej” nowego rozdziału zawierającego uregulowania w tym zakresie, zakazania w uchwale do ordynacji kandydowania do władz i organów oddziałów członkom władz innych pokrewnych towarzystw np. PTT, wprowadzenia oświadczeń dla kandydatów do władz o znajomości obowiązujących regulacji prawnych,

- ostrzejszego potraktowania w statucie zasady nie łączenia etatów i funkcji wybieralnych w PTTK, poprzez wprowadzenie zapisu, że pracownik traci w Towarzystwie bierne prawo wyborcze,

- przyjmowania członków przez Internet oraz wprowadzenia zmiany, gdy chodzi o przynależność osób małoletnich do PTTK (przedział wiekowy jak w kodeksie cywilnym) oraz uszczegółowienia regulacji dotyczących szkolnych kół PTTK,

- zlikwidowania sądów koleżeńskich na wszystkich szczeblach bądź tylko w oddziałach (pozostawienia wyłącznie GSK PTTK z wprowadzeniem uregulowań co do możliwości prowadzenia mediacji w likwidacji sporów),

- dokonania zmian w uregulowaniach statutowych zarówno, gdy chodzi o GKR PTTK i komisję rewizyjną oddziału („nie zachodzi potrzeba tworzenia w tym zakresie uregulowań statutowych”), komisja rewizyjna powinna być uprawniona tylko do kontroli działalności finansowej, „wątpliwości wywołuje możliwość nadzorowania przez GKR PTTK komisji rewizyjnej oddziału”,

- usunięcia wskazanych w uregulowaniach Statutu oczywistych omyłek np. w oznaczeniu jednostek redakcyjnych i ich systematyce.

Poza tym członkowie biorący udział w posiedzeniach Zespołu Statutowego dyskutowali nad własnymi propozycjami nowych uregulowań.

Zespół Statutowy proponuje wprowadzić do Statutu PTTK zmiany uznane za niezbędne, a w szczególności usprawniające funkcjonowanie Stowarzyszenia w stosunkach wewnętrznych jak i zewnętrznych; zostały one przedstawione w załączniku do n/n sprawozdania.

Natomiast dalsze z wnoszonych propozycji zmian, których ostateczny kształt uwarunkowany jest od szeregu czynników (m.in. postępu i wyniku prac przedsięwziętych przez ustawodawcę w aktach prawnych dotyczących turystyki i krajoznawstwa), zostają pozostawione jako materiał pod dyskusję na przyszłość.

Nie jest możliwe ukształtowanie regulacji statutowych w ten sposób, aby wszystkie ze zgłaszanych przez działaczy propozycji zostały uwzględnione na tym etapie prac jako konieczne (z różnych względów np. niecelowości wprowadzenia takich zmian, sprzeczności z obowiązującymi uregulowaniami prawnymi czy też właściwymi rozwiązaniami w tej materii obowiązującego Statutu).

Wyrazić należy podziękowania tym wszystkim, którzy zainteresowali się materialem uregulowań statutowych i skierowali swoje wystąpienia do Zespołu Statutowego. Dalsze spostrzeżenia i uwagi - tym razem do przedstawianych pod dyskusję propozycji zmian - przyczynią się z pewnością do wypracowania ostatecznych (na tym etapie prac) rozwiązań statutowych.

Podkreślić należy z całą stanowczością, że Statut PTTK jako akt najwyższej rangi w stowarzyszeniu powinien ulegać zmianom tylko w szczególnie uzasadnionych wypadkach. Nie istnieją też rozwiązania, które zadawałyby wszystkim zainteresowanym.

**Przewodniczący
Zespołu Statutowego PTTK
Wojciech Tomalak**

Członkowie Honorowi PTTK w Łańcutcie. Fot. N. Wojtyra

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze jako stowarzyszenie działa na podstawie aktów normatywnych, a zwłaszcza ustawy z dnia 07 kwietnia 1989 r. prawo o stowarzyszeniach, tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. nr 79, poz. 855, ze zm. oraz w oparciu o akt wewnętrzny jakim jest uchwalony Statut PTTK. Należy mieć też na uwadze, że PTTK jest następcą prawnym oraz spadkobiercą tradycji, dorobku ideowego, jak również majątku Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego i Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego; stąd wszelkie z podejmowanych działań tak przez Stowarzyszenie jako całość oraz jego jednostki terenowe powinny pozostawać w zgodności z przyjętymi wartościami podniesionymi do rangi najwyższych (zasadniczych).

Istotnym zagadnieniem do przeanalizowania w przyszłości jest udzielenie odpowiedzi czy struktura Stowarzyszenia pozwala na właściwe wykonywanie zadań statutowych, chodzi tu również o możliwość sprawnego zarządzania na szczeblu krajowym jak również wykonywania czynności przez władze jednostek terenowych (oddziały i jednostki regionalne oraz jednostki specjalistycznej; stanowiące wewnętrzne - terenowe jednostki organizacyjne PTTK, co wyraża art. 6 Statutu).

Zaakcentowania wymaga, że terenowe jednostki Stowarzyszenia posiadają osobowość prawną. Ustawodawca w art. 17 ust. 1a Pr.stow. wprowadził konstrukcję prawną podwójnej osobowości. Regulacja w tym zakresie jest lakoniczna bowiem ogranicza się do stwierdzenia, że terenowa jednostka organizacyjna może uzyskać osobowość prawną, jeżeli statut stowarzyszenia to przewiduje (nawet uzasadnienie poselskiego projektu ustawy wprowadzającej tą konstrukcję do tego aktu nie zawiera szerszych argumentów - druk nr 199 z posiedzenia z dnia 18 stycznia 1990 r. Sejmu X kadencji). Tym samym istnieje swoboda w określaniu trybu powstania, uzyskania przez oddziały osobowości prawnej i wzajemnych stosunków między oddziałem a stowarzyszeniem jako całością.

W razie potrzeby Oddziały mogą tworzyć jednostki regionalne z osobowością prawną lub bez osobowości prawnej (art. 78 Statutu). Chociaż w tym zakresie - dla czystości konstrukcji - można sugerować zmianę w powołanym artykule, aby to Zarząd Główny na wniosek oddziałów tworzył jednostkę regionalną (z osobowością prawną lub bez takiej osobowości).

Statut PTTK zawiera stosowne uregulowania m.in. co do tworzenia oddziałów (art. 47 i n.), uchylania lub zawieszania wykonania uchwał zarządu oddziału przez Zarząd Główny (art. 69), a także rozwiązania bądź likwidacja oddziału (art. 70). Jeżeli chodzi o zagadnienia związane z rozwiązaniem czy też likwidacją oddziału odesłać należy do materiału przygotowanego dla potrzeb Zarządu Głównego (wrzesień 2008 r.).

Najogólniej rzecz ujmując, gdy chodzi o te podstawowe jednostki organizacyjne nie zachodzi obecnie potrzeba dokonania poważnych zmian w tych uregulowaniach. Odniesić można natomiast wrażenie, że nie w pełni wykorzystywane są w praktyce mechanizmy stwarzające oddziałom dobrze pracującym osiągnięcie lepszych wyników na każdej z płaszczyzn działalności natomiast w przypadku oddziałów nie spełniających określonych wymogów nie podejmuje się działań przewidzianych w Statucie w kierunku ich rozwiązania lub likwidacji.

Zaakcentowania wymaga, że zapisy Statutu PTTK nie chronią w pełni Stowarzyszenia jako całości np. w razie nie wywiązania się przez oddziały ze zobowiązań (w istocie na drodze sądowej możliwy jest tylko zarzut, że kontrahent posiadał wiedzę o statutowym wyłączeniu odpowiedzialności PTTK za zobowiązania oddziałów i jednostek terenowych). Brak jest dostatecznych regulacji co do odpowiedzialności majątkowej Stowarzyszenia jako całości i odpowiedzialności majątkowej jednostek terenowych. W stosunkach wewnętrznych

STATUT POLSKIEGO TOWARZYSTWA TURYSTYCZNO-KRAJOZNAWCZEGO

wraz z propozycjami zmian*

Uwagi i propozycje do statutu oraz do ordynacji wyborczej prosimy kierować na adres: poczta@pttk.pl

Rozdział I POSTANOWIENIA OGÓLNE

Art. 1

1. Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, zwane dalej PTTK, powstałe w 1950 roku z utworzonego w 1873 roku Towarzystwa Tatrzańskiego, przekształconego w 1920 roku w Polskie Towarzystwo Tatrzańskie oraz utworzonego w 1906 roku Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, jest spadkobiercą tradycji i dorobku ideowego, a także następcą prawnym majątku tych Towarzystw.
2. PTTK jest organizacją pozarządową działającą zgodnie z ustalonym porządkiem prawnym.
3. PTTK jest stowarzyszeniem prowadzącym działalność społecznie użyteczną.

Art. 2

1. Terenem działalności PTTK jest terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a siedzibą jego władz naczelnych jest miasto stołeczne Warszawa.
2. PTTK może tworzyć jednostki organizacyjne poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli możliwość taką dopuszcza ustawodawstwo danego kraju.

Art. 3

PTTK posiada osobowość prawną i jest wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego pod Nr 0000100817

Art. 4

PTTK może być członkiem krajowych i międzynarodowych organizacji, których cele działania są zbieżne z celami działania PTTK.

Art. 5

1. PTTK używa odznaki organizacyjnej w formie zielonego koła przedstawiającego różę wiatrów, w które wpisane są: biało-czerwona strzałka kompasu, kontur Polski w kolorze zielonym z zaznaczonym białym biegiem Wisły oraz biegnący przez środek biały cieniowany napis PTTK. Wzór odznaki organizacyjnej stanowi załącznik do Statutu PTTK.
2. Nazwa i odznaka organizacyjna PTTK podlega ochronie prawnej zgodnie z obowiązującymi przepisami.
3. Zarząd Główny PTTK używa sztandaru, który ma kształt kwadratowego, dwustronnego płata materiału wykończonego złotymi frędzlami, przymocowanego do drzewca zwieńczonego głowicą z metalowymi literami PTTK. Na stronie głównej, prawej, znajdują się trzy pasy poziome jednakowej szerokości o barwach: czerwonej, białej i czerwonej z odznaką organizacyjną PTTK pośrodku o średnicy stanowiącej 3/5 szerokości. Na stronie odwrotnej, lewej, sztandaru na zielonym tle znajduje się napis „Tylko poznawszy swój kraj można gorąco go ukochać i owocnie dla niego pracować”.
4. Jednostki organizacyjne PTTK mogą używać sztandaru opisanego w ust. 3 z tym, że strona odwrotna, lewa jest ustalana przez właściwą jednostkę.
5. Zarząd Główny i zarządy oddziałów PTTK używają okrągłej pieczęci z napisem w otoku: Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, zaś w środku: Zarząd Główny lub nazwa oddziału oraz innych pieczęci zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Art. 6

1. Jednostkami organizacyjnymi PTTK są oddziały i jednostki regionalne jako jednostki terenowe oraz jednostki specjalistyczne.
2. Oddziały PTTK są podstawowymi jednostkami organizacyjnymi Towarzystwa i posiadają osobowość prawną, którą nabywają z dniem uprawomocnienia się postanowienia sądu o wpisaniu do rejestru.
3. Jednostki regionalne obejmują obszar województwa i mogą posiadać osobowość prawną, którą nabywają z dniem uprawomocnienia się postanowienia sądu o wpisaniu do rejestru.
4. Na terenie województwa może być powołana tylko jedna jednostka regionalna.
5. Jednostki specjalistyczne są powoływane przez Zarząd

Główny PTTK i działają na podstawie zatwierdzonych przez niego regulaminów. Centralnymi jednostkami specjalistycznymi są: Centralny Ośrodek Turystyki Górskiej w Krakowie, Centrum Fotografii Krajoznawczej w Łodzi, Centralna Biblioteka PTTK im. Kazimierza Kulwiecia w Warszawie i Ogólnopolskie Centrum Szkolenia Podwodnego KDP PTTK w Warszawie.

Rozdział II CELE I ŚRODKI DZIAŁANIA

Art. 7

1. Celem statutowym PTTK jest działalność w zakresie **turystyki i krajoznawstwa** kultury fizycznej, kultury, oświaty i ochrony środowiska.
2. Celami statutowymi PTTK są również inne działania ze sfery zadań publicznych w zakresie:

- 1) krzewienia turystyki i krajoznawstwa oraz aktywnych form wypoczynku dzieci i młodzieży, szczególnie w postaci wędrownictwa indywidualnego i grupowego, organizacji rajdów, zjazdów, zlotów, spływów, rejsów oraz kolonii i obozów,
 - 2) podtrzymywania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, w tym poprzez współdziałanie z towarzystwami i organizacjami skupiającymi i opiekującym się Polakami oraz dziedzictwem kultury polskiej za granicą,
 - 3) nauki, edukacji, oświaty i wychowania dzieci i młodzieży, szczególnie poprzez kształtowanie postaw społecznych, upowszechniania wiedzy o przeszłości, współczesności i perspektywach rozwoju Polski, szerzenia kultury turystyki i zapoznania z poznawczymi, wypoczynkowymi i zdrowotnymi walorami wędrownictwa,
 - 4) ekologii i ochrony zwierząt, ochrony dziedzictwa przyrodniczego oraz troski o racjonalne wykorzystywanie zasobów przyrody,
 - 5) upowszechniania wiedzy i umiejętności na rzecz obronności państwa, szczególnie poprzez opiekę nad miejscami pamięci narodowej i organizację imprez turystycznych związanych z poznawaniem historii oraz polskiego, a także popierania wszelkich form wypoczynku służącego rozwojowi sprawności i kultury fizycznej,
 - 6) promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy,
 - 7) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób,
 - 8) działalności charytatywnej,
 - 9) działalności na rzecz mniejszości narodowych,
 - 10) ochrony i promocji zdrowia,
 - 11) działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
 - 12) upowszechniania i ochrony praw kobiet oraz działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn,
 - 13) działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości,
 - 14) działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
 - 15) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji,
 - 16) upowszechniania kultury fizycznej i sportu,
 - 17) porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym,
 - 18) upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji,
 - 19) ratownictwa i ochrony ludności,
 - 20) pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą,
 - 21) upowszechniania i ochrony praw konsumentów,
 - 22) działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami,
 - 23) promocji i organizacji wolontariatu,
 - 24) działalności wspomagającej technicznie, szkoleniowo i informacyjnie organizacje pozarządowe w zakresie określonym w pkt. 1-23.
3. PTTK skupia turystów i krajoznawców, stwarza warunki ułatwiające im wędrowanie i działalność krajoznawczą w kraju i poza jego granicami oraz reprezentuje ich interesy wobec władz i społeczeństwa.

4. PTTK opiera swoją działalność na pracy społecznej członków; do prowadzenia swoich spraw może zatrudniać pracowników.

5. PTTK może prowadzić działalność gospodarczą, w różnych formach organizacyjnych, z której dochód służy realizacji celów statutowych.

Art. 8

Realizując określone statutem cele i zadania, PTTK:

- 1) budzi i pogłębia umiłowanie Polski, jej regionów, kształtuje postawy patriotyczne, upowszechnia wiedzę o przeszłości, współczesności i perspektywach rozwoju kraju,
 - 2) krzewi zamiłowania krajoznawcze i umiejętności turystyczne,
 - 3) szerzy kulturę turystyki oraz zachęca do wykorzystywania poznawczych, wypoczynkowych i zdrowotnych walorów wędrownictwa i rekreacji,
 - 4) pomaga w wędrownictwie indywidualnym,
 - 5) przyczynia się do wzrostu sprawności psychofizycznej, zwłaszcza młodzieży i osób niepełnosprawnych,
 - 6) szerzy wiedzę ekologiczną oraz przyczynia się do ochrony środowiska przyrodniczego,
 - 7) aktywnie uczestniczy w ochronie dóbr kultury,
 - 8) popularyzuje walory krajoznawcze i turystyczne Polski oraz jej dorobek wśród turystów zagranicznych oraz ułatwia turystom polskim wyjeżdżającym za granicę poznawanie walorów krajoznawczych, życia i osiągnięć innych krajów,
 - 9) kultywuje tradycje turystyczne, popularyzuje historię i dorobek PTTK oraz jego poprzedników, uczestniczy w archiwizowaniu dokumentów związanych z turystyką i krajoznawstwem.
- 10) prowadzi działalność przewodnicką i umożliwia przewodnikom - członkom PTTK tworzenie organizacji samorządowych w ramach PTTK.**

Art. 9

1. PTTK realizuje cele statutowe i zadania poprzez:

- 1) strzeżenie i twórcze rozwijanie ideałów swoich poprzedników - PTT i PTK oraz pomnażanie ich dorobku materialnego,
 - 2) propagowanie krajoznawstwa wśród młodzieży oraz włączanie jej do uprawiania różnych form turystyki, w tym turystyki kwalifikowanej,
 - 3) popularyzację walorów rekreacji ruchowej,
 - 4) stwarzanie możliwości korzystania z imprez turystycznych, rekreacyjnych i krajoznawczych organizowanych przez PTTK oraz z jego schronisk, stanic wodnych i innych obiektów przez wszystkich zainteresowanych,
 - 5) upowszechnianie dorobku intelektualnego PTTK zgromadzonego w Centralnej Bibliotece im. Kazimierza Kulwiecia w Warszawie, Centralnym Ośrodku Turystyki Górskiej z Centralną Biblioteką Górską w Krakowie, w Centrum Fotografii Krajoznawczej w Łodzi, w Ogólnopolskim Centrum Szkolenia Podwodnego KDP PTTK w Warszawie, regionalnych pracowniach krajoznawczych oraz muzeach PTTK,
 - 6) działania na rzecz racjonalnego korzystania z zasobów przyrody i dziedzictwa kulturalnego oraz krzewienia idei zachowania tych wartości dla przyszłych pokoleń,
 - 7) popieranie działań sprzyjających utrwalaniu cech charakterystycznych poszczególnych regionów, stanowiących istotne elementy tożsamości narodowej mieszkańców Polski,
 - 8) kontakty i współpracę z organizacjami krajowymi, zagranicznymi i międzynarodowymi zajmującymi się turystyką,
 - 9) reprezentowanie interesów turystów i krajoznawców wobec organów władzy publicznej, w tym zgłaszanie postulatów i propozycji odpowiednich regulacji prawnych oraz wykonywanie zadań zleconych z zakresu administracji rządowej i samorządowej, w tym związanych z wytyczaniem, znakowaniem i konserwacją szlaków turystycznych,
2. PTTK w szczególności:
- 1) umożliwia turystom i krajoznawcom zrzecanie się w jednostkach organizacyjnych PTTK i korzystanie w

- 1) pierwszej kolejności z wszelkich form jego działalności,
- 2) rozwija turystykę kwalifikowaną we wszystkich jej formach,
- 3) organizuje i prowadzi obsługę wycieczek oraz innych imprez turystycznych i krajoznawczych,
- 4) rozwija różnorodne formy turystyki aktywnej, rekreacji oraz sportu w powiązaniu z imprezami turystycznymi,
- 5) wytycza, znakuje i utrzymuje szlaki turystyczne,
- 6) kształci i doskonali społeczne oraz zawodowe kadry turystyczno-krajoznawcze, nadaje uprawnienia kwalifikacyjne,
- 7) ustanawia i nadaje odznaki turystyczne oraz krajoznawcze,
- 8) organizuje oraz popiera działania zmierzające do zabezpieczenia, ochrony i zachowania walorów naturalnych, a także kulturowych Polski, między innymi przez działalność wydawniczą, inicjowanie, zakładanie i prowadzenie muzeów, zbiorów, bibliotek, pracowni krajoznawczych, itp.,
- 9) rozwija aktywność kulturalną związaną z turystyką i krajoznawstwem oraz kształtuje obyczajowość turystyczną,
- 10) dokumentuje oraz popularyzuje działalność wybitnych postaci turystyki i krajoznawstwa, dziejów i osiągnięć PTTK, a także jego poprzedników,
- 11) prowadzi wypożyczalnię sprzętu turystycznego, sportowego oraz warsztaty naprawcze,
- 12) produkuje pamiątki turystyczne, krajoznawcze oraz ekwipunek turystyczny i sportowy,
- 13) buduje i utrzymuje obiekty turystyczne, gastronomiczne, sportowe oraz inne urządzenia istotne dla turystów,
- 14) inicjuje, prowadzi i popiera prace, w tym także naukowe, wynikające z celów PTTK,
- 15) organizuje turystykę zagraniczną wyjazdową i przyjazdową.

Rozdział III CZŁONKOWIE PTTK, ICH PRAWA I OBOWIĄZKI

Art. 10

1. Członkiem PTTK może być osoba zainteresowana realizacją celów Towarzystwa, deklarująca przestrzeganie Statutu PTTK.
2. Członkostwo jest dobrowolne.

wersja I propozycji dokonania zmiany;

Art. 11

1. PTTK skupia członków:
 - 1) zwyczajnych,
 - 2) **korespondentów**,
 - 3) wspierających.
 - 4) Członkowie zwyczajni i **członkowie korespondenci** PTTK zrzeczają się w oddziałach.

wersja II;

Art. 11

1. PTTK skupia członków:
 - 5) zwyczajnych,
 - 6) **korespondentów**,
 - 7) wspierających.
 - 8) Członkowie zwyczajni PTTK zrzeczają się w oddziałach, **natomiast członkowie korespondenci nie mają obowiązku takiej przynależności.**

Art. 12

1. Członkiem zwyczajnym PTTK może być:
 - 1) obywatel polski lub cudzoziemiec, mający pełną zdolność do czynności prawnych i nie pozbawiony praw publicznych,
 - 2) małoletni w wieku od 16 do 18 lat, mający ograniczoną zdolność do czynności prawnych,
 - 3) małoletni w wieku poniżej 16 lat za zgodą jego przedstawicieli ustawowych.

*Propozycje zmian zaznaczono wytłuszczonym drukiem.

Statut PTTK wraz z propozycjami zmian

2. Członkostwo powstaje przez złożenie deklaracji i jej podpisanie oraz przyjęcie w poczet członków przez zarząd oddziału. **Wyrażenie woli przynależności do PTTK i podjęcie uchwały w tym przedmiocie może odbywać się także na drodze korespondencyjnej, w tym przy zastosowaniu środków elektronicznych.**

wersja II;

ust 2. Wyrażenie woli przynależności do PTTK następuje przez złożenie zarządowi oddziału deklaracji pisemnej o wstąpieniu oraz wyrażenie gotowości uiszczania składek członkowskich. Członkostwo powstaje z dniem uregulowania składki członkowskiej.

ust 3. Przejawienie woli członkostwa, o czym stanowi ust 2 może odbywać się także na drodze korespondencyjnej, w tym przy zastosowaniu środków elektronicznych.

Art. 13

1. Członek zwyczajny PTTK ma prawo

- 1) wybierać i być wybieranym do władz PTTK,
- 2) zgłaszać wnioski dotyczące działalności PTTK,
- 3) uzyskiwać na zasadach określonych przez Zarząd Główny PTTK uprawnienia kadry Towarzystwa,
- 4) brać udział w działalności oraz korzystać z pomocy, obiektów i urządzeń PTTK na zasadach określonych przez Zarząd Główny,
- 5) nosić odznakę organizacyjną PTTK,
- 6) korzystać z innych uprawnień wynikających z uchwał ZG PTTK oraz porozumień i umów zawartych przez władze Towarzystwa.

2. Małoletni członek zwyczajny PTTK ma prawo korzystać z uprawnień określonych w ust. 1 pkt. 2-6 oraz uprawnień określonych w ust. 1 pkt 1 z uwzględnieniem przepisów ust. 3-4.

3. Małoletni członek zwyczajny PTTK w wieku od 16 do 18 lat, mający ograniczoną zdolność do czynności prawnych, ma prawo korzystać z czynnego i biernego prawa wyborczego, z tym że w składzie władz PTTK większość muszą stanowić osoby o pełnej zdolności do czynności prawnych.

4. Małoletni członek zwyczajny PTTK w wieku poniżej 16 lat nie ma prawa udziału w głosowaniu na zebraniu członków, nie może też korzystać z czynnego i biernego prawa wyborczego do władz PTTK. Jeżeli jednostka organizacyjna PTTK zrzesza wyłącznie małoletnich, mogą oni wybierać i być wybierani do władz tej jednostki.

Art. 14

Członek zwyczajny PTTK jest obowiązany:

- 1) przestrzegać postanowień Statutu, regulaminów i uchwał władz PTTK,
- 2) uczestniczyć w działalności PTTK, propagować cele PTTK, godnie reprezentować PTTK,
- 3) chronić walory naturalne i kulturowe kraju,
- 4) dbać o majątek PTTK,
- 5) regularnie opłacać składkę członkowską w swoim oddziale.

Art. 15

1. Członkom zwyczajnym PTTK, szczególnie zasłużonym dla rozwoju turystyki i krajoznawstwa w Polsce, może być nadana godność Członka Honorowego PTTK

2. Członkowie Honorowi są zwolnieni z obowiązku opłacania składki członkowskiej.

Art. 16

1. Utrata członkostwa zwyczajnego następuje w przypadku:

- 1) wystąpienia,
- 2) śmierci członka zwyczajnego lub członka korespondenta, albo członka wspierającego, rozwiązania lub upadłości członka wspierającego,
- 3) skreślenia z ewidencji członków, uchwałą zarządu oddziału, na skutek zażalenia w opłacaniu składki członkowskiej za okres dłuższy niż 12 miesięcy,
- 4) wykluczenia prawomocnym orzeczeniem sądu koleżeńskiego,
- 5) pozbawienia praw publicznych prawomocnym wyrokiem sądu.

2. W przypadku utraty członkostwa w trybie, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, członkostwo może być przywrócone po opłaceniu zaległych składek.

wprowadzenie nowego uregulowania dotyczącego członków korespondentów ze zmianą kolejności artykułów: wersja I propozycji zmiany w tym zakresie;

Art. 17

1. Członkiem korespondentem PTTK może być osoba spełniająca kryteria określone w art. 12 ust 1, pkt 1. bądź ... inny zapis „art. 12 ust 1; przy czym osoby małoletnie poniżej 16 lat powinny współdziałać z przedstawicielem ustawowym”.

**2. Członek korespondent posiada prawa członka zwyczaj-
28**

nego z wyjątkiem biernego i czynnego prawa wyborczego.

3. Do członków korespondentów stosuje się pozostałe uregulowania Statutu PTTK odnoszące się do członków zwyczajnych.

wersja II;

Art. 17

1. Członkiem korespondentem PTTK może być osoba spełniająca kryteria określone w art. 12 ust 1; przy czym osoby małoletnie poniżej 16 lat powinni współdziałać z przedstawicielem ustawowym.

2. Członek korespondent posiada prawa członka zwyczajnego z wyjątkiem biernego i czynnego prawa wyborczego.

3. Do członków korespondentów stosuje się pozostałe uregulowania Statutu PTTK odnoszące się do członków zwyczajnych, przy czym do nabycia członkostwa niezbędnie jest złożenie podpisanej deklaracji oraz przyjęcie w poczet członków przez Zarząd Główny PTTK.

Rozdział IV NAJWYŻSZE I NACZELNE WŁADZE PTTK

Art. 19

1. Najwyższą władzą PTTK jest Walny Zjazd.

2. Władzami naczelnymi PTTK są:

- 1) Zarząd Główny,
- 2) Główna Komisja Rewizyjna,
- 3) Główny Sąd Koleżeński.

Art. 20

1. Władze naczelne PTTK pochodzą z wyboru.

2. Nie można łączyć funkcji we władzach naczelnych wymienionych w art. 19 ust. 2.

3. Nie można łączyć funkcji we władzach naczelnych z działalnością gospodarczą prowadzoną w oparciu o majątek PTTK lub mającą znamiona kolizji interesów z działalnością gospodarczą PTTK.

4. Wybory do władz naczelnych odbywają się w sposób tajny.

5. Wybory są ważne, jeżeli bierze w nich udział co najmniej połowa delegatów uprawnionych do głosowania.

Art. 21

1. Kadencja władz naczelnych PTTK trwa cztery lata ewentualnie pięć lat.

2. Delegaci na Walny Zjazd zachowują ważność mandatów do czasu zwołania następnego Zwyczajnego Walnego Zjazdu, z uwzględnieniem przepisu art. 26 ust. 4.

3. **Prezisi władz naczelnych mogą pełnić funkcje wielokrotnie jednakże po dwóch kolejnych kadencjach ich ponowny wybór może nastąpić po upływie co najmniej jednej kadencji.**

4. **Ustanie funkcji członka władz naczelnych PTTK następuje na skutek złożenia pisemnego oświadczenia o rezygnacji z dalszej pracy.**

Art. 22

Zarząd Główny, Główna Komisja Rewizyjna i Główny Sąd Koleżeński mają prawo kooptować nowych członków na zwolnione w okresie kadencji miejsca. **Dokooptowanie nowych członków jest konieczne jeżeli liczba członków poszczególnych władz ulegnie zmniejszeniu poniżej określonej w Statucie PTTK jako minimalnej.** Liczba członków dokooptowanych nie może przekraczać 1/3 składu pochodzącego z wyboru, **jednakże nie zachodzi obowiązek stosowania się do kolejności i wyników wyborów.**

Art. 23

1. Uchwały władz naczelnych PTTK zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy ogólnej liczby uprawnionych do głosowania, jeżeli Statut nie stanowi inaczej.

2. **Władze naczelne PTTK mogą przyjąć elektroniczną formę podejmowania uchwał. Zarządy poszczególnych władz naczelnych określą w regulaminie wymogi formalne takiego uzewnętrznienia woli oraz zakresu spraw podlegających rozpatrzeniu w ten sposób.**

A. WALNY ZJAZD PTTK

Art. 24

1. Walny Zjazd może być zwyczajny lub nadzwyczajny.

2. Do kompetencji Walnego Zjazdu należy:

- 1) ustalanie głównych kierunków działania w okresie kadencji,
- 2) rozpatrywanie i przyjmowanie sprawozdań Zarządu Głównego, Głównej Komisji Rewizyjnej i Głównego Sądu Koleżeńskiego,
- 3) określanie zasad wyboru członków władz naczelnych oraz ich liczby,

4) wybór członków Zarządu Głównego, Głównej Komisji Rewizyjnej i Głównego Sądu Koleżeńskiego,

5) udzielanie na wnioski Głównej Komisji Rewizyjnej bezwzględnej większością głosów, w głosowaniu tajnym, absolutoriam poszczególnym członkom Zarządu Głównego, pełniącym te funkcje w upływającej kadencji,

6) rozpatrywanie wniosków zgłoszonych przez delegatów i władze naczelne,

7) nadawanie na wnioski Zarządu Głównego godności Członka Honorowego PTTK,

8) uchwalanie Statutu PTTK i jego zmian,

9) podejmowanie uchwał o rozwiązaniu PTTK i przeznaczeniu jego majątku,

10) podejmowanie uchwał w innych sprawach wymagających decyzji Walnego Zjazdu.

Art. 25

1. W Walnym Zjeździe udział biorą:

1) z głosem decydującym delegaci wybrani na regionalnych konferencjach oddziałów PTTK obejmujących wszystkie oddziały z danego województwa.

2) z głosem doradczym - członkowie władz naczelnych, Członkowie Honorowi PTTK, członkowie wspierający, przewodniczący komisji, rad i zespołów Zarządu Głównego oraz osoby zaproszone.

2. Zwyczajny Walny Zjazd zwoływany jest przez Zarząd Główny raz na cztery lata.

3. O terminie, miejscu i porządku obrad Walnego Zjazdu Zarząd Główny zawiadamia delegatów co najmniej na 30 dni przed terminem Zjazdu.

4. Walny Zjazd obraduje na podstawie uchwalonego przez siebie regulaminu obrad, którego projekt przedstawia Zarząd Główny.

Art. 26

1. Nadzwyczajny Walny Zjazd zwoływany jest:

- 1) z inicjatywy Zarządu Głównego,
- 2) na pisemny wniosek:
- 3) Głównej Komisji Rewizyjnej,
- 4) co najmniej 1/4 liczby delegatów,
- 5) co najmniej 1/4 ogólnej liczby oddziałów.

2. Nadzwyczajny Walny Zjazd zwołuje Zarząd Główny w terminie trzech miesięcy od daty złożenia pisemnego wniosku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2.

3. Zjazd obraduje nad sprawami, dla których został zwołany.

4. W Nadzwyczajnym Walnym Zjeździe biorą udział delegaci wybrani na ostatni Walny Zjazd zwyczajny lub delegaci nowo wybrani według obowiązującej ordynacji wyborczej.

Art. 27

1. Delegaci na Walny Zjazd, o których mowa w art. 25 ust.

1 wybierani są według Ordynacji Wyborczej stanowiącej załącznik do niniejszego Statutu.

2. Wybory delegatów odbywają się z zachowaniem zasady powszechności, równości, tajności i proporcjonalności określonej według liczby członków z opłaconymi składkami członkowskimi za rok ubiegły.

B. ZARZĄD GŁÓWNY PTTK

Art. 28

1. Zarząd Główny kieruje całokształtem działalności PTTK w okresie między Walnymi Zjazdami i odpowiada za swą działalność przed Walnym Zjazdem PTTK, a w szczególności:

- 1) realizuje postanowienia Walnego Zjazdu w zakresie ustalania głównych kierunków działalności i rozwoju PTTK w okresie między Walnymi Zjazdami,
- 2) kieruje bieżącą działalnością PTTK i reprezentuje je na zewnątrz,
- 3) wykonuje uchwały Walnego Zjazdu, uchwały własne oraz stwarza warunki dla ich wykonania przez jednostki organizacyjne i członków PTTK,
- 4) zajmuje w imieniu PTTK stanowisko wobec społecznie ważnych problemów,
- 5) określa zadania programowe i organizacyjne PTTK,
- 6) określa politykę gospodarczą i finansową PTTK,
- 7) wykonuje inne funkcje określone w Statucie PTTK oraz przekazane przez Walny Zjazd.

2. Do wyłącznych kompetencji Zarządu Głównego, wykonywanych w formie uchwał, należy:

- 1) zwoływanie Walnego Zjazdu i uchwalanie projektu regulaminu obrad Walnego Zjazdu,
- 2) ustalanie wysokości wpisowego i składki członkowskiej dla członków zwyczajnych oraz minimalnej składki dla członków wspierających,
- 3) przedstawianie Walnemu Zjazdowi wniosków o nadanie godności Członka Honorowego PTTK,
- 4) uchwalanie budżetu rocznego oraz zatwierdzenie sprawozdań z jego wykonania,
- 5) zatwierdzenie sprawozdań finansowych,
- 6) przyjmowanie rocznych sprawozdań i za okres kadencji z działalności Zarządu Głównego,
- 7) rozpatrywanie wniosków członków władz naczelnych,

8) wyrażanie zgody na powoływanie oddziałów i jednostek regionalnych z osobowością prawną, powoływanie

jednostek regionalnych bez osobowości prawnej, komisji, rad i zespołów oraz uchwalanie ich regulaminów,

9) podejmowanie decyzji w sprawach oddziałów określonych w rozdziale V Statutu PTTK,

10) uchwalanie regulaminu Zarządu Głównego oraz regulaminów jednostek organizacyjnych PTTK,

11) powoływanie centralnych jednostek gospodarczych i uchwalanie ich regulaminów,

12) koordynowanie i nadzorowanie pracy centralnych jednostek specjalistycznych i gospodarczych PTTK, określanie kierunku ich pracy oraz ocena ich działalności,

13) opiniowanie kandydatów na stanowiska kierownicze w biurze Zarządu Głównego oraz w powoływanych przez Zarząd Główny jednostkach organizacyjnych i gospodarczych,

14) ustanawianie odznaczeń i tytułów honorowych PTTK z zastrzeżeniem art. 24 ust.2 pkt 7 Statutu,

15) współpraca z instytucjami i organizacjami w kraju i za granicą,

16) wydawanie instrukcji organizacyjnych i finansowo-gospodarczych,

17) ustanawianie ogólnopolskich odznak turystycznych i krajoznawczych,

18) ustalanie zasad używania nazwy i odznaki PTTK,

19) podejmowanie decyzji w sprawach majątkowych, w tym dotyczących zbywania i obciążania majątku nieruchomości PTTK oraz wykonywania prawa pierwokupu majątku oddziału,

20) uchwalanie regulaminu działalności przewodniczącej i zasad działania samorządu przewodniczącego.

3. Prezes Zarządu Głównego zaznajamia Zarząd Główny z wystąpieniami Głównej Komisji Rewizyjnej i Głównego Sądu Koleżeńskiego na najbliższym posiedzeniu i ustosunkowuje się do nich nie później niż na kolejnym posiedzeniu.

Art. 29

1. W skład Zarządu Głównego wchodzi od 15 do 21 członków.

2. Zarząd Główny wybiera ze swego grona prezesa, a **następną jego wniosek Prezesa**, 2 - 4 wiceprezesów i skarbnika oraz powołuje i odwołuje sekretarza generalnego, który wchodzi w skład Zarządu Głównego.

3. Organem **wykonawczym** Zarządu Głównego PTTK jest Prezydium, w skład którego wchodzi: prezes, wiceprezesi, sekretarz generalny i skarbnik. Prezydium kieruje działalnością w okresie między posiedzeniami Zarządu w zakresie ustalonym w regulaminie Zarządu Głównego, w tym w szczególności zwołuje i przygotowuje posiedzenia Zarządu oraz przygotowuje materiały na te posiedzenia.

Art. 30

Posiedzenia Zarządu Głównego odbywają się w miarę potrzeby, nie rzadziej jednak niż 6 razy do roku.

wersja II, zmiana w art. 29 i 30

dotychczasowa treść art. 29 podlega oznaczeniu jako ust 1, natomiast zostaje wprowadzony ust 2 i 3 (z wykreśleniem zdania drugiego ust 3 art. 29) w brzmieniu:

1. Prezydium Zarządu Głównego działa w okresach pomiędzy posiedzeniami Zarządu Głównego i podejmuje wszystkie decyzje niezastrzeżone w art. 28 do kompetencji tej władzy naczelnej. Zakres uprawnień Prezydium podlega określeniu w regulaminie uchwalonym przez Zarząd Główny.

ewentualnie w ust 3. zostaną wpisane kompetencje zawarte w Statucie w wersji obowiązującej do 2002 r. tj. art. 31 (bądź tylko najważniejsze uprawnienia np. „Do zakresu działania Prezydium należy w szczególności: 1) kieruje bieżącą działalnością PTTK i reprezentuje je na zewnątrz, 2) opracowuje plany działalności i preliminarze budżetowe, 3) realizuje uchwały Zarządu Głównego oraz wykonuje inne zlecone zadania”).

Art. 30

Posiedzenia Zarządu Głównego odbywają się w miarę potrzeby, nie rzadziej jednak niż 4 razy w roku.

Art. 31

1. Fachowymi organami Zarządu Głównego są komisje, rady i zespoły.

2. Komisjami stałymi Zarządu Głównego są:

- 1) Komisja Turystyki Górskiej;
- 2) Komisja Turystyki Jeździeckiej;
- 3) Komisja Turystyki Kajakowej;
- 4) Komisja Turystyki Kolarskiej;
- 5) Komisja Turystyki Motorowej;
- 6) Komisja Turystyki Narciarskiej;
- 7) Komisja Turystyki Pieszej;
- 8) Komisja Turystyki Żeglarskiej;

Statut PTTK wraz z propozycjami zmian

- 9) Komisja Działalności Podwodnej;
 - 10) Komisja Imprez na Orientację;
 - 11) Komisja Krajoznawcza;
 - 12) Komisja Fotografii Krajoznawczej;
 - 13) Komisja Ochrony Przyrody;
 - 14) Komisja Opieki nad Zabytkami;
 - 15) Komisja Przewodnicka.
3. Oprócz Komisji wymienionych w ust. 2 Zarząd Główny może tworzyć inne komisje, rady i zespoły.
4. Przewodniczący komisji, rad i zespołów **mogą brać udział w posiedzeniach Zarządu Głównego z głosem doradczym, w sprawach dotyczących zakresu ich działania.**

Art. 32

Do zakresu działania komisji, rad i zespołów Zarządu Głównego należą zagadnienia związane z realizacją celów i zadań PTTK w dziedzinie przez nie reprezentowanej, a w szczególności: fachowe doradztwo dla Zarządu Głównego, kształtowanie polityki w danej dziedzinie, koordynacja działalności właściwych komisji oddziałowych i klubów.

Art. 33

1. W Komisje stałe są wybierane przez narady aktywu danej dyscypliny lub środowiska, które zwołuje komisja w ciągu trzech miesięcy po Walnym Zjeździe. Kadencja komisji obejmuje okres pomiędzy naradami aktywu.
2. Zakres i tryb działania, organizację i zasady tworzenia komisji, rad i zespołów ustalają regulaminy uchwalone przez nie i zatwierdzone przez Zarząd Główny.

C. GŁÓWNA KOMISJA REWIZYJNA PTTK

Art. 34

1. Główna Komisja Rewizyjna składa się z 15-19 członków wybranych przez Walny Zjazd.
2. Główna Komisja Rewizyjna wybiera ze swego grona prezesa, wiceprezesów i sekretarza - **podlega skreśleniu.**
3. Główna Komisja Rewizyjna może wybrać ze swego grona Prezydium.
4. **Główna Komisja Rewizyjna powołuje i odwołuje sekretarza GKR, który wchodzi w jej skład - wprowadzone nowe uregulowanie.**

Art. 35

1. Główna Komisja Rewizyjna działa niezależnie od Zarządu Głównego PTTK i nie podlega mu w zakresie sprawowanej kontroli.
 2. Członkiem Głównej Komisji Rewizyjnej nie może być:
 - 1) członek Zarządu Głównego,
 - 2) osoba pozostająca z członkiem Zarządu Głównego w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości z tytułu zatrudnienia,
 - 3) osoba skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo z winy umyślnej.
 3. Głównej Komisji Rewizyjnej może otrzymywać z tytułu pełnienia funkcji zwrot uzasadnionych kosztów w wysokości nie wyższej niż określone w obowiązujących w tym przedmiocie przepisach o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi.
 4. Główna Komisja Rewizyjna jest organem kontrolującym całokształt działalności PTTK,
 5. Główna Komisja Rewizyjna w szczególności:
 - 1) kontroluje działalność programową i organizacyjną Zarządu Głównego i jego jednostek, z uwzględnieniem zgodności z przepisami prawa, Statutem PTTK, uchwałami Walnego Zjazdu,
 - 2) kontroluje działalność finansową i gospodarczą Zarządu Głównego opierając się na majątku zarządzanym bezpośrednio przez PTTK oraz wniesionym do innych podmiotów gospodarczych ze szczególnym uwzględnieniem zgodności z przepisami prawa, efektywności oraz zasad gospodarności i rzetelności,
 - 3) przedstawia Zarządowi Głównemu informacje o wynikach kontroli oraz uwagi, wnioski i zalecenia pokontrolne, a w przypadkach szczególnych - wnioski personalne,
 - 4) przedstawia Zarządowi Głównemu opinie i uwagi o budżecie i jego wykonaniu,
 - 5) przedstawia Zarządowi Głównemu opinie i uwagi oraz wnioski w sprawie rocznego sprawozdania finansowego.
 6. Główna Komisja Rewizyjna ma prawo w imieniu PTTK będącego udziałowcem spółek prawa handlowego kontrolować działalność tych spółek.
- zmiany w art. 35**

Art. 35

1. Główna Komisja Rewizyjna działa niezależnie od Zarządu Głównego PTTK i nie podlega mu w zakresie sprawowanej kontroli.
2. Członkiem Głównej Komisji Rewizyjnej nie może być:
 - 1) **członek Zarządu Głównego, - podlega skreśleniu,**

- 2) osoba pozostająca z członkiem Zarządu Głównego w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości z tytułu zatrudnienia **z wyjątkiem sekretarza GKR - wprowadzenie nowego uregulowania,**
 - 3) osoba skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo z winy umyślnej.
3. Głównej Komisji Rewizyjnej może otrzymywać z tytułu pełnienia funkcji zwrot uzasadnionych kosztów w wysokości nie wyższej niż określone w obowiązujących w tym przedmiocie przepisach o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi.
4. Główna Komisja Rewizyjna jest organem kontrolującym całokształt działalności PTTK,
5. Główna Komisja Rewizyjna w szczególności:

- 1) kontroluje działalność programową i organizacyjną Zarządu Głównego i jego jednostek, z uwzględnieniem zgodności z przepisami prawa, Statutem PTTK, uchwałami Walnego Zjazdu,
 - 2) kontroluje działalność finansową i gospodarczą Zarządu Głównego opierając się na majątku zarządzanym bezpośrednio przez PTTK oraz wniesionym do innych podmiotów gospodarczych ze szczególnym uwzględnieniem zgodności z przepisami prawa, efektywności oraz zasad gospodarności i rzetelności,
 - 3) przedstawia Zarządowi Głównemu informacje o wynikach kontroli oraz uwagi, wnioski i zalecenia pokontrolne, a w przypadkach szczególnych - wnioski personalne,
 - 4) przedstawia Zarządowi Głównemu opinie i uwagi o budżecie i jego wykonaniu,
 - 5) **nowe brzmienie - „przedstawia Zarządowi Głównemu opinie i uwagi o wykonaniu budżetu”,**
 - 6) przedstawia Zarządowi Głównemu opinie i uwagi oraz wnioski w sprawie rocznego sprawozdania finansowego.
6. Główna Komisja Rewizyjna ma prawo w imieniu PTTK będącego udziałowcem spółek prawa handlowego kontrolować działalność tych spółek.

Art. 36

Prezes Głównej Komisji Rewizyjnej oraz upoważnieni przez niego członkowie Komisji mają prawo brać udział w posiedzeniach pozostałych władz naczelnych PTTK z głosem doradczym.

Art. 37

1. Główna Komisja Rewizyjna składa sprawozdanie ze swej działalności Walnemu Zjazdowi.
2. Główna Komisja Rewizyjna występuje na Walnym Zjeździe z wnioskiem w sprawie udzielenia absolutorium poszczególnym członkom Zarządu Głównego pełniącym tę funkcję w upływającej kadencji.
3. Nie uzyskanie absolutorium przez członków Zarządu Głównego wyłącza ich z kandydowania do władz PTTK w najbliższej kadencji.

Art. 38

1. Główna Komisja Rewizyjna nadzoruje komisje rewizyjne oddziałów oraz jednostek regionalnych z osobowością prawną, a w przypadku zaprzestania ich działalności wnioskując o wybór nowego składu komisji.
2. Szczegółowe zasady działania Głównej Komisji Rewizyjnej oraz tryb postępowania w trakcie kontroli określa regulamin uchwalony przez Główną Komisję Rewizyjną.

Art. 39

Główna Komisja Rewizyjna uchwała wzorcowe regulaminy komisji rewizyjnych jednostek organizacyjnych PTTK i nadzoruje ich przestrzeganie.

D. GŁÓWNY SĄD KOLEŻEŃSKI PTTK

Art. 40

1. Główny Sąd Koleżeński składa się z 15- 19 członków wybranych przez Walny Zjazd.
2. Główny Sąd Koleżeński wybiera ze swego grona prezesa, wiceprezesów i sekretarza - **podlega skreśleniu** przewodniczących terenowych zespołów orzekających.
3. Główny Sąd Koleżeński może powołać prezydium oraz swoje zespoły terenowe.
4. **Główny Sąd Koleżeński powołuje i odwołuje sekretarza GSK, który wchodzi w jego skład - wprowadzone nowe uregulowanie.**

Art. 41

1. Główny Sąd Koleżeński działa jako:
 - 1) sąd honorowy członków PTTK,
 - 2) stały sąd polubowny, pod warunkiem zapisu na sąd polubowny, w sprawach majątkowych pomiędzy oddziałami PTTK, oddziałami PTTK a PTTK, pomiędzy jednostkami regionalnymi PTTK z osobowością prawną,

- 2) między jednostkami regionalnymi PTTK z osobowością prawną a PTTK oraz pomiędzy PTTK, oddziałami PTTK i jednostkami regionalnymi PTTK z osobowością prawną a innymi podmiotami gospodarczymi,
 - 3) organ interpretujący Statut PTTK i orzekający o zgodności uchwał ze Statutem PTTK, statutami oddziałów oraz przepisami prawa.
2. Główny Sąd Koleżeński działający jako sąd honorowy rozpatruje w szczególności sprawy związane z naruszeniem Statutu, postanowień i uchwał władz PTTK, nieetycznego postępowania w działalności członkowskiej, dopuszczenia się innych przewinień godzących w dobro członka PTTK bądź stowarzyszenia.

Art. 42

1. Postępowanie przed Głównym Sądem Koleżeńskim jest dwuinstancyjne.
2. W pierwszej instancji Główny Sąd Koleżeński orzeka w sprawach:
 - 1) członków władz naczelnych PTTK wynikłych z ich działalności w tych władzach, członków władz jednostek regionalnych, członków oddziałów, które nie wybrały sądu koleżeńskiego oddziału, w sprawach wynikających z ich działalności w PTTK,
 - 2) majątkowych między jednostkami wymienionymi w art. 41 ust. 1, pkt 2 Statutu.
3. W drugiej instancji Główny Sąd Koleżeński orzeka w sprawach odwołań od orzeczeń sądów koleżeńskich oddziałów oraz od orzeczeń Głównego Sądu Koleżeńskiego wydanych w pierwszej instancji.
4. Główny Sąd Koleżeński w pierwszej instancji orzeka w zespołach trzyosobowych, a w drugiej instancji w zespołach pięcioosobowych.
5. Od orzeczeń Głównego Sądu Koleżeńskiego wydanych w pierwszej instancji przysługuje stronom odwołanie do drugiej instancji tego sądu w terminie 30 dni od dnia doręczenia orzeczenia na piśmie.
6. Od orzeczeń Głównego Sądu Koleżeńskiego wydanych w drugiej instancji nie przysługuje odwołanie, z wyjątkiem kary wykluczenia z PTTK, w przypadku orzeczenia tej kary przysługuje, w terminie 30 dni od dnia doręczenia orzeczenia na piśmie, odwołanie do Głównego Sądu Koleżeńskiego, który rozpatruje to odwołanie na posiedzeniu plenarnym w składzie co najmniej 2/3 stanu osobowego Sądu.
7. W sprawach majątkowych strona może żądać uchylenia orzeczenia Głównego Sądu Koleżeńskiego wnosząc skargę do właściwego sądu powszechnego według kodeksu postępowania cywilnego.
8. Główny Sąd Koleżeński może w uzasadnionych przypadkach, z inicjatywy własnej lub na wniosek jednej ze stron, przejąć do rozpoznania sprawy, dla których właściwy jest sąd koleżeński oddziału.
9. Prezes Głównego Sądu Koleżeńskiego przed wyznaczeniem Zespołu Orzekającego może i skierować sprawę do mediacji bądź przedsięwziąć inne czynności zmierzające do ugodowego załatwienia sporu przez sędziego wyznaczonego ze składu.

nowa treść ust 4;

4. **Główny Sąd Koleżeński w pierwszej instancji orzeka w zespołach trzyosobowych. Rozpoznanie odwołań od orzeczeń sądów koleżeńskich oddziałów następuje przez zespoły trzyosobowe, natomiast od orzeczeń Głównego Sądu Koleżeńskiego w pierwszej instancji przez zespoły pięcioosobowe. Prezes Głównego Sądu Koleżeńskiego może skierować odwołanie od orzeczenia sądu koleżeńskiego oddziału do rozpoznania przez zespół pięcioosobowy, jeżeli uzna to za celowe ze względu na zawilość lub precedensowy charakter zagadnienia objętego przedmiotem sprawy.**

nowy ust 9 o treści

9. **Prezes Głównego Sądu Koleżeńskiego przed wyznaczeniem Zespołu Orzekającego może i skierować sprawę do mediacji bądź przedsięwziąć inne czynności zmierzające do ugodowego załatwienia sporu przez osobę wyznaczoną ze składu.**

Art. 43

1. Główny Sąd Koleżeński podejmuje uchwały na posiedzeniach plenarnych w sprawach:
 - 1) interpretacji Statutu PTTK,
 - 2) orzekania zgodności uchwał władz PTTK ze Statutem PTTK, statutami oddziałów oraz przepisami prawa.
2. Orzekając o zgodności uchwał ze statutami lub przepisami prawa, Główny Sąd Koleżeński bada zarówno treść takich uchwał, jak również kompetencje władz oraz zachowanie statutowych wymogów do podjęcia uchwały. Orzeczenie może odnosić się do całej uchwały lub do poszczególnych jej postanowień.
3. Uchwałę stwierdzającą niezgodność uchwały władzy PTTK ze Statutem lub z przepisami prawa prezes Głównego Sądu Koleżeńskiego przekazuje:
 - 1) władzy PTTK, która podjęła uchwałę,

- 2) wnioskodawcy,
- 3) Zarządowi Głównemu, a także Głównej Komisji Rewizyjnej, jeżeli uchwała dotyczy Zarządu Głównego.

Art. 44

1. Główny Sąd Koleżeński wymierza następujące kary organizacyjne:
 - 1) upomnienie,
 - 2) nagana,
 - 3) zawieszenie w prawach członkowskich na okres od 1 roku do 3 lat,
 - 4) wykluczenie z PTTK, oraz jako kary zasadnicze lub dodatkowe:
 - 5) pozbawienie uprawnień kadry programowej PTTK,
 - 6) pozbawienie wyróżnień honorowych PTTK i jego jednostek organizacyjnych.
2. Osoba wykluczona z PTTK nie może ubiegać się ponownie o członkostwo przed upływem 5 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o wykluczeniu.
3. Kary organizacyjne ulegają zatarciu:
 - 1) kary określone w ust. 1 pkt. 1 i 2 - po upływie 1 roku,
 - 2) kara określona w ust. 1 pkt 3 - 3 lata po upływie okresu zawieszenia,
 - 3) kara określona w ust. 1 pkt 4 - po upływie 10 lat,
 - 4) kary określone w ust. 1 pkt. 5 i 6 - po upływie 5 lat.
4. Główny Sąd Koleżeński prowadzi centralny rejestr prawomocnie orzeczonych kar.
5. Główny Sąd Koleżeński może orzec o winie, odstępując od wymierzenia kary.

wprowadzenie nowego uregulowania wraz ze zmianą numeracji dalszych paragrafów

Art. 45

1. **W razie uchylenia przez GSK PTTK orzeczenia wydanego przez sąd koleżeński oddziału i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, ocena prawna i wskazania co do dalszego postępowania zawarte w sporządzonym uzasadnieniu są wiążące dla sądu koleżeńskiego rozpoznającego sprawę.**
2. **Orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko Główny Sąd Koleżeński, lecz również inne sądy koleżeńskie PTTK oraz inne władze PTTK w zakresie w jakim podlega wykonaniu. Czynności wykonawcze powinny być podjęte w terminie 14 dni od złożenia takiego orzeczenia.**

Art. 45 (46)

Prezes Głównego Sądu Koleżeńskiego oraz upoważnieni przez niego członkowie Sądu mają prawo brać udział w posiedzeniach pozostałych władz naczelnych PTTK z głosem doradczym.

Art. 46 (47)

1. Szczegółowe zasady działania oraz tryb postępowania przed Głównym Sądem Koleżeńskim określa regulamin uchwalony przez Główny Sąd Koleżeński.
2. Przy rozpatrywaniu spraw majątkowych w skład zespołów orzekających mogą być powoływani przez prezesa Głównego Sądu Koleżeńskiego arbitrzy nie będący członkami Głównego Sądu Koleżeńskiego, posiadający wykształcenie i praktykę prawniczą oraz nie związani ze stronami, w takim przypadku zespołowi orzekającemu przewodniczy członek Głównego Sądu Koleżeńskiego.

Rozdział V JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE PTTK

A. ODDZIAŁY PTTK

Art. 47

1. Oddział PTTK tworzy się za zgodą Zarządu Głównego PTTK wyrażoną w formie uchwały.
2. Uchwała o utworzeniu oddziału lub wydzieleniu się z oddziału istniejącego dotychczas może być podjęta przez zebranie co najmniej 50 członków zwyczajnych PTTK.
3. Uchwała o utworzeniu oddziału powinna określać:
 - 1) teren działalności oddziału,
 - 2) siedzibę władz oddziału,
 - 3) nazwę oddziału, która określać będzie charakter oddziału (regionalny, zakładowy, środowiskowy, itp.); oddział może również przyjąć imię osoby zasłużonej dla Polski, regionu, krajoznawstwa i turystyki, nazwę związaną z upamiętnieniem faktu lub miejsca historycznego,
 - 4) przyjęte przez oddział cele działania nie wymienione w art. 7, 8 i 9 Statutu PTTK.

Art. 48

1. Oddział obowiązuje Statut PTTK oraz uchwały władz naczelnych PTTK.
2. Oddział realizuje cele PTTK określone w art. 7, 8 i 9 Statutu PTTK.

Statut PTTK wraz z propozycjami zmian

3. Oddział może przyjąć na zjeździe oddziału własny statut, który nie może być sprzeczny z postanowieniami Statutu PTTK oraz uchwałami Zarządu Głównego PTTK. Statut oddziału przed przedłożeniem do właściwego sądu rejestrowego wymaga zatwierdzenia przez Zarząd Główny PTTK.

4. Oddział składa Zarządowi Głównemu sprawozdania roczne i za okres kadencji ze swej działalności oraz podlega nadzorowi władz naczelnych PTTK w zakresie zgodności działalności oddziału z:

1. przepisami prawa, Statutu PTTK i statutu oddziału,
 2. uchwałami władz naczelnych PTTK oraz władz oddziału,
 3. zasadami racjonalnego gospodarowania majątkiem własnym i powierzonym oraz dotacjami celowymi przyznanymi przez Zarząd Główny.
5. Oddział przekazuje do Zarządu Głównego część składki członkowskiej na zasadach ustalonych przez Zarząd Główny

Art. 49

1. Najwyższą władzą oddziału jest zjazd oddziału.
2. Zjazd oddziału może być zwyczajny lub nadzwyczajny.
3. Władzami oddziału są:
 - 1) zarząd oddziału,
 - 2) komisja rewizyjna oddziału,
 - 3) sąd koleżeński oddziału, o ile zjazd oddziału podejmuje uchwałę o wyborze sądu koleżeńskiego oddziału.

Art. 50

1. Władze oddziału pochodzą z wyboru. Kadencja władz oddziału trwa cztery lata i może być skrócona do dwóch lat uchwałą zjazdu oddziału. **Prezesi władz oddziału mogą pełnić funkcje wielokrotnie jednakże po dwóch kolejnych kadencjach ich ponowny wybór może nastąpić po upływie co najmniej jednej kadencji.**
2. **Ustanie funkcji członka władz oddziału następuje na skutek złożenia pisemnego oświadczenia o rezygnacji z dalszej pracy.**

zmiana w numeracji kolejnych ustępów

2. Nie można łączyć funkcji we władzach oddziału wymienionych w art. 49 ust. 3.
3. Nie można łączyć funkcji we władzach oddziału z działalnością gospodarczą prowadzoną w oparciu o majątek oddziału PTTK lub mającej znamiona kolizji interesów z działalnością gospodarczą PTTK.
4. Uchwały władz oddziału zapadają zwykłą większością głosów przy udziale co najmniej połowy uprawnionych do głosowania, jeżeli Statut nie stanowi inaczej. **Władze oddziału mogą przyjąć elektroniczną formę podejmowania uchwał. Zarządy poszczególnych władz oddziału określają w regulaminie wymogi formalne takiego uzewnętrznienia woli oraz zakres spraw podlegających rozpatrzeniu w ten sposób.**
5. Wybory do władz oddziału odbywają się na podstawie ordynacji wyborczej stanowiącej załącznik do niniejszego Statutu.
6. Rozdzielnik mandatów na zjazd oddziału uchwała zarząd oddziału, zgodnie z kluczem wyborczym określonym w § 5 ust. 3 Ordynacji Wyborczej, a zasady wyboru członków władz oddziału i ich liczbę uchwała zjazd oddziału. Delegaci na zjazd oddziału zachowują ważność mandatów do czasu zwołania następnego zwyczajnego zjazdu oddziału, z uwzględnieniem przepisu art. 55 ust.4. Przepisy art. 27 ust. 2 Statutu stosuje się odpowiednio.

Art. 51

Zarząd oddziału, komisja rewizyjna oddziału, sąd koleżeński oddziału mają prawo kooptować nowych członków na zwolnione w okresie kadencji miejsca. Liczba członków dokooptowanych nie może przekraczać 1/3 składu pochodzącego z wyboru. **W razie wyczerpania tego trybu Nadzwyczajny Walny Zjazd przeprowadza wybór uzupełniający dokonując wyboru nowych członków zarządu na zwolnione miejsca.**

Art. 52

Do kompetencji zjazdu oddziału należy:

- 1) uchwalanie statutu oddziału i dokonywanie jego zmian zgodnie z postanowieniami art. 48 ust. 3 oraz określenie celów działania zgodnie z art. 47 ust. 3 pkt 4,
- 2) rozpatrywanie i przyjmowanie sprawozdań zarządu oddziału, komisji rewizyjnej oddziału i sądu koleżeńskiego oddziału, jeśli taki został wybrany,
- 3) udzielanie na wniosek komisji rewizyjnej oddziału, bezwzględną większością głosów absolutorium poszczególnym członkom zarządu oddziału, pełniącym te funkcje w upływającej kadencji. Nie udzielenie absolutorium wyłącza kandydowanie do władz w najbliższej kadencji,
- 4) wybór członków zarządu oddziału, komisji rewizyjnej oddziału, sądu koleżeńskiego oddziału oraz delegatów na regionalną konferencję oddziałów,
- 5) rozpatrywanie wniosków kół, klubów i członków oddziału,

- 6) uchwalanie wniosków na Walny Zjazd PTTK lub regionalną konferencję oddziałów,
- 7) podejmowanie uchwały o rozwiązaniu oddziału,
- 8) w przypadku uchwały o rozwiązaniu oddziału, powoływanie komisji likwidacyjnej oddziału lub likwidatora oddziału i ustalanie sposobu pokrycia kosztów likwidacji oddziału,
- 9) podejmowanie innych uchwał wymagających decyzji zjazdu oddziału.

Art. 53

W zjeździe oddziału udział biorą:

1. z głosem decydującym:
 - a. w przypadku oddziału liczącego nie więcej niż dwa koła lub kluby lub mniej niż 50 członków zwyczajnych - członkowie oddziału,
 - b. w przypadku oddziału liczącego co najmniej trzy koła lub kluby lub co najmniej 50 członków delegaci wybrani na walnych zebraniach kół i klubów według rozdzielnika uchwalonego przez zarząd oddziału, zgodnie z kluczem wyborczym określonym w § 5 ust. 3 Ordynacji Wyborczej, albo wszyscy członkowie oddziału,
2. z głosem doradczym: członkowie honorowi PTTK, przedstawiciele członków wspierających oddziału, przedstawiciele władz naczelnych PTTK, członkowie ustępujących władz oddziału, przewodniczący komisji i zespołów zarządu oddziału oraz inne osoby zaproszone.

Art. 54

1. Zjazd oddziału odbywa się raz na cztery lata, chyba że uchwałą zjazdu kadencja władz oddziału została skrócona do dwóch lat.
2. O terminie, miejscu i porządku obrad zjazdu zarząd oddziału zawiadamia członków lub delegatów co najmniej na dwa tygodnie przed terminem zjazdu, załączając swoje sprawozdanie lub wskazując termin i miejsce jego wyłożenia do wglądu.
3. Zjazd oddziału obraduje na podstawie uchwalonego przez siebie regulaminu obrad, którego projekt przedstawia zarząd oddziału.

Art. 55

1. Nadzwyczajny zjazd oddziału zwołuje zarząd oddziału przed upływem kadencji z inicjatywy własnej lub na pisemne żądanie Zarządu Głównego PTTK, komisji rewizyjnej oddziału, 1/3 członków oddziału lub 1/3 kół i klubów oddziału, gdy liczy on łącznie, co najmniej trzy koła lub kluby.
2. Nadzwyczajny zjazd oddziału zwołuje zarząd oddziału w terminie jednego miesiąca od daty złożenia żądania.
3. Nadzwyczajny zjazd oddziału obraduje nad sprawami, dla których został zwołany.
4. W nadzwyczajnym zjeździe oddziału biorą udział delegaci wybrani na ostatni zjazd zwyczajny, chyba że jednostki wybierające wybiorą nowych delegatów według obowiązującej ordynacji wyborczej.

Art. 56

1. Zarząd oddziału kieruje oddziałem w okresie pomiędzy zjazdami oddziału i odpowiada za swoją działalność przed zjazdem oddziału i władzami naczelnymi PTTK.
2. W skład zarządu oddziału wchodzi co najmniej pięciu członków wybranych przez zjazd oddziału.
3. Zarząd oddziału wybiera w głosowaniu tajnym ze swego grona prezesa, wiceprezesa lub wiceprezesów, sekretarza i skarbnika.
4. W skład zarządu oddziału może wchodzić urzędujący członek zarządu oddziału powołany przez zarząd oddziału, jeśli nie został wybrany przez zjazd oddziału.
5. Organem wewnętrznym zarządu oddziału może być prezydium, w skład którego wchodzi: prezes, wiceprezesi, sekretarz i skarbnik. Prezydium kieruje działalnością w okresie między posiedzeniami zarządu w zakresie ustalonym przez zarząd oddziału, w tym m.in. zwołuje i przygotowuje posiedzenia zarządu oraz przygotowuje materiały na te posiedzenia.
6. Posiedzenia zarządu oddziału odbywają się w miarę potrzeby, nie rzadziej jednak niż cztery razy w roku.

Art. 57

Szczególne kompetencje i zadania, zasady zwoływania posiedzeń oraz tryb pracy zarządu oddziału określa regulamin zarządu oddziału uchwalony przez zarząd oddziału na podstawie wzorcowego regulaminu uchwalonego przez Zarząd Główny PTTK.

Art. 58

1. Zarząd oddziału:
 - 1) wykonuje uchwały zjazdu oddziału, Walnego Zjazdu PTTK i władz naczelnych PTTK oraz stwarza warunki dla ich wykonania przez jednostki organizacyjne i członków PTTK,

- 2) organizuje działalność turystyczną i krajoznawczą określoną w Statucie PTTK dla członków i osób nie zrzeszonych w PTTK,
- 3) reprezentuje oddział,
- 4) powołuje i rozwiązuje koła i kluby oraz sprawuje nadzór nad ich działalnością,
- 5) zarządza majątkiem oddziału i dysponuje jego funduszami, uchwała roczny budżet oddziału i przyjmuje sprawozdanie z jego wykonania, zatwierdza roczne sprawozdanie finansowe,
- 6) może tworzyć jednostki gospodarcze oddziału,
- 7) podejmuje decyzje w sprawie przystąpienia oddziału do jednostek regionalnych, o których mowa w art. 78 Statutu PTTK,
- 8) składa sprawozdania ze swojej działalności Zarządowi Głównemu i zjazdowi oddziału,
- 9) powołuje i odwołuje kierowników własnych jednostek gospodarczych oraz przedstawicieli oddziału w jednostkach gospodarczych prawa handlowego,
- 10) ustanawia oddziałowe odznaki turystyczne i krajoznawcze,
- 11) może prowadzić szkolenie członków PTTK,
- 12) podejmuje inne działania dla realizacji celów statutowych PTTK.

2. Prezes zarządu oddziału zaznajamia zarząd oddziału z wystąpieniami komisji rewizyjnej oddziału i sądu koleżeńskiego oddziału na najbliższym posiedzeniu, ustosunkowując się do nich nie później niż na kolejnym posiedzeniu.

Art. 59

1. Zarząd oddziału może tworzyć komisje, rady i zespoły stosownie do istniejących potrzeb i zainteresowań oraz powoływać ich składy.
2. Funkcje komisji, rady lub zespołu zarząd oddziału może powierzyć odpowiednim kołom lub klubom PTTK.
3. Do zakresu działania komisji, rad i zespołów powołanych przez zarząd oddziału należą zagadnienia związane z realizacją celów i zadań oddziału w dziedzinie przez nie reprezentowanej, a w szczególności doradztwo dla zarządu oddziału.
4. Komisje, rady i zespoły działają na podstawie regulaminów uchwalonych przez zarząd oddziału.

Art. 60

1. Komisja rewizyjna oddziału składa się co najmniej z trzech członków wybranych przez zjazd oddziału, zaś w oddziale prowadzącym działalność gospodarczą - co najmniej z pięciu członków wybranych przez zjazd oddziału.
2. Komisja rewizyjna oddziału wybiera w głosowaniu tajnym ze swego grona prezesa, wiceprezesa i sekretarza.
3. Przepisy art. 35 ust. 1, 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 61

1. Komisja rewizyjna oddziału jest organem kontrolującym całokształt działalności oddziału.
2. Komisja rewizyjna oddziału w szczególności:

- 1) kontroluje działalność zarządu oddziału i jego jednostek, z uwzględnieniem działalności finansowo-gospodarczej, pod względem zgodności z przepisami prawa, statutem oddziału, Statutem PTTK, uchwałami zjazdu oddziału, Walnego Zjazdu PTTK i władz naczelnych PTTK, a także zasadami gospodarności i rzetelności,
- 2) określa zasady działania oraz sprawuje nadzór nad komisjami rewizyjnymi kół i klubów,
- 3) kontroluje działalność finansową i gospodarczą zarządu oddziału opierając się na majątku zarządzanym bezpośrednio przez oddział oraz wniesionym do innych podmiotów gospodarczych,
- 4) przedstawia zarządowi oddziału informacje o wynikach kontroli oraz uwagi, wnioski zalecenia kontrolne, a w przypadkach szczególnych - wnioski personalne,
- 5) przedstawia zarządowi oddziału opinię w sprawie rocznego sprawozdania finansowego oraz budżetu i jego wykonania - **podlega skreśleniu, nowe uregulowanie przedstawia zarządowi oddziału opinię w sprawie rocznego sprawozdania finansowego oraz wykonania budżetu,**
- 6) składa zjazdowi oddziału sprawozdanie z działalności oraz występuje w wnioskiem o absolutorium dla poszczególnych członków zarządu oddziału, pełniących te funkcje w upływającej kadencji. **Nie uzyskanie absolutorium przez członków zarządu oddziału wyłącza ich z kandydowania do władz w najbliższej kadencji - nowe uregulowanie.**

Art. 62

1. Prezes lub upoważniony przez niego członek komisji rewizyjnej oddziału ma prawo brać udział w posiedzeniach zarządu oddziału z głosem doradczym.
2. Komisja rewizyjna oddziału oraz komisje rewizyjne kół i klubów działają według regulaminów uchwalonych przez Główną Komisję Rewizyjną PTTK.
3. Komisja rewizyjna oddziału podlega nadzorowi Głównej Komisji Rewizyjnej PTTK.

4. Komisja rewizyjna oddziału składa Głównej Komisji sprawozdanie roczne i za kadencję ze swojej działalności

Art. 63

1. Sąd koleżeński oddziału składa się co najmniej z pięciu członków wybranych przez zjazd oddziału.
2. Sąd koleżeński oddziału wybiera w głosowaniu tajnym ze swego grona prezesa, wiceprezesa i sekretarza.

Art. 64

Do kompetencji sądu koleżeńskiego oddziału należy:

- 1) orzekanie i nakładanie kar organizacyjnych w stosunku do członków oddziału w sprawach wynikających z ich działalności w PTTK, w szczególności dotyczących naruszenia Statutu PTTK, nieetycznego postępowania i niegodnego zachowania,
- 2) rozpatrywanie w granicach określonych w *ust. pkt 1* spraw podlegających właściwości sądu koleżeńskiego innego oddziału PTTK, a przekazywanych do rozpatrzenia przez prezesa Głównego Sądu Koleżeńskiego PTTK.
- 3) rozstrzyganie sporów pomiędzy członkami lub jednostkami organizacyjnymi oddziału na tle ich działalności organizacyjnej, finansowej lub gospodarczej.

Art. 65

1. Sąd koleżeński oddziału może wymierzać następujące kary organizacyjne:

- 1) upomnienie,
- 2) nagana,
- 3) zawieszenie w prawach członka PTTK na okres od 1 roku do 3 lat,
- 4) wykluczenie z PTTK.

2. Sąd koleżeński oddziału może orzec o winie, odstępując od wymierzenia kary.

3. Sąd koleżeński oddziału może wnioskować do Głównego Sądu Koleżeńskiego PTTK o:

- 1) pozbawienie uprawnień kadry programowej PTTK,
- 2) pozbawienie wyróżnień honorowych PTTK.

4. Osoba wykluczona z PTTK nie może ubiegać się ponownie o członkostwo przed upływem 5 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o wykluczeniu.

5. Kary organizacyjne ulegają zatarciu:

- 1) kary określone w ust. 1 pkt. 1 i 2 - po upływie 1 roku,
- 2) kara określona w ust. 1 pkt 3 - 3 lata po upływie okresu zawieszenia,
- 3) kara określona w ust. 1 pkt 4 - po upływie 10 lat,
- 4) kary, o których mowa w ust. 3 - po upływie 5 lat.

wprowadzenie nowego uregulowania wraz ze zmianą numeracji dalszych artykułów

Art. 66

Prezes Sądu Koleżeńskiego Oddziału przed wyznaczeniem Zespołu Orzekającego może i skierować sprawę do mediacji bądź przedsięwziąć inne czynności zmierzające do ugodowego załatwienia sporu przez osobę wyznaczoną ze składu.

Art. 66 (67)

1. Od orzeczenia sądu koleżeńskiego oddziału przysługuje odwołanie do Głównego Sądu Koleżeńskiego PTTK w terminie 30 dni od daty doręczenia orzeczenia na piśmie.
2. Sąd koleżeński oddziału prowadzi rejestr prawomocnie orzeczonych kar.

wprowadzenie kolejnego artykułu z zmianą numeracji dalszych

Art. 67 (68)

Orzeczenie prawomocne sądu koleżeńskiego oddziału wiążące ze względu na treść rozstrzygnięcia inne władze PTTK powinno być wykonane w terminie 14 dni od złożenia tego orzeczenia.

Art. 68 (69)

1. Prezes lub upoważniony przez niego członek sądu koleżeńskiego oddziału ma prawo brać udział w posiedzeniach zarządu oddziału z głosem doradczym.

2. Sąd koleżeński oddziału składa Głównemu Sądowi Koleżeńskiemu sprawozdanie roczne i za kadencję ze swojej działalności.

Art. 69 (70)

1. Uchwały zarządu oddziału mogą być uchylone lub ich wykonanie zawieszane przez Zarząd Główny w przypadku, gdy są sprzeczne z prawem, ze Statutem PTTK lub z uchwałami władz naczelnych PTTK.

Statut PTTK wraz z propozycjami zmian

2. Zarząd oddziału może być zawieszony przez Zarząd Główny w przypadku:

- 1) zaniechania działalności,
- 2) rażącego lub uporczywego naruszenia obowiązków wynikających ze Statutu PTTK,
- 3) naruszenia podstawowych zasad prawidłowej gospodarki majątkiem własnym lub powierzonym,
- 4) działania na szkodę PTTK.
- 5) zaistnienia istotnych przeszkód w wykonywaniu zadań określonych w art. 58 Statutu

3. Uchwała Zarządu Głównego w sprawie zawieszenia zarządu oddziału może być podjęta po wysłuchaniu wyjaśnień zarządu i komisji rewizyjnej, chyba że nie złożyły one wyjaśnień w wyznaczonym terminie.

4. Podejmując uchwałę o zawieszeniu zarządu oddziału, Zarząd Główny powołuje tymczasowy zarząd, którego zadaniem jest:

- 1) usunięcie przyczyn, które spowodowały zawieszenie,
- 2) zwołanie w terminie trzech miesięcy od daty powołania nadzwyczajnego zjazdu oddziału celem dokonania wyboru nowego zarządu lub podjęcia uchwały o rozwiązaniu oddziału.

5. Od uchwał Zarządu Głównego określonych w ust. 1 przysługuje odwołanie do Głównego Sądu Koleżeńskiego w terminie 14 dni od zawiadomienia o uchwale.

B. KOŁA I KLUBY PTTK

Art. 71

1. Zarząd oddziału może powoływać koła lub kluby, które są jednostkami organizacyjnymi oddziału.

2. **Koła powoływane w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych używają nazwy Szkolne Koło Krajoznawczo - Turystyczne PTTK. Jeżeli koło zrzesza wyłącznie małoletnich poniżej 16 lat, opiekę nad działalnością tej jednostki sprawuje pełnoletni członek PTTK wyznaczony przez zarząd oddziału w porozumieniu z dyrektorem szkoły lub placówki oświatowo - wychowawczej.**

Art. 72

1. Koło może być powołane uchwałą zarządu oddziału na podstawie pisemnej deklaracji **co najmniej 10** członków zwyczajnych oddziału. **Liczba minimalna członków koła nie może ulec zmniejszeniu po zarejestrowaniu jak również przez okres kadencji.**

2. Koła zrzeszają członków zwyczajnych oddziału opłacających w nich składkę członkowską PTTK.

3. Zadaniem koła jest organizacja statutowej działalności turystycznej i krajoznawczej.

Art. 73

1. Klub może być powołany uchwałą zarządu oddziału na podstawie pisemnej deklaracji minimum 10 członków zwyczajnych oddziału.

2. Klub może zrzeszać także członków innych oddziałów PTTK.

3. Zadaniem klubu jest organizowanie i prowadzenia specjalistycznej działalności w określonej dziedzinie lub środowisku

Art. 74

1. Najwyższą władzą koła lub klubu jest walne zebranie koła lub klubu.

2. Władzami koła lub klubu są:

- 1) zarząd koła lub klubu,
- 2) komisja rewizyjna koła lub klubu, o ile walne zebranie podejmie uchwałę o wyborze komisji rewizyjnej koła lub klubu.

3. Walne zebranie koła lub klubu odbywa się raz na cztery lata, chyba że uchwałą walnego zebrania koła lub klubu kadencja władz została skrócona.

4. **Prezisi władz koła lub klubu mogą pełnić funkcje wielokrotnie jednakże po dwóch kolejnych kadencjach ich ponowny wybór może nastąpić po upływie co najmniej jednej kadencji.**

5. **Ustanie funkcji członka władz koła lub klubu następuje na skutek złożenia pisemnego oświadczenia o rezygnacji z dalszej pracy.**

Art. 75

1. Do kompetencji walnego zebrania koła lub klubu należy:

- 1) rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań zarządu i komisji rewizyjnej,
- 2) rozpatrywanie wniosków członków,
- 3) udzielanie bezwzględnej większością głosów, na wniosek komisji rewizyjnej, o ile taka została wybrana, koła lub klubu, absolutorium poszczególnym członkom zarządu koła lub klubu, pełniącym te funkcje w upływa-

jącej kadencji. Nie uzyskanie absolutorium przez członków zarządu koła lub klubu wyłącza ich z kandydowania do władz w najbliższej kadencji,

4) wybór zarządu i komisji rewizyjnej **oraz delegatów na zjazd oddziału.**

2. Walne zebranie koła lub klubu zwołuje zarząd, zawiadamiając członków o miejscu, terminie i porządku obrad zebrania, co najmniej 7 dni przed terminem.

3. Wybory do władz koła lub klubu odbywają się na podstawie Ordynacji Wyborczej stanowiącej załącznik do niniejszego Statutu.

Art. 76

1. Koła i kluby utrzymują się ze składek członkowskich.

2. Koła i kluby mogą ustanawiać i pobierać, niezależnie od składki członkowskiej PTTK, dodatkowe składki przeznaczone w całości na działalność koła lub klubu uchwalone przez zebrania członków tych jednostek. Członkowie klubów z innych oddziałów PTTK opłacają w tych klubach tylko składkę klubową.

3. Koła i kluby mogą otrzymywać dotacje i darowizny za pośrednictwem zarządu oddziału, który odpowiada za prowadzenie właściwej dokumentacji.

4. Koło lub klub może prowadzić działalność gospodarczą dla pozyskania środków na swoją działalność programową po uzyskaniu zezwolenia zarządu oddziału i na zasadach określonych przez zarząd oddziału w ramach obowiązujących przepisów prawa oraz obowiązujących w PTTK przepisów finansowych.

5. Za działalność gospodarczą koła lub klubu odpowiada zarząd oddziału.

Art. 77

1. Szczegółowe kompetencje i zadania, zasady zwoływania posiedzeń oraz tryb pracy zarządów kół lub klubów określają ich regulaminy, uchwalone przez zarząd oddziału na podstawie wzorcowego regulaminu uchwalonego przez Zarząd Główny.

2. Komisje rewizyjne kół lub klubów działają według regulaminów uchwalonych przez Główną Komisję Rewizyjną PTTK.

3. Do kół i klubów mają zastosowanie odpowiednio art. 50, 56 - 57, 60 - 62, 69 - 70 niniejszego statutu.

C. JEDNOSTKI REGIONALNE PTTK

Art. 78

1. Oddziały mogą tworzyć jednostki regionalne z osobowością prawną lub bez osobowości prawnej.

2. Do zadań jednostek regionalnych, tworzonych przez oddziały, mających swoją siedzibę na terenie tego samego województwa należą w szczególności:

- 1) reprezentacja PTTK wobec wojewódzkich władz rządowych i samorządowych, urzędów, instytucji i organizacji w granicach udzielonych pełnomocnictw,
- 2) inspirowanie, inicjowanie i wspomaganie działalności programowej i gospodarczej oddziałów oraz podejmowanie wspólnych przedsięwzięć,
- 3) integracja i koordynacja działalności oddziałów,
- 4) udzielenie pomocy oddziałom w realizacji ich zadań statutowych,
- 5) podejmowanie innych zadań zleconych przez Zarząd Główny lub oddziały.

3. Szczegółowy zakres i tryb działania jednostek, o których mowa w ust. 1 określają ich regulaminy ustalone przez jednostki i zatwierdzone przez Zarząd Główny.

4. Uchwały jednostek regionalnych nie mogą naruszać osobowości prawnej oddziałów.

Art. 79

1. Jednostki regionalne obowiązują Statut PTTK oraz uchwały władz naczelnych PTTK.

2. Jednostka regionalna składa Zarządowi Głównemu sprawozdanie roczne ze swej działalności oraz podlega kontroli władz naczelnych PTTK w zakresie zgodności działalności z:

- 1) obowiązującymi przepisami prawa, Statutem PTTK i regulaminem jednostki regionalnej,
- 2) uchwałami władz naczelnych PTTK oraz władz jednostki regionalnej,
- 3) zasadami racjonalnego gospodarowania majątkiem własnym i powierzonym oraz dotacjami celowymi przyznawanymi przez Zarząd Główny.

Art. 80

1. Jednostki regionalne mogą posiadać osobowość prawną, którą nabywają z dniem uprawomocnienia się postanowienia właściwego sądu rejestrowego.

2. Zarząd Główny wyraża zgodę na utworzenie jednostki

regionalnej z osobowością prawną i powołuje jednostkę regionalną bez osobowości prawnej. Do uchwały powinien być dołączony regulamin działania jednostki regionalnej zgodnie z art. 78 ust. 3 Statutu.

3. Do utworzenia jednostki regionalnej wymagane są uchwały zarządów oddziałów powołujących tę jednostkę.

4. Uchwała Zarządu Głównego o wyrażeniu zgody na utworzenie jednostki regionalnej, posiadającej osobowość prawną, powinna określać:

- 1) zasięg terytorialny (województwo),
- 2) nazwę; jednostka regionalna może przyjąć również imię osoby zasłużonej dla Polski, regionu, krajoznawstwa i turystyki, nazwę związaną z upamiętnieniem faktu lub miejsca historycznego,
- 3) tryb wyboru władz, kadencję władz.

Art. 81

1. Najwyższą władzą jednostki regionalnej posiadającej osobowość prawną jest Zgromadzenie Przedstawicieli Oddziałów PTTK.

2. Władzami jednostki regionalnej z osobowością prawną są:

- 1) zarząd jednostki regionalnej,
- 2) komisja rewizyjna jednostki regionalnej.
3. Do kompetencji Zgromadzenia Przedstawicieli Oddziałów PTTK należy w szczególności:

- 1) wybór członków władz jednostki regionalnej,
- 2) uchwalanie regulaminu jednostki regionalnej i dokonywanie jego zmian,
- 3) rozpatrywanie i przyjmowanie sprawozdań władz jednostki regionalnej,
- 4) podejmowanie uchwał w sprawie głównych kierunków działania.

4. W okresie między Zgromadzeniami Przedstawicieli Oddziałów PTTK pracami jednostki regionalnej PTTK kieruje zarząd jednostki regionalnej.

5. Do jednostek regionalnych z osobowością prawną oraz ich działania mają zastosowanie odpowiednio **art. 48 ust 1, 2 i 3**, art. 69 i 70 niniejszego Statutu.

Rozdział VI MAJĄTEK PTTK

Art. 82

1. Majątek PTTK powstaje z:

- 1) wpisowego i składek członkowskich,
- 2) dochodów z własnej działalności,
- 3) dochodów z majątku PTTK (aktywów trwałych i obrotowych) lub majątku będącego w użytkowaniu albo użyczeniu PTTK,
- 4) ofiarności publicznej,
- 5) darowizn, spadków i zapisów,
- 6) innych źródeł **w tym dotacji.**

2. Przedmiotem praw majątkowych PTTK są w szczególności: nieruchomości, ruchomości, dobra niematerialne oraz środki pieniężne.

Art. 83

1. Mieniem PTTK jest własność i inne prawa majątkowe przysługujące PTTK, oddziałom i jednostkom regionalnym PTTK z osobowością prawną. Zarząd Główny PTTK, jeżeli Statut inaczej nie stanowi, w stosunkach cywilnoprawnych wykonuje prawa i obowiązki wobec mienia PTTK, w stosunku do którego własność lub inne prawa majątkowe nie przysługują oddziałom PTTK lub jednostkom regionalnym z osobowością prawną.

2. Mienie PTTK znajdujące się w posiadaniu oddziału w dniu nabycia osobowości prawnej staje się z tym dniem mieniem tego oddziału.

3. W przypadku rozwiązania oddziału jego mienie po zakończeniu likwidacji staje się mieniem PTTK, w stosunku do którego, w zakresie czynności cywilnoprawnych, Zarząd Główny PTTK wykonuje prawa i obowiązki.

4. W odniesieniu do jednostek regionalnych przepisy ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

5. Koła i kluby zarządzają i korzystają z mienia oddziału w zakresie i na zasadach ustalonych w regulaminie koła lub klubu.

Art. 84

1. Zbycie mienia nieruchomości będącego własnością oddziału lub jednostki regionalnej z osobowością prawną albo pozostającego w użytkowaniu wieczystym wymaga powiadomienia Zarządu Głównego, któremu lub osobie prawnej przez niego wskazanej, przysługuje prawo pierwokupu. Termin do złożenia oświadczenia o wykorzystaniu tego prawa wynosi 90 dni od dnia powiadomienia Zarządu Głównego.

2. Obciążanie majątku nieruchomości PTTK wymaga zgody Zarządu Głównego PTTK.

3. Zaciąganie zobowiązań majątkowych, a w szczególności kredytów i pożyczek w kwocie przekraczającej 10% wartości aktywów danej jednostki wymaga uchwały Zarządu tej jednostki PTTK podjętej bezwzględną większością głosów.

Art. 85

Zabronione jest:

1) udzielanie pożyczek lub zabezpieczeń zobowiązań majątkiem organizacji w stosunku do członków PTTK, członków władz lub pracowników PTTK oraz osób, z którymi członkowie władz lub pracownicy pozostają w związku małżeńskim albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej lub bocznej do drugiego stopnia albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli zwane dalej „osobami bliskimi”,

2) przekazywanie majątku PTTK na rzecz członków, członków władz lub pracowników PTTK oraz ich osób bliskich, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, w szczególności jeżeli przekazanie to następuje bezpłatnie lub na preferencyjnych warunkach,

3) wykorzystywanie majątku na rzecz członków, członków władz lub pracowników PTTK oraz ich osób bliskich chyba, że to wykorzystanie bezpośrednio wynika ze statutowego celu PTTK,

4) zakupywanie na szczególnych zasadach towarów i usług od podmiotów, w których uczestniczą członkowie PTTK, członkowie władz lub pracownicy PTTK oraz ich osoby bliskie.

Art. 86

1. PTTK nie odpowiada za zobowiązania oddziałów i jednostek regionalnych, a oddziały i jednostki regionalne nie odpowiadają za zobowiązania PTTK, chyba że co innego wynika z dokonanych czynności prawnych.

2. Jednostki regionalne nie odpowiadają za zobowiązania oddziałów, a oddziały nie odpowiadają za zobowiązania jednostek regionalnych, chyba że co innego wynika z dokonanych czynności prawnych.

Art. 87

1. Dla ważności oświadczeń w zakresie praw i obowiązków PTTK oraz dla udzielania pełnomocnictw, wymagane jest współdziałanie i podpisy dwóch osób spośród grona obejmującego: prezesa, wiceprezesów, skarbnika lub innych, umocowanych przez zarząd jego członków.

2. W odniesieniu do oddziałów i jednostek regionalnych przepisy ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Rozdział VII ZMIANY STATUTU I ROZWIĄZANIE PTTK

Art. 88

Zmiany Statutu uchwała Walny Zjazd większością 2/3 głosów przy obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania.

Art. 89

Uchwałą w sprawie rozwiązania PTTK podejmuje Walny Zjazd PTTK większością 3/4 głosów przy obecności co najmniej 3/4 uprawnionych do głosowania.

Inne zagadnienia

Kwestią wymagającą odrębnego rozważenia jest wybór Prezesa Zarządu. Rozwiązaniem właściwym byłoby, dokonanie takich zmian w Statucie PTTK jaki i „Ordynacji Wyborczej”, aby Walny Zjazd mógł wybierać w pierwszej kolejności Prezesa Zarządu (w Statucie należałoby również umieścić zapis o możliwości jego odwołania), a następnie poszczególne władze, przy czym nowo wybrany Prezes mógłby zgłaszać kandydatów do Zarządu.

Wybory są prawomocne bez względu na liczbę uprawnionych obecnych na Walnym Zjeździe, jeżeli tylko zostały zachowane warunki określone w Ordynacji wyborczej PTTK.

Uchwały władz są podejmowane, jeżeli Statut PTTK nie stanowi inaczej, zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania. Do obliczenia zwykłej większości głosów przyjmuje się wyłącznie głosy oddane za i przeciw uchwale.

Uchwały Walnego Zjazdu PTTK, Regionalnych Konferencji, Zgromadzeń Oddziałów, Zjazdów Oddziałów, Zebrań Koła lub Klubu PTTK są ważne bez względu na liczbę osób obecnych i uprawnionych do głosowania.

WYKAZ SKLEPÓW HI-MOUNTAIN

BIELSKO BIAŁA	033-822-08-26	43-300 Bielsko-Biała, ul. Cechowa 23
BIELSKO BIAŁA	033-498-70-92	CH Sfera, 43-300 Bielsko-Biała, ul. Mostowa 5
BYDGOSZCZ	052-348-77-86	CH Geant, 85-215 Bydgoszcz, ul. Kruszwica 1
BYTOM	032-388-59-50	CH Plejada, 41-902 Bytom, ul. Dolnośląska 25
CZELADŹ	032-360-22-06	CH M1, 41-253 Czeladź, ul. Będzińska 80
CZĘSTOCHOWA	034-368-17-65	42-200 Częstochowa, Al. N.M.P. 81
GDAŃSK	058-522-93-01	CH King Cross, 80-299 Gdańsk, ul. Spacerowa 48
GDAŃSK	058-760-15-27	CH Auchan, 80-176 Gdańsk, ul. Szczyliwa 3
GDAŃSK	058-301-11-84	80-835 Gdańsk, ul. Szeroka 24/26
GLIWICE	032-335-12-36	44-100 Gliwice, ul. Zwycięstwa 36
KATOWICE	032-253-81-97	40-096 Katowice, ul. 3 Maja 25
KATOWICE	032-255-40-88	CH Trzy Stawy, 40-028 Katowice, ul. Pułaskiego 60
KIELCE	041-362-79-87	CH Real, 25-451 Kielce, ul. Radomska 20a
KRAKÓW	012-413-99-65	CH Geant, 31-876 Kraków, ul. Bora Komorowskiego 37
KRAKÓW	012-430-29-78	31-021 Kraków, ul. Zyblikiewicza 2
LUBLIN	081-534-91-29	20-082 Lublin, ul. Świętoduska 18/12
ŁÓDŹ	042-676-44-81	CH King Cross, 92-202 Łódź, ul. Piłsudskiego 94
ŁÓDŹ	042-636-70-61	CH King Cross, 93-570 Łódź, ul. Włókniarzy 264
MIKOŁÓW	032 736 95 75	CH Auchan, Mikołów, ul. Gliwicka 2
OLSZTYN	089-542-43-33	CH Real, 10-089 Olsztyn, ul. Sikorskiego 2B
OPOLE	077-454-63-91	45-057 Opole, ul. Ozimska 17
POZNAŃ - SWADZIM	061-663-84-15	CH Auchan, 62-080 Poznań-Swadzim, ul. Św. Antoniego 2
RYBNIK	032-422-22-94	44-200 Rybnik, ul. Powstańców Śl. 15
RYBNIK	032 422 48 91	44-200 Rybnik, ul. Kościelna 4
SWARZĘDZ	061-665-08-26	CH ETC, 62-020 Swarzędz, ul. Poznańska 6
SZCZECIN	091-486-90-85	CH King Cross, 71-047 Szczecin, ul. Ku Słońcu 67
TARNÓW	014-626-44-70	33-100 Tarnów, ul. Staszica 3
TYCHY	032 218 15 72	Tychy, ul. Żwakowska
WAŁBRZYCH	074-842-33-19	58-300 Wałbrzych, ul. Kościuszki 4/6
WARSZAWA	022-827-17-11	Warszawa, ul. Królewska 2
WARSZAWA	022-331 27 96	CH Arkadia, Warszawa, Jana Pawła II 82 (Rondo Babka)
WARSZAWA	022-823-91-04	CH Reduta, 02-326 Warszawa, Al. Jerozolimski 148
WARSZAWA-JANKI	022-711-30-77	CH Geant, 05-090 Warszawa-Janki, ul. Mszczonowska 3
WROCLAW	071-783-18-34	CH Borek, 53-114 Wrocław, ul. J. Hallera 52
WROCLAW	071-350-14-06	CH Korona, 51-311 Wrocław, ul. Krzywoustego 126
ZABRZE	032-273-35-61	CH M1 41-800 Zabrze, ul. Szkubacza
ZAKOPANE	018-201-27-36	34-500 Zakopane, ul. Droga na Bystre 2a (rondo Kuźnice)
ZAKOPANE		34-500 Zakopane, ul. Krupówki 11
ZAKOPANE	018-201-44-41	34-500 Zakopane, ul. Krupówki 28
ZAKOPANE	018-201-42-18	34-500 Zakopane, ul. Krupówki 43 (Salomon)
ZAKOPANE	018-206-40-75	34-500 Zakopane, ul. Krupówki 65
ŻORY	032 434 60 71	Żory, ul. Rynek 1

Z Polskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym mądrzej, przyjemniej i łatwiej

MĄDRZEJ o sumę doświadczeń wielu pokoleń działaczy PTT, PTK i PTTK, których mądrość jest naszym najcenniejszym kapitałem.

PRZYJEMNIEJ – bo tylko u nas znajdziesz zrozumienie dla swoich turystycznych

i krajoznawczych zainteresowań, oraz wspólny język z ludźmi oddanym podobnej pasji.

ŁATWIEJ – bo system zniżek i ułatwień, którym dysponują nasi członkowie da Ci całkiem nowe możliwości działania.

Z PTTK łatwiej!

Warto wiedzieć, że każdy członek PTTK niezależnie od ubezpieczenia:

- może otrzymać 20% zniżki w wybranych obiektach PTTK,
- w sieci sprzedaży HiMountain mogą stać zaopatrywać się w specjalistyczną odzież i sprzęt do uprawiania sportów „outdoor” po cenach niższych o 10% (kadra zaś nawet o 15%),
- w laboratoriach KODAK EXPRESS na usługi fotograficzne ma 10% zniżki, a na zakup wyrobów 5%,

Dzięki znaczki NFI (naklejonemu na legitymację PTTK) może korzystać z rabatem od 10% z bazy turystycznej w różnych krajach. Informacje szczegółowe na stronach internetowych:

- NFI centrala w Austrii - www.nfi.at
- NFI obiekty - www.nfhouse.org
- baza eko-turystyki www.eco-tour.org
- Holandia - www.nivon.nl
- Niemcy - www.naturfreunde.de
- Szwajcaria - www.naturfreunde.ch

Więcej informacji na stronie Towarzystwa <http://www.pttk.pl/zycie/rabaty/>, zainteresowanym szczególnie zaś górami, polecamy: www.cotg.gory.info.

Obowiązkiem każdego członka PTTK jest przestrzeganie postanowień Statutu, regulaminów i uchwał władz PTTK, aktywne uczestniczenie w działalności PTTK, propagowanie celów PTTK, godne reprezentowanie PTTK, chronienie walorów naturalnych i kulturowych kraju, dbanie o majątek PTTK, regularne opłacanie składki członkowskiej w swoim oddziale (art. 14 Statutu PTTK). Pamiętaj, że jeżeli nie jesteś członkiem PTTK możesz nim zostać przez złożenie podpisanej deklaracji oraz przyjęcie w poczet członków przez zarząd oddziału (art. 12 pkt. 2 Statutu PTTK).

Bezpiecznie na szlakach turystycznych

Ubezpieczenia PTTK w skrócie

W ramach przyjętej w 2005 r. strategii zarządzania ryzykiem, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze obejmuje ochroną ubezpieczeniową trzy obszary ryzyka związanych z działalnością PTTK:

1. Ochrona życia i zdrowia członków PTTK.
2. Ochrona PTTK przed roszczeniami osób trzecich związanych z prowadzoną przez Towarzystwo działalnością.
3. Ochrona majątku PTTK.

Ww. strategia realizowana jest wspólnie z Biurem Brokerów Ubezpieczeniowych „Maxima Fides” Sp. z o.o. z siedzibą w Łodzi. Współpraca z ww. brokerem rozpoczęła się w 2005 r. i obejmuje m.in. pomoc w opracowaniu programów ubezpieczeniowych, likwidacji szkód oraz doradztwo w zakresie prawa ubezpieczeniowego.

Poniżej przedstawiamy krótką charakterystykę poszczególnych obszarów ryzyka, które zostały transferowane na ubezpieczycieli.

Ochrona życia i zdrowia członków PTTK

Ochrona życia i zdrowia członków PTTK była zawsze przedmiotem troski Zarządu Głównego PTTK. W 2005 r. została podpisana pierwsza umowa ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków członków posiadających ważną legitymację (opłaconą składkę). Pierwotnie ochrona ubezpieczeniowa obejmowała jedynie wypadki powstałe podczas imprez organizowanych przez PTTK i obejmowała m.in. ochronę ubezpieczeniową związaną z nieszczęśliwym wypadkiem oraz śmiercią na skutek nieszczęśliwego wypadku.

W ciągu trzech lat ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków prowadzono działania zmierzające do poprawy warunków ww. ubezpieczenia. Aktualna umowa zawarta z Signal Iduna Polska S.A., obowiązuje od 31 marca 2010 r. Obejmuje ona nieszczęśliwe wypadki wszystkich członków PTTK posiadających ważną legitymację (opłaconą składkę członkowską) powstałe na terenie RP, niezależnie od faktu uczestnictwa w imprezie organizowanej przez PTTK (ochrona 24h). Ponadto,

ochroną objęte są wypadki powstałe podczas uczestnictwa w imprezach PTTK na terenie krajów sąsiadujących z RP oraz wód międzynarodowych na Bałtyku graniczących z polską granicą morską.

W świetle obowiązującej umowy ubezpieczenia NNW Członków PTTK ubezpieczyciel (Signal Iduna Polska S.A.) udziela ochrony ubezpieczeniowej w zakresie:

- 1) trwałego uszczerbku na zdrowiu,
- 2) śmierci Ubezpieczonego,
- 3) zawału serca lub udaru mózgu,
- 4) refundacji kosztów naprawy lub nabycia protezy i środków,
- 5) refundacji kosztów operacji kosmetycznych,
- 6) kosztów ratownictwa. Ochrona ubezpieczeniowa tylko w czasie imprez PTTK na terenie RP i krajów sąsiadujących.

Potwierdzeniem zawarcia umowy ubezpieczenia przez członka PTTK i prawa do korzystania ze świadczeń ubezpieczeniowych jest wklejony w legitymacji PTTK znaczek członkowski na dany rok kalendarzowy. W szczególnych przypadkach udokumentowaniem zawarcia umowy ubezpieczenia może być, za zgodą przedstawiciela Towarzystwa Ubezpieczeniowego, potwierdzenie opłacenia składki członkowskiej dokonane w kasie oddziału PTTK nie później niż w dniu poprzedzającym zdarzenie ubezpieczeniowe objęte ochroną ubezpieczeniową. W przypadku członków PTTK zwolnionych z opłacania składek członkowskich ubezpieczenie rozpoczyna się od dnia wpływu do Biura ZG PTTK zamówienia oddziału PTTK na znaczki członkowskie bezpłatne.

Ochrona PTTK przed roszczeniami osób trzecich związanych z prowadzoną przez Towarzystwo działalnością

W ostatnich latach obserwujemy w Polsce wzrost liczby zgłaszanych roszczeń przez osoby, które doznały szkody na skutek działania lub zaniechania osoby odpowiedzialnej za dany wypadek. Wzrosła również znacząco wysokość zasądzonych przez sądy odszkodowań, w szczególności na skutek

szkód osobowych. Powyższe nie pozostało bez wpływu na powstawanie wyspecjalizowanych w dochodzeniu roszczeń firm reprezentujących poszkodowanych w dochodzeniu roszczeń.

Tym samym wzrosła rola ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej przenoszących część ryzyka związanego z wyrządzeniem szkody osobie trzeciej na ubezpieczyciela. Zakres ochrony ubezpieczeniowej obejmuje konieczność zapłaty przez ubezpieczyciela należnej sumy tytułem odszkodowania, jak również koszty obrony prawnej przed zgłaszanymi roszczeniami. Nie bez znaczenia jest również fakt, że w przypadku ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel przejmuje na siebie ocenę zasadności zgłoszonych roszczeń, wykorzystując swój potencjał osobowy i organizacyjny.

Mając powyższe na uwadze, Zarząd Główny PTTK przywiązuje dużą wagę do posiadania stosownej ochrony ubezpieczeniowej w zakresie ryzyka odpowiedzialności cywilnej.

W marcu 2008 r. została zawarta przez PTTK umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ze STU Ergo Hestia S.A. Okres ochrony ubezpieczeniowej aktualnej umowy kończy się 31 marca 2010 r.

Zakres podmiotowy umowy obejmuje PTTK oraz jednostki korzystające z jego osobowości prawnej, wszystkie oddziały PTTK i jednostki organizacyjne wpisane i nie wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego z dnia 23.02.2006 r., w tym Centralna Biblioteka PTTK im. K. Kulwiecia w Warszawie, Centralna Biblioteka Górską PTTK w Krakowie oraz inne jednostki organizacyjne, jeśli powstaną.

Ochrona ubezpieczeniowa obejmuje statutową działalność PTTK i ww. jednostek objętych ubezpieczeniem, włączając do zakresu działania i zaniechanie osób będących kadrami społeczną, wolontariuszy oraz odpowiedzialność wynikającą z wytyczania, znakowania i utrzymywania szlaków turystycznych.

Ubezpieczeniem objęta jest odpowiedzialność cywilna (deliktowa i kontraktowa) i została dopasowa-

wana do ryzyk związanych z działalnością PTTK, jak również specyfiki organizacyjnej Towarzystwa.

Ochrona majątku PTTK

Kolejnym obszarem realizowania strategii zarządzania ryzykiem PTTK było stworzenie warunków ubezpieczenia dla mienia będącego własnością lub w użytkowaniu Towarzystwa (nieruchomości i ruchomości).

W roku 2007 r. została wynegocjowana pierwsza umowa ubezpieczeń mienia unifikująca zakres ubezpieczenia dla wszystkich zainteresowanych jednostek organizacyjnych PTTK. Zakres ubezpieczenia został opracowany z uwzględnieniem specyfiki posiadanego majątku, ryzyka, na które jest narażony oraz sposobu użytkowania.

W 2008 r. ponownie przeprowadzono procedurę przetargową na wybór oferty ubezpieczenia majątku PTTK. Jednym z podstawowych warunków umowy jest możliwość przystępowania do umowy wszystkich jednostek organizacyjnych PTTK i spółek PTTK na takich samych zasadach. Ponadto w efekcie konsolidacji ubezpieczeń majątku będących w zarządzie kilku jednostek organizacyjnych PTTK (sumowanie wartości oraz rozproszenie ryzyka poprzez wielość lokalizacji) uzyskano atrakcyjne warunki ochrony, w tym finansowe.

Umowa została zawarta ze STU Ergo Hestia S.A. i obowiązuje do 31 marca 2010 r.

Na warunkach tej umowy można ubezpieczyć następujące ryzyka:

1. Zniszczenia, uszkodzenia lub utraty mienia od wszystkich ryzyk (all risks) obejmujące uszkodzenia mienia na skutek przyczyn innych niż wyraźnie wyłączone w umowie ubezpieczenia oraz OWU i są to m.in.:
 - a) ryzyka związane z żywiołem (pożar, silny wiatr, zaleganie śniegu, deszcz nawalny, zalanie, powódź, katastrofa budowlana, itp.),
 - b) kradzież z włamaniem, dewastacja,
 - c) szyb od stłuczenia,
 - d) inne.

2. Utraty przychodów (czynszów) na skutek zdarzeń objętych ubezpieczeniem mienia od wszystkich ryzyk (business interruption), zapewniając pokrycie szkód w postaci braku czynszów poniesionych przez jednostkę organizacyjną PTTK na skutek utraty lub uszkodzenia mienia, które jest dzierżawione podmiotowi zewnętrznemu, objętą umową ubezpieczenia mienia od wszystkich ryzyk.

3. Zniszczenia lub utraty sprzętu elektronicznego, zapewniając ochronę ubezpieczeniową na szkody polegające na utracie, uszkodzeniu i zniszczeniu sprzętu elektronicznego, będące następstwem zdarzenia o charakterze losowym i niepewnym, które nastąpiło nagle, nieprzewidziane i niezależnie od woli ubezpieczającego. Zakres ochrony ubezpieczeniowej dla elektroniki przenośnej rozszerzony został na teren Europy.

W celu uzyskania dodatkowych informacji (dot. wysokości składek, sposobu zawarcia umowy ubezpieczenia, zakresu ubezpieczenia) prosimy o kontakt z przedstawicielami brokera ubezpieczeniowego Maxima Fides:

Rafał Domeradzki:

Tel. 0 506 100 423
e-mail: r.domeradzki@maxima-fides.pl

Katarzyna Przybylińska

Tel. (022) 883 41 40,
e-mail: k.przybylinska@maxima-fides.pl

Zachęcamy do skorzystania z ubezpieczenia mienia PTTK na warunkach umowy generalnej z uwagi na atrakcyjne stawki ubezpieczeniowe, szeroki zakres ubezpieczenia oraz uwzględnienie w postanowieniach ww. umowy zapisów odpowiadających specyfice PTTK.

Dokumenty dotyczące ww. polis ubezpieczeniowych dostępne są na stronie internetowej PTTK: <http://www.pttk.pl/zycie/>

Zarząd Główny PTTK we współpracy z Oddziałem PTTK w Szamotułach

Wydawnictwo PTTK „Kraj”

ul. Senatorska 11, 00-075 Warszawa
ISBN 978-83-7005-503-6
Skład: Sławomir Kukurenda
Druk: „Akcygraf” Przeźmierowo